# TRACTATVS DE IVRE SISTENDI, ET MANVVM INIECTIONE, QVAM VVLGO ARRESTATIONEM VOCANT,

*D. PETRI PECKII ZIRICAEI,*
*I. C. Celeberrimi, Et ordinarii*
*Iuris Profeſſoris,*

EX MANVSCRIPTIS IPSIVS AVTHORIS DILIGENTER RECOGNITVS, AVCTVS, ac à multis mendis repurgatus,

*Adiecto Indice Rerum & Verborum memorabilium locupletiſſimo, in poſtrema editione deſiderato.*

COLONIÆ AGRIPPINÆ,
Sumptibus Anthonij Hierat.

Anno M. DC. XV.

Digitized by Google

Digitized by Google

CLARISSIMO VIRO D. IOANNI RICHARDOTO I. V. DOCTORI, REGIÆ CATHOLICÆ Majeſtatis in priuato Senatu Conſiliario, Suo Domino Petrus Peckius Ziricæus I. C. S. P.

*ANTE annos tredecim Vir clariſsime, tractatum de Iure ſiſtendi ſiue de arreſtis, vti noſti, edidi. Sed cùm ex varijs indicijs animaduerterem, & ex fideli multorum relatione intelligerem, eum viris magnis, bonis & doctis, plurimùm placuiſſe, & tam ab ijs qui pro tribunali Ius populo dicunt, quàm ijs qui litigantum patrocinia recipiunt, gratum ac vtilem fuiſſe: ſedulo ac ſeriò iterũ animum adieci meum, vt quatenus profeſsio publica læſaq; valetudo permitteret, ea quæ ex vſu forenſi, ſuccedentibus annis deeſſe illi cognoueram, bono publico, quo nos labores noſtros omnes referre conuenit, paulatim ſupplerem, & ea quæ forte paulò obſcurius prius dicta fuerant, clarius explicarem. Eundem igitur tractatum multis deciſionibus locupletatum plurimiſque in locis auctum, pro mutua priuataque noſtra amicitia ad te mitto: quem vt & benignè foueas & aduerſus ingratorum inuidorumque hominum calumnias patrocinio tuo defendas, oro. Louanij, anno à nato Redemptore noſtro 1577. Idib. Septemb.*



Digitized by Google

# SVMMA CAPITVM HVIVS OPERIS.

ARreſtum quid ſit, & vnde dicatur. Cap 1. pag. 1.
Quo iure arreſtum introductum ſit, & qua ratione ſuſtineatur. Cap. 2. 4
Qui res vel bona alterius ſiſtere ſeu arreſtare poßit. Cap. 3. 8
Quis aut quorum bona legititimè arreſtentur Cap 4. 25
Qui, aut quorum bona, ſeu res arreſtari non poßint. Cap. 5. 58
Quo in loco arreſtatio fieri vel non fieri poßit. Cap. 6. 79
Debitor an eo loco arreſtari poßit, ad quem à creditore tranſigendi cauſa vocatus eſt. Cap. 7. 88
De priuilegio Bullæ aureæ. Cap 8. 89
Vtrùm reditus hypothecatus in vno loco, ſi decurſus eſt, poßit à creditore eius cui debetur, arreſtari in loco domicilij debitoris qui illum debet. Cap. 9. 92
Quo tempore arreſtum fieri poßit, vel non poßit. Cap. 10. 94
Cuius loci ſtatutum ad faciendum arreſtum, ſpectandum ſit, & quæ cõſuetudo, ſi in diuerſis locis alia atq; alia ſit, ſpectetur. C. 11. 104
De renunciatione immunitatis & priuilegij de non arreſtando. Cap. 13. 107
Renunciatio immunitatis an porrigatur ad hæredem debitoris. Cap. 11. 118
Quãdo arreſtatus videtur priuilegio fori tacitè renũciaſſe. C. 14. 116
An Arreſtatus præſtando cautionem de iudicio ſiſti, priuilegio fori renunciaſſe videatur. Cap. 15. 116
Quæ ſint neceſſaria vt debitor, vel quis alius arreſtari poßit. Cap. 16. 125
Vtrùm arreſtum indebitè factum, ex alia iuſta cauſa confirmari poßit. Cap. 17. 128
Qua actione teneatur, qui perſonam, aut res alterius indebitè arreſtari fecit. Cap. 18. 135
Arreſtatio per quem fieri debeat Cap. 19. 138
Vtrũ Iudex per extraneũ Apparitorẽ arreſtare poßit. Cap 20. 141
Vtrũ Apparitores magni Senatus vbiq; arreſtare poßint C. 21. 142
De pœna Apparitoris extra territorium arreſtantis. Cap. 22. 145
Quæ ſit pœna eius qui ſe apparitorem eſſe ſimulat, cùm non ſit Cap. 23. 148
De Apparitore metu, precibus vel ſordibus corrupto, & arreſtum

Digitized by Google

non faciente Cap 24. 159
Arreſtatus an credere apparitori debeat. 25. 155
Apparitori referenti ſe aliquē arreſtaſſe, an ſit credendū. C. 26. 157
Quis ſalarium apparitoris ſoluere ei debeat Cap. 27. 161
De eo qui arreſtum violat. Cap. 28. 163
Quantam mulctam ſeu pœnam Satelles violationi arreſti apponere poſsit. Cap. 29. 169
Vtrum aduerſus mulctam ſeu pœnam violati arreſti præſcribatur. Cap. 30. 172
Arreſtanti apparitori an reſiſtere liceat Cap 31. 174
Arreſtanti reſiſtens, eundēq; verberās quo pacto puniatur C. 32. 178
De his qui arreſtatos eximunt, aut in præiudicium creditorum occultant. Cap 33. 180
An ab arreſtatione appellari poſſit Cap 34. 187
Quæ ſit vis, & quis effectus arreſti. Cap. 35. 189
In cauſa arreſti quis ſit actor aut reus. Cap 36. 192
Statutum quo cauetur, quod in cauſa arreſti, de triduo in triduum procedi debeat quomodo intelligatur. Cap. 37. 194
De ſtatuto quo cauetur, quod arreſtans prima die iuridica debet exhibere cauſas arreſti. Cap. 38. 198
De inſinuatione arreſti ſuper bonis abſentis facti. Cap. 39. 202
Inter plures creditores vnius debitoris res ſeu bona arreſtantes, qui præferendi ſint Cap. 40. 203
Debitore fugiente, quomodo Cōmentarieſis teneatur. Cap. 41. 208
Debitor arreſtatus quomodo ali, & tractari debeat. Cap. 42 217
Contractus cum arreſtato factus an infirmari poſsit, Cap. 43. 223
De cuſtodia & periculo rerum quæ arreſtatæ fuerunt. Cap. 44 224
Arreſtum qua ratione relaxetur. Cap 45. 221
Arreſti reſolutio cuius auctoritate fiat. Cap. 46. 232
Arreſtatus ex duabus cauſis, quarum altera tantum probata eſt, an relaxari debeat Cap. 47 234
An debitor inuitus in quacunq; iudicij parte, oblatam relaxationē arreſtari procurantis acceptare debeat. Cap. 48 239
Debitor an poſsit ab alijs recommendari in arreſto. Cap. 49. 242
Debitor an poſsit pro expenſis carceris à Commentarienſi retineri. 50. 245
De modo & ratione expenſarum, quas indebitè arreſtatus facere, atque ab arreſtante repetere poteſt Cap. 51. 247
De pacto quo alius debitum arreſtati in ſe ſuſcepit, & non ſoluit. Cap. 52. 251



Digitized by Google

# INDEX RERVM AC VERBORVM NOTABILIVM QVÆ IN HOC TRACTATV DE IVRE SISTENDI CONtinentur.

Prior numerus numerum margin. alter paginam denotat.

## A


ACtio eſt inanis, quã excludit inopia debitoris. 6 247
Actio quãdo datur alijs quàm jis, cum quibus actum fuit. 8. 247
Actio quando per pactum quæri alicui poſſit. 3. 253
Actionẽ hypothecariam & perſonalem ſimul haberi poſſe, nihil prohibet 3 94
Actiones pœnales & mulctæ certi temporis ſpacio præſcribuntur 1. 172
Actor quis eſſe dicatur. 2. & 3. 193
Actus in dubio præſumitur ab eo geſtus, qui eum gerere debuit 3 246
Actus omnis an prima vice abſumatur. 9. 167
de Aduocatis & Medicis, 13. 68
Agens ſtimulatus & per alium prouocatus, dicitur ſuſtinere partes Rei 4. 194
Altercatione pendente ſuper proprietate rei, an arreſtatio rectè fiat. 9. 127
Animalia pro damno dato licitè detinentur. 24. 56
Animal in agro alieno repertum an retineri queat. 2. 5
Apparitor an apparitorem ſubdelegare queat. 7. 140
Apparitor an apparitori teſtis eſſe poſſit 2. 158
Apparitor an poſſit debitorem reſiſtentem occidere. 5. 179
Apparitores an coram teſtibus arreſtare debeant. 1. 157
Apparitori an & quando credatur literis ſui officij non oſtenſis, 1. & 4. 155

Apparitor plus accipiens quàm ſalarium, quo pacto puniatur. 4. 162
Apparitor cui mandatum arreſtandi datum eſt, an poſſit arreſtare, ſi iudex man dans moriatur 20. 53
Apparitori dicenti ſe percuſſum eſſe, an credatur. 4. 179
Apparitor egrediens limites ſuæ poteſtatis, tenetur iniuriarum 5 147
Apparitores improbi ab officio ſunt remouendi 5. 153
Apparitori an ſit credentum, conſuetudo docet 7. 157
Apparitoribus arreſtum commiſſum non facientibus, quo modo partibus conſulatur. 4. 152
Apparitor de qua culpa teneatur. 2. 219
Apparitores magni Conſilij iuſſa eiuſdem vbiq; exequuntur. 1. & 4. 143
Apparitores magni Conſilij vtrum inferiorum magiſtratuum ſententias mandare queant executioni, num. 2. & 5. 143
Apparitori ſoli an credendum ſit, iudicis arbitrio relinquitur. 4. 159
Apparitor ſimulans ſe mandatum arreſtandi habere, qua pœna teneatur. 6. 150
Apparitoris falſitas quo pacto conuincatur, relatiuè. 6. 160
Apparitoris falſam relationem facientis pœna, 5. 159
Apparitor qui lecticas fregerat, fuit condemnatus ad damni refuſionem. 2. 219
Apparitor quando carcerari poteſt 1. 146
Apparitori, qui operam dedit vt arreſtaret, ſi ex pœnitentia creditoris deſiſtat, nihilominus ſalarium debetur. num. 6. 163
Apparitor ſolus debitorem non poteſt relaxare 2. 233
Apparitor ſolus non habita licentia Iudicis, arreſtat hodie periculo creditoris. 1. 2 2
Apparitor tenetur etiam morſus murium in rebus arreſtatis præſtare, quemadmodũ & fullo in veſtimentis 4. 219
Apparitores, vt plurimum maligni, infames, ac viles ſunt. 5. 149
Apparitor vtrum abſque mandato Iudicis aliquem arreſtare poſſit. 3. 129
Apparitor eſſe præſumitur, qui pixidem defert. 2. 155

# INDEX RERVM AC VERBORVM NOTABILIVM QVÆ IN HOC TRACTATV DE IVRE SISTENDI CONtinentur.

Prior numerus numerum margin. alter paginam denotat.

## A

Actio eſt inanis, quã excludit inopia debitoris. 6 247
Actio quãdo datur alijs quàm iis, cum quibus actum fuit. 8. 247
Actio quando per pactum quæri alicui poſſit. 3. 253
Actionẽ hypothecariam & perſonalem ſimul haberi poſſe, nihil prohibet 3 94
Actiones pœnales & mulctæ certi temporis ſpacio præſcribuntur 1. 172
Actor quis eſſe dicatur. 2. & 3. 193
Actus in dubio præſumitur ab eo geſtus, qui eum gerere debuit 3 246
Actus omnis an prima vice abſumatur. 9. 167
de Aduocatis & Medicis, 13. 68
Agens ſtimulatus & per alium prouocatus, dicitur ſuſtinere partes Rei 4. 194
Altercatione pendente ſuper proprietate rei, an arreſtatio rectè fiat. 9. 127
Animalia pro damno dato licitè detinentur. 24. 56
Animal in agro alieno repertum an retineri queat. 2. 5
Apparitor an apparitorem ſubdelegare queat. 7. 140
Apparitor an apparitori teſtis eſſe poſſit 2. 158
Apparitor an poſſit debitorem reſiſtentem occidere. 5. 179
Apparitores an coram teſtibus arreſtare debeant. 1. 157
Apparitori an & quando credatur literis ſui officij non oſtenſis, 1. & 4. 155

Digitized by Google

Apparitor plus accipiens quàm ſalarium, quo pacto puniatur. 4. 162
Apparitor cui mandatum arreſtandi datum eſt, an poſſit arreſtare, ſi iudex mandans moriatur 20. 53
Apparitori dicenti ſe percuſſum eſſe, an credatur. 4. 179
Apparitor egrediens limites ſuæ poteſtatis, tenetur iniuriarum 5 147
Apparitores improbi ab officio ſunt remouendi 5. 153
Apparitori an ſit credentum, conſuetudo docet 7. 157
Apparitoribus arreſtum commiſſum non facientibus, quo módo partibus conſulatur. 4. 152
Apparitor de qua culpa teneatur. 2. 219
Apparitores magni Conſilij iuſſa eiuſdem vbiq; exequuntur. 1. & 4. 143
Apparitores magni Conſilij vtrum inferiorum magiſtratuum ſententias mandare queant executioni, num. 2. & 5. 143
Apparitori ſoli an credendum ſit, iudicis arbitrio relinquitur. 4. 159
Apparitor ſimulans ſe mandatum arreſtandi habere, qua pœna teneatur. 6. 150
Apparitoris falſitas quo pacto conuincatur, relatiuè. 6. 160
Apparitoris falſam relationem facientis pœna, 5. 159
Apparitor qui lecticas fregerat, fuit condemnatus ad damni refuſionem. 2. 219
Apparitor quando carcerari poteſt 1. 146
Apparitori, qui operam dedit vt arreſtaret, ſi ex pœnitentia creditoris deſiſtat, nihilominus ſalarium debetur. num. 6. 163
Apparitor ſolus debitorem non poteſt relaxare 2. 223
Apparitor ſolus non habita licentia Iudicis, arreſtat hodie periculo creditoris. 1. 2 2
Apparitor tenetur etiam morſus murium in rebus arreſtatis præſtare, quemadmodũ & fullo in veſtimentis 4. 219
Apparitores, vt plurimum maligni, infames, ac viles ſunt. 5. 149
Apparitor vtrum abſque mandato Iudicis aliquem arreſtare poſſit. 3. 1 9
Apparitor eſſe præſumitur, qui pixidem defert. 2. 155



Digitized by Google

Appellare an poſſit debitor ſi pecunia ſibi debita ſub manu ſui debitoris per creditorem arreſtetur 4. 188
Appellare ab arreſtatione an liceat.1. & 3. 187
Appellari an poſſit ab executione Apparitoris ſupremæ curiæ ſententiam inferioris iudicis exequentis 3. & 6. 143
Appellatio à decreto iudicis interpoſita, an & quando executionem ſuſpendat 2. 188
Arbitrariæ pœnæ aut mulctæ impoſitioni quando locus ſit 1. 169
Argumentum bonum eſt à lege ad pactum. 4. 108
Armis an reſiſtere poſſit is qui illegitimè ob debitum capitur, num 4. & 6 175
Arreſtante non exhibente cauſas arreſti in termino, an arreſtatus ſit relaxandus. 1. & 4. 199
Arreſtantium an & quando omnium cauſa par ſit, 7. & 8. 206.
Arreſtare & prehendere quomodo differant. 5. 3.
Arreſtari an poſſit aduena quem quis ſtatim receſſurum ſciuit. 4 28
Arreſtari an poſſint, qui cauſa religionis ad locum aliquẽ veniunt ſeu per eum tranſeunt. 12. 67
Arreſtatam rem detinens, eam præſcribere non poteſt. 6. 196.
Arreſtatio an poſt ſolis occaſum admittatur. 11 98
Arreſtatio an producat pignus prætorium 5 191
Arreſtatio an & quando inducat litis pendentiam, num. 1, & 4. 189
Arreſtatio etiam licita debet eſſe abſque iniuria. 3. 175
Arreſtatio non fit, niſi creditore poſtulante. 3. 121
Arreſtatio quatenus iure ſit permiſſa. 5. 6
Arreſtati & capti eadem eſt ratio, 1. 21
Arreſtatus an à iudice relaxari poſſit, parte non vocata, nu. 3 133
Arreſtatus an iudicis incompetentiam obijcere poſſit. 11. 104
Arreſtatus fugiens, an ſine noua citatione comdemnari poſſit, num. 11 & 13, 168
Arreſtatus iniquè, an poſſit impunè è carceribus effugere 7. 176
Arreſtatum iniuſtè è carcere eximens, an teneatur Edicto,

Ne quis eum,&c 8. Ibid.
Arreſtatus ob pœnam violati arreſti poſt annum conueniri non poteſt 3. 173
Arreſtatus perperam,etiam poſt tempora appellationi præſtituta appellare poteſt ab arreſto. 9 177
Arreſtatus poteſt arreſtantem contra ſe teſtimonium ferentem,vt inimicum reprobare,10. ibid.
Arreſtatus recedens non obſtante arreſto, quibus caſibus non puniatur 3.5.& 6 264
Arreſti introducendi quæ fuerit ratio 6. 7
Arreſti violati pœna cui veniat adiudicanda 6.& 9. 171
Arreſti vſus an ſit fauorabilis.7. 8
Arreſti vſus & commoditas potiſſimùm verſatur in facilitate conueniendi debitorem. 15. 228
Arreſto durante,an res arreſtata alienari poſſit.7. 192
Arreſtorum duo genera.5. 4
Arreſtum,arreſtatio,arreſtare quid ſit.4. 2
Arreſtum an ob nullitatem euidentem & apparentem,parte non vocata relaxari queat 21. 232
Arreſtum an per ſatiſdationem relaxetur, numero 3. & 6. 222
Arreſtum an pro debito minimo concedatur 20. 73
Arreſtum diſſoluitur per ceſſionem bonorum, 29. 230
Arreſtum perperam faciens,ſi res arreſtatæ perierint, obligatur debitori ad earum æſtimationem. 6. 220
an ad Arreſtum quis ſe obligare poſſit. 7. 110
Arreſtum quis dicatur violaſſe 2. 164

## B

Bona debitoris ſine ſolenni ritu in creditorem transferri non poſſunt.1. 138
Bona debitoris ſi apud tertium exiſtant, quid iuris.10. 127
Bona mobilia ſequuntur perſonam 6 91
Bona ſcholaris eſſe,vel non eſſe quis probabit 2. 62
Boues,equi,& aratra,an arreſtentur 22. 74
Brabantus an Brabantum arreſtare poſſit,& vbi.1. 90

## C

Cadauer hominis mortui an arreſtari poſſit.23 75
Captura an reſoluatur quæ nulla fuit, ſi modo aliter de veritate debiti conſtare poſſit.nu 6 9. & 10. 131

Captura eſt admodum ignominioſa.1. 174
Captus vt contrahat, an ſufficiat eum deductum eſſe extra carcerem in domum alicuius ciuis.3. 215
Carcer deputatus eſt ad cuſtodiam non ad pœnam.1. 212
Carcer in quo eſt fames & ſitis, cenſetur tortura.2. ibid.
Cauſa non iuſtificata in propoſitione, non poteſt iuſtificari in probatione.7. 132
CauſaRei fauorabilior multò eſt quàm actoris.1. 193
Cauſam vnam ex pluribus propoſitis eſſe veram ſufficit. 7. 246
Cautio de ſoluendo debito liquido & confeſſato, non liberat ab arreſto.2. 222
Cautio de iudicato ſoluendo, non prorogat iuriſdictionem iudicis.2. 119
Cautio de iudicio ſiſti, quomodo intelligatur 1. 119
Cautela pro eo qui fecit arreſtum perperam 3. 146
Cautio iuratoria an & quando ſufficiat, num.8.& 10. 224
Cedere bonis qui non poſſint.2. 27
Ceſſionarius verùm arreſti iure vtatur.6. 16
de Ceſſione bonorum.16. 71
Citatio ante arreſtationem non requiritur. 5. 30
Citatus à diuerſis iudicibus an venire debeat.1. 242
Ciuis an pro debito ciuitatis arreſtetur.17. 47
Clauſula hæc, Quia tale eſt noſtrum placitum, quid ſignificet 3. 2
Clericus debitor, an & à quo arreſtetur. 14. 44
Colloquio de tranſigendo vel componendo durante, nihil creditor aduerſus debitorem attentare debet.2. 59
Comitem, Doctorem, ſeu Magiſtratum ſe ſimulans cùm non ſit, falſi crimen contrahit.2. 149
Commeatum ferentes ad caſtra, non ſiſtuntur 7. 65
Compromiſſo pendente nihil eſt innouandum.. 89
Condictio ex l. diffamari, C. de ingen manuſmiſ. intenta, an inducat litiſpendentiæ exceptionem. 3. 190
Confirmare minus eſt, quàm de nouo dare. 3. 110
de Conſiliariis & aduocato Regio.10. 69
Conſors litis quo caſu licitè arreſtari faciat. 8. 19
Conſuetudo in arreſtis attendenda. 5. 140
Conſulens debitori vt fugiat an teneatur.2. 182
Contractus cũ arreſtato ſeu carcerato factus, quando dica-

Digitized by Google

tur iuſtus & validus 7. 217
Contractus vt ſubſiſtat vel infirmetur, non inſpicitur, an inter arreſtatum & arreſtantem, ſeu inter alios eorum nomine fuerit initus 8. 218
Contrahens in nundinis poteſt ibi arreſtari 6. 100
Contumacia nulli nocet, niſi aduerſarius eam in termino comparens accuſauerit.5. 200
Contumax quoque rectè ſiſtitur.23. 56
Creditor ad domum debitoris accedere debet pro habenda ſolutione, ſi non ſit eiuſdem cum eo fori.2, 91
Creditor an rectè petat debitorem arreſtari, in cuius bona miſſus fuit.19. 51
Creditor debitorem fugitiuum propria auctoritate capere poteſt.5. 243
Creditor excommunicatus an arreſtare poſſit.1. 9
Creditor in dubio præſumitur ignoraſſe debitoris, cum quo contraxit, conditionem.25. 79
Creditor malè arreſtans, an ius crediti amittat. 5. 136
Creditor ſi plura bona exequendo vendat, quàm exposcit debitum, an tota executio concidat. 8. 132
Creditores plures poſſunt immitti in bona debitoris. 3. 243
Creditore arreſtante non comparente, quid faciendum, num 6 243
Creditori quæ ſint obſeruanda in cautione pro arreſtato admittenda.17. 229
Creditori an liceat debitorem vim inferentem interimere. num.6. 179
Criminoſi priuilegio nundinarum non gaudent.7. 101
Cuſtos carceris an teneatur, ſi debitor cum altero cuſtode fugiat 9. 211
Cuſtos carceris, an & quando teneatur de facto ſuorum.5. & 6. 209
Cuſtos carceris an & quando excuſetur 8. 210
Cuſtos carceris eſt velut depoſitarius.2. 209
Cuſtos, ſi debitor fugit, tenetur non ſolùm debitum ſoluere, ſed etiam intereſſe.4. Ibid.
Cuſtos tenetur de negligentia.3. ibid.

Digitized by Google

D

Debitor an in Eccleſia capi poſſit.6. 103
Debitor an in feriis arreſtari poſſit 1. 95
Debitor an in loco ſacro arreſtari poſſit. 1. 80
Debitor an in portu eius ciuitatis, in qua arreſtari non poſſet, eadem immunitate gaudeat.6. 85
Debitor an in monaſteriis, hoſpitalibus, domib. Canonicorum intra ambitum Eccleſiæ exiſtentibus, & in palatio Epiſcopi arreſtari poſſi 2. 81
Debitor arreſtatus & incarceratus, an alibi per procuratorem ſe defendere cogatur 8. 250
Debitor arreſtatus ſi in cuſtodiam ſequi nolit, quid iuris ſit, num 1. 164
Debitor carceratus cuius impenſis ſit alendus.5. 212
Debitor de fuga ſuſpectus, an in nũdinis arreſtari queat.8. 102
Debitor etiam facti arreſtari poteſt.7. 34
Debitor frangens arreſtum, compelli poteſt redire etiam per proprium ſuum iudicem.1. 209
Debitor fugitiuus non iuuatur vllo priuilegio.7. 91
Debitor fugitiuus propria auctoritate capi poteſt 2. 5
Debitor in diem, vel ſub conditione an ſiſti poſſit.6. 31
Debitor in ſua vel aliena domo exiſtens, an rectè arreſtetur & quæ ſit ratio, num 3 & 8. 82
Debitor liberatur ſi quis tertius creditori acceptanti pro eo ſoluere promittat 4 253
Debitor manifeſtè inops, vtrùm arreſtari poſſit.1. 27
Debitor non ritè arreſtatus, an approbet arreſtum dando fideiuſſores.6. 137
Debitor quando incarcerari poſſit. 9. 215
Debitor qui bonis cedere non vult, aut non poteſt, ad hoc dãnari, vel ſe obligare poteſt, vt creditori ex operis ſuis ſatis faciat.5. 28
Debitor qui tempore contractus non fuit ſoluendo, an poſſit arreſtari.24. 78
Debitorem arreſtatum eximens, debitum eius creditori arreſtanti ſoluere cogitur. 1. 181
Debitoris non ſoluentis, quod olim ſuppliciũ fuerit.3 55
Debitum iuſtum ſi ſoluatur, prætextu ordinis non ſeruati, executionis non ritè factæ, vel quia per vim ab execu-

Digitized by Google

tore eſt exactum, vel per metum promiſſum, non repetitur. num. 4. 150
Defructuatores bonorum obligatorum rectè arreſtantur. num. 21. 54
Depoſiti reſtitutio an impediri à tertio poſſit. 2. & 4. 249
Detentus in carcere priuatò, cõtrahere aut teſtari non poteſt in vtilitatem detinentis. 5. 216
Dies termini an contineatur in termino. 9. 198
Diffamans à diffamato arreſtari an queat 8. 34
Dicens ſe arreſtari non poſſe declinatoriè excipit, & ante litem conteſtatam hoc opponete debet. 1. 116
Dilatio alicuius fauore ordinata poteſt ab eo ſperni. 3. 195
Domicilia plura ſi habeat debitor, ad quod fieri inſinuatio debeat. 4. 201
Duo vel plura quando requiruntur ad actũ, vno deficiente actus corruit. 4. 245

E

EXceptio declinatoria poſt litem conteſtatam ſuperueniens, an oppoſita proſit 5. 118
Exceptionem competentiæ qui habeant. 18. 71
Excommunicatio ligat ſubditum in omni loco. 4. 91
Executio an ſine nouo proceſſu in fideiuſſores arreſtari fieri poſſit. 16. 228
Exiſtens in porticu, oſtio, vel ſcalis, extra domum an poſſit arreſtari. 6. 55
Expenſas ſoluere debet, qui actum fieri deſiderat. 1. 162
Expenſæ an ſint teſtibus deducendæ quas domi feciſſent, remiſſiuè. 4. 150
Extraneus tantùm, aut ciuis ſuſpectus arreſtari poteſt. n. 1. 121

F

FActa multa tenent, quæ non facta prohibentur. nu. 5. 131
Factores & Inſtitores mercatorũ arreſtari poſſunt 12 43
Ferendus nec iuuãdus eſt, qui ſe in neceſſitate poſuit 3 235
Fideiubens ſoluere id quod ſubductis rationibus debitor debebit, non tenetur, ſi rationes non ſubducãtur. 18. 229
Fideiuſſor an arreſtari poſſit. 9. 34
Fideiuſſores extranei, & pignora alibi ſita an ſufficiant 14. 227
Fideiuſſores idonei qui ſint. 12. 226
Fieri quod potuit vno modo ſi fiat alio modo malè, non ſubſiſtit. 235

Digitized by Google

Forenſes ligantur ſtatutis loci, vbi conueniuntur in his quæ ad ordinationem iudiciorum pertinent. 3. 107
Fructus beneficiorum an arreſtentur. 8. 65
Fructus in fundo meo ab alio poſſeſſo iacentes, vel exiſtentes, arreſtare poſſum. 26. 57

G.

in Gabellis ſoluendis, quæ conſuetudo attendatur 2. 106
Generalis commiſſio de arreſtando quoſcunque ad petitionem partis non valet 5. 15

H.

HÆredem debitoris ſui qui arreſtat, probare debet eũ hæredem eſſe. 8. 115
Hæres compelli poteſt ad omne id, ad quod compelli poterat defunctus. 3 112
Hæres conueniri debet à creditoribus, non emptor hæreditatis 2. 22
Hæres creditoris an rectè arreſtum petat. 11. 24
Hæres debitoris an rectè arreſtetur. 10. 35
Hæres eius qui perſonam ſuam obligauit, an capi poſſit. num. 1. 111
Hæres intra nouem dies poſt mortem defuncti arreſtari non debet. 10. 103
Hæres vtrùm arreſtari poſſit, antequam ipſi fides aliqua de debito facta ſit 7. 115
Hoſpites an arreſtare viatorem pro expenſis queãt. n. 2. 10

I.

IMpenſæ quales circa res arreſtatas faciẽdæ ſint, n. 7. 226
Incipere ab executione non licet. 4. 6
Iniuria eſt, fideiuſſorem idoneum reſpuere. 2. 135
Iniuria facta Apparit cẽſetur Principi, & Iud. facta. n. 2. 17
Iniuria magna afficitur is, qui indebitè arreſtatur. 1. 135
Iniuriarum actio non ſemper reponit debitori famam, etiamſi ſecundùm ipſum iudicetur. 4 139
Iniuriarum tenetur Commentarienſis, qui victum, aut lectos denegat carcerato. 3. 212
Inſinuatio an ſæpiùs ſit facienda 3. 201
Inſinuatio per quem fieri debeat. 2. 201
Inſinuatio procuratori facta, an ſufficiat. 5. 202
Inſinuatio quomodo fiet, ſi debitor ſit omninò exterus, & abſit. 6. 202

Digitized by Google

Inſtantiæ an & quando renunciare liceat, niſi etiam renuncietur liti & cauſæ. 4. 6 7. 240
Inſtrumētum fieri mandans, Tabellioni ſoluere tenetur. 2. 162
Inſtrumentum publicum meretur executionem contra hæredem 4. 112
Intellectus l. in indicati, ff. de re iud. 9. 207
Interdictio bonorum facta prodigo, contractum eius irritat quocunque loco factum 5. 91
Iudex an cogi poſſit à partibus vt vel ordinariè, vel ſummariè procedat. 5. 196
Iudex an pœnam & mulctam augere, & minuere poſſit. num 5 & 7. 169
Iudex an poſſit per executorem ſuperioris Curiæ arreſtare aliquem. 3. 142
Iudex an poſſit per priuatum quemque hominem arreſtare debitorem 1. 141
Iudex an poſſit creditori licentiam arreſtandi ſuum debitorem tribuere 2. ibid.
Iudex an terminū ſtatuti vel legis prorogare queat. 6. 220
Iudex contra Apparitorem improbum ſummariè procedit. num. 7. 153
Iud. delegatus etiā officio finito relaxat debitorem, n. 4. 233
Iudex inferior, quando animaduertat in Apparitorem regium 4. 147
Iudex laicus citare poteſt clericum ſub conditione, Si ſua putauerit intereſſe. 7. 144
Iudex negligens, aut iuſtitiam non adminiſtrans, grauiter punitur 3. 152
Iudex qui de facto proceſſit, de facto iterum reuocare poterit, num 9. 132
Iudex qui fideiuſſorem inidoneum admittit, poſt nominatores, in ſubſidium tenetur. 13. 227
Iudex ſuperior, an in territorio iudicis inferioris ſibi ſubditi, de omnibus cauſis cognoſcere poſſit, de quibus poteſt ipſe inferior 7. 144
Iudex videns ex mala cauſa actū eſſe, & bonam, ex qua agi potuit, in actis relucere, non debet reum abſoluere. 8. 236
Iudici aut arbitro ſoli non creditur. 3. 158
Iudici malè exequenti violenter reſiſti poteſt. 5. 175

Digitized by Google

Iudicium coram vno iudice ex neceſſitate intentatum, an ad alium iudicem transferri poſtea queat 2. 189
Iuramenti violati perſecutio anno non concluditur 5. 175
Iuramento reuertentis ad carceres creditur, dicentis ſe ob iuſtam cauſam aufugiſſe 12. 168
Iuramentũ an per Principem laicũ relaxari queat n. 4. 165
Iuramentum debitoris de non recedendo ſine licẽtia creditoris, quid operetur. 8. 167
Iuramentum quod occaſionaliter tendit in damnum ſalutis corporalis, non eſt ſeruandum. 7. 165
Iuris ciuilis & Canonici maior eſt concordia, quàm vulgo arbitrantur. 6. 254
Iuriſdictionem non habens, ſed habere ſimulans, quo modo puniatur 4. 149
Ius conſtante iudicio, vel poſtea adueniens, non prodeſt actori, num. 12. 134
Ius reuocandi domum, an & quando proponi debeat ante litem conteſtatam 2. 116

L.

LAicus poſt delictũ factus clericus, à quo iudice veniat puniendus. 4 117
Legatarij an & quando hæredem arreſtare poſſint 3. 11
Lex nihil fruſtrà facit 13. 134
Literæ dilatoriæ & quinquennales, quando arreſtum relaxari faciant. 20. 231
Literas dilatorias ſolutionis habẽtes, non arreſtantur 17. 72
Liti cedens, ſolùm in expenſis condemnatur 1. 240
Liti renuncians non propriè dicitur ſuccumbere. 2. 240
Locupletior factus quis dicatur. 7. 253
Locus celebrati contractus, quando conſideretur. 1. 105
Locus promiſſionis, in dubio cenſetur eſſe locus ſolut. 1. 93
Luxuries & auaritia, homines plerunq; ad ſcelera adigũt. 1. 151

M.

MAndatum an præſumatur. 6. 156
Mercatores an in eo loco arreſtari queant, ſine quo ad nundinas venire non poſſent 4. 99
Mercatores an ex fide promiſſorum dependent. 3. 136
Mercator etiam lucrum ceſſans petit. 4. 136
Metus omnis turpis eſt in iudice. 2. 151
Milites an rectè arreſtentur 6. 64
Mortuus in carc. præſumit. culpa cuſtodis periiſſe n. 4 212

Mulcta ob ſpretum iudicis præceptum commiſſa, poſt annum non poteſt exigi.2. 172
Mulctandi modum eſſe arbitrarium, quomodo ſit accipiendum 3. 170
Mulier ob libidinem vitandam fugiens, pœna fracti arreſti non tenetur.10. 167

N.

NObilem aut potentem mercatorem arreſtare plus eſt, quàm aliquem plebeium 2. 174
Nuncius falſus de falſo tenetur.1. 149
Nundinæ non omnes liberant ab arreſto.5. 100
Nundinæ publicum fauorem continent.2. 107
Nudinarum tempore arreſtare non licet 2. 98
pro Nũcio præſumitur in his quoq; ſſic eius cõcernunt.n.3. 156

O.

OBligare ſe ad carceres ſeu arreſtũ an quis poſſit.15. 70
Occultãs debitorẽ alienũ, quo modo obligetur.3.184
Occultator an & quando compelli poteſt, vt debitorem occultatum exhibeat.5. 186
Offendens Apparitorem non habentem ſignum, an eodem modo puniatur 3. 155
Ordinarium auxilium quandiu ſupereſt, ad extraordinarium & ſubſidiarium non eſt recurrendum. 4. 246
Ordo temporis non facit prælationem in pignore prætorio, ſed veritas debiti.5.& 6. 205
pro Officiali quando præſumatur 7. 10

P.

PArentes ſcholarium an arreſtari poſſint 3. 63
Partes dum ſunt in tractatu pacis, omnis ratio procedendi ceſſat.4. 89
Pecunias arreſtatas ſi Apparitor conſumpſerit, quo pacto creditori arreſtanti ſuccurratur.8. 220
pecunia debitori debita vtrùm arreſtari queat. 11. 41
Petens ſibi caueri de refundẽdis expẽſis, aut ſolués ſportulas, non videtur ob hoc in Iudicem conſentire. 4. 124
Plus petere re, quandò quis dicatur. 12. 238
Plus petens re condemnatur in expenſas, dãna & intereſſe, & reus abſoluitur.num.1. 235
Pœna arreſtantis propria auctoritate debitorem non fugitiuum. 2. 139
Pœna etiam ex leuiſſima contumacia imponi poteſt. 8. 171



Digitized by Google

Pœnæ extra caſum ſuum non ſunt extendendæ.5. 165
Pœnæ & mulctæ ſunt commoda iuriſdictionum. 2. 170
Pœnam violati arreſti poſt annum non poſſe peti, quo pacto intelligendum ſit.4 173
Pœna violati arreſti etiam ab alterius territorij Iudice irrogari poteſt.4. 169
Pignus prætorium quas ob cauſas contrahatur 2. 204
Plus cautionis eſt in rem, quàm in perſonam.5. 246
Plura remedia quis habere poteſt.9. 248
Præſumitur quod Commentarienſis aluit captiuum.2. 245
Principes an ſine expreſſo Iudicis mandato per apparitorem arreſtari poſſint.6. 140
Priuilegiatus præfertur nõ priuileg. non ſolũ in ſolutione cõſequenda, ſed in eadem aliis facta repetenda n.10. 207
Priuilegiũ perſonale, aut pactũ, perſonã nõ egredit.n 2. 211
Procurator creditoris quo arreſtum impetret.4. 12
Portator literarum cum clauſula eius qui hanc feret, an rectè arreſtum aduerſus debitorem petat.7. 18
Procurator qui ex ſpeciali mãdato ſui dñi aliquẽ arreſtauit abſq; ſimili mandato eũdem relaxare non poteſt.5. 233
Procurator, qui alieno nomine cõtraxit, rectè ſiſtitur.13,4 13
Promiſſio de ſoluẽdo pro alio quid operetur remiſſi.5. 253
Proteſtatio vbi non ſit neceſſaria.7. 136

Q.

QValitas, & conditio arreſtati conſideranda eſt in taxandis expenſis, quas in victu fecit.8. 249
Quantitate minore probata quàm fuerat petitum, an ſequi debeat condemnatio 6. 245
Qui libet in contrahendo aut renunciando, præſumitur ſe conformare legibus vel ſtatutis patriis.5. 114

R.

REgij Viatores, an poſſint ab inferiori magiſtratu carcerari 2. 146
Regula, qui prior eſt tempore, potior eſt in iure, locũ habet etiam in pignoribus, & in quibus 1.3 & 4. 203
Remotus ab officio, an amplius ad idem, vel aliud admitti poſſit.8. 153
Remoueri quis poteſt ab offic. ob ſolam negligentiã.6. 153
Renunciatio feriarum an ſubſiſtat 3. 108
Renunciatio immunitatis quid tacitè in ſe contineat.6.114

Digitized by Google

Renũciatio vnius actionis propoſitę, an & quãdo fieri poſſit, cũ proteſtat õe, ſaluo iure proponẽdi aliã. n. 3. & 5. 140
Res aliena arreſtari non poteſt. 5. 125
Res apud debitorẽ inuẽta, eius eſſe pręſumitur. n. 6. & 8 125
Res arreſt. ſi incendio pereãt, an Apparit. teneatur, n. 5. 220
Res immobilis non arreſtatur. 21. 74
Reſiſti Apparitori an liceat. 1. 178
Reſiſtentis Apparitori violenter, quæ ſit pœna. 3. ibid.
Res pignori obligatæ an arreſtari poſſint. 11. 127
Res propriæ an arreſtari poſſint. 25. 56
Res quæ perit ſuo domino perit. 1. 219
Res quę pro parte eſt debitoris, ã tota arreſtari poſſit. 18. 51
Reus ab actore, item actor à reo arreſt. ri poſſunt, vt reſpondeant poſitionibus & articulis. 16. 47
Reus ad minus condemnatus, quam fuit petitum, tenetur nihilominus ad expenſas 9. 237
Retentio an habeat locum, quando obligatio eſt nulla aut valida. 10. 248
Retentionis vſus in iure eſt neceſſarius. 1. 245
Ruſticorum conditio & ſtatus non eſt, vt equites ad iudicium veniant 2. 249
S.
SAlarium apparitorum arreſtantium aliquem, an omnibus æquale ſit 4. 142
Saluus conductus etiam tacitè dari poteſt. 3. 89
Satiſdans de parendo mandatis Iudicis, an renunciet fori priuilegio 3. 119
Satiſdatio de iudicio ſiſti duntaxat, an in arreſto relaxando ſufficiat. 7. 224
Satiſdatio in arreſto, quatenus ſe extendat. 11. 226
Satiſdatio qua arreſtum ſoluatur, apud quem interponi debeat 5. 223
Satiſdatione tollitur ſequeſtratio, & in poſſeſſ. miſſio 4 231
Satisfactum eſſe creditori quando dicatur. 1. 211
Scholaris creditor vtrum rectè ſiſtat debitorem. 12. 25
Scholares, & eorum bona arreſtari non poſſunt. 1. 60
Scholaris, vel alius debitor, vtrum in ſcholis publicis alicuius Academiæ ritè arreſtetur. 10 83
Scholaris vnius Academiæ, an ſcholarẽ alterius Academię arreſtare queat. 4. 63
Sentẽtia cõtra abſentẽ non citatũ eſt ipſo iure nulla. 1. 201

Sententiæ ſupremarũ Curiarum cur Arreſta dictæ ſint.1. 8
à Sententijs ſupremæ Curiæ non appellatur,2. 8
Seruientem ſeu Apparitorem delinquentem, an iudex remoueat, an verò is qui illum conſtituit 9. 154
Solutio ſeu promiſſio eius quod debetur valet, etiamſi in carcere facta ſit.4 & 7. 215
Spoliatus quando ante omnia ſit reſtituendus 2. 129
Statuendi poteſtas inter ſubditos non arctatur.5. 90
Statutum abſolutè prohibens comprehendi ſubditum in alieno exiſtentem territorio 2. 90
Statutum vt de triduo in triduum procedatur, an in fauorẽ Rei ſit introductum eiq; renunciare poſſit 2 & 6. 195
Statutũ vt in cauſa extranei creditoris ſummariè procedatur, pium eſt, & fauore creditoris introductum.7. 197
Suburbani homines iure ciuium gaudent.13. 25
Summã minorẽ ineſſe maiori, quomò. ſit accipien 11. 238
Suſpectus debitor quando dicatur.2. 142

T

TAbellionis officio fungens, qui nunquam Tabellio fuit, qua pœna puniatur.3. 149
Tempus arreſti facti ſpectamus, ſicut & contractus & delicti, quo ad conditionem perſonarum.3. 117
Tempus elapſum habet vim tacitæ renunciationis.1. 195
Tenuta minus ritè conceſſa, reuocari an debeat, 1 & 11. 129
Termini peremptorij lapſus inducit tacitam renunciationem iuris.5. 199
Terminus alicui datus ab eo præueniri poteſt.4.& 8. 196
Terminus à ſtatuto vel lege præſcriptus in dubio cenſetur eſſe peremptorius.2. 199
Teſtes producens, tenetur eis prouidere de expenſis itineris, ſecundum iudicis moderationem.3. 250
Teſtimonij dicendi cauſa arreſtare licet, etiam executores num 15. 47

V

VEctigalia ſoluentes detineri poſſunt.21. 55
in Vinculis eſſe quis dicatur.2. 214
Vis illicita non præſumitur inferri in cuſtodia publ.6. 216
Vtile per inutile an & quando vitietur.5.&.10. 245
Vxor non tenetur, ſi recipiat vel occultet maritum criminoſum, vel eundem debitorem cæter.4. 185
Vxor quo pacto ſuarũ rerũ arreſtationi ſe opponat.7. 126

Digitized by Google

# TRACTATVS DE IVRE SISTENDI, ET MANVVM INIECTIONE, QVAM VVLGVS ARRESTATIONEM VOCAT,

## *PETRI PECKII ZIRICAEI I.C. Celeberrimi.*

## CAPVT. I.
### Arreſtum quid ſit, & vnde dicatur

*SVMMARIA.*

1. *Sentētiæ ſupremarū Curiarū cur Arreſta dictæ ſint.*
2. *A ſententijs ſupremæ Curiæ non appellatur.*
3. *Clauſa hæc, Quia tale eſt noſtrum placitum, quid ſignificet.*
4. *Arreſtum, arreſtatio, arreſtare quid ſit.*
5. *Arreſtare & prehendere quomodo differant.*
6. *Arreſtarum duo genera.*

VARIA eſt Arreſti appellatio. Supremorum * enim Tribunalium 1
ſententiæ vulgò Arreſta appellantur, fortè a Greco verbo ἀῤῥαιςον, quod ſignificat incorruptum, inuiolatumque, quod in illis ſupremis Curiis ſententiæ incorruptæ, & iuſtiſſimę exeant, aut certè exire deberent, quæ inuiolatæ manent, nullaque * pro- 2
uocatione, ſeu appellatione infringi aut ſuſpendi poſſunt. *l. 1. ff. à quib. appel. non lic.* Credit enim Princeps,



Digitized by Google

eos qui ob ſingularem induſtriam, explorata eorũ fide ac grauitate, ad huius officij magnitudinem aſſumuntur, non aliter iudicaturos eſſe, pro ſapientia & luce dignitatis ſuæ, quàm ipſe foret iudicaturus. *l.* 1. *C. de offic. præfect. Prætor.* Ideoque Arreſtum eiuſmodi prætextu iniquitatis damnari non poteſt. *l. ſi quis.* vbi id notant Cynus & Salycetus, *C. de precibus Imperator. offer.* Budæus verò *ad l final ff. de Sena.* & Budæum ſecutus Franciſcus Conanus *libro* 1. *Comment Iuris Ciuil. c. vltimo, numero* 9 & Ioannes Imbertus *Inſtitutio Forenſ lib.* 2 *c.* 16. *ad verſum, adimitur.* ἄρεσον Græcè, Latinè Placitum & decretum dici exiſtimat; ſicut & Regijs diplomatibus, poſt declaratas breuiter rationes, quibus adductus eſt Princeps vt quid iubeat, vetet, aut permittat, poſtrema hæc tanquam omnium rationum clauſula ſubijcitur. *Et quia tale eſt noſtrum placitum.* Quibus
3 verbis voluntatem pro iuſto imperio & ratione habendam eſſe non cenſet Princeps; ſed vult intelligi rẽ illam ſe, de ſuorum Procerum conſilio, ſtatuiſſe. Quãobrem placere Principi putauit Vlpianus, quod ratione & conſilio ab eo factum eſſet; Nam Ciuilibus legibus, & vt ait Dion, ſcripto iure ſolutus eſt: cæterum Naturali lege tam eſt aſtrictus, quàm quiuis noſtrum, aut etiam multò magis Prior explicatio magis placet multis. Nam vt Rebuffus *in conſtitution Reg tomo* 1. *titulo, vt contract teſt. ſentent. & alij omnes ac gallic. concip. verb gloſſ.* 2 ait. Placitum non magis conuenit Parlamentis, ſupremi'que Curiis, quàm inferioribus, quia etiam ſententiæ inferiorum iudicum Arreſta, id eſt, placita, dici poſſent, niſi per Antonomaſiam dicas. Sed ita, inquit, de omnibus rebus dici poſſet quod Citatio, Litiſconteſtatio, & omnia quæ Parlamentis & Curiis conueniunt per Antonomaſiam, de Parlamentis intelligerentur. Et iterum hoc probat tomo tertio, *in tract. de arreſt. & opponentibus contra ea, in princip o.*

4 Alio modo Arreſtum, prout nec Græca, nec Latina, ſed merè Gallica, vox eſt, ſignificat impedimentum, ſiue interdictum, ne res, aut perſona, loco aut ſtatu ſuo moueatur.

Eſtque Arreſtatio, iniectio manuum, cum alicui à

Digitized by Google

a magiſtratu interdicitur, ne excedat ex eo loco, in quo inuentus eſt, niſi rebus cũ eo cõpoſitis, qui de illo apud Iudicem queſtus eſt. *c. clerici de immunit. eccleſi. libro ſexto. Pyrrhus ad conſuetudin. Aurelian. Rubr. de exec. inſtrument. c. 9. Lagus in ſua Method. c. de execut. rei iudic.* Vel etiam cùm res alicuius quacunque ex cauſa pro ſecuritate noſtra, auctoritate publica detinetur, ita vt nobis inuitis ex loco illo, negocio nondum ſopito auferri non poſſit. Qua ratione ſunt qui Arreſtare, idem eſſe dixerunt, quod gradum ſiſtere: quia poſtquam arreſtum factum eſt, ibi ſiſtendum eſt. *idem Pyrrhus, dicto loco, titulo de execution. ex locat. c. 7. verſic. Habes caſum & Ioannes de Athon ad conſtitution. Angliæ. titulo de decimis, in c. erroris. ad verbum, arreſtari* dicit Arreſtationem eſſe citationem quæ fit verbo & facto. Porò autem Cardinalis *ad Clem. prim. de hæretic.* exiſtimat* arreſtationem abſq; manuum iniectione fieri: Prehenſionem verò ſine manuum iniectione fieri non poſſe. quod verum eſſe aſſerit Molinæus *ad conſuet. Pariſienſ. tit. ſecundo, gloſſ. 1. ad verbum, arreſter, num. tertio. verſiculo, & dicendum.* quia ſicut plus eſt, rem aliquam prehendere, quã impedire; ita plus eſt perſonam capere, quàm impedire vel interdicere, ſeu, vt vulgo dicunt, arreſtare. Plerunque tamen promiſcuè accipiuntur, vt ait Imola *ad dictam clem. num. vndecimo.* Et hac de re loquẽs Quintilianus Mandoſius *in tract. de monitorijs. quæſtione 11:* Arreſti formula in Curia Romana, inquit, in monitorio eſt hæc. Et interim donec ſoluat, vel donec reſpõdeat poſitionibus vel articulis vel præparatoriis, puta an ſit hæres, pro quota parte, &c. vel donec quid aliud ſuper quo monetur, faciat, arreſtetur; ne à Curia abſq; ipſius Iudicis monentis expreſſa licentia diſcedat ſub pœna & cenſuris. Rota *deciſ. 394. incipien. ſi ſuſpenſio. in no.* & Ioannes Milis *in ſuo repertorio, ad verbum arreſtare.* Eodem etiam loco *numero vndecimo. & ſequent.* latius explicat Molinæus, quid arreſtum cum ſequeſtratione & miſſione in poſſeſſionem bonorum, commune habet, & quatenus ab vtraque diſtinguatur; quod & Paulum Pariſium quoque *conſilio 107 numero. 72 libro tertio*, feciſſe video; quæ omnia nos hoc vno loco re-

5

ferre non exiſtimamus eſſe neceſſarium. De hoc autem arreſto dicere inſtituimus.

Illud quoque obſeruatione dignum eſt, quod *in dicto c. octauo. in tractat. de monitor.* ſcribit Mandoſius,
5 quod * arreſtorum duo ſunt genera, quorum alterum eſt hominis, alterum legis. De arreſto hominis, hoc eſt Iudicis hic loquimur De arreſto autem legis eſt textus *in l. vnica. C. vt omnes iudic. tam ciuil.* vbi cauetur, quod omnes Iudices tã ciuiles, quàm militares debeant per quinquaginta dies poſt depoſitam adminiſtrationem remanere in locis vbi adminiſtrauerunt, nec inde interim recedere. & vtrumque arreſtum comparat atque æquiparat Oldradus *conſilio 65. incip. hic agitur.*

---

## CAPVT II.

### Quo iure arreſtum introductum ſit, & qua ratione ſuſtineatur.

*SVMMARIA.*

1. *Debitor fugitiuus propria auctoritate capi poteſt.*
2. *Animal in agro alieno repertum an retineri queat.*
3. *Debitoris non ſoluentis, quod olim ſupplicium fuerit.*
4. *Incipere ab executione non licet.*
5. *Arreſtatio quatenus iure ſit permiſſa.*
6. *Arreſti introducendi quæ fuerit ratio.*
7. *Arreſti vſus an ſit fauorabilis.*

ILLVD inprimis quæri poteſt, quo iure iſtiuſmodi Arreſtum ſuſtineatur? Sunt qui exiſtimant *ex l. final. C. vbi in rem act. exerc. deb. probari*, quod ſi quis equum, vel aliam rem debitoris ſui forenſis hic inuenerit, ſiſtere, arreſtare eam poſſit. verba legis hæc ſunt.

*Actor Rei forum, ſiue in rem, ſiue in perſonã ſit actio, ſequatur. Sed & in locis, in quibus res, propter quas contenditur, conſtitutæ ſunt, iubemus in rem actionem aduerſus poſſidentẽ moueri.* In cuius legis explicatione diſputant Interpretes,

an forenſis cum equo alieno per hanc ciuitatem tran-
ſiens, conueniri poſſit. Quæ quæſtio propriè huc non
pertinet, quia de ſola vindicatione non quærimus, in
qua propter præſentem poſſeſſionem, aliquid ampli-
us domino rei tribuendum eſſe, videri poſſet: Ipſeque
Accurſius ibi, res mobiles, nõ niſi ſuſpicione aduerſus
debentẽ militante, detineri poſſe reſpondit: ad quam
ſuſpicionis exiſtentiam, vſum arreſtorum non reſtrin-
gi conſtat. Sic cum æquitas poſtulat, lex concedit, *de- 2
bitorem fugitiuum, vel de fuga ſuſpectum capi & deti
neri. *leg. a t Pretor §. ſi debitorem. ff. Quæ in fraud credi-
tor.* Permittit etiam, ſi periculum ſit, damnum datum
non recuperari, & ſi dominus ignoretur, animal * à 1
quo damnum acceptum eſt, retineri, & non aliter. *Nam
Alioqui, quamuis alienum pecus in agro ſuo quis deprehẽderit,
inquit Pomponius, ſic illud expellere debet, quo modo ſi ſuum
deprehẽdiſſet: quia ſi quid ex ea re damni acceperit, habet pro-
prias actiones. Itaque qui pecus alienum in agro ſuo deprehen-
dit, non iure id includit, nec agere illud aliter debet, quàm ſu-
prà diximus, quaſi ſuum: ſed vel abigere debet ſine damno, vel
admonere dominum ſuum vt recipiat. l. quamuis ff. ad l. A-
quil l qui ſeruandarum. §. final ff de præſcript. verbis* Barto-
lus, Baldus, Paulus Caſtrenſ. *in l. hec amplius §. his autem.
ff. de damno infecto* Speculator in titulo *de act: verſiculo,
ſed pone inuenio pecudem.* Idem Baldus *ad l 2. C. de ſeru. fu-
gitiu.* Panormitanus *ad c. ſi læſerit. de iniu.* Angelus. *ad
l. ratu ff de incend. ruin naufrag.* Et conſuetudinem ſi
quæ huic contraria ſit à ſcripto iure diſcrepare teſta-
tur Petrus Rat. *ad conſuetud. Picta. titulo de la diſtin. des
iuriſdictiõs, articulo 57.* & Pyrrhus *ad conſuetud Aurelian.
titulo de execut ex locat n. 9* & Domin. Henningus Go-
den, *conſilio 34. numero trigeſimo ſexto.* Arreſtum verò,
quo hodie nihil vſitatius eſt, tam arctis finibus non
concluditur, latiuſque patet, & ad neceſſitatem aliquã
ſemper non reſtringitur, eiuſque vſus etiam ex ſola
vtilitate agentis conſiſtit. Qua ratione permoti alii, aſ-
ſerunt leges nuſquam huius cohibitionis mentionem
facere, cuius exemplum olim *in ll. duodecim tabularũ*
extitiſſe videtur: Quia * vt *libro vigeſimo, c. primo.* teſta- 2
tur Gellius, confeſſis, conuictiſque debitoribus, decem

dies ad quærẽdam pecuniam dati fuerunt, intra quos ſi non feciſſent ſolutionem contracti æris alieni, facta eſt manuum iniectio, & neruo, ac compedibus vincti ſunt. Quam legis duodecim tabularum duritiem Ius noſtrum non patitur, ſed econtra prohibet, ne homines priuati, debitores ſuos, tanquam iumenta, ergaſtulis includant. præterquam quod admittit debitorem qui decoxit, & obæratus eſt, (modo de fuga ſuſpicio ſit) prehendi, & cuſtodia detineri poſſe. *l. 1. & aliis ll. C. qui bo. ced. poſ.* Conſtat ſanè omnium actionum inſtituendarum principium, ab ea parte edicti proficiſci, qua Prætor edicit de Ius vocando. § *fin. Inſtitu. de pœn. tem. litig* & notiſſimam iuris regulam eſſe reos omnes domum reuocandi ius habere, ſi non ibi contraxerint
4 vbi conueniuntur. *l. 2. ff. de iudic.* Ideoque * creditorem ab executione, cuius ſpecies eſt arreſtatio, teſte Molinæo *ad conſuet. Pariſ. part. 1. tit. 2. glo. 1 nu. 2.* inuerſo iuris ordine incipere non poſſe. *l. 1. C. de execut. rei iudic. l. ſi nulla ff de re iudi* Oportet enim debitorem primo conuinci, ſic deinde ad ſolutionem pulſari. *l. vnic. C. de ſeq. pecu* ne commoditate poſſeſſionis, & veluti fruitione libertatis ſuæ, quæ maxima eſt, priuetur: adeò vt Iudex à præcepto incipiens, partique aduerſæ deliberationis tempora denegans, nulliter agit, nulloque iure mandatum ſuum defendere poteſt. *l. prolatam. C. de ſent. & interloc. Bal. ad l. nec quicquam. § vbi col. 2. ff. de offi. procon. l. hæres in fi. ff de iudic.* latè Rebuffus *ad ord. reg. tomo 1. in tract. de lit. obli. art. 6. gloſſ. 1. & 2 ad verb. Mauront, cõmence par execution* quia executio fit officio Iudicis mercenario, quod ſententiæ deſeruit, neque prius naſcitur, quam ſententia trãſeat in rem iudicatam, licet actio iudicati ex quaſi cõtractu in ipſa ſententia oriatur, *Bald. ad d. l.* 1. Sunt quidam caſus, in quibus rerum neceſſitas efficit, vt ab executione incipiatur, & etiam ante iudicatum æquitatis intuitu, permittatur manuum iniectio ſeu detentio, Felyn. *ad c. 2. de offi. iud. deleg. in fi. Alberi. & alij ad d.*
5 1. In quos ſi reſpicias, fatendum erit * arreſtationem iuri communi eſſe conformem, ſeu potius ex eo naſci & prodire. Id quod tenet, & ſequitur Benedictus Cur-

Digitized by Google

rius *in lib de arreſt amor. c 8 inc par vertu. verſic. poteſt enim qui, &c.* Quatenus verò vlterius egreditur, & ad quácunq; penè perſonã, ſeu cauſam ſe porrigit, ſcriptis legibus aduerſatur, Zaſius *nu. 9. Iaſon in 12 limit. l. fin. ff. de iuriſd. omn. iud &* facit ad hoc elegans conſilium Romani 224. *inc.* Iſta raptura. *verſi. inci. vltimo* ponderandum, Veluti ſi ciuem Mechlinienſem præpotentem & diuitem, qui in ſuo tam propinquo foro facilè conueniri poſſet, hic Louanij arreſtari curem: nulla hic neceſſitas ſubeſt, nullum fugæ periculum, ſola cõueniendi in meo foro vtilitas & commoditas ſpectatur, aduerſus communes iuris regulas, quibus cautum eſt, actorem Rei forum ſequi debere. *l. 2 C. de iuriſd. om. iudi, c cum ſit. de ſor. comp* Et ita in terminis de arreſto diſtinguit Quintilianus Mandoſius, *in tract de monitor. quæſt. 8.* quam non videram in priore editione, ſed ſolum nunc in hac poſteriore & ſic etiam intelligendum eſſe exiſtimo, quod loco mox citato voluit Molinæus, dum ait, quod regulariter prohibita eſt arreſtatio, niſi quatenus iure, conſuetudine, aut priuilegio apparet eſſe per miſſa. *l. negantes C. de act. & oblig.* Vnde fit quod dubitem vtrum Abbas *conſilio 42. libro ſecundo*, & Abbatem ſecutus Caſtrenſis *conſilio. 56.* bene dixerit, nullius momenti ſtatutum eſſe, quo nulla verbali citatione præcedente, captura permittitur; qua de re plura apud Boërium ad conſuetud. Bituricenſ. *titulo* 1. §. 13. videre licet Ratio * autem huius conſuetudinis eſt generalis, ad vitandum ſumptus & expenſas quæ fieri poſſent, ad proſequendum debitorem, alibi commorantem: nempe quod aliquãdo plus in perſecutionem ſolutionis debiti expenderetur, quã valeret, contra *leg. mediterranea. C. de annon. & tribut. libro* 10. & difficultas longinquum adeundi iudicem de ſumma modica, quam præſtaret perdere, quam proſequi, actionem ſubuertit arg. *l. nam is. ff de dolo, gloſſ. ad l hæres abſens § at ſi quis. in verb debebit. ff. de iudic.* meliuſque eſt in tempore occurrere, quam poſt receſſum, rem perſequi. *l. 1. C. quand. lic vnicuiq. ſine iudic.* Rebuffus *ad conſtit. reg. tomo. 1. tracta de liter. obl. artic. 6. glo. 3. num. 41.* Ex quibus omnibus facile intel- 6

ligi poteſt, an * vſus arreſtorum tanquam fauorabilis extendendus, an potius veluti odioſus reſtringendus,
7 & coarctandus ſit: quod non modicam in ſe vtilitatem habet. Auguſtinus Boërius q 57. *inci. Statuto. nu.* 3. Huiuſmodi ſtatuta (inquit) contra ius commune, & exorbitantia dicũtur, vt colligitur ex ijs quæ voluit, Angel. Ioan. de Imol. & Alex. *ad l. ſi cum dotem col.* 3. *§. eo tempore: ff. ſolut. matrim.* ergo reſtringenda ſunt, vt minus derogent iuri communi, quàm poſſunt. *c. quæ contra. de reg. iur.* & ita ſunt intelligenda, vt in cæteris cum iure cõmuni concordent, & propriè ac verè in caſu in quo loquuntur, duntaxat locum habeant, non autem ad aliũ, ſub illorum verbis non comprehenſum, trahantur. Antho. *in c. cum dilectus. de conſuet. c. dudum de priuileg.* quia hoc commune & vulgare eſt, quod ſi ſtatutum eſt contra ius commune, certè eſt ſtrictè interpretandum *l. quod vero. ff. de legibus* & quidquid eſt contra ius commune, ſimul etiam ſtricti iuris eſt. teſte Bar. *ad l. Cæſar. verſi. ſecundò quæro. ff. de publi.* ſimulque etiam odioſum. Panor. *in c. quia. in* 3. *not. de priuileg. & ad c. olim. de verb. ſignifi. conſil.* 1. *libr.* 1. Corneus *conſil.* 89. *lib.* 3. *& conſil.* 27 *libro* 4. In quibus locis hoc veluti axioma aſcribũt: omnis receſſus à iure communi eſt odioſus *l. cum quidam. ff. de libe. & poſthu.* & odioſa omnia ſunt ſtricti iuris. Bald. *ad l. non poſſunt. in* 2. *lectur. ff. de legibus.* qui de re pulchrè Tiraquellus *de vtroque retract. in præfat. nume.* 62. cum multis ſequentibus.

---

## CAPVT. III.

### Quis res vel bona alterius ſiſtere, ſeu arreſtare poſſit.

*SVMMARIA.*

1 *Creditor excommunicatus an arreſtare poſſit.*
2 *Hoſpites an arreſtare viatorem pro expẽſis queant.*
3 *Legatarij an & quando hæredem arreſtare poſſint.*

Digitized by Google

4 *Procurator creditoris quo arreſtum impetret.*
5 *Generalis commiſsio de arreſtando quoſcunque ad petitionem partis non valet.*
6 *Ceſsionarius vtrum arreſti iure vtatur.*
7 *Portator literarum cum clauſula eius qui hanc feret, an rectè arreſtum aduerſus debitorem petat.*
8 *Conſors litis quo caſu licitè arreſtari faciat.*
9 *Quid de ſocio dicendum ſit.*
10 *Coniuncta perſona an hoc iure vtatur.*
11 *Hæres creditoris an rectè arreſtum petat.*
12 *Scholaris creditor vtrum rectè ſiſtat debitorem.*
13 *Suburbani homines iure ciuium gaudent.*

HIs ita præmiſſis, quis vel res, vel perſonam alterius arreſtare vel detinere poſſit, diſpiciendum eſt. Et principio quidem de creditore, cui quid, quacunq; ex cauſa legitima debetur, non dubium eſt. Ipſius enim cauſa & ratione vſus arreſtorum potiſſimum introductus eſt: adeò vt etiam * excommunicatus, quantumuis Canonibus & legibus exoſus, à fruitione eorum non repellatur. Francis Ripa *ad c. 1. nu. 88. de Iud.* Panor. *ad c. cum inter. de excep.* Si quidem regula generalis eſt, quod excommunicatus agens aduerſus debitorem ſuum, à limine iudiciorum repelli poſſit. *c. intelleximus. de iudi.* etiam ſi per procuratorem ſuum, actionem ſuam intendere velit. *c. cum inter.* & ibi Felyn *& aliũ de except.* quia procuratoris perſonam ex perſona conſtituentis metimur. *cle penult. de procur.* quo modo neque accuſare. *c. 1. quæſt. 1.* neque ſuam, aut ſuorum iniuriam proſequi, *gl ad c. omnibus. 4. quæſt. vlt.* Fred. *conſil.* 116 Anchar. *ad c. 1. de reſcrip. in 6* neque ſpoliatus reſtitutionem petere poteſt. *c. ex inſinuatione. de procur. c. 1. 23 diſt. atque infamis. ca. infames 6. quæſt. 1.* Rom. *ſing.* 675. & vir non bonus eſſe præſumitur. Anto. de Butrio *ad c. cum dilectis. de purg. cano.* Socin. *conſil.* 45. *incip. Viſa appellatione. colum. 2. verſic. quis autem dubitat. lib. 1.* Ea tamen regula, vt omnes fere ſolent, reſtringitur, vt deficiat quando debitor excõmunicati de fuga

ſuſpectus eſt. Abbas *ad c. 2. de except.* Lex enim actionis exercitium ipſi aufert ad tẽpus, quia ſine ſcandalo inter Chriſti fideles verſari non poteſt: actionem tamẽ ipſi non adimit, præterquam quod præſcriptionis rigorem aduerſus eum currere ſinit, ſi abſolutionis beneficium impetrare potuit, & tanto tempore neglexit. Bald. *à c. 1. in fin. de præſcript. gloſſ. ad ca. quia aduerſitatem ad verbum ſuſpenſionis, de conceſ. præb.* quia qui poteſt facere vt poſſit, iam poſſe videtur. *l. qui poteſt ff. de reg. iur.* Eaque ratione Felyn. *ad d. c. 2 num.* 16. non aliter creditori excommunicato debitoris fugitiui prehẽſionem & arreſtationem concedit, quàm ſi periculum ſit in mora; ita vt interim à iudice, vel à ſuperiore abſolutionem impetrare poſſit. Cui non refragatur *d. c. quia diuerſitatem*, vbi non currit tempus præſcriptionis impeditæ, licèt impedimẽtum culpa eius euenerit: ita enim illud accipi & intelligi debet, ſi in petenda abſolutione negligens non fuit Bald. *in tractat præſcript 4. part. 4. partis principalis. quæſt. 3. num. 6. colum. verſic* Sed puto quod ita deciſio. Ex quibus ſatis colligi poſ- exiſtimo, non indiſtinctè conceſſam eſſe facultatem excommunicato, vt ſuum debitorem extraneum ſiſtere & arreſtare poſſet; ſed ſuſpectum de fuga, vagabundum, & nullo certo loco domicilium fouentem duntaxat; non etiam illum, qui facultatibus idoneus eſt, & in ſuo foro, atque domicilio facilè conueniri poteſt: Hoc enim aliquali præiudicio facilius inducetur ad veri æterniq; luminis agnitionem. Et cum prehenſionis, arreſtationiſque eiuſmodi vſus, quatenus de fuga ſuſpecti debitoris limites excedit, iuri communi aduerſetur, quod ſuperiore capite diximus, ſtrictè accipi atque interpretari, non etiam ampliari, & ad homines legibus odibiles prorogari debet. *c. odia, de reg. iur in 6.*

2 Hinc etiam intelligimus, * hoſpites, & caupones. cũ creditores ſint, pro conſumptis ius detentionis ac arreſtationis habere. Cum enim publicè interſit caupones eſſe, apud quos extranei & aduenæ recipiantur. *l. nauta. ff. naut. caup. ſtab* publica vtilitas exigit, vt iis citiſſimè ſoluatur, ne tædio affecti ab inſtituto deſiſtãt quod ad rem ſubiectam not. Pyrrhus *ad conſuet. Aurel.*

*titu. de execut. ex locato.cap.* 7. & ſequi videtur Ioan. Papon. *ad conſuet. Borbon tit. des renuoys* §. 2 nam inquit, cùm his quos admiſerunt caupones, neceſſaria miniſtrare teneantur. *l. debet. ff. naut. caut. caup. ſtab.* & cuſtodiam omniumquæ in cauponam illata ſunt, tacitè ſuſcipiant, factumq; etiam aliorum præſtent *l.* 1. §. *fin. l.* 2. *&* 3. *eod. tit.* adeo vt diuertenti bonæ famæ homini iurato credatur, aſſerenti ſe quippiã perdidiſſe, ſi præſumptione non deſeritur, *vt not.* Bartol *ad l.* 1 § 1 *ff. furt. aduerſ. naut. & Cyn ad l certi. C. locat.* vtiq; æquũ fuit, eos etiam hac ratione ſubleuari, vt damnum facilius effugiant, ſicut & ſuper rebus per hoſpites conſumptis eorum iuramento idcirco creditur. *& in titu. des executions.* § 134. 135 multa alia priuilegia cauponũ adducit, per quę propter eandem cauſam reliquis creditoribus præferuntur, quem vide & latè explicat Ioannes Beſſianus *ad conſuet. Auer. titu. des ſerniens. c.* 3. *art.* 2. *incip.* pleraque poſſent ſcribi.

Sed quid dicemus † de Legatarijs, quibus Legatum teſtamento relictum eſt? ſanè ſi ſolum creditoribus 3
permitteretur licentia arreſtandi ſuum debitorem, legatarij hæredem, ſaltem ante aditam hæreditatem, arreſtare non poſſent, vt ait Ludo *Rom. conſil.* 224. *inci: Iſta captura,* quia legatarij propriè creditorum appellatione non continentur. *l fin.* §. *licentia. C. de iure de lib.* vbi tex. ponit inter creditores & legatarios dictionem denotatiuã diuerſitatis: & id quod ex legato debetur, non dicitur propriè creditum, vt decidit Bart. *ad l* 1. *ff. ſi cert. petat. & tex. in l ſi is cui.* § Fauius. *ff. de ſolut.* Conſuetudo autem quæ eſt contra ius, debet ſtrictè accipi & propriè. *l. quæ à iure ff. de legib.* Deinde verò non eſt legatariis ius petendi legatum ante aditam hæreditatẽ *l. eam quam. C. de fidei com.* & à die hæreditatis aditæ, nõ autem à die mortis intelligitur dominium legati verè in legatarium tranſire. *l. ſi tibi homo* §. *cum ſeruis. ff. de leg.* 1. *l à Titio ff. de furt.* Sed quoniam in hac patria arreſti, creditoris appellatio accipitur latiſſimè, & non tantum creditoribus, ſed aliis quorum intereſt, datur licentia arreſtandi, ego puto etiam legatarios habere poteſtatem arreſtandi hæredem, ſi modò adierit hære

Digitized by Google

ditatem,&non ante,niſi dum adhuc deliberet,ſit fortè in poſſeſſione rerum legatarum,& periculũ ſit ne illas prodigat vel euertat. Etenim omnibus modis voluerunt legiſlatores legata eſſe ſalua, ne fraudentur volũtates defunctorũ. *l. 1. & toto tit. vt in poſſeſſ legat. C & ff.* Deinde verò And.Barb. *ad rubr. tit. de teſtam.* rec t:t. 21. caſus, in quibus legata, etiã non adita hæreditate, peti poſſunt. & adhuc vnum alium addit Ioan. Bernard. Diaz à Luco *in ſuis reg. regula* 411. in quibus caſibus nõ eſt dubitandum, quin arreſtatio fieri poſſit.

4 Secundò,& is * arreſti ac prehenſionis iure vtitur, qui creditoris procurator eſt, Ripa *ad c. 1. num.* 88. *de indic.* Iaſon *ad §. 1. Inſtit. de act.* Hippol *ad l. 1. ſnu.* 102. *ff. ad l.* Corne. *de ſicar. gloſſ. vnica, & ſingul. ad l. 1. iuncto textu C. vbi quis de curial. facit ad hoc l. refectionis. verſic ego.* & ibi Caſt. *ff. commu præd.* vbi dicitur, quod illud, quod poſſum facere per me, poſſum etiam facere per miniſtros meos ad hoc neceſſarios, cuiuſmodi ſunt procuratores, *l. 1. ff. de procurat.* & conceſſo vno, omnia videntur eſſe conceſſa, per quæ peruenitur ad illud. *l. 2. ff. de iuriſdict omn. indic. Rom. ſingu.* 175. *incip. Conceſſo.* Rebuff. expreſsè hoc de arreſto affirmat, *ad ordi. reg. tomo 1 art 6. glo. 3. nu. 59. verſi. & non ſolum.* Quid enim ſi Titio mandatum dedero, vt meo nomine aduerſus Sempronium debitorẽ agat? vtiq;& hæc mea videtur fuiſſe cogitatio, vt inuentũ alibi arreſtari faciat,& cõtra arreſtatũ actionem intendat Et in ſimili eleganter decidit Rodericus Zuarez *ad l. poſt rem. ſcap. inc. Quia ſupra viſum eſt. ff. de re iudi.* quod procurator ſimpliciter conſtitutus ad agendũ, poteſt petere executionem inſtrumenti habentis paratam executionem. *& nu.* 32. quod vbicunque debitor per inſtrumentũ habẽs executionem paratam cogitur ad ſoluendum, procurator etiam ſi non habeat mandatum ad recipiendam ſolutionẽ, poteſt petere, vt res extrahatur de poteſtate debitoris ſuſpecti, & deponatur apud idoneas perſonas, ſi mandãti & domino ipſius ſit vtile. *l. ſi reus paratus ff. de procur.* Sed quod ſpeciale mandatum requiratur, videri poſſet ex eo, quod notat idem Rebuff. *ad concordata inter Leonem 10. & Franciſ. regem Galliæ, in titu. de*

Digitized by Google

*elect. derogat. ad verbum. ſpeciale mandatum verſic. incip.* Trigeſimus octauus, vbi inter 48. caſus, in quibus requiritur ſpeciale mandatum, recenſet etiam hunc, quòd procurator non debet aliquem capere, ſine ſpeciali mandato domini, allegans. *l. non ſolum. §. fin. ff. de proc.* Socin *conſil. 129. incip. Cum in preſenti. colum. 3. in princ. lib. 1.* cum ad relaxationem eius, qui detentus eſt poſtulandam, ſpeciale mandatum requiratur. Bart. *conſi 84. incip. In cauſa Statij. lib.* Fauorabilior autem eſt relaxatio, quàm apprehenſio, & detentio *l. Arrianus. ff. de act. & oblig. l. abſentem. ff. de pœn.* tum verò quando agitur de graui præiudicio afficiente perſonam, requiritur mandatum ſpeciatim, & nominatim eſſe datũ ad illum actum *d. l. non ſolum. §. fin ff. de procur.* atqui graue pręiudicium ex arreſto eſt, & ſpeciem quandam ſeruitutis continet *argu. l. 1. & 2. ff. de lib. hom. exhib.* & expreſsè *Roman. conſi 60. incip. Mandatum.* ait, ad capiendam alicuius debitoris perſonam, mandatum ſpeciale requiri: quia certum eſt, quod ſine ſpeciali mãdato non poteſt procurator admitti ad faciẽdum ea, per quæ dominus in pœnam incidere poſſet *l. 1. § ſi procurator. ff. ſi quis ius dicent. non obtem. l. ſi procurator ff. quod quiſque iur.* Sed per capturam, vel arreſtationem iniuſtam, poſſet dominus in pœnam incidere. Igitur ſine ſpeciali mandato hoc procurator non poteſt, ne quãdo iniuſtè detentus contra creditorem agat, vel ad pœnam ex forma ſtatuti, vel ad id quod intereſt, ex iure communi, neget ſe de capiẽdo & arreſtando mandaſſe. Adde quod Vlpianus non omnes actiones per procuratorem inſtitui poſſe reſpondit: & ſpeciale mandatum requiri ait, vt liberi qui in poteſtate abſentis eſſe dicuntur, ducantur. *l. Pomponius in princ. ff. de procu.* qua ratione & Felynum quoque *ad c. 1. nu. 11. verſic. primo itaque de iudic.* Bartolum ſecutum eſſe video. Contra tamen Alex *conſil. 133. incip. Circa executionem inſtrumenti. lib. 6.* reſpondit, ſpeciale mandatum non requiri: quia regulæ, qua traditur, tantum operari generale mandatum, quo ad genus; quantum ſpeciale, quo ad ſpeciem *l. 1. § 1. ff. quod iuſſu.* certis tantum caſibus derogatur, inter quos iſte non reperitur; adeoque incluſio

expreſſioque aliquorum excluſionem aliorum operatur, *c. nonne. de præſumpt.* Sic & Ange. *ad l. generali. C. de decur. lib.* 10. ait procuratorem conſtitutum, ad petendam pecuniam à debitore, poſſe eundum debitorē fugientem capere, ſicut creditor ipſe potuiſſet. Sed & Ioannes Baptiſt. Caccialupi *in tract. de debitor. ſuſpect.* 2. *quæſt. principal.* hanc eandem ſententiam ſecutus, ait, quod cum talis procurator habet mādatum ad cauſas, lites, ſeu ad agendum mandato conſequenti, videtur mandatum eſſe, & omne neceſſarium antecedens *l. ad rem mobilem. l. ad legatum. ff. de procur. l. quamuis. C. de fideiuſſ.* & procurator omnia facere poteſt, quę nō inueniuntur prohibita *l.* 2 *§ vſus ff de procur.* Neque mouet quod in aduerſantis opinionis confirmationem allegant nōnulli, procuratorem ad lites ſeu cauſas, & ad agendum, executionem ſententię poſtulare non poſſe. Bar. & alii *ad l. ex hoc iure ff. de ſolut.* quia hic nulla petetur executio ſententiæ iam latæ, vel iudicij finiti, ſed futurum iudicium per arreſtum præparatur, vnde poteſtas procuratoris non eſt finita. *Caſtrenſ. ad d. l. hoc iure.* Ioan. Baptiſt. *d. loco num* 3. Sic & quod Bartol. de exemptione, & relaxatione incarcerati ſcriptum reliquit pleriſque diſplicet: etenim *d. l. Pomponius. & l.* 3 §. 1. *ff. de lib. hom. exhib.* quibus nititur ſuam ſententiam Bartolus confirmare, alio, & diuerſo caſu intelligūtur: ſcilicet, quando ille, qui petebat detentum eximi, non cōparebat tanquam procurator detenti, ſed tanquam procurator alterius, cuius detentum eximi intererat. Alexand. *d. conſi num.* 11. *verſicu. non obſtat. Roman. quoque conſi.* 241. *inc. Spectabiles domini. verſi. primum quod aduerſarij. col. fi.* falſiſſimam eſſe ait Bartol. opinionem, ex eo coiuncta perſona ad agendum non admittitur pro coniuncta perſona in his caſibus, qui ſpeciale mandatum requirunt. *l.* 2. ff *vt legat no. cau. gl. ad l. exigendi C. de procur.* Ideoque cum conſtet coniunctā perſonam admitti ad petendam incarcerati relaxationē, abſque mandato. *l.* 3. §. *quod ſi mulier.* ff. *de lib. hom. exhib.* ſequitur ſpeciale mandatum minimè eſſe neceſſarium Nec vim facit (inquit) *d. l. Pomponius*; quia loquitur in petitione exemptionis eius perſonę, quæ eſt ſub

poteſtate paterna: nos autẽ loquimur in exemptione eius, qui eſt ſui iuris: & de vno ad alium non procedit argumentum. *d. l. 1. §. in hoc ff. de lib. hom. exhib.* Quę ſolutio & ſi non ſit ſatis exacta, & perẽptoria, diligẽtius tamen inſpecta, facilè ſatisfacit doctis. Porrò autẽ exiſtimo vtramq; opinionẽ iuſta diſtinctione iuuari poſſe, ſcilicet, vt liceat procuratori ad agendum cõſtituto debitorem arreſtare, & detinere, niſi illius ſit dignitatis ſplendoris & eminentiæ, vt veroſimile ſit, creditorẽ ipſum eiuſmodi debitorem arreſtare noluiſſe, *arg. d. l. nõ ſolum. §. fin.* Procuratoris enim poteſtas ad rationẽ, & conſuetudinem agendi creditoris, à quo conſtituitur, formari, regulari, extẽdi & ampliari ſolet. *l. 1. & aliæ plures. ff mand.* Nam & ſatelles, ſeu ſeruiens, qui generalẽ habet ex more poteſtatem citandi, ſeu detinẽdi perſonas debitorũ, citra ſpeciale mandatũ, officiũ ſuũ non extẽdit ad egregias perſonas, quia nõ eſt veriſimile hoc permittere voluiſſe eos, qui eũ conſtituerunt ad act⁹ eiuſmodi exercendos Felyn. *in d. c. 1. col. 5.* qua de re latius inferius dicetur. Et rurſũ Rebuffus *ad ord. reg. tõ. 2 tit. de reſti. glo. 13. nu. 9.* dicit, quod * non valẽt cõmiſſiones generales de ſiſtendo, ſeu arreſtando omnes & quoſcũque ad requiſitionem partis: quia in illis requiritur cauſæ cognitio & iudicis præceptum; & alioqui poſſet arreſtari ille, qui non poteſt, vt docet Iacob. de Beluiſ *prac. ſua in rub. de inquiſi. num. 30. & Iaſon ad §. quadrupli. Inſtit. de actio.* 5

Sed vt omnis ambiguitas ceſſet ratihabitio ſufficiet, etiam in his qui requirunt ſpeciale mandatum. *l. quod ſi de ſp[...]lis. § 1. ff. de minor* Bal *ad l. ſi maritus.* C. *mand.* Ang. *ad l. licet ff. de iudi. &* ideo ſi prehenſio ſine mãdato ſpeciali facta eſt, exiſtimat Alex. *d. cõſi 135. nu 8. verſi. poſſet etiam*, ſufficere, ſi creditor id quod factum eſt à procuratore, ratum habendo confirmet. & Rebuff. *in d. verſi. 38.* Qua de re admodum dubito: propterea quod id quod nullum eſt, confirmari non poſſet, quia caret fundamẽto; Ad hoc tamen reſponderi poſſet, quod licet id quod nullũ eſt, ſolo tractu temporis cõfirmari non poſſit. *c. auditis. de elect.* tamen bene confirmatur nouo conſenſu, tacito vel expreſſo. Ioan. And. *ad c.*

*non firmatur. de reg. iur. in 6.* Rotæ deciſ. 31. *in no.* Ioa de Imol. *ad c. cum vos. de his quæ fiunt à præla.* & probatur *in l. 1. C. ſi maior fact. rat. hab.* Sed tu vide ea quæ dixi latè *ad c. non firmatur. de tit. de reg. iur.* & Sebaſt. Vantium de nullitate. *tit. quib. mod. ſent. nul. def. poſſ. nu.* 101. *&* 105. Vbi poſt magnam diſputationem decidit, quod ſuperueniens rati habitio confirmat actum retro nullum, nomine ratum habentis factum, etiam in eius fauorem. Vnde autē colligi poſſit iſta ratihabitio, facilè poterimus cognoſcere ex his quę ſcribit Tiraquel *in lib. de conſt. parte 3. limita. 30. nu. 12. cum ſeq* & ex illis quæ ſcripſi *ad c. rati habitionem d. tit. de reg. iur.* vbi ea quæ ad huius loci explicationem adferri poſſent dixi fuſiſſimè. Et econtra non eſt hoc loco omittenda deciſio Rotæ 80. *incip. nota quod procurator in antiqu.* quod procurator datus ad impetrandum & contradicendū, vel ad impediendum, ſi literæ ſuæ arreſtentur per auditorem Palatii poteſt impedire, quod cauſa non deuoluatur, & poteſt admitti vſque ad deuolutionē cauſæ, quia ſua intereſt quod cauſa deuoluatur, ſed quod literas poſſet impetrare, & ad partes mittere, alias non admitteretur, *vt not. per Archid. ad cap. ſtatutum. de reſc. in glo. ſuper verb. appelletur lib. 6.*

6 Tertiò,* qui ius ſibi à creditore ceſſum habet, arreſtare poteſt, *Roma conſi. 142. incip. Quia ceſſionarius. Rebuff. ad ord. reg. tom. 1. art. 6. gloſſ. 3. nu. 42. verſic. & quia melius eſt. Bald. ad l. per diuerſas. quæſt. 10. C. mand.* Nam cum in eum tranſlatæ ſint actiones, repræſentat iuris interpretatione, primum creditorem. *l. 2. C. de donat.* diciturque in qualibet diſpoſitione creditor. *l. ab Anaſtaſio, in verb. alium creditorem.* C. *mand.* & in libello ſe creditorem appellare poteſt. *Bald. ad l. 1. quæſt. vlt. C. de act. & obli.* niſi diuerſa aut legiſlatoris, aut ſtatuentium mens argueretur: vt quia eius rei facta eſſet ceſſio, quæ iure cedi non poſſet. *l. ſi mulier § ex aſſe. ff. de iure dot.* E contrà verò, reus propriè ceſſionarij debitor appellatur, quia ab eo inuito extorqueri pecunia poteſt. *l. debitor. ff. de verb. ſignific.* & ſine exceptionis ope actio aduerſus eum competit. *l. poſtquam. C. de hæred. vend. l. emptori. ff. illo titu.* & generale eſt, quod in

fauorem

ſiuorem ceſſionarii executio fieri poteſt, dummodo (vt quidam aiunt) fiat ex perſona cedentis; quod ceſſionarius dicere tenetur, licet fiat ad ipſius vtilitatem. *l. ſeruo. § ſi ff. ad Trebell. Ang. & Imol. ad l. ille à quo § vtrũ eo titu.* & maximè quando adpoſita eſſet illa clauſula, in inſtrumento ceſſionis, quod cedens ponit ceſſionarium in locum ſuum. *Barto. in l. in prouinciali. ff. de no. oper. nunc.* Vnde cum ceſſionarius dicatur creditor, fiet & permittetur ei ſicut creditori executio & arreſtatio. *Bald. ad l. 1. in fi. C. de act. & oblig. & ad l. per diuerſas. quaeſt* 10. C. *mand.* vt lites breuiores exiſtant, & ſumptus litium vitetur. Verum Rebuffus *de loco, & art glo* 2. *nume.* 18. *in fin.* aſſerit, in foro non obſeruari iſtud: ſed ſufficere quod ceſſionarius petat executionẽ nomine ſuo proprio, cum vtiles actiones habeat, neque ſeruiẽs vel apparitor iſta curat. Quod ſi opponatur coram Iudice, executionem ſeu arreſtationem nomine ceſſionarii eſſe factam, probabit ceſſionem præceſſiſſe, & ita ſeruari ait. Quamuis verò lex, vel ſtatutum permittat petente creditore debitorem in carcerem duci, non ducet tamen ceſſionarius, niſi ceſſione demonſtrata, & niſi denunciauerit debitori ceſſionem ſibi eſſe factam: cùm propter ignorantiam nihil poſſit imputari ei, qui non ſoluit. *Alcia. ad l. 1. num. 74. ff. ſi cer. pet. & ad l. quoties, nu. 69. ff. de no. ope. nunc.* dicens ſe vidiſſe ſæpiſſimè à carceribus dimitti obæratos viros ob id, ceu nõ legitimè detentos, & probat *Bald. d. quaeſt.* 10 *Hyppol. ſing.* 26 *Boerius quaeſt.* 10. *Innoc. ad c. quia de iud.* quod & Imbert. *lib. 1. Inſtit. forenſ. ca.* 4. probat his verbis. *Verùm nec ceſſionarius, ex forma ſtatuti aut inſtrumenti, poteſt prehendendum curare debitorem, niſi eo p ius vocato, de ceſſione fidem faciat, atque (vt forenſi vocabulo vtar) in creditoris locum ſurrogetur. Itaque cum debitoris pignora curaſſet per apparitorem auferenda, is cui nominis ius ceſſum fuerat, atque id ex authenticis vtriuſque, videlicet ceſſionis & nominis inſtrumentis; debitor aut prouocaſſet ad ſupremam Curiam, ac eam duntaxat queſtus eſſet iniuriam, ſe pignoratori non fuiſſe obligatum, appellatio in oppoſitionis vicem eſt commutata;* hæc ille. Vſu tamen in pleriſque locis receptum eſſe aſſerit idem Rebuffus non oſtenſa aliqua ceſſione,

eiuſmodi quid fieri poſſe, niſi peteretur: quemadmodum & in ceſſionario denunciante debitori ne ſoluat creditori, nec eſt ei neceſſe inſtrumentum ceſſionis oſtendere, ac nec cauſam quidem huius denunciationis exprimere, niſi petatur: quod pluribus & diuerſis auctoritatibus, legibus ac reſponſis confirmat *Tiraquel. in lib. de vtroque retract. § 1. gloſſ. 10 num 105. verſic. ſed conſequenter.* ſufficitque in progreſſu cauſæ hæc producere. Quidam veró, quod ceſſionarius in initio teneatur fidem ceſſionis facere, ita verum eſſe intelligunt, ſi nomine cedẽtis agat, ſecus ſuo, & vtili actione, quia tunc ſufficit id fieri poſt litem conteſtatam. *Specula. in titul. de ceſſ. § & in tit. de inſtrum. edit. §. nunc dicamus. verſ. ſed quid ecce. Aufrer. deciſ. Capel. Tholoſ. quaſt. 294. Dec. conſil. 302. Rota deciſ. 34. in no. Doctor. in auth. ſi quis in aliquo. C. de edend.* Nos de ea re latius ſub eo capite dicemus, quo quę neceſſaria ſunt ad arreſtum impetrandum explicabimus: egregiamq; operam in huius articuli explicatione poſuit. D. *Rodericus ad l. poſt rem, in 7. extenſione. ff. de re iudic. fol. 571.*

Quartò, huc etiam pertinere exiſtimo* portatorem ſeu latorem literarum. Solet enim Titio creditori vel portatori literarum debitor promittere, & ideo iuxta ſuam obligationem tenetur. *l. iuriſgentium. §. ait prat: ff. de pac. Rebuff. d. loco tomo 1. art. 1. glo 9. nu. 33. verſ. poterit tamen executionem.* Ita tamen vt portator ille reddat literas obligatorias, & cautionem indẽnitatis præſtet. *l. diſſoluta, & ibi Bald. C. de condict. ob cauſ.* quod idẽ *Rebuffus artic. 2. glo. 1. num. 75. verſic. praterea ſi quis,* per Senatum iudicatum fuiſſe ait. Nihilominus tamen loco prius citato. *nu. 34* reſpondit non requiri, quod is qui defert literas, ſeu inſtrumentum, probet ſibi à creditore illud eſſe traditum: quia poſtquam illud habet, præſumitur ſibi ab eo, vel eius volũtate traditum eſſe. *Ioannes Gallus, in quaſtione per arreſta. quaſt. 4. Boerius deciſ. 154. incip. Aliud ortum. per l. Labeo. & l. ſequent. ff. de pact.* alioquin enim præſumeretur ſubtractio & delictum, contra *l. merito ff pro ſocio.* Quod ſi tamen conſtare poſſet de non iuſto illius titulo, qui illas literas defert, exceptio iuſta non denegaretur debitori, etiam

ſi alter cauere vellet, quia nemo ex improbitate ſua actionem conſequi poteſt. *l. itaque fullo. ff. de furt.* Et quamuis clauſula portatoris literarum ad ſolutionem faciat, & vigore illius ius exercendæ actionis, etiam abſque ceſſione, in latorem literarum tranſeat; tamen quemadmodum de iure communi in ceſſione nominis requiritur titulus, ſeu iuſta cauſa ad tranſlationem dominii ſufficiens. *l. final.* C. *mand.* ita etiam literæ, vel nomina huiuſmodi per traditionem virtute clauſulæ prædictæ non acquiruntur accipienti ſine iuſta cauſa. vt per *Bald. in l. 2.* C. *ne lit. pend. & ad d. l per diuerſas.* C. *mand.* Et non ſolum de iure, ſed etiam de conſuetudine latori literarum obiici poteſt hoc vitium, quod ipſi creditori obiici potuiſſet. *argum. l ſi quis in rem. & ibi gloſſ. ff. de procur.* Et ideo quod vulgo dicitur, non inſpici quis in literis iſtiuſmodi creditor deſignatus eſt, ſed quis eas adferat, ciuili modo accipiendum eſt, ſi de malo & iniuſto illius titulo non appareat; nam veritate detecta, & vitio tituli latoris literarũ patefacto, omnia iura dictant, & recta ratio ſuadet, vero creditori non præiudicari, eundemque ſi cum iſto literarũ latore concurrat, præferri. Conſuetudines enim rediguntur ad limites rectæ rationis. *l. quod non ratione. ff. de legib. l 2.* C. *de noxal. act.*

Quintò, arreſtum* poſtulare poteſt cõſors litis, qui pro conſorte agere, & excipere poteſt. *l. 2.* C. *de conſor. lit.* Bello. *conſilio 26. numero 5.* quia negocium eſt commune. Sed hoc reſtringitur vt verum ſit, dummodo alias habilis ſit ad agendum; quia conſortium non poteſt duos ſupplere defectus, videlicet, defectũ mandati, & defectum perſonæ, cum duo ſpecialia concurrere non poſſint. *l. 1.* C. *de dot. promiſ. Dd. ad cle. religioſus, de procur* Franciſ. verò Ripa, *ad c. cum omnes, de conſt. num. 59. verſic. ex præmiſſis.* latius hæc ſuo more expendens, variaque & multa hinc inde diſputans, limitans & diſtinguens, tandem nouem eſſe neceſſaria ait, vt conſors litis pro conſorte agere poſſit; quod & ego ad arreſtum antecedens trahendum reor. Primò, quod cauſa ſit ciuilis: Secundò, quod lis ſimul ſit ab omnibus conteſtata; quid enim ſi lite conteſtata ſuſpectus 2

fiat de fuga debitor? Tertiò quod conſortes non prohibuerint: Quartò, quod cõſortes ſint abſentes: Quintò, quod cauſa non exigat ſpeciale mandatum: Sextò, quod conſors ſit perſona habilis ad agendum: Septimò, quod negocium ſit commune: Octauò, quod ſit eadem cauſa, & idem ius agendi: Nonò, quod cõſors caueat de rato. Sed an omnia iſta indiſtinctè neceſſaria ſint, & quæ cuiuſque rei propria cauſa ſit, latè cum eo explicat *d. loc. Felynus.* Nos ne commentatio hæc noſtra in immenſum excreſcat, ſola ratione erimus contenti, vt qui illius articuli tractationem ex profeſſo non aſſumimus.

9 Sextò, eadem * eſt ratio in ſocio: quia ſocij inter ſe dicuntur aliquod haberet tacitum mandatum, ad ea quæ ſunt vtilia ſocietati. *Bald. & alii ad l. nemo. ff. pro ſocio.* cuiuſmodi & arreſtum eſſe, ſuperius eſt oſtenſum: quemadmodum & miſſionem in poſſeſſionem rei communis, pro debito ſocij reuocare. *l. ſi is cui §. ſi ex duobus, & ibi Bart. ff. vt in poſſeſſ. legato.* & ex facto ſocij agere. *Bald. ad l. cum te. C. ſi cert. pet.* & pro ſocio conueniri. *l. iuſtiſſimè, ff. de adi. l. edict.* poſſunt & ſi diuerſis in locis negocientur, inuicem præpoſiti eſſe videntur. *l. ſi hac. §. penult. verſic. ſi libera. ff. de in ius voc. l. traditio. in fin. de acquir. rer. dom.* quemadmodum cum in eodẽ quidem loco, ſed diuerſo negocij genere; vel eodem negocio, ſed alternis vicibus, & alter altero abſente, mercantur. Satis enim eſt ſocios eſſe, & communi ex vtilitate agere. *l. ſi tñ. & ibi. Bart. ff. de exerc. act. Caſtren. Alciat. Bart. Iaſon, Roman. Zaſ. & alii ad l. eius qui in prouincia, circa finem illius legis. ff. ſi certum pet.* quamuis extra illos caſus, communiter in viriles portiones ſolum obligentur, neque inuicem præpoſiti cenſeantur. *l. final. §. ſi plures. ff. naut. caup. ſtabul. Alexand. conſil. vlt. libro 7.*

10 Septimò, * vt coniuncta perſona, pro coniuncta perſona etiam ſine mandato agere. *l. non ſolum. ff. ſolut. matri. l. maniſeſtiſsimi. §. fin. C. de furt.* curatorẽ bonis abſentis poſtul. *l. 3. C. de capt. & poſtl. reuer.* procuratorẽ cõſtituere. *l. exigendi,* & ibi latè Iaſ. *C. de procur.* reſcriptũ in pleriſq; caſibus impetrare *Felyn. ad c. nonnul.*

§. ſunt alij. *colum. 16. de reſcript.* tutorem petere. *l. quod dicit. & ibi Bart. C. qui dar. tut.* & denique appellationem interponere poteſt. *Dd. ad c. auditis. de elect.* Ita quoque & arreſtare coniunctæ perſonæ debitorem non prohibetur, vt facultate ſibi à lege cōceſſa vtatur, & agat, dummodo caueat, eum pro quo id facit ratum habiturum. *l. ſed & hæ. ff. de procurat. Roman. ſingular. 613. incip. Tu audiſti, &c.* quia cum quid conceditur, vt hic conceditur facultas agendi, omnia cenſentur eſſe conceſſa, per quæ ad id quod conceſſum eſt, perueniri poteſt. *d. l. ad rem: d. l. ad legatum.* & exactè Præſes Euerardi in loco à conceſſione conſequentis. *colum.* 1. Cauere autem de rato debet, quia eius factum coniuncto nō præiudicat, *l. 3. 1. §. ff. iudica. ſol.* nō enim cogitur, ſed poteſt habere ratum, niſi omnino vtiliter nomine illius actum oſtendatur, vt notat Romanus & alij *ad d. l. non ſolum.* Et quemadmodū Ioan. Beſſianus mulierem ad ſimilia faciendum admittere videtur, ſi coniuncta perſona eſt, ad conſuetu. *Aluern. titu. 2. art. 9.* Ita quoque ſunt, qui filiofamilias ſine mandato patris, hanc arreſtandi licentiam nomine patris, & proprio, permittunt: quorum ſententiam multis rationib. & argumentis confirmat *Andreas Barbat. conſilio 86. incip. Illud referam lib. 3.* & quidem potiſſimum ſi agitur de cauſa, aut in foro mercatorum, in quibus, & inter, quos, omiſſis iuris ſubtilitatibus & apicibus, ex æquo & bono omnia ſtatuuntur. Sed quibus caſibus agere non poteſt coniuncta perſona, iis quoque neque arreſtare eam poſſe exiſtimo: eiuſmodi ſunt. Primò ſi ſanguine quidem coniunctus eſt, ſed ex damnato coitu natus; quia ne filius quidem ex nefario congreſſu genitus, pro patre, ſine mandato patris, agere poteſt. *Iaſon in d. l. exigendi. num. 8.* Ego de hac reſtrictione vehementer dubito, propterea quod eum qui magna amicitia iunctus eſt, agendi poteſtatem pro amico habere, grauiſſimis argumentis tradidit *Iaſon d. loc. num 4.* Maior autem eſt amicitia patris & filij quantumuis naturalis ob nexum ſanguinis, quàm extranei. Verum quidem eſt, quod quo ad dignitates familiæ adipiſcendas, quæ ad inſtar ſucceſſionum deferuntur, non cenſentur eſſe in

domo, familia, vel cognatione, *Innoce. ad d. c. nonnulli.* late *Guill. Benedict. ad c. Raynutius, circa medium. de teſtã.* Sed quod in his, quæ ſanguinis coniunctioni tribuuntur, & nullo eius lucro ſunt, excludantur, admodum durum eſt: niſi dicas patrem naturalem ex nefario illo congreſſu, eo commodo dignum non eſſe. Felynus quoq; conſuetudinis patriæ rationem habendam eſſe oſtendit, multaque accumulat ex quibus ea finitio reſtringi poſſet. *ad d. c. nonnulli. verſic. præd. obſtant.* Secundò, non habet locum, quãdo coniuncta perſona habet tutores, vel curatores, vel etiam procuratores ad illum actum directè, aut indirectè conſtitutos. *Iaſon ad d. l. exigendi. Bald. ad l. ſenatuſconſulto.* C. *qui accuſatum* quia mandatum expreſſum facit ceſſare tacitum. *d. l. 3. l. fin. C. de pact. conuent.* tum quia qui veniunt ex iure ſpeciali, nunquam admittuntur, donec illi qui veniunt de iure communi, ſint in mora conſtituti. *l. ſepulchri violati, ff. de ſepul. violat.* tum quia coniunctus procuratorem dimittendo, cenſetur aliis ne agant prohibuiſſe, niſi procuratore illo exiſtente negligente. *l. cum prætor.* & ibi doct. *ff. de iudic.* Exiſtimant etiam omnes, non admitti coniunctum in his, quæ requirunt ſpeciale mandatum. *l. patri. l. illud. ff. de minor.* Sed ſolus Decius reclamat, propterea quod ad impetrandum reſcriptum ſpeciale mandatum requiratur, & tamen coniunctus admittitur ad impetrandum illud pro coniuncto. *d. c. nonnulli.* agiturque de modico præiudicio, quia coniunctus coniuncto non præiudicat, niſi ratificet. Sed reiectis iſtis rationibus, *ad d. c. cum omnes. Franciſc. Ripa num. 59. verſic: Sed iſtis non obſtantibus*, communem opinionem ſequendam docet, quia lex non tam reſpicit præiudicium coniuncti, pro quo agitur, quàm conſiderat præiudicium eius, contra quem agitur. *c. 1. fin. de procur. lib. 6.* neque mouet *d. c. nonnulli*, quia vt *Felynus colum 14. numero 52.* Abbas & alii ibi annotant, ſpeciali iure recipitur, quod coniuncta perſona, quæ in caſibus ſpeciale mandatum exigentibus nihil poteſt, admittatur ad impetrationem reſcripti, propter modicum præiudicium quod in ea re verſatur, niſi tamen peteret tanquam procurator, quia allegando

mandatum, fecit ſe alienum à legis prouiſione. *l. maritus C. de procu.* Ad he quod coniunctus pro coniuncto præſente non agat. *Imol. ad d. c. cum omnes nu.* 40. Aliiq; caſus inueniuntur plurimi quibus poteſtas à lege coniunctæ perſonæ tributa deficit, quos partim *Alex. & Iaſ. ad d. l. exigendi.* partim Felyn. & alij *ad c. coram de offi. de leg.* partim etiam Petrus à Duennas *reg.* 122. tradiderunt. Tu de his latius vide Guido. Papæ *conſil.* 68. *incip. circa proceſſum. num.* 2. *lib.* 1. *Fanor ad c. accedens de prabend.* Barbat. *ad c. ex parte Decani nu.* 135. *de reſcript. Caſtrenſ. ad d. l.* 1. *verſic ex prima parte not. Socin. cõſi.* 110. *& conſi.* 231. *libr.* 2. latè Didacum *lib.* 1. *variar. reſolut. c.* 6. in quibus locis amplè tractatur, quomodo pater pro filio, filius pro patre, coniuncta perſona pro coniuncta perſona agere, & in iudicio eſſe poteſt & quidem potiſſimum in his quæ requirunt ſpeciale mandatum. Sed quoniam hic articulus dependet ex eo, quem latè ſuperius diſcuſſimus, vtrùm ad faciendum arreſtum debeat procurator habere ſpeciale mandatum, nec ne, remitto te ed ea quæ ibi diximus.

Porrò autem quamuis coniuncta perſona, perſonã debitoris detinere & arreſtare poſſit, ſolutionem tamẽ ab eo recipere nõ poteſt, ſoluens enim non liberatur. *d. l. non ſolum. l.* 2. *ff. vt in poſſeſſ. leg. l. qui hominem. §. gener. ff. de ſolut. l. qui aliena §. quanquam. ff. de nego. geſt.* Alex *conſi.* 4. *lib.* 2. quia non magis debet operari tacitu n mandatum ex diſpoſitione legis proueniens, quale eſt penes coniunctam perſonam, quàm mandatum expreſſum: Sed habenti mandatũ expreſſum ad agendum, non poteſt ſolutio fieri, *l. ſed tantum ff. de pact. l. hoc iure. ff. de ſolut.* ergo nec habenti tacitum. Verior ratio eſt, quod ſi coniuncta perſona poſſet recipere ſolutionem, ſæpe conſumeret pecuniam, & coniunctæ perſonæ creditoris præiudicaret. quæ ratio ceſſat in agendo: quia cum agit, cogit tantũ debitorem ad deponendam pecuniam debitam, apud Iudicẽ. Bald. *ad leg. ſin autem ff. de negot. geſt.* Iaſon verò limitat hanc concluſionem ad dictam *l. non ſolum*, vt locum habeat, præterquam ſi coniuncta perſona ſit, aliàs legitimus adminiſtrator, vel ſi ſoluatur cõiunctæ perſonæ ex contra-

ſiendi inuentarij, neque debitores hæreditarios conuenire, neq; à creditoribus hæreditarijs conueniri poteſt. *l. fin. donec.* C *de iur. delib.* quod tamen falſum eſſe reſpondit *Caſtren. ibi in fin. d. §. donec.* quia hoc inductum eſt in fauorem hæredis, vt cõueniri interim non poſſit. Sed quia hęres poſt mortem defuncti continuò ipſo iure hęres eſt, pręcipue attenta conſuetudine generali legem explicante, ideo interim non prohibetur dum cõficit inuentarium, debitores conuenire hæreditarios, *Tiraquel latè in tract. Le mort ſaiſit le vif. 2. part. declar. 11. num. 14. verſi. quòd autem poſtea. Boerius quæſt. 53. inci. Inſuper in audientia circa medium. Angel. & Imol. ad d. l. 1. § 1. ff. ſi cui plus. Bartol. ad l. vltim.* C. *de fruct. & lit. expenſ. & ad d. §. donec.*

Nonò, quod ſi verſemur in patria iuris ſcripti, & in eo loco in quo arreſtorum nõ niſi aduerſus ſuſpectos, nullus eſt vſus, niſi forte ex priuilegio ſpeciali certo alicui loco à Principe conceſſo, exiſtimo etiam * ſtudioſos ſcholaſticos hoc priuilegio gaudere: quoniam ſcholares gaudent priuilegijs ciuium illius ciuitatis qua agunt. I*oan. de Platea, & alii ad l. ciues.* C. *de incol. lib.* 10 Econtrà verò, ſi quæ ſunt grauamina ciuibus impoſita, illa ad ſcholares non extenduntur. Qua de re plurima cumulat *Rebuf. in tract. de priuilegio ſcholar. c. 125. cum ca. ſeq.* 12

Eodem* modo gaudebunt hoc priuilegio homines ſuburbani, *Rebuf. d. art. 6. gloſſ. 3. num. 42. verſi. idem dicerem.* quia ſuburbani in fauorabilibus appellatione ciuium veniunt. *l. ædificia. ff.* de *verb. ſignif.* quod latius *Alciat.* Cepol. *& alii, tum ibi, tum ad l. 2. tum ad l. Alphenus. ff. de tit.* explicant. 13

# CAPVT IV.

## Qui, aut quorum bona legitimè arreſtentur.

*SVMMARIA.*

1 *Debitor manifeſtè inops, vtrum arreſtari poßit.*

2 *Cedere bonis qui non poßint.*

Digitized by Google

3 *Debitor qui bonis cedere non vult, aut non poteſt, ad hoc damnari, vel ſe obligare poteſt, vt creditori ex operis ſuis ſatisfaciat.*

4 *Arreſtari an poſsit aduena quem quis ſtatim receſſurum ſciuit.*

5 *Citatio ante arreſtationem non requiritur.*

6 *Debitor in diem, vel ſub conditione an ſiſti poſſit.*

7 *Debitor etiam facti arreſtari poteſt.*

8 *Diffamans à diffamato arreſtari an queat.*

9 *Fideiuſſor an arreſtari poſsit.*

10 *Hæres debitoris an rectè arreſtetur.*

11 *Pecunia debitori debita vtrum arreſtari queat.*

12 *Factores & Inſtitores mercatorum arreſtari poſſunt*

13 *Procurator, qui alieno nomine contraxit, rectè ſiſtitur.*

14 *Clericus debitor, an & quo arreſtetur.*

15 *Teſtimonij dicendi cauſa arreſtare licet, etiam executores.*

16 *Reus ab actore, item actor à reo arreſtari poſſunt, vt reſpondeant poſitionibus & articulis.*

17 *Ciuis an pro debito ciuitatis arreſtetur.*

18 *Res quæ pro parte eſt debitoris, an tota arreſtari poſsit*

19 *Creditor an rectè petat debitorem arreſtari in cuius bona miſſus fuit.*

20 *Apparitor cui mandatum arreſtandi datum eſt, an poſsit arreſtare, ſi iudex mandans moriatur.*

21 *Defructuatores bonorũ obligatorũ rectè arreſtantur*

22 *Vectigalia non ſoluentes detineri poſſunt.*

23 *Contumax quoque rectè ſiſtitur.*

24 *Animalia pro damno dato licitè detinentur.*

25 *Res propria an arreſtari poſsint.*

26 *Fructus in fundo meo ab alio poſſeſſo iacentes, vel exiſtentes, arreſtare poſſum,*

PRoxima huic quæſtio eſt, quis, & cuius res arreſtari poſſunt. Et regulariter quidem conſtat debitorē cuiuſque, quacunque legitima ex cauſa ſiſti & detineri poſſe teſte, Manſuerio, in ſua praxi, *tit. de execut. & ſubhaſt. circa initium*: ſicut ex legis diſpoſitione, cum periculum fugæ ſubeſt, capi & apprehendi poteſt. *l. ait prætor. §. ſi debitorem. ff. quæ in fraud. credito l. generali. C. de cur. lib.* 10. adeò * vt plerique exiſtiment nihil referre, 1
etiam ſi conſtet debitorem illum propter manifeſtam inopiam ſoluere non poſſe, cum & ex operis ſuis, & mercede diurna, deductis tamen prius alimentis, tantum corradere poſſet, vnde creditori fiat ſatis. *Rom. nu. 8. & Ange. cum alijs ad l. pro hærede. §. ſi quid tamen ff. de acqui. hæred.* non multo aliter, quam is qui ab alio redemptus eſt, donec precium redemptionis ſoluerit, detinetur. *l. ſenatus. §. fin. ff. de legat. 1. l. ſi qui teſtamento. §. poteſtatis. ff. de teſta.* Quid igitur, ſi nec ex eo vlla vtilitas ſperari poſſit? Quid ſi nihil penitus artis ſciat? Ange. *citato loco.* & Angelum *ibi num. 7.* ſecutus Roman. in ſimili reſpondent, quod creditor non poteſt petere ſe immitti in ius, vel rem debitoris, ſi ea immiſſio nullū ipſi lucrum adferret. Atqui mores noſtri acerbiores ſunt, etiamque hi aut carceri mancipantur, aut bonis cedunt. Cedere * verò non poſſunt, ſi nequitia, pro- 2
fuſione, culpà ve ſua in paupertatem inciderint, dolo ve malo, cum ſe ſoluendo non eſſe ſcirent, contraxerint *l. ſunt. ff. de re iudic. doct. ad l. 2. & vltim. C. qui bo. ced. poſſ.* Sunt etiam interdum, qui in carcere manere, quàm aut creditori ſeruire, aut bonis cedere mallent. Sed ad ſeruitium pręſtandum quod attinet, audiendos non eſſe reſpondit Rodericus *decl. l. 2. fore ll, li, 3. c. inc. Quæro tertio.* exiſtimatque precedenti capite, ſtatutum valere, quo cautum eſt, debitorem operari debere creditori, donec debitum fuerit ſatisfactum, cùm ſecundum. *l. 12. tab.* etiam dilaniandus creditoribus datus fuerit. Videtur itaque aduerſus Bartol. & Romanum ſentire, ex iuris communis diſpoſitione illud nō licere: quia ob æs alienum ſeruire liberos creditoribus, iura compelli non patiuntur reſpondit Imperat. *in l. ob æs. C. de actio. & obliga.* tum quia hoc valde ex-

Digitized by Google

traneum & diuerſum eſt ab obligatione contracta, vt ibi ait Baldus, tum quia hæc ſeruitus eſt contraria libertati, cui debitum pecuniarium æquari non poteſt, *l. planè.2.de leg.2*, Sed hoc intelligunt alij, ſi vellet creditor debitorem vel in perpetuam ſeruitutem trahere, vel ad ſordidiſſima quæque obeunda vrgere *Salyc. & Fulg. ibi.* tum verò conſtitutio illa de liberis debitoris loquitur: de debitore verò qui promiſſum facere non poteſt, & cedere bonis non vult, non loquitur: aliaſque qui ſoluendo non ſunt, carceri de iure mancipari poſſunt, *l. 2. §. tutores. ff. de ſuſpect. tutor.* Quapropter in ea opinione verſor, vt exiſtimem, debitorem ſi aliud non habet, & bonis cedere non velit, aut non poſſit, in hoc damnari poſſe, vt deductis alimentis, ex operis ſuis ſatisfaciat, aut creditori liberaliter, moreque aliorum inſeruiat: iuxta ea quæ notat *Bald. ad d. l. ob æs. in verſicu. extra gloſſam.* & alijs ad *d. §. tutores. & ad l. nemo de exact. trib. C. lib.* 10.
3 Certum * eſt enim, quod poſſet quis alicui creditori ſe obligare ad operas ſuas tamdiuquouſque per precium operarum pecunia debita ſolueretur: quia iſta non eſt ſpecies ſeruitutis, ſed quidam modus ſoluendi debitum, adhibita moderatione & miſeratione, *Bal. ad l. 1. colum. penult. verſic. tu concorda. C. qui bo. ced. poſſ.* leges autem & ſtatuta potiſſimum conſiderant ne creditores credito ſuo fraudentur, vt ait *Pariſ. conſi. 99. incip. Iſte Ioann. num. 2. libr. 3.* Vnde non malè dixiſſe videtur D. Præſes *Nicol. Euer. in loco à ſeruo ad monachum. c. 3.* quod etiam ſeruus poteſt arreſtari, & pro debito detineri.

4 Quid autem * ſi quis cum eo contraxerit, quem ſtatim receſſurum eſſe ſciuit, cuiuſmodi eſſe ſolent aduenæ & peregrini? hunc non poſſe arreſtare videtur; nam licèt *Bald. ad rubric. C. de his quæ in fraud. cred.* contrarium decidens ait, quod licèt creditor ſciat illum receſſurũ ilico, non tamen credere debuit eum receſſurum antequam ſatisfaceret. Communis tamen ſententia eſt, quod is, qui cum forenſi, vel aduena contrahit, ſciens eum ſtatim receſſurum, conuenire eum ibi nõ poteſt, *l. hæres abſens. §. proinde. ff. de iud.* ſemperque præſumitur forenſis ſtatim receſſurus: & qui ſic cum eo con-

Digitized by Google

trahit, fidem illius ſecutus videtur, ſuſpectuſque (vt ibi dicunt interpretes) dici non poteſt, & ad cautionem de iudicio ſiſti præſtandam minimè compellitur. *Bart. ibi. glo. ad l. 2. §. ſed & ſi dubitetur. eod. titul.* & ſequitur Lanfranc. *ad c. quoniam contra, ad verb. recuſationes. nu.* 15. his verbis. Et ideo ſi quis contraxerit cum forenſi, & dicat, *Domine Iudex. habeo debitorem hic quem vellem detineri: non poterit, quia hoc imputat ſibi quod contraxit cum forenſi.* Hactenus ille. & poſſet dicere Iudex, Tu vidiſti quod habebat pileum in capite, & calcearia in pedibus, debebas eſſe cautus, & exigere ſolutionem, aut eā ilico ſtipulari. Sed hoc ita accipiendum exiſtimat poſt Bart. Bal. Coſtalium, & alios, Rodericus *d. loc. cap. incip. Sed attende. num* 57. niſi aliqua eſſent expedienda tempore contractus, vt traditio rei emptæ. Quid enim ſi ab eo equum emi, & illius equi traditionem habere velim, id quod in ſua poteſtate eſt? Finge etiam me equum peregrino vendidiſſe; nam niſi extemplo pecuniam ſoluat, poſſum cum eo lege agere; ne detur illi fugæ occaſio, cum re mea, quia fidem illius hoc caſu nō videor eſſe ſecutus, & ſi non dat, videtur delinquere & me decipere. *l 3 ff. de pignor. act.* & ſic etiā qualicunq; modo, ratione delicti conueniri & arreſtari poſſe videtur. Nam & in ſimili, qui in nundinis mercantur, eius contractus ratione, nundinis non obſtantibus, cōueniri poſſunt, licèt aliàs pro alijs cōtractibus arreſtari vel conueniri ibi non poſſent. *l. vnic. C. de nund. & ibi Dd.* Et ſic intelligi poſſet id quod dicit his verbis Iaſon ad. *l. ſi ab arbitro. in 4. limitatione ff. qui ſatis. cogant.* Quando, inquit quis contrahit cum aduena, & ſic cum eo quem ſciuit veriſimiliter eſſe receſſurum, licèt nulla cauſa ſuperueniat poſt debitum contractum, tamen eum volentem recedere abſque ſatisfactione, poteſt facere perſonaliter capi. Et quod Bartol. Lanfranc. & alij dicunt eum capi non poſſe, intelligendum eſt, quando veriſimile eſt quod fidem eius ſecutus eſt; aut ſaltem quando non apparet quod fidem eius exceptis prædictis caſibus, ſecutus non eſt. De quo *Barbat. ad c ſi. num.* 85 *de for. comp.* Ego autem puto, niſi appareat fidem de precio eſſe habitam, aduenam arreſtari poſſe vt ſoluat

aut caueat, ſi ſolutio ibi fieri debeat. Angel. *ad d. l. hæres abſens. §. 1. nu. 8. iuxta dictum Bal. Iaſon.* & qui eos ſequitur Romani, *ad l. 1. ff. ſol. mat.* At in his quæ non cum ipſo contractu, ſed poſtea ex interuallo facienda ſunt, aliorum ſententia locum habere poſſet, quod & Coſtalius ad eundem §. 1. notat.

5 Ex quibus * etiam non difficulter intelligi poteſt, nulla hic citatione præuia opus eſſe, ſed ab ipſa arreſtatione incipiendum eſſe, alioqui enim fugam facilè adornaret debitor, Caſtrenſ. *conſil. vlti. libro. 1. verſic. Secundus articulus. Felyn. in c. cum non ab homine de iudi. Bald. ad l. cum fratrem. C. de his quib. vt indig.* & vbi periculum eſt in mora, ibi partis citatio non requiritur, *Alexand. & Iaſon ad l. fideiuſſor. §. ſatisdatum. ff. qui ſatiſda. cog. Iaſon ad §. 1. numero 89. Inſtit. de act.*

Quinimò, quod amplius eſt, etiam pendente lite arreſtari poſſet in eiuſmodi caſu. Quia licèt pendente lite nihil ſit innouandum *l. 1. ff. nihil no. app. pend.* tamen ſi periculum fugæ immineat, vel aliàs æquum iudici viſum fuerit, vrgebitur arreſtatus, vt caueat de iudicato ſoluendo, quia litis conteſtatio damnum creditori adferre non debet *l. non ſolet, ff. de reg. iur.* & remedium extraiudiciale non impeditur per litis pendentiam ex noua cauſa, teſte *Ripa, ad c. 1. num.* 88. *de iud. Deci. conſilio 562. num. 8 Iaſon. ad. l. vinum. num. 3 ff. ſi cert. pet. & ad l. 2 ff. de iuriſd. om. iud. Alex. conſil.* 105. *lib. 3. Angel ad l. neminem.* C. *de exact. tribut.* & ſequitur *Iaſon in d. l. ſi ab arbitro num. 6 verſi.* Quid ſi lite pendente, his verbis. Quid ſi lite pendente contra debitorem, incipiat debitor eſſe non ſoluendo; an pendente lite poterit tanquam contra ſuſpectum impetrari captura perſonæ à iudice? videtur quod non, quia lite pendente nihil eſt innouandum. *l. 1. & 2.* C. vt *lite pendent.* facit quod notanter dicit *Bald. ad l. 2.* C. *de ſeruit. & aqua* quod pẽdente iudicio ſuper re quam peto, non debeo propria auctoritate ingredi poſſeſſionem talis rei, quia via quã elegi, hæc mihi pateat. *l. ſi mulier. §. fin. ff. quod met. cauſ.* Contrarium eſt verum, quia licita eſt captura perſonæ ante iudicium, ergo etiam eo pendente; quia litis con-

teſtatio non debet creditori damnum adferre, neque debet eſſe deterior conditio creditoris, qui litem conteſtatus eſt. *l non ſolet. ff. de reg. iur.* hactenus Iaſon: & plura ad iſtius confirmationem adducit *Pariſ. conſi. 99. num. 3 lib 3.*

Et hæc * non ſolum in debito puro, verùm etiam in debito in diem, locum habent: quia licèt ante diem agens non ſolum exceptione repellatur, *l. cedere diem. ff. de verb. ſign. l. vnic. C. vt act ab hæred. l. quod in diem. ff de conpenſ. Bart. ad l. ita ſtipulatus. ff. de verb. oblig. l. 1. § fin. ff. quando dies vſusfr. leg. ced.* verum etiam à Iudice ex officio repelli poſſit. *glo. ad l. vbi pactum C. de tranſact. Bartol. ad l. lecta. ff ſi cert. peta.* nihilominus tamen, debitor in diem, ſi periculum eſt de fuga, & nõ aliter ſiſti arreſtarique poteſt, teſte Bart. Bald. Roman. alijs *ad l. ſi debitori ff. de Iud. In omnibus enim bonæ fidei iudicijs* (inquit Papinian.) *cum nondum dies præſtandæ pecuniæ venit, ſi agat aliquis ad interponendam cautionem, ex iuſta cauſa condemnatio fit l in omnibus. eo. tit.* & eſt elegans textus, & ibi gloſſa *ad l. quæſitum ff. de pignor. vbi ita loquitur Vlpianus, Quæſitum eſt, ſi nondum dies penſionis veniat, an & medio tempore perſequi pignora permittendum ſit? & puto dandam pignoris perſecutionem, quia intereſt mea, & ita Celſus ſcribit.* Quod & in ſtricti iuris actionibus, vel iudicijs locum habet, *l. 2. & 3. de condict. cau. dat. l. ſi creditores ff. de priuileg. credit.* etiam vt quis chirographum ſuum agnoſcat, vt cenſuit Senatus Pariſienſis teſte Coſtalio *ad d. l. in omnibus*; quia interea aut mori poſſet, aut fugere; ſed interim ſuſtinetur executio, donec dies aduenerit. *l. in lege Aquil ff. ad leg. Aquil.* Sic ſi commodato dedi alicui rem meam, poſſum repetere, non ſtatim, ſed aliquo tempore tranſacto, quod ex iudicis arbitrio decernetur: quia ex quo dedi commodato, tempus aliquod tranſire debet, ne alioqui inutile eſſet commodatum. *l. 3. C. commod.* Si tamen commodato dedi alicui, de quo ſuſpicio eſt ne fugiat, etiam ante tempus repetere poſſum. Bald. & Dd. *ibi.* Sic ſi eſt pactum factum inter creditorem & debitorem, vt liceat creditori ingredi propria auctoritate poſſeſſionem rei hypothecatæ, non poterit creditor

6

Digitized by Google

pacti illius vtilitate vti, niſi præcedente mora ſuper obligatione principali, *l. debitores*, & ibi *Bart.* C. *de pign. l. ſoluitur.* §. 1. *ff. quib. mod. pig. vel hypoth. ſol.* ſed hoc verú eſt, niſi ſubſit iuſta cauſa, quia forte dubitat probabiliter debitorem deceſſurum: eo enim caſu, etiam ante moram, ingredi poteſt, teſte *Bart. ad d. l.* 3. *verſi. item quæro quando, C. de pignor.* quia ius executiuum ex pacto competens poteſt ex cauſa exerceri ante tempus. *d. l. quæſitum.* Et hanc ſententiam, quòd debitor in diem ſuſpectus, conueniri poteſt vt caueat de ſoluendo die adueniente, latè confirmat *Paulus Pariſ. d. conſ.* 90. *incip. Iſte Ioannes, lib.* 3. *per d. l. in omnibus*, & quia mora periculum creditori poſſet adducere, ſi forte debitor poſtea aufugeret, & inanem faceret creditoris actionem. *Anchar. conſi.* 192. *Dec. conſi.* 75.

Quibus rationibus motus vir eruditus Rodericus Suarez Hiſpanus, *ad l. poſt rem iudicatam, ff. de re iudic. in declar. l. regni, in* 7. *limit.* oſtendit, creditorem tempore priorem, ſed in diem pręferri alijs creditoribus poſterioribus, quorum dies iam ceſſerat, quando eſt periculum in mora. Quæ deciſio Roderici cùm ſit elegãs, foroque ſeruiens, ſubijciam eius verba: *Quidem mercator diues* (inquit) *rupit & fugit, vt multoties faciunt eiuſmodi, quando vident ſe diuites eſſe, & dimiſit iſte mercator aliqua bona, non tamen tanta vt ſufficerent omnibus. ſtatim fuga arrepta, venerunt multi mercatores, & inter omnes erat vnus, qui habebat obligationem cum hypotheca bonorum, qui erat prior tempore omnibus alijs aliorum obligationibus: attamen dictæ obligationis ſolutio erat in diem, quæ dies adhuc non venerat: petebant omnes executionem obligationum ſuarum: iſte cuius obligatio erat prior tempore, petebat etiam executionem, & dicebat ſe præferendum ex regula, qui prior eſt tempore potior eſt in iure. Oppouebatur verò ei, quod non erat audiendus, quia nihil poterat, ex quo dies deſtinata ſolutioni nondum venerat: & etiam quidam iudex dimiſit eum ex hac cauſa deſperatum, qui venit ad me pro remedio, & alijs duabus vicibus habui de facto, & conſului in fauorem iſtius mercatoris, illum eſſe alijs præferendum. dato quod dies ſolutionis nondum venerat, ex eo, quia debitor fugerat, & motus fui per textum ſingularem in d. l. quæſitum. vbi eſt caſus, iuncta gloſſ. quod etiam*

*ſi dies*

*diei penſionis & ſic ſolutionis nondum veniſſet, tamen iuſta ex cauſa poteſt creditor perſequi pignora, & agere hypothecaria pro debito, vt quia receſſurus putabatur. Hinc eſt quod Bart. ad l. 1. C. de condict. ex leg. commendat illum textum, dicens eſſe ad hoc ſingularem, quod omnis debitor fugitiuus poteſt capi & detineri ante diem.* Hactenus Rodericus.

Et idem decidit *Bald in l. vbi. C. de iure dot. Martha. de Afflict. deciſ.* 180. *incip. procurator* & Benuenutus *in tract. de decoctorib. parte* 3. *in fin.* Et quamuis pro debito in diem vel ſub conditione nulla adiudicatio fieri poſſit, vt ait *Bald. in conſi.* 135. *incip. in cauſa, lib.* 2 *per l. Fulcinius, § ſi in diem, ff. quib. ex cauſ. in poſſ. eat.* poteſt tamen benè peti, vt caueatur ex cauſa, ſecundùm prædictos Doct.

Quod autem de debito in diem diximus, idem & in debito ſub conditione locum habet, *argum. l. omne æs, ff. pro ſocio.* vbi ante conditionis euetum, ſi imminet periculum ſuſpicionis, poteſt creditor petere, ſibi caueri per fideiuſſoris dationem, quod & ibi contra debitores ſuſpectos, & pro eorum creditoribus annotat Bald. qua in re, & dictum Rodericum iam dicto loco, *num.* 4. *in fin. verſi. accedat text.* & latius *in* 5. *limitatione dicto. loc. & Iaſonem ad l. vinum. num.* 3 *ff. ſi certum pet. & Franciſcum à Ripa ad c.* 1 *num.* 88. *de iudic.* ſequaces habet; & ante hos quidem Angel & alij plerique ex vetuſtioribus, *ad d. l. quæſitum*, priores tradiderunt. Nam quod Albericus contrarium exiſtimat, ex eo quod *d. l. quæſitum.* de debitore in diem loquitur, non de debitore ſub conditione, & quod quando debitum eſt in diem, eſt nata actio & obligatio, ſecùs quando eſt ſub conditione, *d. l. cedere diem*, nihil mouet: eadem enim eſt ratio, eadem eſt æquitas, eadem ergo debet eſſe iuris diſpoſitio, *l. adigere, ff. de iure patrona.* Alioqui enim creditor ſub conditione debito ſuo facilè fruſtrari poſſet, adeo vt his Alberici rationibus, quæ in fronte aliquid habent, in receſſu verò nihil, nimis facilè motum fuiſſe Iaſonem arbitror, *ad l pecuniam, num.* 9. *ff. ſi cert. pet.* Ideoque etiam alibi de veritate huius ampliationis, quam antè animosè tutatus erat, cæpit dubitare, Porrò autem vniuerſa hæc cautionis

interponendæ ratio, per quam arreſtum euitari poſſet, ex diſcretione & arbitrio eius qui iuriſdictioni præeſt, dependet, *d. l. in omnibus*, quod & apud Tyraquel. *in tract. de vtroque retract. §. 1. glo. 18. nu. 44. cum ſeq.* multis videre licet.

Et hæc quidem de debitore, tam quantitatis quàm
7 facti; memini * enim quendam fuiſſe arreſtatum Louanij à ſuo domino, cui promiſerat ſe ſeruiturum Antuerpiæ, in arte conficiendorum vitreorum, ad aliquot annos, eoque inſcio aufugerat, vt aut factum promiſſum præſtaret, aut ad id quod intererat, damnaretur.

8 Idem * dici poſſe puto de eo qui alium diffamat, aut illum iactitat ſuum eſſe debitorem; Nam vt ait *Bartholomeus Blarerus ad l. diffamari, ca. 1. num. 21. C. de ingen. manumiſ.* diffamatus vbicunque locorum diffamatorem ſuum deprehenderit, protinus contra eum apud eius loci iudicem experiri, ac eius iudicis officium inuocare poteſt.

9 Eadem * etiam eſt ratio fideiuſſoris: quia omnis fideiuſſor fugitiuus & ſuſpectus, ante diem eadem illa ratione ſiſti, capi, & detineri poteſt, teſte Ioan. *Conſtan. ad conſtit. reg. art. 60. incip. Et quant a celles. col. fi. verſi. nota præterea.* Bald. tamen quem allegat *ad d. l. 1. C. de cond. ex leg.* de debitore, non etiam de fideiuſſore loquitur. Quinimò vt Bald. voluit *ad c. cum contingat, col. 5. de dolo*, quando reus & fideiuſſor obligarunt perſonam ſuam, & renunciatio facta eſt, reo capto ſeu detento, detineri etiam poteſt fideiuſſor, & non captura ſeu prehenſio, ſed ſolutio Rei liberat fideiuſſorem, ſicut pendente lite contra reum, non impeditur executio contra fideiuſſorem. *Bald. ad l. fin. C. de fideiuſſ.* Quod quo pacto intelligendum & reſtringendum ſit, latiùs *tomo 1. art. 11. glo. 3. num. 25 cum ſeq.* explicat Rebuff. & hunc ſecutus Petrus à Duenas *ad regul. iur. 276. incip. executio poteſt fieri.* Quo in loco quatuor limitationes, & reſtrictiones recenſet, ad illam regulam pertinentes. Quid igitur de eo conſtituemus, qui tãquam principalis alterius obligationi ſubſcripſit? Vnus ex multis Zaſius reſpondet *ad l. ſi ita. §. Chryſogonum, ff.*

*de verbor. oblig. numero 3.* eodem modo hunc conueniri poſſe, atque ſi principaliter ſcripſiſſet, *l. fideiuſſor*, §. 1. *ff. de pignor.*

Idem quoque * iuris eſt in hærede debitoris, quia 10
ad id ad quod poteſt compelli defunctus, poteſt compelli & eius hæres.., *l. poſtulante, ff. ad S. C. Trebellian.* Crotus *in repet. l. nemo, ff de leg.* 1. Rebuff *de loc. num.* 74. Ioſ. *ad l. diuortio, §. interdum, num.* 6 ff *ſolu. matr.* & ex perſona hæredis, qualitas, ſeu natura debiti non alteratur. *l* 2 *§. ex his* ff. *de verb. oblig.* Ideòque etiam inſtrumentum executorium, non ſolum contra principalem, verum etiam aduerſus hæredes illius, executioni mandari poteſt, licèt verbis legi, vel ſtatuti id non exprimatur. Et ſi ex forma ſtatuti debitor poſſit carcerari pro debito, hæres etiam illius carceri mancipari poteſt, teſte *Bart. & Ang. ibi* quia licèt loquatur ſtatutum de debitore, tamen hæres debitoris etiam debitor dicitur, cum ille propriè debitor ſit, à quo inuito debitum exigi poteſt, *l. debitor*, ff *de verb. ſign.* cuiuſmodi hæredem eſſe conſtat. In qua ſententia reperio etiam, fuiſſe Bal. *ad l. per diuerſas*, *C. mand. Caſtr. ad l. ſi deceſſerit*, ff. *qui ſatiſd. cogant.* Roma. *ad l. alia, §. eleganter*, ff. *ſol. matr. Imol. & Angel. ad l* ff. *de his quæ in teſt. del.* quia ex quo debitor eſt obligatus in inſtrumento, obligatio ſuorum hæredum etiam virtualiter continetur, licèt hoc in inſtrumento non exprimatur, *arg l. 1. C ſi cert. pet. l. ſi pactum*, ff. *de proba.* Et exceptio quę quotidie verſatur in foro, de eo quod aduerſarius nõ eſt nominatus in inſtrumento, hic ceſſet & nominato Titio, videtur in eodem inſtrumento eius hæres nominatus. Angel. *ad l. creditores*, C. *de pign.* Alexand. *ad l. in ratione.* 1. ff. *ad leg.* Falcid. Vnde & Caſtr. *ad d. l. poſtulante.* reſpondit, quod etiam ſi ſtatutum dicat, inſtrumentum eſſe mandandum executioni, contra debitorem in ipſo inſtrumento comprehenſum, vel deſcriptum, mandabitur nihilominus executioni contra hæredem eius, quamuis aliàs ſtatuta de perſona ad perſonam non extendantur, *l ſi vero, § de viro.* *ff. ſolut. matr.* quia talis diſpoſitio ſtatuti intelligitur repellere illam perſonam, quæ non eſt, & non reputa-

two teſtatore fieri in hæredem, & ſi iſte hæres ſuit minor, poteſt nihilominus fieri executio in bonis quæ à defuncto ad eum peruenerunt, *l. pupillus, iuncta glo. in §. ſed & ſi creditor, ff. de auctor. tutor. l. 1. C. quand. decret. non eſt opus.* Et cum minor curatorem non habens, ipſo iure ex contractibus ſuis obligetur, *l ſi curatorem*, C. *de in integr. reſtit* & niſi ſoluat, aut bonis cedat, in carcerem conijciatur, *l cum & filij*, C *qui bo. ced. poſſ.* & quæ ibi notant Dd nihil dubito, quin etiam arreſtari & detineri poſſit, iuuante creditorem communi iuris regula, quod cui licet quod plus eſt, vtique ei id quod minus eſt, licere debet, *c. cui licet, de regul. iur. in 6.* Et quod amplius eſt, arbitratur Iaſon *conſi. 88. incip. In præſenti, volum. 3.* nec Fiſcum quidem, & eum qui à Fiſco cauſam habet ſucceſſionis, immunem eſſe. Sed cum de executione effuſè & generaliter loquatur, dubito an in materia arreſti eo iure vtatur Fiſcus, de quo etiam paulò inferius latius dicemus.

Porrò autem ſucceſſorem debitoris ſiſti, vel arreſtari poſſe, non eſt indiſtinctè & ſemper verum. Sunt enim plerique caſus, quibus id non licèt Principio enim locum non habet infra tempus conficiendi inuentarij de bonis defuncti: quia intra illa tẽpora à creditoribus vel legatariis conueniri nõ poteſt, etiamſi aduerſus defunctum ſententia lata fuerit, *l. fin. §. donec, & §. & ſi præfatam*, C. *de iur. de lib* Baldus *ad l. ait prætor, §. ſi quis, ff. de procur.* Iaſon *ad § fuerat, numero 11. Inſtit de act.* Boer. *deciſ.* 10. *numer.* 3. Chaſſan. *ad conſuetud. Burgun. rubr. des ſucceſſionis, rubr.* 7 § 14. *numero* 9. Bald. *ad l. per diuerſas, quæſt.* 10. C. *mand.* Corneus *conſi.* 221. *lib.* 4. Præſes in loco à ratione legis ſcrip *col.* 4. Rebuff. *ad ord. Reg. tomo* 1. *art.* 9. *gloſſ.* 2 *num* 8 etiam ſi hæreditas ſit locupletiſſima, & notoriè ſit ſoluendo. Bald. *ad d. § donec, & § cum igitur.* Idque propter occupationem quam habet in inuentario conficiẽdo, teſte Roderic. *d. loc. nume.* 5. *in fin.* latius verò Auguſti. Berous *quæſt.* 37. *incip ſtatuto.* reſpondet, ſt totum de arreſtando & capiendo debitorem, contra hæredem, ſub beneficio legis & inuentarij, locum non habere,



Digitized by Google

ſed via ordinaria contra eundem procedendum eſſe, vt per Imol *ad l. 4. §. ſi prætor. ff. de dam. infect.* Et ſi cōtra hæredem tale quid tentatum eſſet, proceſſus, ſententia, & omnia acta eſſent ipſo iure nulla, vtidem Berous ait. Sed hoc non procedit in hærede conuento vt reſtituat vſuras, quando defunctus iuſſit eas reſtitui, vel cauit ſecundum formam text. *in c. quamuis, de vſu. lib. 6.* nam tunc propter periculum animæ, quæ rebus omnibus longè præferenda eſt, reſtitutio non debet differri, *vt in l. ſancimus, C. de ſacroſan. eccleſ. c. cum infirmitas, de pœnit. & remiſſ.* & hanc limitationem ponunt Dd *in d. §. donec.* præcipuè Iacob. de S. Georg. *num.* 2. Philip. Corn. *num.* 1, Suarez *in d. l. poſt rem iudicatam, in* 1 *extenſione, num. 6. folio* 132 *colum.* 1. *ff. de re iudic.* & ideo datur dilatio, quia omnibus remanet ius ſuum ſaluum: quod in iſto caſu non eſſet, cum animæ detrimentum iam illatum, non per hoc poſtea tollatur, *arg. l. tutor qui repertorium, in prin. ibi, vel ſi id quod dilationem modicam expectare non poſſet, ff. de admin. tut.* & pium defuncti propoſitum ſine vlla cunctatione adimpleri conueniat, *l. nulli, C. de epiſc. &* cler.

Secundò non procedit, quoties hæres inquietaret alios ex cauſa hæreditatis, nam tunc poteſt reconueniri ab eo, quem ipſe prior conuenit, *arg. tex. in l. 2. in § ſed ſi agant, ff. de iud. & in auth. conſequenter, C. de ſent.* niſi illos conueniat hæres neceſſitate compulſus, puta, quia debitores hæreditarij cum pecunia fugiebant, quos fecit capi, vel domus vicini minabatur ruinam ſuper domum hæreditariam, vnde petat cautionē damni infecti, vt *in d. l. 2. §. ſed ſi agant.* Ita expreſſe tenet Angel. *in eodem §. ſed ſi agant, num.* 3. & idem Ange. vbi dicit ſe ita vidiſſe de facto practicari, & iudicari, *in l. 1. § hæc ſtipulatio, verſi. tertiò fallit, ff. ſi cui plus quam per l. Falc.* quem ſequitur ibi Ioan. de Imol. *nu.* 10. Philip. Corn. *in d. §. donec, num.* 2. & Rodericus loco mox citato, *nu.* 8.

Tertiò locum non habet, quoties petitur aliquid ab hærede pro impenſa funeris; tunc enim non opponit de inuentario. Ita expreſſe tenet Angel. *in d. l. 1. §.*

*hac ſtipulatio*, *num* 16. quem ſequitur Phil. Corne. *in d. §. donec*, *nume*. 2 quod & ibi Iacob. de S. Georg. *nu*. 1. probat.

Quartò fallit, quando conuenitur hæres pro legatis pijs, non ferentibus dilationem, vt ſunt alimenta pauperum, qui interim fame perirent, vt expreſſe tenet Ang *in d. §. hac ſtipulatio*, *num*. 16. *verſ.* ſecundò fallit. quod dictum ſequitur ibi Ioan de Imol. *num*. 10. vbi dicit ſe ita vidiſſe practicari. Eandem opinionem tenet Philip. Corn *in d. §. donec. nu* 2. Iacob. de S. Georg. *num*. 1. Barc. & Chaſſa. *in conſuet. Burg. in tit. des ſucceſſions*, *§*. 14. *colum*. 1. *nu*. 9. *fol*. 281. In his enim in quibus ius ſuum cuique ſaluum & integrum eſſe, ac manere poteſt, non in his quæ moram non admittunt, conceſſa eſt dilatio, *l. timor*, *ff. de auct. tut*. Roderic. *d. loco in* 1. *extenſione*.

Poſtremò reſtringitur, quoties conuenitur hæres rei vendicatione, quia tunc conuenitur vt quilibet poſſeſſor, non vt hæres, vt *in d. l. de eo*, *§ penult. ff. ad exhiben* Ita expreſſe tenet Odofre Guil. de Cuneo, Bald. Salic. Paul de Caſtr & Philip. Corne. *num*. 1. Iacobus de ſancto Georg. *num*. 1. Ang. *in d §. hac ſtipulatio num*. 16. & ibi Ioan. de Imol. *numero* 18. Roderic. Soar. in loco ſuprà allegato, *nu*. 7. Iaſon *conſil*. 88. *lib* 3 Socin. *reg*. 135. *fallent*.

Secundò, arreſtari vel conueniri ſucceſſor nō poteſt, quando eſt ſucceſſor ex conuentione. Nam quamuis regulariter hæreditas pacto dari non poſſit, *l. ſtipulatio hoc modo. ff. de ver oblig*. excipiuntur tamen caſus nonnulli, vel fauore militum, *l. licet*. C *de pact* vel in gratiam matrimonij contrahendi. Zaſ & alij *ad l. l. ſtipulatio*, et his iiſdem caſibus, hæres eiuſmodi in debitum hæreditarium non ſuccedit: quandoquidem non iure hæreditario, ſed ex pacto & conuentione ſuccedit. Manſ. *in ſua prax. rubr. de execu. §. item quæro. colum*. 2. Ego verò hic ſubſiſto, & de ea reſtrictione admodum dubito: quia pactio huiuſmodi, licet ex conuentione naſcatur, facit tamē ſæpe eum, qui ſic pactus eſt, hęredem eſſe. Quid enim ſi de maxima parte bonorum inita ſit, nulluſque alius hæres inſtituatur mini-

ma parte bonorum legatis exhauſta? Rurſum verò aperta eſſet via fraudibus, ſi hac ratione onus æris alieni liceret euitare. Memini mulierem quandam inter viuos facta donatione, ſibique rerum omnium poſſeſſione ſeruata, ita cum nepote ſuo conueniſſe, vt omnia eius bona mobilia haberet poſt eius mortem, nullique creditorum obnoxius foret, cum tamẽ in eo loco, vbi id factum fuit, apprehenſor bonorum mobilium ad exolutionem æris alieni teneatur. Conſultus cũ alijs quibuſdam, reſpondi ob præſumptam fraudis coniectionem, nepotem illum ſtipulatorem, ab æris alieni præſtatione immunem non eſſe quia aliequi facilè deciperentur creditores, niſi haberent hypothecam. Interim veriſſimum eſſe puto, quod ſi inter maritum & vxorem conuenerit in contractu antenuptiali, quod vxor habebit præmoriente marito mediam, vel aliquam partem bonorum, abſque vllo onere æris alieni: eo caſu ipſa quidem creditoribus obnoxia erit: ſed cogentur hæredes mariti aduerſus eoſdem creditores eandem vxorem indemnem conſeruare, atque defendere. In qua opinione etiam videtur fuiſſe Chaſſa. *ad conſuetu. Burg: Rubri. des droictz. & app. des gens maries.* §. 10. Eodem modo accipiendum puto, quod dicitur, in eum qui hæreditati renunciauit executionem non dari, vt ſcilicet procedat, ſi nunquam aliàs hæreditatem adijt: nam ſi adijt & vendidit, certè vt à creditoribus conueniri, ita etiam ſiſti poterit, iure ſuo aduerſus emptorem hæreditatis ſaluo, *l. ratio*, C. *de hæred. vel act. vend.*

Singularis quoque ſucceſſor, & qui hæres non eſt, non ex promiſſione ſeu debito defuncti, qua minime ligatur, ſed tantum vt rei mobilis alienæ poſſeſſor, arreſtari poteſt, *l. 1. §. ſi hæres, ff. ad Se. Trebel. l. ſi C. de hæred. actio.* Et in his, in quibus ſingularis ſucceſſor, cuiuſmodi eſt legatarius rei alicuius, paratam executionem habet, ſicut defunctus ipſe haberet, prout ſemper habere videtur. Bal. *ad l. ex legato.* C. *de legat.* Roderic. *d. loco, in 1. extenſione, numero 12. in ſi* in ijs etiam caſibus è conuerſo ſiſti poteſt. Dd. *ad l. ſi debitori.* C. *ſi aduer. cred. præſcript. glo. ad l. ea lege. C. de condict.*

*ob cauſ.* Iaſ. *ad l quadam §. nihil intereſt, nu. 7. ff. de eden.* & in *l. ait prætor. num* 10 *ff. de iure iur. & ad l. ſi vnus. §. ante omnia. nu. 5. ff. de pact. & ad d. l 1. § ſi hæres. nu. 4.* Et ideo poſſeſſor bonorum hæreditatis, via executiua conueniri non poteſt. Bart. *ad l. controuerſia, num. 7. ff. de tranſact.*

Quod de hærede debitoris diximus, idem in debito debitoris noſtri locum habet: Quia licèt debitor debitoris, quem creditor ex contractu vel quaſi cõtractu obligatum non habet, detineri & arreſtari non poſſit, vt notat Roman. *conſ. 224. incip. Iſta captura,* ſed executio ſententiæ contra debitorem latæ, ſubinde aduerſus eum mandatur executioni, *l. 2. C quand. fiſc. vel priuat.* Id quod latè & elegãter explicat Rode. Soar. *ad l. poſtrem. cap. inc. Secundò quæro, ff de re iudic* poteſt * tamen creditor, id quod ſuo debitori ab alio debetur 11
arreſtare, vſque ad quantitatem debiti concurrentem. Rebuff. *ad conſtit. reg. tom. 1. tract. de liter. oblig. artic. 12. gloſ. vnica, num* 21. etiamſi de debito non conſtet illicò per literas, ſed poſtea intra breue tempus, de quo mox dicemus, conſtare poſſit. Pyrrhus *ad conſuetud. Aurelia. tit. de execut. ex locat. cap. 9. argu. d. l. 2 C. quã. fiſ. vel, priuat. l. hæres. in fin ff ad Trebel.* & debitorem debitoris, auctoritate iudicis, ad certum aliquem diẽ citare, vt veniat ſi velit, & audiat rationes arreſti proponi, beneque ac iuſtè factum eſſe declarari: Tum verò, *vt d. art. 6. gloſ. 3. num.* 64 tradidit Rebuff. vbi in iudicium venit, interrogatur an & quantum debeat, vel an res debitoris eiuſmodi, & quas res detineat, quod & ſub iuramento dicere cogitur: ſi ſe aut debere, aut detinere confitetur, præceptum ei fiet, ne cuiquam ſine iudicis aut creditoris voluntate tradat, neve debitori ſoluat, quod deinde principali debitori ſignificatur, dieſque ei dicitur: quo die ſi comparuerit, & iuſtã cauſam non alleget, cur arreſtum ſuſtineri nõ debeat: Iudex ex ea pecunia ſic arreſtata creditori ſoluendum eſſe decernet, ſeu aliàs rem illam diſtrahi, & diſtractæ rei pretium, dicto creditori numerari præcipiet. Propius verò ad noſtros mores accedens Manſuerius *in ſua dicta praxi, tit. de execu. col. 7. verſi.* item ſi creditor,

aſſerit: quòd poſtquàm creditor pecuniam debitori ſuo debitam arreſtauerit, ſufficit vt præceptum fiat debitori debitoris ſub pœna, ne debitori ſoluat, vel res eius dimittat. Et hic quidem ſi rurſum debitori ſuo hoc ſignificauerit, ipſe à creditore ſuo ad ſoluendum, arreſto prius amoto, compelli non poteſt, quamuis à creditore creditoris ſui arreſtante vrgeri poſſit ad pecuniam illam debitam apud iudicem deponendam: ne alioqui eadem difficultate ab eo conſequatur pecuniam arreſtatam, qua debitum ab ipſo debitore aſſequi non potuit. Gaudent enim, & ſæpè etiam procurant debitores, vt, quo facilius moram ſoluendi trahant, pecunia quam debent, apud ipſos arreſtetur. Cùm verò eam pecuniam petente creditore depoſuit, vel non petente, creditori ſuo non ſoluit, etiam ſi ad certum diem ſub pœna & addito iuramento ſoluere promiſiſſet, non tenetur, quia iuſſus iudicis & à mora, & à pœna, & à periurio excuſat, *l. non videtur, §. qui iuſ. ff. de regul. iur. l. fin. ff. de leg. commiſſ.* Rebuff. *d. loco.* Lucas de Penna *ad l. vnic. C. vt nullus ex vicar. libr.* 11. Practicus Ferrar. *in for. ſequeſt. ſeu ſaxam. colum. penult.* Bartol. & Dyn. *ad l. creditor. ff. de ſolut.* Anchar *conſilio* 64. Dec. *conſil.* 25. Iaſon *conſil.* 26. *lib.* 3. *Deciſ. Neap.* 150 Barbat. *conſil.* 29 *libr.* 3. Cuman. *conſil.* 185. Caſtrenſ. *conſil.* 285. *lib.* 1. præterquàm ſi debitor debitoris (quod vt dixi, ſæpè fit) ex malitia & improbitate ſua, impedimentum iſtud arreſti ſollicitauerit. Felin. *ad c. fin. de teſt. & ad c. fin. de for. compet. argu. l. & qui data ff. ex quib. cau. maior.* Barb. *conſil.* 56. *libr.* 1. Hierony. Cag. *ad d. §. qui iuſſu.* vel ſi tam notoriè videatur arreſtum eſſe iniquè aut perperàm factum, vt nullo iure defendi, aut ſubſiſtere queat, teſte Decio *ad d. §. qui iuſſu.* & latiùs Iaſon *d. conſil.* 26. *libr.* 3. Arreſtata verò hac pecunia cùm fuerit, dies dici debitori principali debet, vt compareat, & ſe ſi velit, rationibus arreſto proponendis opponat. Et quamuis ſint qui exiſtiment, cogere hunc poſſe ſuum debitorem, vt ſoluat, interpoſita cautione indemnitatis aduerſus creditorem arreſtantem, *argum. l. penult. C. depoſ. l. is à quo. ff. de rei vēd.* Iaſon *ad l. non ſolũ, §. morte. nu.* 28. *ff. de op. no. nunciat.*

Contrarium tamen d. loco tenuit Rebuff. qui in ea re Paulum Parif. conſil. 107. lib. 3. ſequacem habere videtur, præcipuè, cùm in facultate arbitrioque eius poſitum atque collocatum ſit, iuſta ſatiſdatione omnem facti arreſti vim diſſoluere. Quid igitur, ſi debitor debitoris ſe verum debitorem eſſe negauerit? Sanè non poteſt creditor plus iuris aduerſus debitorem ſui debitoris habere, quàm haberet ipſe primus debitor, idemque debitoris ſui creditor. Ideoque in primis probare debitum oportebit. *l. ſi debitum. C. quando fiſc. vel priuat. glo. ad l. 2. eo. titu.* Roder. *d. l. poſt rem. cap. inc.* Secundò quæro, *fol. 675.* Doct. *ad l. Diuo Pio. §. ſic quoque ff. de re iudic.* Quòd ſi verò res debitoris occultauerit, & ſe eas habere negauerit, iuſtis remedijs huiuſmodi impudentia coercebitur, legitimaſque mendacij ſui pœnas feret. De quibus inferiùs latiùs dicetur.

Dico * prætereà etiam Factores & Inſtitores mercatorum arreſtari poſſe: quia certum eſt, quod ex contractibus à ſe etiam nomine dominorum ſuorum initis, conueniri poſſunt, *l. 1. in verb.* ipſum tamen inſtitorem, vel dominum eius conuenire poterit, *ff. de inſtit. act. & l. 1. §. eſt autem ff. de exercit. act.* De qua re eleganter loquens Alciat. *ad l. ſi inſtitorem. ff ſi certum peta. ita ait.* Sed an ex re in qua præpoſitus eſt inſtitor, ipſe quoque teneatur? & durante officio traditum eſt, debere eum ſolutionem procurare, & ideo tanquàm inſtitorem teneri, *l. ſed & ſi quis, §. penul. ff. de inſtitut. act.* Vnde finito officio conueniri non poterit, *l. final. eod. tit.* Idque ſiue inſtitorio nomine expreſsè contraxerit, ſiue ſimpliciter ex ea tamen cauſa, in qua appareat non eius contemplatione contractum eſſe. *l. poſt mortem. ff. de admin. tutor.* Tu ea de re vide latè Doct. *ad d. § eſt autem.* Imò * eodem loco idem eſſe dicit de procuratore alterius, & eo, qui alieno nomine contraxit. Nam ſicut à Domino arreſtari & conueniri poteſt, vt actiones quas acquiſiuit cedat ei, *l. poſſeſſio quoque, §. fin. ff. de acquir. poſſeſſ. l. ſeruum Titij. ff. mandat.* Ita quoque ſubinde ab eo cum quo contraxit, rectè conuenitur, & per conſequens iuſtè arreſtatur, ve-

interponendæ ratio, per quam arreſtum euitari poſſet, ex diſcretione & arbitrio eius qui iuriſdictioni præeſt, dependet, *d. l. in omnibus*, quod & apud Tyraquel. *in tract. de vtroque retract. §. 1. glo. 18. nu. 44. cum ſeq.* multis videre licet.

7 Et hæc quidem de debitore, tam quantiatis quàm facti; memini * enim quendam fuiſſe arreſtatum Louanij à ſuo domino, cui promiſerat ſe ſeruiturum Antuerpiæ, in arte conficiendorum vitreorum, ad aliquot annos, eoque inſcio aufugerat, vt aut factum promiſſum præſtaret, aut ad id quod intererat, damnaretur.

8 Idem * dici poſſe puto de eo qui alium diffamat, aut illum iactitat ſuum eſſe debitorem; Nam vt ait *Bartholomeus Biarerus ad l. diffamari, ca. 1. num. 21. C. de ingen. manumiſſ.* diffamatus vbicunque locorum diffamatorem ſuum deprehenderit, protinus contra eum apud eius loci iudicem experiri, ac eius iudicis officium inuocare poteſt.

9 Eadem * etiam eſt ratio fideiuſſoris: quia omnis fideiuſſor fugitiuus & ſuſpectus, ante diem eadem illa ratione ſiſti, capi, & detineri poteſt, teſte Ioan. *Conſtan. ad conſtit. reg. art. 60. incip. Et quant a celles. col. ſi. verſi nota præterea.* Bald. tamen quem allegat *ad d. l. 1. C. de cond. ex leg.* de debitore, non etiam de fideiuſſore loquitur. Quinimò vt Bald. voluit *ad c. cum contingat, col. 5. de dolo*, quando reus & fideiuſſor obligarunt perſonam ſuam, & renunciatio facta eſt, reo capto ſeu detento, detineri etiam poteſt fideiuſſor, & non captura ſeu prehenſio, ſed ſolutio Rei liberat fideiuſſorem, ſicut pendente lite contra reum, non impeditur executio contra fideiuſſorem. *Bald. ad l. fin. C. de fideiuſſ.* Quod quo pacto intelligendum & reſtringendum ſit, latiùs *tomo 1, art. 11. glo. 3. num. 25 cum ſeq.* explicat Rebuff. & hunc ſecutus Petrus à Duenas *ad regul. iur. 276. incip. executio poteſt fieri*. Quo in loco quatuor limitationes, & reſtrictiones recenſet, ad illam regulam pertinentes. Quid igitur de eo conſtituemus, qui tãquam principalis alterius obligationi ſubſcripſit? Vnus ex multis Zaſius reſpondet *ad l. ſi ita. §. Chryſogonum, ff.*

*de verb. or. oblig. numero 3.* eodem modo hunc conueniri poſſe, atque ſi principaliter ſcripſiſſet, *l. fideiuſſor*, §. 1. *ff. de pignor.*

Idem quoque * iuris eſt in hærede debitoris, quia 10
ad id ad quod poteſt compelli defunctus, poteſt compelli & eius hæres.., *l. poſtulante*, *ff. ad S. C. Trebellian.* Crotus *in repet. l. nemo*, *ff. de leg.* 1. Rebuff. *de loc. num.* 74. Ioſ. *ad l. diuortio*, §. *interdum, num.* 6 ff. *ſolu. matr.* & ex perſona hæredis, qualitas, ſeu natura debiti non alteratur. *l.* 2 §. *ex his* ff. *de verb. oblig.* Ideoque etiam inſtrumentum executorium, non ſolum contra principalem, verum etiam aduerſus hæredes illius, executioni mandari poteſt, licèt verbis legi, vel ſtatuti id non exprimatur. Et ſi ex forma ſtatuti debitor poſſit carcerari pro debito, hæres etiam illius carceri mancipari poteſt, teſte *Bart. & Ang. ibi* quia licèt loquatur ſtatutum de debitore, tamen hæres debitoris etiam debitor dicitur, cum ille propriè debitor ſit, à quo inuito debitum exigi poteſt, *l. debitor*, ff *de verb. ſign.* cuiuſmodi hæredem eſſe conſtat. In qua ſententia reperio etiam, fuiſſe Bal. *ad l. per diuerſas*, C. *mand. Caſtr. ad l. ſi deceſſerit*, ff. *qui ſatiſd. cogant.* Roma. *ad l. alia*, §. *eleganter*, ff. *ſol. matr. Imol. & Angel. ad l.* ff. *de his quæ in teſt. del.* quia ex quo debitor eſt obligatus in inſtrumento, obligatio ſuorum hæredum etiam virtualiter continetur, licèt hoc in inſtrumento non exprimatur, *arg. l.* 1. *C ſi cert. pet. l. ſi pactum*, ff. *de proba.* Et exceptio quę quotidie verſatur in foro, de eo quod aduerſarius nõ eſt nominatus in inſtrumento, hic ceſſet & nominato Titio, videtur in eodem inſtrumento eius hæres nominatus. Angel. *ad l. creditores*, C. *de pign.* Alexand. *ad l. in ratione.* 1. ff. *ad leg. Falcid.* Vnde & Caſtr. *ad d. l. poſtulante.* reſpondit, quod etiam ſi ſtatutum dicat, inſtrumentum eſſe mandandum executioni, contra debitorem in ipſo inſtrumento comprehenſum, vel deſcriptum, mandabitur nihilominus executioni contra hæredem eius, quamuis aliàs ſtatuta de perſona ad perſonam non extendantur, *l. ſi vero*, § *de viro.* *ff. ſolut. matr.* quia talis diſpoſitio ſtatuti intelligitur repellere illam perſonam, quæ non eſt, & non reputa-

tuo teſtatore fieri in hæredem, & ſi iſte hæres fuit minor, poteſt nihilominus fieri executio in bonis quæ à defuncto ad eum peruenerunt, *l. pupillus, iuncta glo. in §. ſed & ſi creditor, ff. de auctor. tutor. l. 1. C. quand. decret. non eſt opus.* Et cum minor curatorem non habens, ipſo iure ex contractibus ſuis obligetur, *l ſi curatorem*, C. *de in integr. reſtit* & niſi ſoluat, aut bonis cedat, in carcerem conijciatur, *l cum & filij, C qui bo. ced. poſſ.* & quæ ibi notant Dd nihil dubito, quin etiam arreſtari & detineri poſſit, iuuante creditorem communi iuris regula, quod cui licet quod plus eſt, vtique ei id quod minus eſt, licere debet, *c. cui licet, de regul. iur. in 6.* Et quod amplius eſt, arbitratur Iaſon *conſi. 88. incip.* In *præſenti, volum. 3.* nec Fiſcum quidem, & eum qui à Fiſco cauſam habet ſucceſſionis, immunem eſſe. Sed cum de executione effusè & generaliter loquatur, dubito an in materia arreſti eo iure vtatur Fiſcus, de quo etiam paulò inferius latius dicemus.

Porrò autem ſucceſſorem debitoris ſiſti, vel arreſtari poſſe, non eſt indiſtinctè & ſemper verum. Sunt enim plerique caſus, quibus id non licèt Principio enim locum non habet infra tempus conficiendi inuentarij de bonis defuncti: quia intra illa tēpora à creditoribus vel legatariis conueniri nō poteſt, etiamſi aduerſus defunctum ſententia lata fuerit, *l. fin. §. donec, & §. & ſi præfatam*, C. *de iur. delib* Baldus *ad l. ait prætor, §. ſi quis, ff. de procur.* Iaſon *ad §. fuerat, numero 41. Inſtit. de act.* Boer. *deciſ.* 10. *numer.* 3. Chaſſan. *ad conſuetud. Burgun. rubr. des ſucceſſions, rubr.* 7 *§* 14. *numero* 9. Bald. *ad l. per diuerſas, quæſt.* 10. C. *mand.* Corneus *conſi.* 221. *lib.* 4. Præſes in loco à ratione legis ſcrip *col.* 4. Rebuff. *ad ord. Reg. tomo* 1. *art.* 9. *gloſſ.* 2 *num* 8 etiam ſi hæreditas ſit locupletiſſima, & notoriè ſit ſoluendo. Bald. *ad d. § donec, & §. cum igitur.* Idque propter occupationem quam habet in inuentario conficiēdo, teſte Roderic. *d. loc, nume.* 5. *in fin.* latius verò Auguſti. Berous *quæſt.* 57. *incip ſtatuto.* reſpondet, ſt tutum de arreſtando & capiendo debitorem, contra hæredem, ſub beneficio legis & inuentarij, locum non habere,

ſed via ordinaria contra eundem procedendum eſſe, vt per Imol *ad l. 4. §. ſi prætor. ff. de dam. infect.* Et ſi cõtra hæredem tale quid tentatum eſſet, proceſſus, ſententia, & omnia acta eſſent ipſo iure nulla, vtidem Berous ait. Sed hoc non procedit in hærede conuento vt reſtituat vſuras, quando defunctus iuſſit eas reſtitui, vel cauit ſecundum formam text. *in c. quamuis, de vſu. lib. 6.* nam tunc propter periculum animæ, quæ rebus omnibus longè præferenda eſt, reſtitutio non debet differri, *vt in l. ſancimus*, C. *de ſacroſan. eccleſ. c. cum infirmitas, de pœnit. & remiſſ.* & hanc limitationem ponunt Dd *in d. §. donec.* præcipuè Iacob. de S. Georg. *num.* 2. Philip. Corn. *num.* 1, Suarez *in d. l. poſt rem iudicatam, in 1 extenſione, num. 6. folio 132 colum. 1. ff. de re iudic.* & ideo datur dilatio, quia omnibus remanet ius ſuum ſaluum: quod in iſto caſu non eſſet, cum animæ detrimentum iam illatum, non per hoc poſtea tollatur, *arg. l. tutor qui repertorium, in prin. ibi, vel ſi id quod dilationem modicam expectare non poſſet, ff de adminiſtr. tut.* & pium defuncti propoſitum ſine vlla cunctatione adimpleri conueniat, *l. nulli*, C. *de epiſc. & cler.*

Secundò non procedit, quoties hæres inquietaret alios ex cauſa hæreditatis, nam tunc poteſt reconueniri ab eo, quem ipſe prior conuenit, *arg. tex. in l. 2 in § ſed ſi agant, ff de iud. & in auth. conſequenter*, C. *de ſent.* niſi illos conueniat hæres neceſſitate compulſus, puta, quia debitores hæreditarij cum pecunia fugiebant, quos fecit capi, vel domus vicini minabatur ruinam ſuper domum hæreditariam, vnde petat cautionẽ damni infecti, vt *in d. l. 2 §. ſed ſi agant.* Ita expreſſe tenet Angel. *in eodem §. ſed ſi agant, num. 3.* & idem Ange. vbi dicit ſe ita vidiſſe de facto practicari, & iudicari, *in l. 1. § hæc ſtipulatio, verſi. tertiò fallit, ff. ſi cui plus quam per l. Falc.* quem ſequitur ibi Ioan. de Imol. *nu.* 10. Philip. Corn. *in d. §. donec, num.* 2. & Rodericus loco mox citato, *nu* 8.

Tertiò locum non habet, quoties petitur aliquid ab hærede pro impenſa funeris; tunc enim non opponit de inuentario. Ita expreſſe tenet Angel. *in d. l. 1. §.*

Digitized by Google

*hac ſtipulatio*, *num* 16. quem ſequitur Phil. Corne. *in d.* §. *donec*, *nume.* 2 quod & ibi Iacob. de S. Georg. *nu.* 1. probat.

Quartò fallit, quando conuenitur hæres pro legatis pijs, non ferentibus dilationem, vt ſunt alimenta pauperum, qui interim fame perirent, vt expreſſe tenet Ang *in d.* §. *hac ſtipulatio*, *num*. 16. *verſ.* ſecundò fallit. quod dictum ſequitur ibi Ioan de Imol. *num.* 10. vbi dicit ſe ita vidiſſe practicari. Eandem opinionem tenet Philip. Corn *in d.* §. *donec*. *nu* 2. Iacob. de S. Georg. *num.* 1. Bart. & Chaſſa. *in conſuet. Burg. in tit. des ſucceſſions*. §. 14. *colum*. 1. *nu*. 9. *fol*. 281. In his enim in quibus ius ſuum cuique ſaluum & integrum eſſe, ac manere poteſt, non in his quæ moram non admittunt, conceſſa eſt dilatio, *l. timor*, *ff. de auct. tut.* Roderic. *d. loco in* 1. *extenſione*.

Poſtremò reſtringitur, quoties conuenitur hæres rei vendicatione, quia tunc conuenitur vt quilibet poſſeſſor, non vt hæres, vt *in d. l. de eo*, § *penult. ff. ad exhiben.* Ita expreſſe tenet Odofre. Guil. de Cuneo, Bald. Salic. Paul de Caſtr & Philip. Corne. *num.* 1. Iacobus de ſancto Georg. *num.* 1. Ang. *in d* §. *hac ſtipulatio num.* 16. & ibi Ioan. de Imol. *numero* 18. Roderic. Soar. in loco ſuprà allegato, *nu*. 7. Iaſon *conſil*. 88. *lib* 3 Socin. *reg.* 135. *fallent*.

Secundò, arreſtari vel conueniri ſucceſſor nõ poteſt, quando eſt ſucceſſor ex conuentione. Nam quamuis regulariter hæreditas pacto dari non poſſit, *l. ſtipulatio hoc modo. ff. de ver oblig.* excipiuntur tamen caſus nonnulli, vel fauore militum, *l. licet*. *C de pact* vel in gratiam matrimonij contrahendi. Zaſ & alij *ad d. l. ſtipulatio*, et his iiſdem caſibus, hæres eiuſmodi in debitum hæreditarium non ſuccedit: quandoquidem non iure hæreditario, ſed ex pacto & conuentione ſuccedit. Manſ. *in ſua prax. rubr. de execu.* §. *item quæro. colum*. 2. Ego verò hic ſubſiſto, & de ea reſtrictione admodum dubito: quia pactio huiuſmodi, licet ex conuentione naſcatur, facit tamẽ ſæpe eum, qui ſic pactus eſt, hęredem eſſe. Quid enim ſi de maxima parte bonorum inita ſit, nullusque alius hæres inſtituatur mini-



Digitized by Google

ma parte bonorum legatis exhauſta? Rurſum verò aperta eſſet via fraudibus, ſi hac ratione onus æris alieni liceret euitare. Memini mulierem quandam inter viuos facta donatione, ſibique rerum omnium poſſeſſione ſeruata, ita cum nepote ſuo conueniſſe, vt omnia eius bona mobilia haberet poſt eius mortem, nullique creditorum obnoxius foret, cum tamē in eo loco, vbi id factum fuit, apprehenſor bonorum mobilium ad exolutionem æris alieni teneatur. Conſultus cū alijs quibuſdam, reſpondi ob præſumptam fraudis coniectionem, nepotem illum ſtipulatorem, ab æris alieni præſtatione immunem non eſſe quia alioqui facilè deciperentur creditores, niſi haberent hypothecam. Interim veriſſimum eſſe puto, quod ſi inter maritum & vxorem conuenerit in contractu antenuptiali, quod vxor habebit præmoriente marito mediam, vel aliquam partem bonorum, abſque vllo onere æris alieni: eo caſu ipſa quidem creditoribus obnoxia erit: ſed cogentur hæredes mariti aduerſus eoſdem creditores eandem vxorem indemnem conſeruare, atque defendere. In qua opinione etiam videtur fuiſſe Chaſſa. *ad conſuetu. Burg: Rubri. des droictz & app. des gens maries.* §. 10. Eodem modo accipiendum puto, quod dicitur, in eum qui hæreditati renunciauit executionem non dari, vt ſcilicet procedat, ſi nunquam aliàs hæreditatem adijt: nam ſi adijt & vendidit, certè vt à creditoribus conueniri, ita etiam ſiſti poterit, iure ſuo aduerſus emptorem hæreditatis ſaluo, *l. ratio*, C. *de hæred. vel act. vend.*

Singularis quoque ſucceſſor, & qui hæres non eſt, non ex promiſſione ſeu debito defuncti, qua minime ligatur, ſed tantum vt rei mobilis alienæ poſſeſſor, arreſtari poteſt, *l.* 1. §. *ſi hæres, ff. ad Se. Trebel. l. ſi C. de hæred. actio.* Et in his, in quibus ſingularis ſucceſſor, cuiuſmodi eſt legatarius rei alicuius, paratam executionem habet, ſicut defunctus ipſe haberet, prout ſemper habere videtur. Bal. *ad l. ex legato.* C. *de legat.* Roderic. *d. loco, in* 1. *extenſione, numero* 12. *in ſi* in ijs etiam caſibus è conuerſo ſiſti poteſt. Dd. *ad l. ſi debitori.* C. *ſi aduer. cred. præſcript. glo. ad l. in lege. C. de condict.*

*ob cauſ.* Iaſ. *ad l quadam §. nihil intereſt, nu. 7. ff. de eden.* & in *l. ait prætor. num* 10 *ff. de iure iur. & ad l. ſi vnus. §. ante omnia. nu. 5. ff. de pact. & ad d. l 1. § ſi hæres. nu. 4.* Et ideo poſſeſſor bonorum hæreditatis, via executiua conueniri non poteſt. Bart. *ad l. controuerſia, num. 7. ff. de tranſact.*

Quod de hærede debitoris diximus, idem in debito debitoris noſtri locum habet: Quia licèt debitor debitoris, quem creditor ex contractu vel quaſi cõtractu obligatum non habet, detineri & arreſtari non poſſit, vt notat Roman. *conſ. 224. incip. Iſta captura,* ſed executio ſententiæ contra debitorem latæ, ſubinde aduerſus eum mandatur executioni, *l. 2. C quand. fiſc. vel priuat.* Id quod latè & elegãter explicat Rode. Soar. *ad l. poſtrem. cap. inc. Secundò quæro, ff de re iudic* poteſt * tamen creditor, id quod ſuo debitori ab alio debetur 11 arreſtare, vſque ad quantitatem debiti concurrentem. Rebuff. *ad conſtit. reg. tom. 1. tract. de liter. oblig. artic. 12. gloſ. vnica, num 21.* etiamſi de debito non conſtet illicò per literas, ſed poſtea intra breue tempus, de quo mox dicemus, conſtare poſſit. Pyrrhus *ad conſuetud. Aurelia. tit. de execut. ex locat cap. 9. argu. d. l. 2 C. quã. fiſ. vel, priuat. l. hæres in fin ff ad Trebel.* & debitorem debitoris, auctoritate iudicis, ad certum aliquem diẽ citare, vt veniat ſi velit, & audiat rationes arreſti proponi, beneque ac iuſtè factum eſſe declarari: Tum verò, *vt d. art. 6. gloſ. 3. num. 64* tradidit Rebuff. vbi in iudicium venit, interrogatur an & quantum debeat, vel an res debitoris eiuſmodi, & quas res detineat, quod & ſub iuramento dicere cogitur: ſi ſe aut debere, aut detinere confitetur, præceptum ei fiet, ne cuiquam ſine iudicis aut creditoris voluntate tradat, neve debitori ſoluat, quod deinde principali debitori ſignificatur, dieſque ei dicitur: quo die ſi compareat, & iuſtã cauſam non alleget, cur arreſtum ſuſtineri nõ debeat: Iudex ex ea pecunia ſic arreſtata creditori ſoluendum eſſe decernet, ſeu aliàs rem illam diſtrahi, & diſtractæ rei pretium, dicto creditori numerari præcipiet. Propius verò ad noſtros mores accedens Manſuerius *in ſua dicta praxi, tit. de execu. col. 7. verſ.* item ſi creditor,

Digitized by Google

Contrarium tamen d. loco tenuit Rebuff. qui in ea 10
Paulum Pariſ. *conſil.* 107. *lib.* 3. ſequacem habere videtur, præcipuè, cùm in facultate arbitrioque eius poſitum atque collocatum ſit, iuſta ſatiſdatione omnem facti arreſti vim diſſoluere. Quid igitur, ſi debitor debitoris ſe verum debitorem eſſe negauerit? Sanè non poteſt creditor plus iuris aduerſus debitorem ſui debitoris habere, quàm haberet ipſe primus debitor, idemque debitoris ſui creditor. Ideoque in primis probare debitum oportebit. *l. ſi debitum. C. quando fiſc. vel priuat. glo. ad l. 2. eo. titu.* Roder. *d. l. poſt rem. cap. inc.* Secundò quæro, *fol.* 675. Doct. *ad l. Diuo Pio. §. ſic quoque ff. de re iudic.* Quòd ſi verò res debitoris occultauerit, & ſe eas habere negauerit, iuſtis remedijs huiuſmodi impudentia coërcebitur, legitimaſque mendacij ſui pœnas feret. De quibus inferiùs latiùs dicetur.

Dico * prætereà etiam Factores & Inſtitores mercatorum arreſtari poſſe: quia certum eſt, quod ex contractibus à ſe etiam nomine dominorum ſuorum initis, conueniri poſſunt, *l. 1. in verb.* ipſum tamen inſtitorem, vel dominum eius conuenire poterit, *ff. de inſtit. act. & l. 1. §. eſt autem ff. de exercit. act.* De qua re eleganter loquens Alciat. *ad l. ſi inſtitorem. ff. ſi certum peta. ita ait.* Sed an ex re in qua præpoſitus eſt inſtitor, ipſe quoque teneatur? & durante officio traditum eſt, debere eum ſolutionem procurare, & ideo tanquàm inſtitorem teneri, *l. ſed & ſi quis, §. penul. ff. de inſtitut. act.* Vnde finito officio conueniri non poterit, *l. final. eod. tit.* Idque ſiue inſtitorio nomine expreſsè contraxerit, ſiue ſimpliciter ex ea tamen cauſa, in qua appareat non eius contemplatione contractum eſſe. *l. poſt mortem. ff. de admin. tutor.* Tu ea de re vide latè Doct, *ad d. § eſt autem.* Imò * eodem loco idem eſſe dicit de 13
procuratore alterius, & eo, qui alieno nomine contraxit. Nam ſicut à Domino arreſtari & conueniri poteſt, vt actiones quas acquiſiuit cedat ei, *l. poſſeſsio quoque, §. fin. ff. de acquir. poſſeſſ. l. ſeruum Titij. ff. mandat.* Ita quoque ſubinde ab eo cum quo contraxit, rectè conuenitur, & per conſequens iuſtè arreſtatur, ve-

luti cum ſe ſuo nomine obligauit, *l. procurator, qui pro euict. ff. de procurat.* cum illius ſolius fidem ſecutus eſt contrahens, aut ſi dominus ei ſatisfecit: nam cum pecunia ad eum iam peruenit, æquum eſt creditoribus eum ſoluere, & directas actiones aduerſus eum intēdi poſſe, ſecundùm notat. *in l. 1 C. de act. & oblig.* & vide Socin. *conſil.* 18. *lib.* 1. & Caſtren. Coſtalium, & alios *ad l. Plautius ff. de procur. & ad d. § eſt autem.*

Quid autem dicendum ſit de tutore aut curatore proximo cap. declarabimus.

14 Clericos* quoque debitores arreſtari poſſe exiſtimo: Nam in his quæ pertinent ad proceſſum, etiam in foro eccleſiaſtico ſeruatur conſuetudo laicorum, *c. cùm venisſet in verb. vellent procedere, de eo qui mit. in p. ſſ.* Et cùm eiuſmodi ſtatutum vel conſuetudo nihil turpitudinis habeat, pertineatque ad abbreuiandas lites bono publico, etiam à clericis ſeruari conuenit, *c. conſtitutum, de in integr. reſt. glo. in l ex ea, ff de poſtul.* Raphaël Cumā. *conſi.* 41. *&* 83 *&* Philip. Franc. *ad c. ſeculares, num.* 3. *de for competen. lib* 6. vbi dicit, quòd licèt conſuetudo non porrigatur extra territorium, cùm ſit localis, *ca. 1. de conſtit. eod. lib.* porrigitur tamen benè ad aliud forū in eodem territorio, & ſic (inquit) conſuetudo laicorum probat contra clericos in omni foro, dummodò detur competentia iudicis. Ideoque Bartol. *ad l. cunctos populos, colum.* 8. *verſic. hoc præmiſſo, C. de ſumma Trinit.* reſpondet. quod cùm ex ſtatuto ciuitatis, inſtrumentum meretur paratam executionem, poterit laicus in foro eccleſiaſtico, eiuſmodi inſtrumenti executionem aduerſus clericum poſtulare: quod & Rodericus quoque voluit *d. loco, in* 8 *ampliat,* quantumuis *ad d. l. cunctos.* diſſentiat Baldus. Sanè in clerico de fuga ſuſpecto, dubium non eſt, quin ex mandato Iudidicis eccleſiaſtici detineri poſſit, teſte Francíſ. Ripa. *lib.* 1. *de leg. reſponſ.* 13 *& ad c.* 1. *de iud.* cùm etiā quod amplius eſt, à laico ſi fugitiuus iam ſit, rectè capiatur. Panor. & alij *in c. cùm non ab homine, eod. tit.* Bart. *ad l. ſi quis in ſeruitute, ff. de furt.* Hippol. *ſingul.* 43 *incip. Debitor.* Iaſon *in §.* 1. *de act. & in materia arreſti.* Rebuffus *d. articu.* 6. *gloſſ.* 3. *circa fin. verſic. Quintò amplia.* Rode-

*ricus d, loco, in titul. de los emplagamientos. num; 48. &* 49. nullaque fori præſcriptio in huiuſmodi neceſſitate opponi ſeu allegari poteſt Iaſon *ad l. 2. num. 15. 16. & 17 ff. de iuriſdict. omn iudic. & ad l. ſi arbitro, num. 9. ff qui ſatiſdar. cog.* Idem in prouiſionalibus executionibus & namptizationibus dici ſolet, quia vt laicis, ita etiam clericis, ad prouiſionem, ſeu (vt vocant) namptizationem condemnatur, teſte Rebuffo *d. tom 1. in proœmio, gloſſ. 1. num 69.* præcipuè quòd huiuſmodi prouiſio, non tam deciſionem cauſæ, quàm ordinem procedendi ſapiat: qua de re, etiam Imbert. *Inſtit foreñſ. libr. 1. cap. 24. & libr. 3. cap. 7.* quædam annotauit, & etiam Ioannes Beſſian. *ad conſuetud. Aluer. titu. 1, artic. 8.* dicens, quod ſecundùm ſtilum Curiæ Parlamenti, ſi clericus eſt obligatus per literam manu ſua ſignatam, & ſigillo ſuo ſigillatam, poteſt conueniri coram Iudice ſeculari, & & tenebitur cognoſcere, vel negare, & ad vlteriora in cauſa procedere, quamuis actio ſit merè perſonalis, & ſi condemnetur, executio fiet in bona temporalia eiuſdem. Quam tamen conſuetudinem & multas alias ſimiles, non poſſe iure ſatis defendi puto, vt quæ libertati eccleſiaſticę plurimũ aduerſantur, & proinde non valent apud iuſtos & Catholicos Iudices qui timorem Domini habent, *auth. caſſa & irrita, C. de ſumma Trinita.* licèt valeant apud eos, apud quos quicquid libet licet, & qui Eccleſiam oderunt, eamque principibus ſecularibus libenter in omnibus ſubiicerent, confuſionem paſſuri in magno illo die, cùm ad iudicandum eos veniet, cuius ſponſam nunc contempſerunt, & iniuria affecerũt. Et quamuis ſtatuta & conſuetudines laicorum debeãt etiam in Curia epiſcoporum obſeruari, intelligitur tamen quod ſeruantur, non à Iudice laico contra clericos, ſed ab Epiſcopo contra clericos, & ſi libertati eccleſiaſticæ non repugnent, ſed iuſtitiæ & æquitatis rationem habeant, vt notat Boër. *ad conſuetud. Bituricen. tit. des iuges & leurs iuriſdict. §. 11, in prin.* ſicut & contra clericos tunc à Iudice ſeculari ſeruari poſſunt, quã do clerici tanquàm actores in iudicio ſeculari contra laicum procedunt, iuxta notata per Rebuffum *in tom*

Merus, *conſil. incip. Cùm ſatis conſtat.*

Sed & * teſtes, vt teſtimonium dicant, Tabelliones, 15
vt inſtrumenta exhibeant, Apparitores, Nuncij, & executores, vt executionis teſtationem præbeant, ſiſti atque arreſtari poſſunt. Imbert. *libro* 1 *Inſtit. forenſ. ca.* 1. Rebuffus *ad ord. reg. tomo* 3. *titu. de citatio. articu.* 2. *gloſ.* 4 *numero* 19. *& tradunt Doct. ad titu. de teſtib. cog.* Bald. & alij *ad l. quibus diebus, in princip. ff. de cond. & demonſt.* Quomodo & Domini de Rota *deciſ.* 90. *incip. Iudex. in no.* decidunt, quod iudex appellationis à grauamine poteſt literas arreſtare, & teſtes abſfuturos recipere, propter periculum, &c. *quoniam, extra. vt lit. non conteſt.* & valebunt eiuſmodi atteſtationes ſic receptæ coram iudice, à quo eſt appellatum, ſi pronuncietur per eum benè proceſſum eſſe, & malè per partem appellatum. & extat deciſio 572. *incip. Primò, in antiq.* etiam de literarum arreſtatione, quam vide.

Poteſt * etiam litigans qui receſſurus eſt arreſtari, vt 16
reſpondeat libello, ſi perſonalis ſua reſponſio deſideretur, vt decidit Iacob. de Beluiſ. *in repetitione c. Romana, § contrahentes, in ſeptima & vltima oppoſitione, de for. compet. lib.* 6 & Bald. *ad l.* 1. *C. de lit. conteſt. per c. fin. & ibi gloſſ. & Doct. de for. comp.* Id quod tamen limitant Domini de Rota *deciſ.* 31. *incip. Voluerũt, in no. hoc pacto.* quòd reus de Curia receſſurus non poteſt arreſtari, nec compelli ad reſpondendum interrogationibus principale negotium tangentibus, niſi poſitiuè dentur per modum articulorum, & in ſcriptis. Et ideo *deciſio* 394. *incip. Si ſuſpenſo, etiam in no.* dicit, quòd litigans in poſſeſſorio, de Curia receſſurus, arreſtari poteſt, donec reſpondeat articulis ſuper petitorio per reum datis, cuius reſponſio tunc poſſeſſorio non præiudicat, maximè interueniente proteſtatione: & idem econtrà, quod quando intentatur poſſeſſoriũ, poteſt actor per reum arreſtari, vt de Curia non recedat, niſi reſpõdeat articulis per ipſum reum productis, ne probationum copia pereat, tenet Milis *in ſuo repertorio, ad verb. Poſſeſſorium, & D. Ant. ad c. paſtoralis, de cauſ. poſſ.*

Adde quòd * cuius pro debito ciuitatis detineri, ſiſti, & arreſtari poteſt, quando ciuitas ſe & ſuos, ſuaque 17

Digitized by Google

& ſuorum bona (ſicut fieri ſolet) ſolemniter obligauit, neque ſolùm pro rata & portione ſua arreſtari poterit, ſed pro debito vniuerſo Iaſ. Franciſc. à Ripa & alij *ad l. 4 in initio. ff. de re iud. & ad l. ſi is qui bona, num. 7. ff. de pign. & hypoth. Doct. ad l. ſicut ff. quod cuiuſque vni. nom.* Nam quod plerique exiſtimant, vnumquemque cenſeri pro ſua parte obligatum, niſi aliud ſit expreſſum: reſpectu ciuium inter ſe, non reſpectu creditoris verum eſt: Scire enim creditor nunquàm poſſet, quota cuiuſque ſit portio: neque etiam illud in contrahendo actum ſeu cogitatum fuiſſe dici poteſt, planeque vſus arreſti ſic tolleretur, & particularis hæc præſtatio plurima ſecum incommoda ferret, *l. planè, ff. famil. erciſcund.* Porrò autem, quod ita arreſtatus vel detentus præſtitit, damnique quod accepit æſtimationem ac refuſionem, à communitate, vel ciuitate recuperare poteſt, vt teſtatur Laurentius Syluanus *conſi. 35 numero 8. libr. 1. Bar. & alij ad l. nam Seruius, ff de negot. geſt. & ad l. 2. §. fin ff. de verb. obligat.* Panor. *conſil. 21. incip.* In quæſtione, *libr. 2 & conſil. 60, libr. 1.* Non me latet quod D Henningus Goden *conſil. 34. num. 33.* fusè admodum ſuſtinet ciues alicuius ciuitatis, pro debito eiuſdem capi, detineri, vel incarcerari à creditoribus ciuitatis non poſſe, ſed opinionis illius in hoc articulo, iuſta defenſio eſſe non poteſt, tum quod moribus noſtris contrarium ſeruetur: tum quòd non videatur loqui, quando res & bona ſingulorum nominatim creditoribus obligata & ſuppoſita fuerunt. Porrò autem quemadmodum res iſta vtilis eſt & quotidiana, maiorem deſiderat explicationem. In eo enim conueniunt plerique, quòd ſi villa aut communitas alicuius loci non habeat burſam communem, poteſt talis communitas imponere collectam, & ſoluere illis, quibus tenetur, ſecundùm Docto. *ad l. 1 ff. quod cuiuſque vniuer. no.* & Specul. *de execut. ſenten §. ſequitur, verſicul. quid ſi vniuerſitas.* Et executores deputati ad talem collectam ſeu talliam (ita enim loquuntur interpretes) poſſunt capi & conueniri, lapſo termino eis dato ad exigendum & ſoluendum, *vt l. 1. ff. de muner. & hon.* Id quod ſequitur Guido Pap. *quæſtio 87. incip. Si villa.*

Digitized by Google

*Si villa.* limitans hoc tamen ſic, quòd licet diſputari poſſet an villa, ciuitas vel communitas hoc poſſet ſine auctoritate ſui ſuperioris, de quo per Barto. *in l. num. 24. C. de mulier. & in quo. loco, lib.* 10. tamen ſepoſita iuris diſputatione, de conſuetudine & de facto, ciuitates, villæ, aut communitates, non poſſunt indicere collectam, ſiue pro eorum neceſſitatibus, ſiue pro publica collecta, ſiue auctoritate Curiæ, Parlamenti, aut ſuperioris, & ſi contrarium faciunt (inquit) inquæſitantur & arbitrio iudicantis puniuntur, & dicit ſe ſemper vidiſſe ita obſeruari in praxi. Recte dicit de conſuetudine aut facto, quia iuris deciſio in eo articulo eſt anceps & varia, vt licet videre ex *deciſ. Capell. Tholoſ. quæſt* 347. Bellon. *conſil.* 28. *numero* 11. Aymo *de ant q. temp. parte* 4 *cap. incip Circa præmiſſa.* Capitio. *Deciſ. Neapol. noua.* 148. & latiſſime ex Ægid. Thomate. *in lib. de collectis. cap. incip. Retenta proxima diſcuſſione: vbi dicit hoc onus imponi poſſe, vt exſoluantur debita, pro vtilitate & neceſſitate publica contracta, & in cap. præcedenti, numero* 33 *dicit ſufficere. ſi hoc poſtea notificetur Principi, & ab eo impoſitio, aut onus hoc confirmetur, ſi fortè illius conſenſus antea haberi non potuit: Sicut hic Louanij haberi non potuit, cùm Princeps Auriacus valido exercitu Louanium obſideret, & ciues ad ſedecim millia florenorum, prò compoſitione & redemptione cogeret. Anno Domini* 1572 *menſe Septembri* Sed hanc quæſtionem ita hoc loco delibaſſe ſatis eſt: Illud verò propius huc ſpectat: An is qui deſijt eſſe ciuis, & aliò domicilium ſuum tranſtulit, pro debito ſuo tempore contracto arreſtari & conueniri poſſit, vel econtrà, an is qui tempore contractus non fuit ciuis, ſed poſteà incipit eſſe ciuis, poſſit conueniri & arreſtari pro debito ante ſua tempora contracto? In tractatu meo de reparandis eccleſiis, *c.* 10. aliquid de hac re dixi. Sed ibi locutus ſum non propriè de iſtiuſmodi debito, per ciuitatem, aut communitatem contracto, ſed de collecta vel gabella ſubditis impoſita. Ad propoſitam tamen quæſtionem exiſtimo eſſe reſpondendum cum D^r. Henningo Goden, *conſil.* 34 *incip. Conſules duodecim, numero* 32 *verſic incip. circa hanc compoſitionem*, quòd ſi ciuis, qui fuit ciuis tempore debi-

D

ti contracti à ciuitate recedat, poteſt non obſtante receſſu, pro debito ſuo tempore legitimè contracto arreſtari, aut detineri. Sufficit enim quòd cauſa, propter quam debitum contractum fuit, habuit originem illo tempore, quo ille erat ciuis, & quod tunc contractum fuit. Bart. *ad l. incola. ff. ad municip. Speculat. in tit. de cenſ. §. nunc dicendum verſicul. ſed quid erit. Econtrà (inquit ille) ſi quis tempore debiti contracti, ciuis non erat, detineri non poteſt, niſi tunc illic habuerit bona, ex quibus debitum ſoluendum quoque fuerat, quia de illis indifferenter tenetur tam veniens quàm recedens, argum. l. 2. & authent. ibi poſita. C. de cenſ. vel reliq.* Id quod plurimum obſeruandum & notandum eſt, ſi in praxi obtineri poſſet: Vſus enim Arreſtorum latè nunc paſſim extenditur, videmuſque paſſim etiam eos arreſtari pro debito ciuitatum, qui tempore contracti debiti in ijſdem non habitauerunt: quod an conſenſu populi receptum ſit, an potiùs ignoratione iuris ab arreſtatis non propoſiti fiat, dubito. Et pro hoc vſu facit conſil. Caſtrenſ. *455. incip. Viſis. libr. 1. vbi dicit, quod iuris eſt de ipſa communitate, idem eſſe debet de hominibus, qui poſtea dictæ communitati adiiciuntur, quodque communitas eſt quædam vniuerſitas iuris quæ recipit augmentum & diminutionem, & ideo pacta cum ea facta extenduntur ad illos, qui de ipſa poſtea efficiuntur, cùm ſemper eadem eſſe dicatur: videnturque ea cōditione eſſe recepti, vt pari iure vtantur: & puto quod ita in dubio pro hoc vſu iudicaretur.* Pro priore tamē opinione facit id quod not. Bald. *conſil. 47 incipien ad euidentiam lib 3. numero 4.* quòd ſyndicus ſiue adminiſtrator ciuitatis non poteſt obligare eos, qui tempore contractus non ſunt de ipſa vniuerſitate, *vt C. de decurio, l. prouidendum, libro* 10. *& hoc eſt verum, inquit, quod non poteſt eos obligare tanquàm ſingulares perſonas, quia cùm inſpiciatur tempus contractus, l. ſi filius ff. de verbor. oblig. & tempore contractus, iſti non erant de vniuerſitate, obligari non potuerunt tanquàm particulares perſonæ, l. ſi vnus §. ante omnia ff. de pact.*

Quid igitur ſi poſteaquàm ciuitas aliqua, ſe pro debito aliquo obligauit ſola, poſtea Status patriæ, aut tota prouincia ſe obligat pro eodem debito? Reſpon-

Digitized by Google

dio nihilominùs adhuc poſſe pro illo debito ciues illius ciuitatis conueniri, niſi nouatio intercedat, quia & ipſa quoque in prouincia eſt. Et in ſimili decidit Bald. *ad l. ſi tibi homo, §. ſi teſtamento. ff. de lega.* 1. quod ſi pro aliquo debito eccleſiæ ſoluendo Papa imponit collectam vni cõmunitati, deinde verò generaliter toti Prouinciæ, eſt in poteſtate creditoris, vtrùm ſpeciali, an generali impoſitione vtatur, quia neutra derogat alteri, *argu. d. §. ſi teſtamento.* vbi grauamen generale nõn liberat grauatum ſingulare, niſi ſolutione legati ſecuta, & ſequitur ibi Iaſon. *nu.* 14. & alii cum eo.

Sed * de eo dubitari poſſet, quid agendum ſit, ſi debitor & is qui arreſtatur in re, quæ arreſtari debet, 18
portionem aliquam indiuiſibilem duntaxat habuerit? nihil referre aſſerit Rebuffus, *d. articul. 6. gloſſ. 3 num.* 33. nihilq́ue impedire exiſtimat, quò minus ratione partis tota arreſtetur; ita tamen vt arbitror, quod iſtiuſmodi debitor ſuo ſocio de damno ipſius in altera parte accepto teneatur. In ſimili enim receptum eſt, animal alterius publicari, & fiſco aſcribi ſubinde poſſe ſed ſuccurritur eo caſu domino animalis, vt contra eũ, cuius culpa commiſſum incidit, pro damno accepto experiatur. Roman. & alij *ad l. dotem §. dominus. ff. d. publ. & vectig. & ad l. final. ff. de pign. act. Præſumitur tamen, inquit Rebuffus, res apud debitorem inuenta eſſe eius, argum. l. fina. C. de rei vend. & c. eccleſia. de cauſ. poſſeſſ. quo modo aduerſus generum quendam iudicatum fuiſſe ait, qui arreſto ſe oppoſuit, & equum apud ſocerum repertum ſuum eſſe dixit, nec aliter probauit.* Ideoq́ue debitor rem eiuſmodi alterius eſſe incontinenti probare debet, ſi arreſtum euitare velit. Alberic. *ad l. 2. C. ne vxor pro marito:* quemadmodum vxor, ſi eo tempore quo aduerſus maritum ſententia mandatur executioni, ſe opponat, & res quas apprehendit executor, ſuas eſſe contendat, hoc probare debet, quia mariti eſſe præſumũtur, teſte Bald. & Petro de Bellapertic. *ad eandem lib.* 2.

Imò quod amplius eſt, * ſi creditor petijt ſe mitti in poſſeſſionem bonorum ſui debitoris, & miſſus fuit, ni-
hilominùs tamen debitor ſiſti & arreſtari poteſt. De- 19
cius *conſil.* 460. *numero* 9. nam & Bart. *ad l. conſentaneũ*



Digitized by Google

*colum. fin. verſic* 2. *quaro C. quom. & quand. iud.* & Bart. ſecutus Baldus *ad l. ignorare, C. de reſtitu. mil. & ad l.* 1. *§. fina, ff. ſi quis ius dicent. non obtemp.* reſpõderunt, quod creditor immiſſus in poſſeſſionem bonorum debitoris ſui, curare nihilominùs poteſt eundem debitorem apprehendi, quia ſcilicet hæc remedia cumulatiuè competunt ad eundem effectum, & per electionem vnius alterum non tollitur. Et hoc idem ſequitur Ioan. Papon. *ad conſuet. Bourbon. tit. des execution. §.* 104. His verbis: *Melius eſt ſtatutum quam iuris communis diſpoſitio, quo etiam ſi debitor ſimpliciter nexus ſit, vtroque remedio creditor liberè vti poteſt: & ita arreſtis ſapius ſancitum eſt:* Nam poſt acceptum pignus creditori vt ſatisfiat, Iudex aditus prouidere debet, verba ſunt text. *in l. qui legati C. vt in poſſ. leg.* Bal. *ibidem, & in authen. qua ſupplicatio C. de precib. Imper. off. & in l. fin. verſicu. ſed ſi eum. ff. ſi cert. peta.* & Iaſon *conſilio* 9. *numero* 1. *libro* 1 reſoluunt, quòd etiam ſi creditor pignoribus captis debitorem teneat, nihilominùs eum prehendi, & perſonaliter detineri curare poteſt, & econtrà, *c. fin. de eo qui mit. in poſſeſſ. rei ſeruand. cauſ. l. b.* 6. & expreſſe Bar. *in l. conſentaneum, in vlt. colum. C. quomo. & quand. iud.* Hactenùs ille. Et idem rurſus ibidem §. 130 his verbis. Excipio autem perſonales executiones, quia is cuius pignora capta ſunt & diſtrahuntur, prehendi & detineri poteſt, & econtrà, vt tenet Iaſon *conſil.* 9 *in tertio themate libr.* 1. & videtur ſequi Marian. Socin. nepos, *conſil.* 17. *libr.* 2. Neque mouet quod dicitur, eum qui viam iuris elegit, amplius ad viam facti redire non poſſe, *ſi mulier. in fin. ff. quod met. cauſ.* Salic. *ad l.* 2. *in* 10. *quaſt.* C. *de ſeruitu. & ad l.* 1. *in princip. C. de execut. rei iudica.* tum quia via arreſti eſt vera via iuris: tum quia regulæ illi nullus eſt locus, quando plura remedia ordinata ſunt ad eundem effectum, in fauorem actoris, teſte Decio *d. loco, numero* 12. Quo modo Boërius *quaſtio* 306 reſpondet, eum creditorem qui pignus accepit, poſſe nihilominùs perſonali actione debitorem vrgere: neque audiendum eſſe debitorem, ſi dicat, Tu habes pignus, & es ſecurus, quod & Corneum *conſil.* 108. *lib.* 4. voluiſſe ait. Et ſi quis in poſ-

Digitized by Google

ſeſſionem legati ſeu fidei commiſſi ſeruādi. cauſa miſſus eſt, contra hæredem adhuc agere poteſt, *l. qui legati C. vt in poſſeſſ. legat.* Rurſum qui ad petitionem creditoris excommunicatus eſt, nihilominus ad ſoluendum vrgetur, non multò aliter, quàm his hoſtagia (vt noſtri dicunt) ſeruare promiſit. Guido Pap. *conſi. 99. incip.* Ioannes Borelli *libro 2.* Bartol *ad l. 1 ff. de leg. commiſſ.* Sed paulò apertius idem Guido *conſil. 117. incip. Ex actu verſicul. vlterius non obſt. & conſil. 114. numero 4 libro 2.* ait, quòd ſi quis eſt incarceratus, ad inſtantiam ſui creditoris, poteſt nihilominùs creditor bona illius perſequi, & econuerſò, ſi primò conuolauit ad bona debitoris, poteſt poſteà pro reſiduo adhuc facere capi perſonam debitoris. Angel *ad l. 4. §. ſi ex conuentione,* & ibi Zaſius, *numero 8 ff. de re iudica.* tum quia carcer qui ad cuſtodiam deputatus, & conſtitutus eſt, *l. 1. C. de cuſtod. reorum. l. aut facta. § ſolent ff. de pœnis.* neque debitum ſoluit, neque perimit aut extinguit obligationem: tum quia illa remedia ad vnum effectum tendunt: tum quia æquum eſt, illi vlterius ſuccurrere, cui vnum remedium non ſufficit. Corneus *d. conſi. 108 libro 4.* Rebuffus *d. tomo 1. articul. 11. gloſſ. 3 numero 11.* Quæ omnia dubium non habent, vt videtur, ſi perſona & bona debitoris ſimul erant obligata, quod fieri curant cauti creditores, vt *d. loco, numero 8.* ait Rebuff. non ignorantes quod abūdans cautela non nocet, *l. penult. C. de euict.* Et quidem præcipuè hoc tempore, quo fides atque charitas friget, & aduerſarius noſter diabolus, mille artifex nouas atque inuſitatas decipiendi formas quotidiè ſuggerit debitoribus ad fraudandum propenſioribus. Alioqui verò difficilè eſſet in vſum forenſem quæ dicta ſunt adferre, & rem ac perſonam debitoris ſiſtere, vel arreſtare, quod multarum prouinciarum mores non admittunt.

Illud * etiam notari poteſt, ſi iudex qui arreſtare debitorem præcepit apparitori, ante factum arreſtum, vel moriatur, vel officio defungatur, poterit nihilominùs apparitor arreſtum facere, & præceptum ſibi factum exequi, quia præceptum iudicis illis modis 29

non extinguitur, licèt & aliud in commiſſione obſeruetur. Hippol. *ad l. fin. numero 28. 185. ff. de iuriſdict. omn. iudici* Roderic. *ad declarat. l. 2. tit. de los emplazamientos. lib. 2. fori. numero 28. per text. in authen. vt nulli iudi. § ſi verò col. 9. & l. fundi venditor. ff. de acquir. hæred.* Et licèt aliàs præceptum Iudicis, regulariter non duret vltra tempus ſuæ iuriſdictionis, *l. fin. de pœn. l. eum qui. §. magiſtratus ff. de iuriſdict. omn. indic. l. 1. C. de poſtul. c. præſenti. de offic. leg. numero 6.* hec tamen verum eſſe intelligunt noſtri, niſi ſit factum cum cauſæ cognitione. Ideoque Angel. *ad l. ſi per epiſtolam. ff. de acquir. hæred.* ait, quod iuſſus Iudicis factus cauſa cognita, vt eius ſententiã exequatur apparitor, non perit eius morte, ea deniq; ratione ibidẽ, quod hic dicimus, affirmat.

12 Dico * etiam præterea defructuatores bonorum obligatorum rectè pro debito, & redditu decurſo conueniri & arreſtari poſſe: Quia vbi bona ſunt obligata pro certa annua præſtatione, actio perſonalis competit contra poſſeſſorem pro tempore quo poſſedit & defructuauit. Caſtrenſ. *ad l. Imperatores. in princip. ff. de publi.* Hoſtien. Ioan. Andr. & Panormita. *ad c. parochianos, de decim.* & idem Panormita. *in c. paſtoralis, & ad c. cum homines, in fin. eodem titu.* Frideric. de Senis *conſil. 18.* & oritur hic actio ex quaſi contractu, ſecundùm prædictos Doct. *ad d. c. parochianos*, quia ſicut hæres obligatur creditoribus ex quaſi contractu, per aditionem hæreditatis, licèt aliter cum illis non contraxerit, *l. 3. & 4. ff. ex quib. cauſ. in poſſeſſ.* Ita etiam obligatur ille ex quaſi cõtractu, qui defructuauit rem alteri obligatam, vel qui fructus obligatos percepit, licèt ſit ſingularis ſucceſſor. Et qui fructus percipit, debet ſoluere onus reale, *l. neque ſtipendium, ff. de impenſ. in rebus dotal. fact.* & hæc eſt pulchra deciſio D. Præſidis Euerardi *conſil. 147. incip. Præclariſſime Domine Decane*, vbi dicit: quod defructuator bonorum, ſuper quibus eſt conſtituta penſio eccleſiaſtica, poteſt pro decurſa penſione conueniri, & non obſtat, inquit, ſi dicatur quòd hoc ſit verum, ſi conueniatur hypothecaria, ſecùs ſi actione perſonali: quia dicit idem eſſe etiã ſi conueniatur actione perſonali, vt eſt deciſio Delphi-

Digitized by Google

na. 576. quam deciſ. vidi, & Guido Papa in eadem decidit, quod poſſeſſor poteſt conueniri pro alimentis, decimis aut anniuerſariis decurſis, & ſequitur Hieron. Gygas *in tract. de penſ quæſt*, 39. Alciat. *conſ.* 22. & 40. & dixi latiùs in *lib. de reparand. eccleſ.* Et in contrarium nõ mouet, ſecundùm eundem D. præſidem, quòd actio perſonalis non datur contra ſingularem ſucceſſorem, aut poſſeſſorem, *l.* 1. §. *ſi hæres, ff ad S. C. Trebel. l fin. ff. de contrahend. empt.* quia hoc eſt verum, quando actio eſt merè perſonalis, non reſpectiua ad rem, exempli gratia: Tu es mihi obligatus ex mutuo, vel ex cauſa emptionis, in decem, & vendis bona tua Titio: certum eſt quod ego non habeo actionem contra Titium emptorem & poſſeſſorem eiuſmodi bonorum, licèt ea defructuet, ſed quãdo actio non eſt merè perſonalis, ſed reſpectiua ad rem, tùm benè ſequitur poſſeſſorem & fundum, vt ait Iaſon *ad l.* 1. C *de iure emphy.* ſicut etiã videmus, quod actio perſonalis in rem ſcripta, datur contra eundem, *l. metum.* §. *fin. ff. quod met. cauſ.* & quod vbicunque res eſt affecta, actio perſonalis datur cõtra poſſeſſorem Bald. *ad l* 2 *quæſt.* 13. C. *de reſcind. vendi.* Alexand. *in d.* §. *ſi hæres.* Et eo ceſſante, inquit, officium iudicis datur contra eundem, maximè quando principalis non eſt ſoluendo, & defructuator ſciuit rem eſſe affectam, *l. in cauſæ, ff. de minor.* Et ſecũdũ hanc ſententiam, quæ eſt, quod defructuator bonorum pro redditu obligatorum poteſt conueniri, & per conſequens in patria arreſti arreſtari, tenet generalis conſuetudo patriæ Leodienſis, vt audio, & aliorum locorum. Et licet ab aliis hac de re dubitatum fuiſſe memini, nõ video tamen ob quam rationem ab opinione eiuſdẽ D. Præſidis, & aliorum ſuperius citatorum interpretum recedere debeam; pro qua opinione ſe conſuluiſſe, & in iudicio obtinuiſſe aſſerit idem Gygas *d. quæſt.* 39. *in fin.* vbi multas alias ſimiles deciſiones adducit, de charitatiuo ſubſidio, alioque onere præterito & non ſoluto à poſſeſſore & defructuatore exigendo; quæ ad iſtius articuli confirmationem plurimum facere videntur.

Subijcimus etiam his nautis, * aurigas, & reliquos 22

pinio poſita in l. final. C. vbi in rem actio. Vbi poſſum conuenire deferentem rem meam, vbi repertus fuerit, tum quia ratione rei ſuæ poteſt conueniri quis vbi res eſt. d. l. fi. quæ loquitur generaliter, ergo de quacunque re mobili, vel ſe mouente intelligi debet, tum quia actio rei vendicationis procedit ex poſſeſſione, *l. non aliàs, §. 1. ff. de iudic.* ergo habebit locum contra hunc forenſem poſſidentem. Et hanc opinionem ſequitur *gloſſ. in l. ſed etſi ſuſceperit, §. vltim. ff. de iudic. & gloſſ. in c. final. de foro compet.* & Compoſt. in *c. dilectis. 2 de reſcript.* Hoſtienſ. & Socin. *in c. ſanè, de foro compet.* Et iſta opinio communiter in iudicijs ſeruatur, teſte Alberi. *in d. l. fin.* & eſt magis communis ſecundum Ioannem de Plat. *l. cum neque, C. de incol. lib.* 10. & in hoc regno ſeruatur, teſte Pyrrho *ad conſuet. Aurel. in eod. tit. cap. 19.* ſequitur Ange. & Iaſon *in l. ſi fideiuſſor, § fin. ff. qui ſatiſd. cog.* Ioan. Lupi *in repet. c. per veſtras, §. 12. fol. 55. colum. 4. de dona. inter vir. & vxor.* & ſecundum iſtam opinionem fuit iudicatum Burdegalæ, vt refert Boërius in *deciſ. ſuis, quæſtio.* 218 *incip. ſi quis tranſiens.* Hactenus ille: Ex quibus verbis intelligimus, quod huiuſmodi arreſtatio, ſecundum eum, eo caſu non pertinet ad ius aliquod pignoris, ſed potius ad præparandam vendicationem, & recuperandam poſſeſſionem. Quomodo & Decius, & Manſuerius, & Cagnolus, & alii *ad d. l. neque pignus.* docent, quod licet dominium rei acquirere dominus non poſſit, tunc cum iam illud intus habeat, nihil tamen eidem regulæ obſtat, ſi ad poſſeſſionem aſſequendam aut recuperandam alium titulum adijciat. De quo vide eleganter loquentem Tyraquel. *de retract. conuent. §. 2. gloſſ. 1. & vnica, num.* 42. vbi latè docet, quod licèt quis non poſſit habere pignus in re propria, aut eam emere, hoc tamen eſt verum, reſpectu iuris ipſius rei, ſed non reſpectu iuris reuocandi eam, vel alterius.

Quibus ita conſtitutis nihil hæſitandum eſt, * quin 26
fructus in fundo meo quem alius poſſidet, iacentes & extantes arreſtare poſſim, ne aliò transferantur, vnde eos repetere non poſſem. Sed illud maioris ponderis

## SVMMARIA.

1 Scholares & eorum bona arreſtari non poſſunt.
2 Quis probabit bona ſcholaris eſſe vel non eſſe.
3 Parentes ſcholarium an arreſtari poſsint.
4 Scholaris vnius academiæ, an ſcholarem alterius academiæ arreſtare queat.
5 Quid de Bedellis miniſtris, & ſeruitoribus ſcholariū dicendum.
6 Milites an rectè arreſtentur.
7 Commeatum ferentes ad caſtra non ſiſtuntur.
8 Fructus beneficiorum an arreſtentur.
9 Quid ſeruetur in legatis Principum.
10 De Conſiliarijs, & Aduocato Regio.
11 Arreſtari non poteſt, qui euocatus venit ad Curiā Principis.
12 Arreſtari an poſsint, qui cauſa religionis ad locum aliquem veniunt, ſeu per eum tranſeunt.
13 De Aduocatis & Medicis.
14 De muliere debitrice.
15 Obligare ſe ad carceres ſeu arreſtum an quis poſsit.
16 De ceſsione bonorum.
17 Literas dilatorias ſolutionis habentes, non arreſtantur.
18 De his qui exceptionem competentiæ habent.
19 De rebus alienis.
20 An pro debito minimo concedatur arreſtum.
21 Res immobilis non arreſtatur.
22 Boues, equi, & aratra, an arreſtentur.
23 Cadauer hominis mortui, an arreſtari poſsit.
24 Debitor qui tempore contractus non fuit ſoluen-

Digitized by Google

ſciſcētes, ibidemque, aut alibi ſe obligauerant, ſi modò non ob crimen aliquod atrox admiſſum, vel ignominioſè dimiſſi, vel ab Vniuerſitate proſcripti fuerint, teſte Rebuffo *d. lib. de priuileg. cap. 122.* Nam quamuis ob tenellam & floreſcentem ætatem, in qua plerumque exiſtunt ſcholares, mitius puniantur, tum quod adoleſcentia ſit veluti ſuapte natura proprium & peculiare vitiorum irritamentum: tum quod nondum ſit huic ætati plenum rationis iudicium atque conſilium: tum quod ſpes eſt eos emendatiores futuros, vitiaque vnà cum adoleſcentia depoſituros, *l. auxilium, §. in delictis*, & ibi Doct. *l. ſi ex cauſa, §. nunc, ff. de minorib. l. 1. § impubes, ff. ad S. C. Syllanian.* omninò tamen impunitum delictum manere non poteſt. *l. impunitas, C. de pœn. l. 1 & 2 C. ſi aduerſ. delict.* latè Tyraquel. *de pœn. temper. cauſa 7.* ſed nec in loco quidem ſtudij, ob non ſolutam domus penſionem, ſeu aliam cauſam, arreſtari poſſe ait, *cap.* 10. nullo ſcilicet tacito pignoris ſeu hypothecæ iure, hoc caſu à lege aduerſus eos conceſſo, Iaſon & Angel. *ad §. item Seruiana. Inſtit. de act.* quo modo dicto loco idem Rebuffus ſe ad laqueum damnatos vidiſſe ait nonnullos, ob eam cauſam, quod recedentium ſcholarium libros detinuerāt, & exuſſerant Tholoſæ, anno 1525. Sunt etiam qui exiſtimant id adeo eſſe verum, vt arreſtari vel detineri non poſſint, quantumuis iuraſſent ex academia non decedere, niſi prius ſoluto ære alieno, ſi modò iuſſu parentum reuocentur. Alexand. & Roman. *ad l. fin. ff. qui ſatiſd. cogan.* quia in omni iuramento intelligitur excepta auctoritas ſuperioris, *c. veniens, de iureiurand.* Rebuffus *in tract. concord, rubr de collat. §. 1. ad verb. omnes, verſic. & hanc reſidentiam.* Quod tamen *d. tract. de priuileg. cap 73.* ita intelligit, niſi eiuſmodi euocationem parentum malitioſè & ſtudioſè procuraſſent & affectaſſent, miſſis literis precatoriis, vt euocarentur; quod & Fridericum à Senis conſ. 191, & Beuuenutum Stracham, *in libro de mercatura, ſub tract. de nauig. cap. 1. nu. 22* ſecutos eſſe video. Quid igitur, credetne ſtatim contrahēs extraneus, qui non in loco ſtudij * cum ſcholare contrahit, ſcholarem eſſe, & ſic ipſum dimittet? rurſum, 2

Imberto *d. c. 27. lib. 1 forenſ. Inſtit.* his verbis eſſe deciſam. Sed ambigua eſt quæſtio, an ſi ſcholaſticus vnius academiæ, alterius ſcholaſticum apud ſuæ academiæ Iudicem conueniat, reus autem ad ſuæ academiæ iudicẽ remitti poſtulet, rurſus actor reſiſtat, vtri morem gerendum habeat Iudex? Et ſanè reo annuendum crediderim. priuilegiatus enim non vtitur aduerſus priuilegiatum ſuo priuilegio, *l. verum, § vlt. ff. de minor.* Deinde fauor duplex Rei partibus ineſt, quia Reus eſt; fauorabiliores enim rei ſunt quam actores; tum Rei forum actor ſequi debet, *l. vlt. C. vbi in rem actio.* Atque hanc ſententiam Curia ſumma Pariſienſis comprobauit.

5 Quæcunque verò de ſcholaribus diximus, ea etiam in Bedellis, miniſtris & ſeruitoribus eorum intelligenda eſſe ex Socin. *in d. c. fin. prædictis Doctoribus in d. §. legatis, ex Felin. in c. 2. de foro. compet.* & ex his quæ latè dixi *ad c. priuilegium perſonale, de reg. iur. lib. 6.* abunde cognoſci poteſt, & not. Bart. *in tract. repraſal. quaſt. 7. num. 7.*

6 Proximi verò his ſunt milites: hos enim eorumque arma, animalia, aut ſtipendia, quando ab bellum properant, ſiſtere & arreſtare non licet, *gloſ. ad l. nepos Proculo. & ibi Doct. ff. de verb. ſignifi. l. ſtipendia, C. de execut. rei iud.* Rebuffus *d. art. 6 gloſſ. 3. num. 68.* Ioſan *ad §. Item Seruiana. Inſtitut. de actio.* Doct. *ad l. commodu ff. de re iudic.* quia hi fauorem merentur, quod armis ſuis ſanguine rutilantibus, Rempublicam defendunt. *l. 1. ff de milit. teſtam.* & quantum ad forum attinet, priuilegium habent, ne alibi, quàm apud magiſtrum militum conueniantur, *l. magiſteria, C. de iuriſdict. om. iudic.* ſcilicet, ne à militia diſtrahantur. Quam ob cauſam adminiſtratio rerum alienarum militibus interdicitur, *l. milites, l. vltim. C. loca.* Quod ſi verò ignominioſe dimiſſi ſunt, adeoque pœnis potius quàm beneficiis afficiendi ſunt, hoc priuilegio non gaudent, *vt l. milites, C. de quaſt.* Quid igitur ſi equos, boues, aut animalia ruſticorum auferant, vt ſæpe fit, ſiſtine poterunt? Sane qui non tam militant, quam latrocinantur, nullo priuilegio digni ſunt, *d. l. milites,* reatuſq; omnẽ honorem excludi, *l. 1. C. vbi ſenator.*

*vbi ſenator. vel clariſ.* ideoque ne detur eis contra omnem æquitatem poteſtas ſub hac ſpecie res alienas auferendi, videtur quod ibi vbi ſunt, coram magiſtro militum conuenientur, vel ſi is non adeſt, coram ordinario iudice loci res vendicabitur, *arg l ſi legationis, ff. de iudic.* quia vendicatio eſt ex præſenti poſſeſſione, vel ſaltem eo nomine ibi cauebitur. Bald. *ad l. fin. C de iuriſd. omn, iudic.* Doct. *ad l. vnic. C. in quib. cau mil. for: praſcr. non vtuntur.*

Eadem eſt ratio * eorum, qui ad exercitum commeatum vel pecuniam adferunt, nuſquam enim arreſtari aut detineri poſſunt, *l. ſemper, ff de iure immunitat. l.* 1 C *de nauicul.* Qua de re Caroli V. Imperatoris Auguſti, olim Principis noſtri potentiſſimi & clementiſſimi extat Conſtitutio, *anno* 1544. die 19 menſis Maij, & anno 1554. die 5. menſis Auguſti, Bruxellæ edita. 7

Exiſtimant plerique * pro condemnatione clerici, fructus præbendæ, ſeu beneficii eccleſiaſtici, in executionem capi non poſſe, ſi alia bona clericus ille non habet. Bart. Alex & alij *ad d. commodis, & ad l. à Diuo Pio, §. in vendi ff. de re iudic. & ad c. peruenit. de fideiuſſ.* quod & ad arreſtum non male trahas, vt ſcilicet arreſtari non poſſit, ſi aliud vnde viuat, non habeat; ne contra dignitatem ordinis mendicare, vel nudus incedere cogatur, *c. 1. de veſt. ſpol. in 6 c.* Odoardus, *de ſolut.* ſed alio modo conuenienti iudicis eccleſiaſtici cognitio aduerſus eum procedat. Rebuff *d. tomo.1. art. 2. glo.1. num.*108. 8

Legati * quoque Principum ius reuocandi domum habent, etiam ſi in loco legationis, ante legationem contraxerint, *l. 2. §. legatis, ff. de iudic. c. vltm. de foro compet.* ne impediatur legatio, *l. de eo. illo titul. de iudic.* & ne ab officio ceptæ legationis amoueantur, *l. non alias, in fin. eod tit.* ob quod neque propriis negotiis, neque alienis debent ſe interponere, *Paulus, §. 1. l. legatus, ff. de lega.* legatos autem hic intelligimus (inquit D. Mudæus *ad d §. legatis*) non ſolum à Principe miſſos, ſed ad Principem quoque miſſos à patria ſua, *l. legatus creatus, ff. de leg.* ſed & ab vna prouincia in a- 9

liam vel ab vno munie pio ad aliud misſus. Ex delicto tamen ſuo, ſuorumque tunc admiſſo, tenentur iudicium ferre, *d. l. non alias. § legati*, quod ſi alios ibi conuenire velint, eodem iure aduerſus eoſdem vti debent Doct. *ad l. actor § fin ff. de iure iurand & ad d. l. legatis* in actionibus tem pore peruitis aliquid ſingularitatis conſtitui ſolet. *2. §. ſed rerum, cod. tit.* Q. de re in libr. variarum lectionum, ſub tractatu iuris ſingularis, *cap. de priuileg. reuocandi domum*, agit Oldendorpius.

10 Parem cauſam * habere videntur Conſiliarii, & Aduocati Principis, quos propter præiudicium publicum, nuſquam ſiſti, aut arreſtari conuenit, ſicut nec alibi conueniri poſſunt, *l. iubemus, l. petitionum, C. de aduoc diuerſ. iud.* Rebuffus in comment. concord. rubr. de elect. ad verbum, Regium aduocatum Guido Papæ *quæſt. 423. circa med.* & plura de priuilegiis iſtorum cumulat Boër. *in tract. de auctorit. parlamenti, vel magni Conſilij.*

Idem que eſt de rebus ad illos deferendis. Ideoque idem Rebuffus ad concordata inter Pontificem & Regem Galliæ, in proœmio, *ad verbum, ſummas, vesſic. 34.* dicit, quod publicani vel alii non debent ſiſtere, aut arreſtare bona, quæ deferuntur cauſa victus, ad Conſiliarios, & quod in Curia ita decretum fuit anno 1374

11 Sed & * Manſuerius nobilis Galliæ practicus, in ſua praxi *tit. de execut. colum. 8. verſi. item pro debito*, reſpondet quod pro debito non priuilegiato, is qui ad Curiam Principis venit, arreſtari non poſſit, quoniam in ſaluoconductu Principis eſſe videtur, maximèquidem, ſi non vltrò, vt literas reſtitutionis, aut quid aliud petat. Socin. *in d. c. fin. de foro compet.* ſed ſi à Principe ob publicam cauſam euocatus & coactus venit: quod in ſimili de inſtrumento executiuo loquens, ſentire videtur Suarez *ad l. poſt. rem. cap. incip. circa iudicem, numero 21 ff. de re iudic.* his verbis: Fallit hoc & ſecundo, ſi aliquis reperiatur in hac Curia Regis, vel in Cancellaria; quia cum ſit communis patria, ibi poteſt conueniri, & exequi contra eum inſtrumen-

Digitized by Google

tum, niſi veniret ad Curiam neceſſitatus, ſeu coactus.

Ex quo & illud quoque conſequitur, quod Deputati Statuum patriæ & ciuitatum, quando ad Curiam vocati veniunt, pro debito ciuitatum arreſtari non debent, quia & legatorum locum tenent, & coacti veniunt. Quo modo & *glo. in d. c. fin. de for. comp. ad verbum, compelli.* ait, quod qui dicendi teſtimonij, vel iudicij cauſa vocati veniunt, ius reuocandi domum habent: & ſequitur Fulgoſ. *ad d. §. legatu, nu. 2.* his verbis. Nota ſecundo, quod vocati cauſa teſtimonij dicendi ad aliquem locum, vel per locum aliquem tranſeuntes occaſione teſtimonij dicendi cauſa in alio loco non poſſunt capi: quod eſt verum ſecundum Bart. quãdo quis eſt vocatus extra iuriſdictionem, & forum, & curiam ſuam, Nam vt ibi ait Caſtrenſ. non videtur illic eſſe, poſtquam ibi eſt ex cauſa neceſſaria, durante illa cauſa; & ſequitur ibi Curt, *num. 2, per c. fina. extr. de dilat.* & proinde ſicut ſi verè ibi non eſſent, conueniri non poſſunt, ita conueniri aut detineri non poſſunt, quando finguntur ibi non eſſe, quia idem operatur fictio in caſu ficto, quod veritas in caſu vero, *l. qui ad certum, ff. locat.*

Idem * eſſe dicit gloſſ. Romanus, Curtius & alij *in d. §. legatu.* ſi non erat neceſſaria, ſed probabilis cauſa: vt cauſa Religionis, ſi venerat illuc pro aliqua indulgentia, quia peregrini viſitantes Sanctum Iacobum, vel ſanctum Antonium, vel Limina Apoſtolorum, non poſſunt capi, conueniri, aut detineri ſecundum eos & Fulgo *num 3. per text in authent. omnes peregrini*, *C. communia de ſucceſſ.* vbi Imperator vult, quod liberè hoſpitentur, & hoc ponderat ibi Bald. & latè Socin *in d. c. fin* Angelus tamen, Caſtrenſis, & Curtius aſſerunt, hæc de conſuetudine non obſeruari, & quod ideo nullus ſub hoc prætexu debet confidere & ego etiam puto quod de conſuetudine generali huius patriæ non ſeruatur, quod illi qui iudicii dicendi, vel teſtimonii ferendi, vel vxoris ducendæ, vel nuptias contrahendi cauſa veniunt, arreſtari nõ poſſint, quia quotidie obſeruatur contrarium, licèt exiſtimen eos ar- 12

reſtari non debere, quos conſtat religionis cauſa peregrinari, fauore religionis, ne conſuetudo laicorum religioni præiudicet, & magnus eſt fauor, qui pro religione facit, *l. ſunt perſonæ, ff. de relig. & ſumpt. fun.* & vt ait Bart. *in d. auth omnes*, nullus debet eis inferre moleſtias, & ideo (inquit) in ſignum peregrinationis portant ſcatſellam, & burdonam, vel vt ait in tractatu *repræſal. quæſt. 7 numero 14.* portant calculum & perulam, ſicut legati oliuam portabant, *l. ſanctum, ff. de rerum diuiſ.*

3 Aduocatos quoque * Doctores non ſcholares, & in Vniuerſitate non degentes, ac Medicos, plerique opinantur ſiſti non poſſe, *l. medicos, C. de profeſſ. & med. Doctor. ad l. 1. C. qui bon. ced. & ad l. miles, ff. de re iudic.* quod tamen Iaſon, Caſtrenſis, & Abbas, & alij, de facto non ſeruari conqueruntur. Lex hos capi & carcerari pro debito non poſſe ait; vt nec mulieres, nec pupillos, qua de re latiſſimè agit Rodericus ad declarationem *l. 2. Foro ll. lib. 3. cap. vltim.* Doct *ad l. neque impuberes, ff. de in ius vocan. authen. ſed hodie, C. de off. diuerſ. iud. Iaſ. ad l. plerique. ff. de in ius vocan. authen. hodie nouo iure, C de cuſtod. reor.* arreſtari tamen & ſiſti poſſe non niſi ſub generalibus verbis vetat Exiſtimo tamen ex mente Legislatoris, ſub titu. de profeſſ & med & ſub tit. de aduocat. diuerſ. iudic. id ſatis colligi poſſe, multumque in eo verſari iudicis religionem, vt neceſſitatem ponderet, & facti circunſtantias colligat Nuper enim medicum arreſtatum, ſententia Senatus Brabantici abſolutum & dimiſſum fuiſſe intelligo, propter periculum quod ægris ex longa abſentia illius, qui in parua ciuitate vnicus erat, imminebat.

Et ſicut ſtipendia militum arreſtari non poſſunt, quod ſuperius diximus, ita quoque neque ſtipendia honoraria, vel ſalaria Doctorum quia ſtipendia iſtorum æquiparantur. Et ideo neſcio quid velit Barbat. *ad c. olim, num. 40. de reſcri.* dum ait, ſtipendia profeſſorum ſequeſtrari poſſe, quando conſtat de debito per publicum inſtrumentum; niſi id intelligat, quando talis profeſſor habet alia bona ſufficientia præter ſtipen-

dia, ex quibus poſſet viuere.

De mulieribus quoque quod * dixi, non omninò expeditum eſt; Sunt enim qui pro debito eas capi, & 41
carceri mancipari poſſe putant, Barbatius *ad c. 2. de pignor.* Gomeſ. *ad c. 2. numero 22. de iudic. libro 6.* Præpoſitus *ad c. ex parte, de appellat.* Hippol. in practica criminal. § *attingam, num. 64* Baldus *ad l. 1. verſic, quæro* cum in ciuitatibus, C. *qui bon. ced. cum* & mulieri ad euitandum carceris ſqualorem, ceſſione ſuccurratur, *l. fin, C. qui bonis ced. poſſunt.* Mihi nouo iure videtur priuilegium ſexui traditum eſſe, ne pro ciuili debito carceri mancipetur, *d. authen. hodie*, C. *de cuſtod. reorum*, cuius verba ſunt hæc: *Hodie nouo iure nullam mulierem pro pecunia fiſcali ſeu priuata cauſa, in carcerem mitti, includi, aut cuſtodiri concedimus. Sed ſi pro fiſcali aut priuato debito pulſetur, per virum ſuum, aut quem alium legitimè reſpondeat* Quibus verbis vſus arreſtationis non eſt interdictus: vnde & arreſtari eas poſſe, vt ſic reſpondeant, & iuri ibi ſiſtant, puto, quod & vſus probat Tum verò quod dicitur, mulierem pro debito capi, & carcerrari non poſſe, etiam ſi ipſa velit, vt ait Philippus Franc. *in c. mulieres, in princip. de iudic. libro 6*; in honeſta muliere locum habet, non in meretrice, ſeu turpiter viuente: has enim vitæ vilitas dignas legum obſeruatione non credidit, *l. quæ adulterium*, C. *de adulter.* ſequiturque Baldus *ad d. l. conſentaneum, colum. 7* Roman. *ad l. ſi verò §. de viro, ff. ſolut. matrimon. l. ſi vxor. §. 1. ff. de adulte.* Quinimò vbicunque mulier eſſet obligata pro tutela quam adminiſtrauit, & in aſſumptione officij renunciauit Senatuſconſult. Velleiano, omnique auxilio, capi & in carcerem mitti poteſt. Bartol. *in authen vt matri & auiæ. C. quan. mulier. off. tut.* Alexan. *ad d. l. plerique* Et quãuis Andreas Siculus, nouarum opinionum, pro ingenij ſui dexteritate ſtudioſiſſimus, contrarium opinetur, *ad d. c. 2* Rodericus tamen, eius dictis non eſſe fidendum loco mox citato, *numero 9. in fine.* admonet. Certè Bald. *ad l. etiam. colum 4. verſ. ſed nunquid Abbatiſſa* C. *de executio. rei iud. c. ait*, Abbatiſſam per Epiſcopum pro debito monaſterij detineri ſeu capi non

poſſe: Profeſſa enim bona, quibus cedere poteſt, non habet, & propter bona, non quidem recta via, ſed in ſubſidium, ad carcerem deuenitur, *l 3. §. tutores. ff de ſuſp. tutor*, Latius verò & exactius hac de re agit Couar. *lib. varia. reſol. 2. cap. 1. numer. 3.* ſicut & Boërius *quaſt 345, colum. penult* ait, de ſtilo & conſuetudine Curiarum Franciæ, pro emenda, ſeu pœna pecuniaria, mulierem carceres non euitare ob ſuam paupertatem, Et quemadmodum mulier mercatrix obligatur, & obligat maritum ſuum in rebus mercantiæ vel negotiationis, atque earum occaſione, vt not. Faber *ad § 1. Inſtit. quod cum eo.* Ita quoque pro his, in iudicio agendo & defendendo eſſe poteſt, ſecundum Ioan. Beſſianum *ad conſuet. Auer. titu. des adiournemens. articul. 9. incip. Sicut iure communi*. & per conſequens cenſeo eam pro iiſdem cauſis rectè arreſtari poſſe. Et etiam ſi ex aliquo caſu mulier arreſtari non poſſet, res tamen eius arreſtari poſſent, argum, eius quod notat Bart. *in tracta. de repræſal. quaſt. octaua.* vbi dicit, quòd quædam ſunt perſonæ, contra quas non poſſunt concedi repræſaliæ, ſolum ratione perſonæ, vt quia mulier, infans, vel furioſus, aut ſimilis, tunc ſine dubio cõtra res eorum poterunt exerceri, *l ſatis ff. de in ius vocan.* modò non capiantur res eorum taliter, vt per hoc viderentur teneri perſonæ: non enim poſſet mulier ſpoliari veſtimentis, vel alijs rebus ſuis, ſine quibus honeſtè viuere non poſſet, *l. in eadem. §. fina. ff ex quibus cauſ. maior.* Quædam ſunt perſonæ, contra quas non poſſunt concedi repreſaliæ, ex certa cauſa, vt contra ſcholares, vel Ambaſſiatores, & ſimiles, & tunc contra res eorum quas portant, vel habent neceſſarias ad illam cauſam, non debent exerceri repræſaliæ. Hactenus ille.

Huc * etiam pertinere puto eam diſputationem, vtrum quis ſe ad carcerem ſeu arreſtum obligare poſſit? Quidam enim exiſtimant, nõ valere hoc pactum, quaſi libertati repugnet. Salice & alii *ad d. l. 1. C. qui bon. cede poſſ & ad l alia. ff. ſolut. matrimo.* Alii contrà, quod per legem fieri poteſt, poſſe etiam per pactum fieri arbitrantur, *l. non eſt impoſſibile. ff. de pact.* ſed per

Digitized by Google

legem propter debitum poteſt quis capi, & in carcerem deduci, *d § tutores l. 3 ff. de ſuſp. tut.* ergo per pactum licere debet. Zaſius *lib. 2. ſing. intel cap* 8. Henning Goden *conſ.* 103 *numer.* 56 *d l.* nam & Seruius, *ff de negot. geſt.* Bald *ad d. l* 1 nam carcerari aliquem pro debito per magiſtratum, non eſt actus illicitus à iure enim permittitur, vt not Doct. *ad eandem l.* 1 *&* eſt apert. text. *in l. nemo carcerem.* C *de exact. tribut. lib.* 10 C cum igitur talis actus illicitus non ſit, in pactum venire poteſt. Cui aſſertioni plurium nationum conſuetudo, vt Zaſius ait, ſubſcribit, vbi per magiſtratum debitores ex pacto capiuntur, poteſtq; debitor renunciare exceptioni ex eo competenti, quòd ordine iuris executio fieri deberet, *l.* 3 C. *de pignor*, præterquam ſi carcer horridus vel cumulus eſſet, ex quo vitæ periculum imminueret: additq́, permiſſam eſſe conſuetudine hanc pactionem, ne debitor recedat à certo loco, debito prius creditori non ſoluto, licèt, an id iure fieri poſſit, ſpeciemq́. quandam ſeruitutis contineat, à pleriſq́. probabilibus argumentis in vtramq; partem diſputetur, a i c ex reſcripto. de iureiur. & pro parte affirmante eſt *c. exposita d arbitr.*

Et quamuis * ex his quæ dicta ſunt ſatis intelligi- 16
poſſit, ceſſionem bonorum, quæ petitionem, actioniſque exercitium differt, arreſtum quoq; impedire: plurima tamen exſtant, ex quibus ea ceſſio oppugnari, atq; reiici poteſt: ſi enim creditores renuncient iuri carcerandi debitorem ceſſio non admittitur. Ratio enim ſqualoris carceris quæ locum facit flebili ceſſioni, *d l.* 1. ceſſat. ideoque eo caſu, prout ſingulis diebus lucrabitur debitor ille, creditoribus ſoluere tenetur, Bald *ini colum* 3. à quo Baldo, etſi diſſentiat ibi Salicet durius tamen, & quidem illuſtribus ingenijs probatur, quia fraudibus iſtiuſmodi nebulonum obuiam eundum eſt, *l in fundo, ff de rei ven.* ne in eorum facultate ſit, creditoribus, quibus ſoluere aliqua ratione poſſunt, præiudicare: & ne ignaui ac deſides alantur alieno labore, cùm quemlibet deceat in ſudore vultus ſui comedere panem ſuum. Quam opinionem tanquàm animæ illorum magis conuenientem,

Reipublicæ vtilem, & piam, *ad d. l.* 1. commendat Cynus, & Cynum ſecutus Rodericus *ad d. l.* 2. *titu. de los Gouiernos. c.* 1. *num.* 1. Sic & is qui ea ſpe debita contraxit, vt bonis cedendo liberaretur, ceſſionis illius beneficio non gaudet, *l. fin. §. fina. de his quæ in fraud. cred* Ang. *ad l. vt quibonis. ff. qui bon. ced. poſſ.* Felin. *ad c. fin. de teſtib.* vt nec ille quoque, qui tempore contractus ſciuit ſe ſoluendo non eſſe, *l. pen. in fi. ff. de iure doti* aut qui ex delicto, vel quaſi delicto, vel Fiſci debitor exiſtit, *l* 2, C. *de exact. trib. l. generaliter. ff. de pœn.* Eodem loco ſunt, qui inuentarium bonorum hæreditariorum non conficiunt, *§. ſancimus. in authem. de hæred. & falc.* Bald. *ad d. l.* 1. *verſic. quæro an hæres*. qui dilationem quinquennalem habuerunt, *gloſſ. & Ang. ad l. fin. C. qui bo. ced. poſſ.* qui à principio negauerunt debitum, Iaſon. *ad §. cum quoque, nu.* 11. *Inſtit. de act.* quive aliàs inter eas perſonas numerantur, quas ad longum *regula* 46. *fallent ſuarum* recenſet Socin. & q æ conſtitutione Principis noſtri Caroli V. Imper. adijciuntur, quemadmodum & Boërius quoque reſpondet *quæſt.* 215. *num.* 6. decoctores, quos Banca fallitos vocat, beneficio ceſſionis, & immunitate debita non gaudere, ſicut nec quinquennali, aut annali dilatione à Principe conceſſa gaudent, teſte eodem Boërio, *quæſtio.* 349. *num.* 10. Bald. *conſi.* 11. *incip. In quæſtione, l.* 3. cùm interim fugere poſſent hi, quod adferret parti præiudicium non modicum, in quo princeps non intendit parti prçiudicare. Iaſon latè *ad l. quoties. C. de precib. Imper. offerend.*

Adijcimus * etiam prædictis eos qui literas dila-
17 torias ſolutionis vel annales, vel quinquennales, vealias ſimiles, à Principe impetrauerunt: Hi enim durante tempore illo, pro debito arreſtari non poſſunt arg. *d. l.* quoties. & notat in terminis Ioan. Papon *lib.* 10. *de arreſt, Gall. tit.* 9. *de reſpites & quinquennales* dicens, in Senatu iudicatum fuiſſe, quod hoc verum eſt, etiam ſi dictæ literæ nondum fuerint interinatæ, ſi modò citatio interuenit: & hoc propter reuerentiam Principis. Sed hoc inquit, non impedit quominus proceſſus procedat cõtra impetrantem ſimiles literas, ſi mo-

Digitized by Google

dò ſolutio non vrgeatur: & notat etiam alia quædam ſimilia, *in tit. praed des lettres d'eſtat.* & latiſſimè de his ſcribit Vitalis de Cambanis *in ſuo tracta. clauſular. cap. incip. nihil nouari ſecuritate pendente, & cap. ſeq. incip. nihil nouari dilationis pendente*, qui cum omnia reſecet, tradat, & expendat, quæ huc pertinent, nolo illius verba tranſcribere.

Huc * etiam trahere videntur nonnulli eos, qui niſi in quantum facere poſſunt, conueniuntur, quandoquidem capi non poſſunt. Nam ſi filius qui ſe hæreditati paternæ immiſcuit, non eſt ſoluendo, mater pro dote in carcerem illum immittere non poteſt. Bald. *ad l. liber. C. de capt. & poſtlim. reuerſ.* Aret. *ad l. maritum ff. ſolut matrimo.* Roder. *d. loco, nu. 3.* Sed ego, quæ de carcere dicuntur, ad ſimplex arreſtum trahi poſſe, nō puto: Nam & multi conueniri poſſunt, qui in carcerem mitti non poſſunt, *d. auth. hodie.* tum verò, an & quantum facere poſſint, hic diſcuti poteſt, arreſtumq́; iuſta ex cauſa fiet, ſaltem vt debitum hic agnoſcant. Quid enim ſi coram certo iudice recognito fieri debeat? & quidem in ſimili, niſi apertè conſtet, debitorem nulla habere bona, creditores citari ad videndam ceſſionem fieri etiam lite pendente aliquando iure poſtulant executionem, vt teſtatur Aufrerius *deciſ. Capel, Tholoſ. 28.* 18

De * rebus alienis non arreſtandis vel ſiſtendis, nullum eſt dubium. Vnde bona vxoris pro debito mariti arreſtari non poſſunt. Rebuffus *d. artic. 6. gloſſ. 3. nu. 51.* niſi in ſe debitum illud tranſtuliſſet, *vt in titu. C. ne vxor pro marit. Ne fil. pro patr.* Sed an bona præſumantur eſſe mariti, etiam ſi vxor claues habeat, partim ſuperiùs dixi, partim etiam *conſilio 54. libro 1.* explicat Bertrandus. 19

Indecorum * quoque eſſe videtur, quod quis pro minimo debito arreſtari poſſet: quia pro debito minimo aliquis ſuſpectus dici non poteſt. Roman. *ſingu. 96 incip. Dic. mihi quod non poteſt* Bald. *ad auth. Sed iam neceſſe. C. de donat. ante nupt.* & ſtatutum de debito loquens, ad debitum minimum ſe non extendit, neque ex eo cogitur debitor pro debito minimo cauere. 20

Ripa *ad c.1. nu.87 de iudic.* Boërius *conſi.42 numero 10.* latiſſimè verò omnium Tiraq. *in tract. de iudic in rebus exiguis erendo.* Quamuis enim Docto. qui hac de re verba faciunt, loquantur de captura, & carceratione, non de ſimplici arreſtatione, quæ minus præiudicialis & ignominioſa eſt Caſtrenſ. *ad l. 4 § condemnatum ff. de re iudic.* & plerilque in caſibus arreſtatio permiſſa eſt in quibus captura non eſt permiſſa Ioan de Neuizan. *conſil. 52. num 29* puto tamen in arreſtatione quoque idem obtinere, vt ſcilicet ijs caſibus non concedatur, quibus ob vilitatem rei actio non tribuitur: de qua re tractari ſolet *ad § gallinarum. Inſtitu de rerum diuiſ. ad l. ſi oleum ff. de dolo.* Zaſius *lib 2 ſing. reſpon. cap 26.* In cuius rei cognitione arbitriũ eius, qui iuriſdictioni præeſt plurimum verſabitur, iuxta ea quæ notat Hippol. *ad l. quæſtionis ff de quæſt. o.* & hanc deciſionem quod arreſtare pro debito minimo non licet, apud Ripam *reſponſ. 13 num. 31. ſub tit de long. & long. conſuet..* Item *apud* Dec *conſil* 75. videre poſſumus.

21 Arreſtari * ſeu ſiſti ſimiliter non poterit rerum noſtratum immobilium poſſeſſor, ſed coram iudice, vbi res ſita eſt, competenti iure conueniri debet, *l. 2. C. vbi in rem act.* Rebuff. *tomo 1. art. 1 gloſſ 2. & art. 8. glo. 2.* Qui verò res noſtras mobiles habet, non eſt in eadem conditione: quia & hunc & eas detinere & ſiſtere poſſumus: quamuis interdum quibuſdam in locis, rerum immobilium poſſeſſores tanquàm earumdẽ defructuatores arreſtari videamus: Regula autem eſt, nõ niſi pro debito perſonali actione obligatum debitorem detineri, prehendiq; poſſe, *d. l nemo gl. ad d. §. tutores.* Bald. *in margarit in verb. carceratus q 10 & in verb. tinu. quæſt. 43.* Iaſon *ad § 1. nu. 50. Inſtitut de act.* Socin. *in tract de citat. artic 20. quæſt. 24.* Alexan. *conſi. 159. lib 2.*

22 Item * arreſtari non debent boues aratorij, equi ruſticorum, ligones, aratra, aut alia animalia, vel inſtrumenta ad culturam neceſſaria, *argument l. executores. C. quæ res pig obl g. poſſ. cum Authen ſequen.* Bertach. *in tract. de Gabel. 2 part. 8. par quæſt. 5.* idque non ſolùm pro debito priuato, imò ne pro tributis quidem, & Regijs denarijs, teſte Rebuffo *ad conſt reg tomo 1. artic. 4. gloſſ. 1.*

Digitized by Google

*num* 101. ne abductis ſquallere contingat arua aratris. Et quamuis leges ea de re loquentes de pignoribus & executionibus loquantur: paritas tamen rationis efficit, vt & de arreſtis, quæ executionis formā continent, intelligantur, etiamſi ruſtici nihil aliud poſſiderent. Petrus,& Alber. *ad d l. execut.* Rebuffus *d. loco, num.* 105. licèt contrarium & malè, ſentiant. Hippol. ſibi contrarius *ad rubr. ff. de fide iuſſor. quaſt.* 27. *num.* 201. Ripa *in tract. de peſte, fol.* 75 *& ſeq.* Gomeſ. *ad §. item Seruiana. Inſtitu. de act* Petrus à Duenn. *reg.* 275. *num.* 2. Qui omnes tamen, nō tam quid ex iure fieri conueniat, quàm quid vſu obſeruatum eſt conſiderant: qui vſus vtique peſſimus,& Reipublicæ, quæ plurimum ex agricultura pendet, perniciofius, etiam noſtras ciuitates occupauit, contra textum *in c. fin. de treug. & pac. vbi text ait:* Ruſtici euntes & redeuntes, vel in agricultura exiſtentes, & animalia quibus arant, & ſemina portant ad agrum, congrua ſecuritate lætentur. Qua de re multa extant apud Matthæum de Afflict. *ad conſtit. Neapol. incip. ab officialib. col fin.*

Quoniam* verò hominem mortuum ſepeliri debere, natura, humanitas, verecundia, & ſalubritas Reipublicæ docet, quòd etſi facilis ſit iactura ſepulchri, tamen qui ſuperſtites ſunt, tam barbari eſſe non debēt, nullam vt habeant humanitatis rationem. Meritò cautum reperitur, ne mortui corpus debitoris, ſiſti ſeu arreſtari poſſit, ſub pœna amiſſionis debiti, & alijs Diuali conſtitutione comprehenſis, *l. cùm ſit.* C. *de ſepulchr. viol.* Boërius *deciſ.* 287 Ripa. *tractat. de peſte. c. de præſeruat. remed. numero* 101. Didac. Couar. *lib* 2. *variar. reſolu. cap.* 1. *numero* 10. & cùm non minus expediat Reipublicę mortuos humari, quàm viuos conſeruari, vt ait Baldus *ad l. fina* C. *de negot geſt.* & latè Guil. Bened. *ad c. Raynutius. ad verb. mortuo itaque, numero* 56. *de teſtam.* Cadauera ſine obſtaculo, in memoriam humanæ conditionis ſunt ſepelienda, *l. quidam in ſuo ff. de condit. inſtitut.* Interdictaque eſt omnis appellatio, ne cadauer ſepeliatur, *l. fin. ff. de appel. recip. c. ex parte* 1. *de ſepul. Specul. ad titu. de appellat. §. in quibus* etiam ſi contra defunctum, & pro debito extaret inſtru- 23

mentum guarentigiatam. Felyn. *ad c. ſicut Iudæi. verſic. item nota de iudi:.* Petrus à Duenn. *reg. 397. verſicu. & quia interdicta eſt.* Licèt malè contra ſentiat Ang. *in auth. vt defuncti ſeu funera. §. 1.* quem rectè reprehendit Roder. *in § extenſione, l. poſt rem ff. de re iudic. fol.* 570. docens, quod nullius inſtrumenti vigore poteſt fieri executio in corpus mortui pro debito, aut illius ſepultura impediri, *per d. auth defuncto, & l. fin C de ſepul. viol. in verb.* debitumque exigendo ſepulturam illius impediunt. Et *d l. fin.* generaliter loquens extendit ſe ad omnem actum, factum pro debito conſequendo, cuiuſmodi proculdubio eſt arreſtatio: & iſtud in ſpecie videtur decidere Panorm. *in c. ex parte, numero 3. de ſepul.* reprobata conſuetudine Anglorum contraria, de qua habetur *in c. qua fronte, de appel.* Nam ſi affines, fideiuſſores, & hæredes defuncti, intra nouem dies à tempore mortis debitoris, pro debito moleſtari non poſſunt. *Auth ſed neque. C. de ſepulch. viol.* certè nec corpus mortui detineri poteſt: quia aliàs, quod vna via denegaretur, alia concederetur, ſcilicet detinendo corpus defuncti, propter debitum defuncti, quod ab hæredibus, vel fideiuſſoribus eiuſdem ſoluendum eſſet: Qua de re & Carol. V. Imp. cauiſſe memini, & inter leges Hiſpanicas extat ſimilis lex, videlicet 13. *titul. de las des bouras partida 7 & idem ſequitur glo. in c. 1. in tit. de ſimo. ad verb. ſepultura.* in prouinciali Angliæ, ſiue Guil. Lyndeuuode his verbis. Sed quæro nunquid propter debitum defuncti poſſit, ſeu debeat differri ſepultura? Dicit Tancredus quod ſic in Anglia, & ſic hoc olim erat ſtatutum. *ext. de app. c. qua fronte.* Sed vt dicit Ioan. Andr. hoc tanquàm iniquitatem continens, fuit ſublatum de text. mors namque omnia ſoluit. *auth. de nupt § deinceps.* Nam licèt in vita poſſit debitor pro debito carceri quandoque, *vt extra de ſolut. c.* Odoardus. cadauer tamen à tali vinculo eſt ſolutum, per rationem prædictam vt not. *extr de ſepult. c. ex parte 1. ad fin per Pet. de Anchar.* Hactenus ille. Et ad hoc facit, *glo. in d. c. qua fronte. ad verbum decedat.* quod non eſt indulgendum malitiæ creditoris, qui ex tali actu à copore ſolutionē conſequi non poteſt. Quid igitur dicemus de multis

Paſtoribus ruſticanis, qui cadauer in quolibet pago, per quem à loco mortis, ad ſepelitionis locum defertur, pro iure quòd prætendunt, curant arreſtari? multoque his audaciores ſunt cuſtodes, & qui vix inter atriarios ſeu focarios numerari poſſent. Certum eſt, quod locus deſtinatus tantùm inſpicitur, non is ad quem caſualiter peruenitur, *l. quæſitum §. fi. ff. de leg. 3.* Ideoque is qui natus eſt in aliqua ciuitate, per quam mater tranſibat caſu, ciuis illius ciuitatis dici non poteſt, *l. 1. C. de capt.* Doct. *ad l. huiuſmodi § leg. ff. de leg. 1.* & gabella (vt noſtri loquuntur) de his ſolui non debet, quæ caſu fortuito ad eum locum, vbi ſoluitur, perueniunt, *l. interdum §. ſi propter ff. de pub. & vectig.* Felyn. *ad c. Rodulphus. col. 8. de reſcr.* Socin. nepos *conſil. 49. lib. 1. & conſil. 1 lib. 2.* Guid. *ſing. 11. 43* Bald. *conſ. 51. lib. 2. & conſ. 61. lib. 1.* Alexand. *conſil. 66. lib. 4.* Boërius *deciſ. 13. numero 51.* Ripa *in tracta de peſte, in 8. priuileg.* Bart. *in tract. repræſal. quæſt. 7. princ. verſic. ad decimum.* Rationéque funeralium quæ ſolum domicilium, laboreſque Paſtorum propriorum, & adminiſtrationem ſacramẽtorum reſpicit, de quo Doct. *ad c. 1. & alia de ſepult.* hic ceſſat. nulluſque noſtrum ignorat, cadauera per aërem deferri non poſſe ad locum ſepelitionis, facileque hoc pacto libera ſepulturæ electio, quæ nulla ratione conſtringi poteſt, *c. de vxore de ſepult.* impediretur ob nimios ſumptus, quos hæreditas defuncti ferre non poſſet. Exiſtimo vero, hunc errorem & abuſum ex pietate ortum eſſe: ſicut ſemper humanarum rerum hæc viciſſitudo fuit à condito mundo, quòd optima quæque per abuſum corrumperentur paulatim ad prauitatem: Videntur enim olim homines religione atque pietate ducti, in ſingulis eccleſijs pagorum, per quos cadauera deferebantur ad locum ſepelitionis, mortuos depoſuiſſe, donec Paſtores illic cum clero, preces ſuas ad Dominum effudiſſent pro defunctis. Sed cùm hæc pia conſuetudo, tantùm fuerit voluntaria, ad neceſſitatem vel ius trahi non potuit, eaq; quæ ſunt meræ facultatis, non præſcribuntur.

Hæc tamen limitantur & reſtringuntur vno caſu, quem ponit Robert. Maranta *in tract. de ordine iudica-*

Digitized by Google

*ario, part 4. diſtin. 11. num 33. vigeſimoquinto poteſt.* his verbis. Poteſt Iudex eccleſiaſticus ſequeſtrare corpus mortuum alicuius vſurarij, & facere quòd non ſepeliatur, donec illius hæres caueat de vſuris reſtituendis: ita tenet Angel. *in authen. vt defunct. ſeu funera. in prin.* Et quamuis ſint nonnulli huius temporis Doctores etiam celebres & inter primos, qui (vt ex illorum familiari colloquio deprehendi) exiſtimant conſuetudinem patriæ eiuſmodi eſſe, vt etiam cadauera debitorũ arreſtari poſſint ne ſepeliantur, eandemque difficilè conuelli poſſe: Dubito tamen, vtrùm conſuetudo eiuſmodi ſit vel non ſit, quod ex facto nõ ex iure prodit. & etiamſi probata foret, defendi & ſuſtineri eam poſſe nullo modo arbitror ex cauſis præmiſſis.

24 Poſtremò * autem debitorem ſiſti non poſſe exiſtimant noſtri, qui tempore contractus non fuit ſoluendo Ideoque vt *ad l. qui arbitro. ff. qui ſatiſd. cog.* ait. Barto. malè faciunt aduocati, qui debitorem tanquàm ſuſpectum de fuga detineri conſulunt, nulla iudici prius fide facta de eo, quòd debitor ille tempore contractus erat ſoluendo, poſteaq; primum in peius mutauerit conditionem. Qua Bartoli ſententia Angelus gloriatur ſe mille capturas irritas feciſſe, *in §. ſupereſt. Inſtit. de act.* quod *ibi. num.* 84 retulit Iaſon, quaſi ſcilicet ſibi imputare debeat, quod cum tali contraxit, cuius conditionem ſcire debuiſſet, *l. qui cum alio ff. de reg. iur.* Bald. *ad l. ſi is a quo. § ſi ſemel ff. vt in poſſeſſ. leg. & cre-ditoris. ff. de priu l. c ed.* vide *inf. cap. 16. numero* 4. Sic & idem Bart *ad l. fin. C. de ſponſ.* ait, quòd ſi ex ſtatuto, à debitore ſuſpecto cautio exigi poſſit, intelligi de eo debitore, aduerſus quem, poſt tempus contractus ſuſpicio illa primùm haberi cœpit: quia nòn poteſt de paupertate conqueri, qui pauperem, vt diuitem acceptauit, *d. ſi barbitro. § qui ex cauſa, l. qui bona. § de illo ff. de dam. infect.* Ideoque cautum eſſe oportere aduocatum admonet Ang. & Angel. *ad l. ſi pro ea. C. mand.* ſecutus Bald vt cauſam ſuſpicionis poſt contractum debitum eueniſſe alleget. Sed hæc egò ita intelligo, niſi creditor tempore contractus, conditionem debitoris probabiliter ignoraſſe potuiſſet, vt potè ſi cãpſor

(vt aiunt) erat, publicè idoneus reputatus, ſed latenter
& occultè inops. Ang. *ad d. l. ſi creditores per l. liberto §.
largius ff. de ann. leg. l. creditores C. de pig. act.* Alexand. *ad l.
2. ff. ſolut. mat.* quo modo *d. l. qui cum alio.* accipi & in-
telligi ſolet, teſte Hiero. Cag. *ibi num.* 15. quia quando
ignorantia eſt probabilis, & iuſta, excuſatur contra-
hens, etiam ſi aliter non inueſtigauit veritatem. Alex.
*conſ.* 60. *libr.* 5. Caſtrenſ. *conſil.* 14. ſic etiam ſi probari
poſſet, quòd debitor dolo creditorem ad contrahen-
dum tanquam cum diuite, induxiſſet: doloſus ille de-
bitor amitteret priuilegium allegandi ſe diuitem tūc
non fuiſſe, cùm contraheret. Caſtrenſ. *ad l. etiam ff. ſol.
mat.* Alex. *ad d. l.* 2. Iaſon *ad d. l. ſi ab arbitro.* & Roder.
vtranque hanc limitationem ſequẽs, loco mox citato,
*num.* 38. *cum ſ. q.* aſſerens prætereà, præſumi * in du- 25
bio creditorem debitoris conditionem ignoraſſe, &
contrarium probari oportere, teſte Bald. *ad l. fin.* C. *de
ſponſ. & ad l. ſi legib.* C. *de epiſ. audient.* Quòd ſi tempo-
re contractus incepit dilapidare bona ſua, non tamen
tantum, quin adhuc diues eſſet, ad debitum diſſoluen-
dum, etiam ſi poſteà ampliùs deficere, minuſque ſol-
uendo fieri incipiat, detineri poteſt. Bald. *ad d. l. ſi pro
ea. in princ.* & Iaſon *ad d. §. ſupereſt, num.* 87.

## CAPVT VI.

### Quo in loco arreſtatio fieri, vel non fieri poſſit.

*SVMMARIA.*

1 *Debitor an in loco ſacro arreſtari poſſit.*

2 *Debitor an in monaſterijs, hoſpitalibus, domibus Canonicorum intra ambitum Eccleſiæ exiſtentibus & in Palatio Epiſcopi arreſtari poſſit.*

3 *Debitor in ſua vel aliena domo exiſtens, an rectè arreſtetur & quæ ſit ratio.* & 8.

4 *An in molendino, apotheca, taberna, ſeu naui.* & 5.

6 *Exiſtens in portiu, oſtio, vel ſcalis, extra domum, an poſsit arreſtari.*

7 *Debitor an in portu eius ciuitatis, in qua arreſtari non poteſt, eadem immunitate gaudeat.*

8 *Ad publicum officium aſſumendus an tã ex ſua quàm ex aliena domo extrahi queat.*

9 *Scholaris, vel alius debitor, vtrùm in ſcholis publicis alicuius Academia rite arreſtetur.*

7 NVNC verò videndum eſt quo in loco arreſtatio eiuſmodi fieri poſſit. Sanè * inprimis debitor quantumcunque ſuſpectus de fuga, capi in templo non poteſt. Oldrad. *conſil.* 54. Panor. *ad c. inter alia de immun. eccleſ.* Hippo. *ad l. vnic. numero* 111. C. *de rapt. virg.* Aufrer. *deciſ. Capel. Tholoſ.* 422. Boer. *deciſ.* 215. *numero* 6. Ripa. *ad c.* 1. *numero* 88. *de iudic.* Didac. Conar. *libr.* 2. *variar. reſolu. cap* 20. *numero* 14. Roder. *ad l* 2. *tit. de los goviernos. lib.* 3. *fori. q.* 4. *numero* 1. *inf. cap.* 12. *num.* 6. à qua opinione, ſine ratione recedit Iaſon *ad l. vinum num.* 3. *ff. ſi cert. pet.* confutanturque eius argumẽta rectè à Gomeſio, *ad* §. *ſupereſt. Inſtit. de act.* Ideoque nec arreſtari illic debitorem poſſe arbitror: quia hæc immunitas à Deo Opt. Max, data & inuenta eſt, quæ nullis Principum conſtitutionibus, nullis ciuitatum ſtatutis, nullis legiſlationibus conuelli, aut eleuari poteſt, *c. eccleſia S. Mariæ de conſtit.* Aufrer. *d. deciſ.* 42 Ioan. de Turrecremata. *ad c. ſacrilegium* 17. *q.* 4. Iniuria quippe fit Deo, & ſanctis, quando in Eccleſia Dei & ſanctorum quid huiuſmodi perpetratur, *c. frater. c. miror. ibidem.* Nam quamuis iuxta communem ſententiam interpretum iuris, verbalis citatio in templo fieri poſſit. Bart. *ad l. plerique.* Alexand. *& alii ad l.* 2. *ff. de in ius voc.* idem etiam Bart. *ad l. præſenti.* C. *de his qui ad eccle. confu* In reali tamen citatione, ac detentione, cuiuſmodi eſt arreſtatio, hoc minimè permittitur. Panor. *ad d. c. inter alia.* Robert. Maranta *in tract. de ord. iudiciar. part.* 6. *c. incip. Propoſuimus num.* 129. etiam ſi eccleſia illa nondum eſſet conſecrata, *c. Eccleſia de immunit.*

immunit. Eccle. Portius *ad §. ſacra. inſtit. de rer. diuiſ.* Rebuffus *ad ord. reg. tom. 2. tit. de immunit. Eccleſ. art. 1. gloſ. 1. num. 10.* Quod verò Practicus Papienſis *in ſua praxi, in form. inquiſit. glo. 1. etſi. ex his.* hanc immunitatem, multum denigret, cum ſuo more faciat, conſiderandum non eſt, quia nullo bono iure nititur. Imò quod amplius eſt, exiſtimant plerique ex eo hanc immunitatem etiam extendi, vt ſi non ex propoſito ſed velocitate fugæ eo peruenerit debitor, ab inſequentibus mulieribus detineri non poſſit. Bald *ad l. plerique.* nullaque eſſe poteſt principij & loci ex quo fugit ratio, quando principij & finis, hoc eſt, loci ad quem fugit, diuerſa cauſa exiſtit. Alexan. *ad d. l. plerique.* Bald. *ad l. ſi quis non dicam rapere.* C. de *Epiſc. & cler. colum.* 5. Sed quoniam plerique putant debitorem immunitate Eccleſiæ non gaudere, vide quod *inf. cap. 12. num. 6.* reſolutiuè ſum dicturus & ſuprà *cap. 6. in prin. dixi.* Pro quibus facit illud quod notat D. Præſes Nicolaus Euerhardi *in loco à ſeruo ad monachū*, his verbis Imò plus voluit ſingulariter Albericus *in d. rub.* C. *de ijs qui ad eccleſ. confug.* quod in locis, in quibus poteſt quis pro debito capi vel arreſtari ex ſtatuto vel conſuetudine, debitores confugientes ad Eccleſiam, etiam ſi ſint liberi homines, ex quo ſunt conditionati, vt ſerui, non debent gaudere immunitate Eccleſiæ, ſed poſſunt inde extrahi, quod tene mente. Hactenus ille. Et in ſimili notat Rodericus Zuarez *in d. declaration. l. 2. for. ll. libr. 3. titu. de los gouiernos cap. incip. Quinò quæritur*, vbi dicit multos tenere, quod ſi ſtatutum habet, quòd debitor poſſit compelli ad ſeruiendū pro debito, tunc Eccleſiæ immunitas ei non prodeſt: quia non videtur cōceſſa eſſe immunitas, cum præiudicio iſtius, qui eſt quaſi Dominus, *argumen. eius quod de ſeruo dicitur in d. c. inter alia.* & quia iuſtum eſt ne alter priuetur ſuo iure, quod competit ſibi contra illius perſonam. Sed dicit tamen, quod hoc dictum non vidit obtentum in practica, ſed benè contrarium illius.

Eadem * eſt ratio monaſteriorum Alexand. *conſil. 145. incip. Viſo themate, lib. 7.* eodem que iure gaudent hoſpitalia. Archid. *ad c. diffiniunt. 14. q. 4.* *Bald. ad l. ſi* 2.

*quis ad declinandam*, 16 *col.* C. *de epiſc. & cler.* Roder. *d. loco, cap. incip.* *Quintò quæritur.* & ſi Barbatio credimus, *conſil.* 31. *col.* 2. *libr.* 4. etiam domus Canonicorum intra ambitum Eccleſiæ exiſtentes, immunes ſunt, & idem Didacus *d. libro* 2 *& d. cap.* 20 *num.* 5. putat ſimiliter palatium Epiſcopi hanc habere immunitatem, *c. conſtituimus*, 17. *quæſt.* 4. & hoc in praxi receptum eſſe ait. Quantò minus ſiſti poſſet debitor, qui corpori ſacerdotis, per plateam ſacroſanctum corpus Domini noſtri Ieſu Chriſti, deferentis adhæret, à quo ne ob nefandum quidem crimen abſtrahi poſſet. Arch. *d. loco.* Card. *ad Clem* 1 §. *Inſtitutione de reliq. & vener. ſanct.* Oldrad. *conſil.* 54. Nam ſi Adonias filius Dauidis timens Salomonem regem, fugienſque in tabernaculũ Domini, & tenens cornu tantum altaris fuit immunis, vt eſt, 3. *Regum, cap.* 1. & ſi veteres, eos qui ad Imperatorum ſtatuas confugerunt, immunitate donauerunt, *vt tit.* C. *de his qui ad ſtat. confug.* quantò magis immunitas concedenda eſt illi, qui ad Paſtorem, deferentem tam precioſum theſaurum, cibum Angelorum, Dominum cœli & terræ, Iudicem & vindicem omnium, liberatoremque noſtrum confugit, cùm certè non ſit minus tribuendum Paſtori, in cuius manu eſſe dignatur Dominus, quàm ſecularium, & ſubinde etiam impiorum Principum ſtatuis, aut eiuſmodi altari, in quo olim Deus colebatur, & ad quod Adonias confugiens, ſaluatus fuit. Id quod Catholicis ſcribo, non ijs qui primam fidem irritam fecerunt, ab Eccleſia Catholica defecerunt, & hanc deferendi ad ægrotos ſacroſancti corporis conſuetudinem rident, à ſanctiſſimis patribus, & vbique ab antiquis temporibus teſtatam. Et quamuis Didacus *d. cap.* 20. *lib.* 2. *var. reſol. numero* 6. *de hac deciſ.* dubitet, ideo quòd immunitas iſtiuſmodi nullibi Euchariſtiæ extra ipſas Eccleſias data reperitur, ratio tamen quæ prædictos Doctores permouit, videtur mihi eſſe veriſſima, & efficaciſſima, quam etiam ſequuntur, & amplectuntur Ludoui. Gomeſ. *ad* §. *pœnales, num* 50 *Inſti. de act.* Roman. *ſingul.* 335. Cotta *in dict. ratione identitatis.* Abb. *in c. ſanè de celeb. miſſ.*

3. Parem * ferè immunitatem habet domus cuiuſque;

Digitized by Google

nam vt in domo propria aut aliena, contradicente domino capi debitor non poteſt, *l. nemo. ex domo ff de reg. iur* & ſi captus fuerit, ſtatim relaxari debet. Roman. & Iaſon *d d. l. plerique.* ita & vſus & identitas rationis probat, ſiſti & arreſtari eum ibi non poſſe. Lex enim illa, quæ immunitatem ædibus concedit, & domum tutiſſimum cuiuſque refugium appellauit, quia fauorabilis eſt facilè ampliari & extendi poteſt. Romanus *d loco.* Ideoque & in minimo viliſſimoque tuguriolo, & in ſtabulo iuncto domui, & in horto ad quem ex domo aditus eſt, & in molendino, quantumuis debitum magnum ſit, locum habet. Bald. *ad auth ei qui: C. de bon author. iudic. poſſid. & ad l. 1 § 1 ff. naut. caup ſtab. l. hoc iure. §. ſtabula, ff. quibus modis pignor. tac. contrah l fin.* & ibi Bald. *ff ſeruitu. vrban. prædict.* & Iaſon *latè ad d. l plerique.* Ripa *ad l. quo minus, numero 25. ff. de flum in.* vbi ita dicit. Et hac ratione infertur, quod molendinum dicitur prædium ruſticum, & non vrbanum, quia in reditu eſt, *d. l. vrbana.* & firmat Bald. *in d. l. certi iuris.* & probatur *in l. cùm de lanionis. § inde conſultus, ff. de fund. inſtr. leg.* Quod credo * verum, niſi quantum ad molendinarium ibi habitantem: & ideo ipſe non poterit capi pro ciuili debito, in molendino: quia quantum ad eum, molendinum dicitur etiam inuentum ad habitandum. hactenùs ille. 4
Maior poſſet eſſe difficultas de apothecis aut tabernis, & hoc latè diſcutit Caſtrenſ *conſil. 221. incip Viſo puncto, libro 1* vbi dicit, quòd ſi ſtatutum ſit, quod quis non poteſt capi in aliqua domo, non habet locum in illis qui capiuntur in apothecis, vel tabernis: quia appellatione domus continentur ſolùm illa, quæ ſunt apta, & deputata ad habitandum principaliter vel ſecundariò, non autem illa, quæ deputata ſunt ad alium vſum; vt taberna, apotheca, ſeu meritorium, aut ſtationes, vel theatrum ac balneum, *l. lex Cornelia, §. domum. circa fin. ff. de iniur.* Vnde de iure communi, licèt de domo propria quis inuitus pro debito extrahi non poſſit *d l. plerique.* tamen de theatro vel balneo proprio vel conducto, etiam ſi non præſtet aditū, nec in conſpectu appareat, poteſt re ipſa citari vel extra-

hi, *gloſ.* & Bart. *in l. ſed etiam. ff. de in ius voc.* Eodemque modo de ſtatione, apotheca ſeu taberna, maximè ſi ad ipſos pateret acceſſus, ſine aliqua fractura, *l. ſatis. d. tit.* quia talia non ad refugium, ſiue ad tutelam ſunt inuēta, vel deputata, ſed ad quæſtum faciendum. Et licèt ſimilitudinem habeant cum domo in hoc, quia conſtant plerumque ex fundamento, tecto & parietibus, non tamen poſſunt dici domus: & ſtatutum aut conſuetudo non debet extendi ad ea, quæ nō ſunt domus, licèt participent cum domo, participatione illa, qua quælibet ſpecies participat cum ſuo genere. Sed poſtea limitando prædicta, hoc pacto idem Caſtrenſ. loquitur, Prædicta puto clarè procedere, ſi dicta taberna penitùs eſſet ſeparata ab habitatione domus, ita quod ſupra eam non erat habitatio, ſicut videmus in multis tabernis malè regulatis, *l. eo iure. § ſtabula ff. in quib. cauſ. pig. vel hypoth. tac. contrah.* Si verò dicta taberna erat ſubtus habitationem, tunc aut ad habitationem non erat acceſſus per tabernam, ſed aliunde ex publico, & tunc idem, quia cenſetur ſeparata: quod patet, quia vnus poteſt poſſidere partem ſuperiorem & alius inferiorem, *l. ſi duo, §. item videamus ff. vti poſſidet.* Si autem ad habitationem non erat acceſſus, niſi per tabernam, tunc reputatur pars inferior, & ſuperior vna & eadem, vt ibi not. *& l. arbor §. de veſtibulo. ff commun. diuid.* & ſic maius videtur dubium, tamen ego idem puto, quia tunc pars inferior trahetur potiùs ad ſuperiorem, quàm econtrà, cùm ſuperior non poſſit poſſidere per alium, quàm per eum qui poſſidet inferiorem, niſi in caſu qui habetur *in d. §. planè,* & ſic quando pars inferior eſt deputata ad tabernam, pro taberna habebitur, licèt pars ſuperior ſit deputata ad habitandum: quæ nonnihil ad ſe inferiorem, quæ eſt capacior, potiſſimùm ſi ad perpetuam tabernam, &c. Hæc ille.

7 Quinimo * etiam ad naues, quæ prædio vrbano æquiparantur, teſte Bald. *ad l. certi iuris. celum. 2. C. locat. argum. l. 1. §. ſi quis de naui. ff. de vi & vi arma.* hoc omnes trahunt *ad d. l. plerique.* Alberic. *ad l. penul. §. fin. per illum text. ff. de his qui deie. vel effud.* quamuis

abſque iuſta ratione, vt mihi quidem videtur, ſolus diſſentiat Romanus *ad d. l. 1. §. domini, ff. ad S. C. Syllan.* quem imperiti iudices ſæpè ſequuntur. Quod tamen ita intelligendum exiſtimo, niſi debitor tanquàm viator in naui exiſtat: quia vt vſus, & experientia quotidiana docet, quando quis eſt in hoſpitio publico tanquam viator, niſi priuilegium aliquod ſingulare ciuitatis repugnet, ibi capi, & multo magis arreſtari poteſt præterquam ſi ad annum, longumq; aliquod tempus habitandi quodammodò cauſa, cubiculum ibi conduxiſſet, *l. 1. §. habitare, l. penult. §. in factum, ff. naut. caup. ſtabul.* Iaſon. *d. loco*, quo caſu non vt aduena arreſtari, ſed tanquam hic qui quodammodò domicilium ibi habet, ordinario iudicio, quando nullus fugæ metus accedit, conueniri debet. Nihilominus de arreſtatione eorũ qui in naui ſunt, vide ea quæ inferius proximo capite ſubijciam.

Eum quoque * qui in porticu domus hæret, non eſſe immunem crediderunt noſtri; non quidem indiſtinctè, quod tamen ex verbis Bartol. Bald. & Angel. *ad d. l. plerique*, videri poſſet: ſed ita demùm, ſi porticus ædibus non adhæreat. Zaſius *ad l. cætera, §. hoc ſenatus* & ibi Iaſon. *num. 6. in verb. Quia eſt ſeparata, ff. de legat. 1.* Caſtrenſ. *ad l. quod conclaue, ff. de damno infecto.* quemadmodum & de apotheca, & de aliis dici ſolet: quia connexorum eadem eſt ratio, ſeparatorum verò diuerſa, *c. ſuper eo, de parochiis.* Sic & quando debitor eſt in oſtio extra clauſuram domus, prehendi poteſt, teſte Bartol. *ad l. 1. §. ſi ab hoſtibus, ff. de cloac.* quia quod fit in oſtio intra clauſuram domus, hoc dicitur fieri in domo, non quod extra fit. Idem Bartol. *ad l. 1 §. de inſpiciendo, ff. de ventre inſpiciend. gloſſ. in l. final. §. final. de ſeruitut. vrban. prædio.* & probat Angel. *in d. l. pleriq;, cum ſequen. in fin.* his verbis. 6

Quid autem * erit, ſi in limine oſtij ſtat? dicas idem ſi ſit extra clauſuram, caſus eſt melior qui ſit de iure. *Inſtitut. quibus modis patr. poteſt. ſol. §. ſi ab hoſtibus.* Et hoc ſequitur Signorolus de Homodeis, *conſi. 16. incip. Statuto ciuitatis Papiæ*, dum ita loquitur. Et quæritur an ep ertus in limine portæ domus, poſſit capi, nec ne? 7

& primò videtur quod non, *per l. cætera*, & quod ibi notatur per Doct. *ff de legat.* 1. In oppoſitum videtur, quod iſte non prohibetur capi, vigore ſupradictæ legis municipalis. Nam propriè in domo dicitur eſſe, quod comprehenditur intra parietes domus; quemadmodum in ciuitate id quod comprehenditur intra parietes ciuitatis: caſus eſt *in l. cum ancillu, in fine*, C *de inceſt. nupt.* & pro hoc optimè facit l. Olimpio. § 1. *ff. de ſeruit. vrbanor. præd.* & ibi adducit ad hoc alia argumenta, quæ vide. Et memini anno 1570. menſe Auguſto, Louanij fuiſſe quæſtionem de eo, in quem ſatellites volebant manum injjcere, & qui fugiens verſus domum, cecidit ante veſtibulum oſtij, & manſerat iacens inter domum & canalem, qui erat ante domum in platea publica, & ſub tectoriolo, quod ſolet ante ædes mercatorum propendere: exiſtimabat enim ille qui illicò à ſatellitibus detinebatur, & inde ad carcerem deducebatur, ſe perinde atque ſi in domo fuiſſet, ibi tutum fuiſſe, maximè quod parietes & muros domus capite ſuo attingebat. Sed errabat, & contra eum, iuxta prædictas deciſiones iudicatum fuit. Contra quod tamen facit doctrina Bald. *ad rubr. ff. ſolut. matr. verſic. & ideo ſi ſtatutum.* vbi dicit, quod is qui eſt in oſtio, partim eſt in domo, partim extra domum, vt not. *de pœnit. diſt. in* 2. *c. dum ſanctam.* & quod ſufficit tangere partem, *vt l. vulgaris, ff. de furt. & facit ff. de cloac. l.* 1. *§. cloacæ appellatione.* Nam ſi hoc eſt verum, quòd ſufficit tangere partem, ergo ſufficiebat in prædicto caſu tangere capite oſtium, vel murum, ſiue parietem. Sed ad hæc reſponderi poteſt, quod *d. l. vulgaris*, non obſtat, quia in ea hoc tantùm dicitur, quod is qui ex aceruo frumenti accipit vnum modium frumenti, etiã ſi reliquum totum non accepit, fur eſt: quia ſufficit partem frumenti accepiſſe. & not. *ibi Doct.* quod tota res tangitur, quando pars eius tangitur, *c. vulgaris*, & ibi Ioan. de Turrecrem. *de pœn. diſt.* 1. Sed priuilegium quod conceditur debitori, & de quo hic agimus non loquitur de debitore qui attingit domum, aut oſtium domus, ſed de eo qui eſt in domo. Illud autem quod eſt extra oſtium, aut clauſuram domus, non eſt

in domo. & ideo idem Bald *in l. cæteri, §. item hoc prohibetur, ff. de leg.* 1. dicit non poſſe extrahi, qui eſt in oſtio domus; ſed non facit mentionem illius qui eſt extra oſtium domus, licèt pede vel capite ſuo attingat illud. Quo modo accipiendum erit (ni fallor) quod Bald. *ad d. rubr. ff. ſolut. matr* voluit, videlicet eum qui aliquem, in oſtio domus exiſtentem inuadit, perinde teneri, atque ſi in domo ipſa eum inuaſiſſet. Eandem putant eſſe rationem eius qui in ſcalis parieti domus incumbentibus, ſeu appoſitis, extra domum eſt: quia & is extra domum eſſe videtur. Bald. *ad l. ſi fiſtulam, §. ſcalas, ff. de ſeruit. vrb. prædio* à quibus tamen in explicatione *d. l. plerique.* Romanus diſſentire videtur: Sed Baldi ſententia moribus noſtris magis videtur eſſe probata. Huc quoque pertinet illud, *quod conſil.* 21. *incip. Viſis ſcripturis, verſ. Non obſtat etiam*, notat D. præſes Nicol. Euerar quod ſi ciuitas habet priuilegium, ſicut habet ciuitas Middelburgenſis, quod mercatores forenſes illic declinãtes cum ſuis nauib. bonis, & rebus, plena gaudere debeant immunitate, ita quod cõueniri & moleſtari non poterunt, pro cõtractibus prius alibi celebratis, non poſſunt arreſtari in portu dictę ciuitatis, extra eam, ſicut eſt Armudæ, quia cum talis portus ſit de diſtrictu & territorio ciuitatis, idem iuris eſt ſtatuẽdum de eo, ſicut eſt de ipſo oppido: *iuxta not. per glo.* Ioan. And. & Doct. *in c. vbi periculum, §. porrò, de elect. lib. 6 & ad l Cæſar. ff. de publ. & vectig.* vbi eſt caſus, quia portus inſulæ, ſunt pars inſulæ, vt ibi *& in l inſulæ, ff. de iudic.* maximè quando mercatores ad ciuitatem illam cum nauibus & rebus ſuis declinare non poſſunt, niſi per talem portum.

Porrò autem *quod de immunitate ædium diximus, in debito fiſcali locum non habet. Bald. *in lect. antiq.* & Iaſon, *nu.* 28 *d. l plerique.* Nam cum fortunas omnes noſtras, corpus etiam & vitam Reipublic. cui nati ſumus, debeamus, bono autem publico pecunia fiſci ſit, quæ vna, belli, pacis, ocij, negocij, rerum denique quocunq; tempore gerendarum neruus eſt, non iniquam videri debet, ſi debitor aduerſus fiſcum non tuetur. 8

Non eſt abſimile, *quod poteſt quis capi, & ex propria 9

vel aliena domo trahi ad officium publicum aſſumendum. ad quod officium deputatus vel aſſumptus fuit, *l. ex omnibus,* C. *de decurionib. libr.* 10. Ideoque *d. loco,* Roman. conſultum eſſe exiſtimat creditoribus, vt debitorem ad officium publicum aſſumi procurent, & ſic egredientem conueniant. Renunciari quoque poſſe huic priuilegio verius eſt, teſte Iaſon *ad d. l. plerique, num.* 29. quod (vt ipſe ait) feciſſe videtur is, qui omni iuris auxilio renunciauit, quomodo quotidie ex vſu receptum videmus, ruſticos omni immunitatis auxilio renunciare; verſantur quoque nonnulli in ea opinione, & præcipuè quidem iam *d. locis* Bald. & Iaſon vt exiſtiment debitorem omninò fugitiuum dictis locis
10 detineri poſſe.

Poſtremò, * quemadmodum Rebuffus *de priuilegio ſchol. c. p.* 102. ait, in ſcholis publicis alicuius Academiæ, capi aliquem non poſſe, vt ſcandalum & tumultus vitentur; Ita eadem ratione dici poteſt, quod in ſcholis publicis, debitor arreſtari nō poteſt, quia ſcholæ in quibus Doctores profitentur, ſunt veluti domus propriæ ſtudioſorum.

---

# CAPVT VII.

## Debitor an eo loco Arreſtari poſſit, ad quem à creditore tranſigendi cauſa vocatus eſt.

*SVMMARIA.*

1. *Compromiſſo pendente nihil eſt innouandum.*
2. *Colloquio de tranſigendo vel cōponendo durante, nihil creditor aduerſus debitorem attentare debet.*
3. *Saluus conductus etiam tacitè dari poteſt.*
4. *Partes dum ſunt in tractatu pacis, omnis ratio procedendi ceſſat.*

EXiſtimo etiam debitorem in loco arreſtari non poſſe, ad quem à creditore vocatus eſt, vt ſuper cauſa debiti petiti & prætenſi tranſigat, vel amicabiliter componat, aut de tranſigendo, ſiue componendo loquatur cum eodem, etiam ſi non tranſigat, neque componat; quia ſicut * Compromiſſo pendente altera 1
pars, contra alteram partem nihil attentare debet, *Clem quamdiu, de appel* & regulariter in omni cauſa Compromiſſo pendente, nihil eſt innouandum. Barbat. *conſi. 18 incip. Clementiſſimum, col 5. vol. 3.* Rebuffus. *ad ord. reg. tomo 3 tit. de appel. art. 16. glo 1. num. 25.* etiamſi compromiſſum illud poſtea corruat, aut ad effectum non perueniat, iuxta not. *in d. Clem. quamdiu.* 2
Ita etiam non debet * creditor aliquid attentare contra debitorem, pendente eiuſmodi colloquio ad componendum & tranſigendum deſtinato. Sicuti & cum duces exercituum ſimul de pace componenda agunt, etiam ſi expreſſè hinc inde ſaluus conductus aut ſecuritas non præſtetur, intelligitur tamen hoc tacitè eſſe 3
actum, quia alioqui non veniſſent. Nam & tacite *Saluum conductum dari poſſe notat Salic. *ad l. nullus, C. de iudic.* Alexand. *conſi. 1. lib 2. & conſi. 8. lib. 6* Hippol. *ſing. 77* & alij quos citat Petr. Prenius in tracta de ſecurit. promiſſ. *quæſtio 6. in fin. verſic. incip. Minimè autem*, Alioqui enim contingeret debitorem miſerè decipi, ſub hac confidentia, qui alioqui non veniſſet, quod eſſe non debet. Et in ſimili * in quotidiana praxi 4
vſu receptum eſſe videmus, quod quando partes ſunt in tractatu pacis, omnis ratio procedendi & proceſſus litis ceſſat.

---

## CAPVT VIII.

### De priuilegio Bullæ aureæ.

*SVMMARIA.*

1 *Brabantus an Brabantum arreſtare poſſit, & vbi.*
2 *Statutum abſolutè prohibens comprehendit ſubditū*

*in alieno exiſtentem territorio.*
3 *Statuendi poteſtas inter ſubditos non arctatur.*
4 *Excommunicatio ligat ſubditum in omni loco.*
5 *Interdictio bonorum facta prodigo, cõtractum eius irritat quocunque loco factum.*
6 *Bona mobilia ſequuntur perſonam.*
7 *Debitor fugitiuus non iuuatur vllo priuilegio.*

INcolis Ducatus Brabantiæ ſpeciali iure à Carolo Quarto Imperatore, aliiſque Principibus indultum eſt, vnum Brabantum non poſſe alterum Brabantum extra Brabantiam arreſtare.

1 Quæro igitur, * an Brabantus Brabantum arreſtare poſſit in Hiſpania, Italia, Anglia, Gallia, & aliis prouinciis aut regnis, quæ non ſubſunt Imperatori & Principibus qui priuilegium illud conceſſerunt? Et
2 paucis videtur dicendum quod non: quia * ſicut ſtatutum prohibitorium abſolutè loquens, comprehendit ſubditum exiſtentem in alieno territorio, *vt not. in c. ut animarum*, de conſtit. *lib. 6.* Anch *in c. canonum, extra eod. tit.* Bart. *in l. cunctos populos. in 6. quaſt.* C *de ſumma trinit.* Ita etiam & hoc priuilegium, quod vim ſtatuti habet.

3 Secundò, * quia poteſtas ſtatuendi inter ſubditos, territorio non arctatur, *l. fin ff de decret. ab ord. fac. l. ſi quis, C. de epiſc. & cler. c. tua, de cleric. non reſid.* Vnde ſi ſtatutum vetet vxorem donare viro, vxor etiam extra territorium exiſtens donare non poteſt. Salicet. *in d. l. cunctos.* Hippol. *ad l. fin numero 142. ff. de iuriſdic. omnium iudic.* ergo etiam ſubditi extra territorium exiſtentes, debent & ſtatuta Principis ſui, & priuilegia per eum conceſſa, nec plane voluntaria, ſed fauore debitorum indulta, & obſeruari mandata, diligenter obſeruare.

Tertiò, quia ſi lex Principis ſuos ſubditos liget vbicunque ſint, & quocunque eant, *l. 2. C. de commerc. & l. 2. C. de vectigal. c. fin. de conſtitut.* ergo etiam & priuilegium illius, quod voluit habere vim legis & ſtatuti.

Quartò, * quia ſi ſententia vinculo excommunicationis ligat ſubditum quocunquè loco ſit, quæ tamen fertur in inuitum, *l. ex ea ff. de poſtu*. *c quiſque. 4 quæſtio* 5. multò fortius ſane ligat priuilegium communi conſenſu populi & ſubditorum impetratum, & in quod omnes ſemel conſenſerunt, *l quod maior. ff ad municipal*, *l de quibus, ff de legib* 4

Quintò,* quia in ſimili videmus quod interdictio bonorum facta prodigo ligat eum in quocunque loco & territorio contrahat, *l. relegatorum*, § *interdicere*, *ff de interd. & relig.* ergo etiam & hoc priuilegium prohibitiuum ligat ciuem vbicunque exiſtentem Et his ipſis rationibus Ludouic, Rom. *conſi.* 59. *incip. in propoſita quæſtione*, tenet ſtatutum prohibitorium de teſtando aut ligando, ligare ſubditum teſtantem extra territorium Idem conſeo dicendum eſſe de rebus Brabantini, à Brabantino in alia prouincia exiſtentibus arreſtandis, id quod dicta bulla etiam exprimit. Quia quando ſtatutum aut lex non reſpicit principaliter res, ſed perſonas, vt hic, cum dicitur, quod Brabantinus non poteſt Brabantinum, aut res eius alibi arreſtare, verba directè proferuntur & diriguntur in perſonam Brabantini arreſtantis, & tunc extenditur ad bona alibi ſita, *l. propter lites*, §. *licet*, *ff de excuſ. tutor. l.* 2. *C eod. tit.* Romanus *d loco* & per multas alias rationes & leges, per eum ibi allegatas, & per Ioan. Crotum *conſi.* 5. *circa fin.* De quo * tanto minus dubitandum eſſe puto, ideo quòd hic loquimur de bonis mobilibus debitoris, quæ ſola arreſtari poſſunt, ea enim perſonam ſequuntur, & eandem conditionē cum ea ſortiuntur; Vnde ſicut perſona arreſtari non poteſt, ita nec bona mobilia eiuſdem. Et videmus in ſimili, quod quando bona alicuius confiſcantur, à iudice vnius territorij, bona immobilia alibi ſita, ad illum Iudicem non pertinent, bona tamen immobilia ſunt illius, Bald *in l. mercatores, C. de commerc.* Alexand *conſi.* 92. *lib.* 4. 5 6

Excipio tamen * hic debitorem fugitiuum; etenim exiſtimo quod nō obſtante dicta bulla aurea Brabantus poteſt Brabantum, & res eiuſdem, ſiue in locis 7

ſubiectis Imperio, ſiue in aliis locis, arreſtare aut ſiſtere, & detinere, ſi eſt fugitiuus, aut de fuga ſuſpectus quia contra debitorem fugitiuum ceſſant priuilegia. Poteſt enim aduerſus communes regulas ab ipſo creditore comprehendi, *l. ait prator, § ſi debitorem, ff. qua in fraud. cred.* poteſt capi die feriato, etiã in honorem Dei & Sanctorum introducto, *glo. celebris in l. vlt. C. de fer.* Bald. *in c fin eod tit.* Poteſt etiam iudex incompetens illum comprehendere. Ancha. *conſ* 192. & Iaſ. *in l. vinum, num.* 5 *ff. ſi cert pet.* putat illum ab eccleſia auferri poſſe, & D. Præſes in loco, *à loco ad tempus*, & Oldrad *conſi.* 54. *deciſ. Capel. Tholoſ.* 422. Boer. *deciſ* quod tamen non puto eſſe verum, vt & Didac. *lib.* 2. *variar. reſolut. c ap vlt. num.* 14. & ideo in genere dicit Bald. *conſi.* 1. & Ioan Baptiſt. Caccialupi de debitore ſuſpect *quaſt* 8 *in princ. num* 2. quod talis debitor non gaudet beneficiis legalibus, & ſic prædictum priuilegium debet accipere interpretationem à iure communi.

---

# CAPVT. IX.

## Vtrum reditus hypothecatus in vno loco, ſi decurſus eſt, poſſit à creditore eius, cui debetur, arreſtari in loco domicilij debitoris, qui illum debet.

### *SVMMARIA.*

1 *Locus promiſſionis in dubio cenſetur eſſe locus ſolutionis.*

2 *Creditor ad domum debitoris accedere debet pro habenda ſolutione ſi non ſit eiuſdem cum eo fori.*

3 *Actionem hypothecariam & perſonalem ſimul haberi poſſe nihil prohibet.*

CONſultus fui ſuperioribus menſibus ſuper caſu infrà ſcripto; Quidam Brabantus cuidam Leodienſi, in prouincia Leodienſi, & coram Scabinis ibidem recognouit certum reditum annuum ſuper certis ſuis in eadem prouincia Leodienſi ſitis; Creditor eiuſdem Leodiēſis, cui recognitio illa facta erat, ſub prędicto debitore Brabanto, in Brabantia habitante, & auctoritate Iudicis Brabanti, decurſos reditus pro debito ſuo arreſtauit, ſeu arreſtari fecit. Quæſitum à me fuit, vtrùm arreſtatio valeret, tanquam debito loco facta, & an non oſtbante dicto arreſto poterat Leodienſis agere, in patria Leodienſi actione hypothecaria, ſuper dictis bonis propter ſolutionem dicti reditus conſequēdam? Et certè primo aſpectu videbatur, quod ea arreſtatio non poterat ſuſtineri, propterea quod, ſicut dicta recognitio reditus erat facta in patria Leodienſi, ita quoque ſolutio ſimiliter ibi erat facienda: quia vbi aliud non conuenit,* locus promiſſionis cenſetur eſſe deſtinatus ad ſolutionem faciendam *l. ſi cum dies. §. arbiter. ff. de arbitr.* & per conſequens neque debitor dicti reditus poteſt cogi, vt ſoluat in Brabantia, non magis ab ipſo creditore ſui creditoris, quàm à ſuo creditore, in cuius locum ille ſuccedit. *l. 2. & alÿs ll. C. quando fiſc. vel priuat.* neque etiam inuito ſuo creditore cui reditum recognouit, in Brabantia ſolutionem facere poteſt, de cuius diſſenſu certum eſt conſtare ex eo, quod ſe arreſto opponat. Secundò quia ipſa bona hypothecata pro dicto reditu ſunt affecta, & ideo poteſt Leodienſis ille non obſtante dicto arreſto, actionem hypothecariam inſtituere in loco vbi bona illa ſita ſunt, & perſonam eius qui reditum illum recognouit omittere. 1

In contrarium tamen videtur eſſe veritas. Primò quia quod ſemper locus promiſſionis, eſt locus ſolutionis, negat expreſsè Barto. *ad l. quod ſi Epheſi. in fine principÿ ff. de eo quod certo loco*. Et regulariter * vbi creditor & debitor, ſunt diuerſi fori, creditor vt ſolutionem ſuam conſequatur, domum debitoris accedere debet, gloſſ. & Doctor *in l. item illa. ff. de conſtit. pec.* niſi aliud actum eſſe probetur, aut colligatur: Adeo quod nec em- 2

1 *Debitor an in feriis arreſtari poſsit.*
2 *Arreſtatio an poſt ſolis occaſum admittatur.*
3 *Nundinarum tempore arreſtare non licet.*
4 *Mercatores an in eo loco arreſtari queant, ſine quo ad nundinas venire non poſſent.*
5 *Nundinæ non omnes liberant ab arreſto.*
6 *Contrahens in nundinis poteſt ibi arreſtari.*
7 *Criminoſi priuilegio nundinarum non gaudent.*
8 *Debitor de fuga ſuſpectus an in nundinis arreſtari queat.*
9 *Reſcriptum Principis impedientis arreſtum, an indiſtinctè admittatur.*
10 *Hæres intra nouem dies poſt mortem defuncti arreſtari non debet.*
11 *Arreſtatus an Iudicis incõpetentiam obijcere poſsit.*

POrrò autem, quia de loco ad tempus iuſta dicitur argumentatio *l fina ff. de condict triticar.* ordo eſt, vt qui præcedentibus capitibus de loco in quo arreſtatio fieri poſſit diximus, nunc etiam de Tempore, quo fieri debeat, pauca quædam diſpiciamus. Et prima quidem dubitatio eſſe poſſet de feriis Sane de * debitore ſuſpecto vno ore affirmãt omnes, capi & detineri eum poſſe, etiam in feriis diuinæ Maieſtati dedicatis. *glo. ad l. fin. C de ferijs.* Albericus & alij *add. l. ſi feriatis ff. illo titulo.* Iaſon *ad l 1 ff. eod. titul. & ad l. 2, ff. de iuriſd. omn. Iudic.* Baldus *ad c. ſi de feriis.* adeò vt etiam in ſummis ſolennitatibus ac ferijs id fieri, & fieri poſſe dicat Albericus, quia periculum eſt in mora. Obiecit quidem Eſaias *capit* 58. ijs qui die ſancto & ieiuniis ieiunabant, quòd omnes debitores ſuos eo die repetebant, & exigebant debita importunè. Sed hoc eò non pertinet, quod creditor debitorem fugitiuum ſolenni die ſiſtere non poſſet, quia vt Palladius *libr. rei ruſtic.* 1 *c.* 6. *ait.* Neceſſitas feriis caret, & notat Propheta (ni fallor) dũtaxat eos qui nulla miſericordia ducti, externiſque,

tellus dari, *l. miles. ff. de adult.* adoptio, emancipatio, manumiſſio, teſtium examinatio, donationis inſinuatio, & interpellatio fieri poteſt. *l. actus. C. de adopt.* Ioan. An. *in addit. ad Specul. §. porro circa finem. titu. de inſtrum. edit.* Imò & pignoratio tali die fieri poteſt, ſecundùm Guid. Papæ *quæſt.* 215. vbi loquitur valdè accommodatè ad hunc caſum, dicens, quòd pignoratio in cauſam iudicati poteſt fieri die feriato ob honorem ſanctorum, & poteſt dicere executor ſententiæ debitori, pignero te pro tali debito, ad inſtantiam talis creditoris, & de tuis talib. bonis. Sed tamen nominatim ibi excipit dominicum diem. *per l. dies feſtos. C. de fer.* Rebuff. verò *ad ord. reg. tomo.* 1. *art.* 6. *glo.* 3 *num.* 60. ait, etiam die feriato in honorem Dei, hoc cõcedi, nam ſi, inquit, debitor capi poteſt die feriato, multò fortius eo die arreſtum fieri poterit; quia periculum eſt in mora, iuxta ea quæ not. Iaſon *ad l. de pupillo. §. ſi quis riuos ff. de no. oper. nunc.* qui tamen loquitur in debitore ſuſpecto de fuga. Quomodo & Ioan. Beſſianus *ad conſuetu. Aluer. art* 2. ait, quod in feriis introductis ob honorem Dei & ſanctorum, illud exerceri poteſt quod vel neceſſitas ſuadet, vel pietas vrget, vel cauſæ cognitionem, & ſtrepitum iudiciorum non exigit. Intelligit itaq. Rebuffus arreſtum concedi die feriato, ſi periculũ eſt in mora, ſcilicet quod debitor illic amplius non inuenietur, etiam ſi eſt diues, & alibi habitet, vel quod inops eſt, & periculum ſit, ne vnquam etiam alibi vtiliter conueniri, aut inueniri poſſet, quamuis ſecundũ leges ſcriptas & communes, debitor non ſuſpectus, eo tempore detineri non poſſet. Guid. *d. quæſt.* 215. *l dies. l. omnes, de fer.* Alexand. *conſi.* 159. *l.* 2. Et iſtud quidem mores noſtri hic quoque recepiſſe videntur, qui etiam ſolam facilitatem conueniendi debitorem, quantumuis diuitem, conſiderant, & in omnibus penè locis arreſtationem, nulla habita feriarum ratione permittũt, pro quibus facit id quod Bal. *ait ad l. fin. C. de fer. in primo notabili.* quod ſi timetur de receſſu debitoris, poteſt detineri & executio in illum fieri, etiam in die feriato ob honorem Dei, ſecundũ *glo. ibi*, quam dicit eſſe ſingularem; & quod propter talem ſuſpicionem

tali die poteſt fieri ſequeſtratio. Et Caſtrenſ *ad l 1 ff. de fer.* dicit, quod ſi quis eſt ſuſpectus, poteſt cogi die feriato ſatiſdare de ſiſtendo iuri, finitis feriis. Sed vtinam zelus diuini numinis ita animos creditorum inflammaret, vt eam immunitatem quam ciues ſecularibus nundinis concedere debent, vltrò diuino honori tribuerent, maximè, quando periculum non eſt euidens in mora.

1 Eadem * quoque ratione dici poſſet, debitorem extraneum, ſi periculum eſt ne abeat, etiã poſt occaſum ſolis, & quacunque noctis parte arreſtari poſſe; quod tamen vel iuris vel conſuetudinis ignoratione, difformiter apud multos, magno Reipub. malo obſeruatur. Et hãc quæſtionem habui aliquando de facto, in cauſa Domicilli Ioannis Van der Tommen, contra Paulum Broecxelmans.

2 Illud * in confeſſo eſt, tempore nundinarum, vt mox dixi, res aut perſonas alicuius ſiſti vel arreſtari non poſſe. *l. 1. C. de nund.* Dico tempore nundinarum, quod eſt notandum, ſecundum Franciſ. Mignon *ad conſuet. Andegauenſ. tit. des Seigneurs, Barons, artic. 29 num 4. verſi. incip. Et debent,* vbi dicit, quod eſt diſtinguendum inter nundinas, & inter mercatum: quia mercata (ita loquitur) non ſunt tuta pro debitis & gabellis, ſicut ſunt nundinæ; Neque refert ſiue illæ nundinæ ſunt ſeptimanariæ, ſiue menſtruæ, ſiue annales, ſiue luſtrales, ſiue ſeptennales, ſiue apparitionis, hoc eſt, quæ circa tẽpus Natiuitatis Domini, quo ſtella apparuit Magis, celebrantur: ſiue ſunt nundinæ Paſchatis, vel omnium Sanctorum, aut menſis Auguſti, quarum omniũ *conſil 61. num. 23 lib. 2. meminit.* Marianus Socynus Nepos: Et ratio quidem eſt, vt merces quæ proculdubio, ad huius vitæ conſeruationem neceſſariæ ſunt, liberius & maiore copia inuehantur & euehantur, qua de re plura extant apud Alexand. *ad l ne quid. ff. de incend. rui. naufrag* Bald *ad l ſi quis non dicam rapere C. de epiſc & cleric. & ad c. 1 qua ſunt reg.* Signorolus de Homodeis, *conſi* 108. Ang *conſi.* 363. Dec. *conſi.* 51 Iaſon *conſil* 147. Zaſius *conſ.* 14. & *conſi.* 15. *lib.* 1. Quod tamen ita accipi velim, niſi debitum ſit iuratum; quia ſicut conſtitutio

Digitized by Google

tollens generalem aliam conſtitutionem, non refertur ad conſtitutionem iuratam. Panor. *ad c. de his quæ fiunt à maio. part. cap.* Rom *ſing. 7. & conſil. 517* & ſicut ſaluus conductus conceſſus alicui, non extenditur ad debita iurata, quemadmodum ſecundum diſpoſitionem iuris, in Senatu Neapolitano concluſum & iudicatum fuiſſe *deciſ. ſua 5. incip. Dominus Rex*, recenſet Matth. de Afflict. ita etiam & ob eandem cauſam, ſiſti atque arreſtari poſſe videtur; ideóque conſultum eſt creditoribus vt promiſſionem ſolutionis, vinculo religionis & iuriſiurandi confirmari faciant.

Quemadmodum * verò tempore nundinarum in loco vbi illæ exercentur, arreſtare aliquem non licet; Ita etiã nec in illo loco, ſine quo mercatores ad nundinas venire non poſſunt. Vnde Nicolaus Euerardi *conſi. 21.* decidit, quod ſicut quis propter nundinas in oppido Middelburgenſi arreſtari non potuit, ita etiam in portu Armudano arreſtari non potuit, quia cum dictus portus Armudanus ſit de diſtrictu & territorio dicti oppidi Middelburgenſis, idem iuris conſtituendum eſt de eo, quod de dicto oppido Middeburgenſi, *iuxta not. per gloſſ.* Ioan. Andr & Doct. *ad c. vbi periculum in §. porro. de elect. libro 6. & in l. Cæſar. ff. de publi. & vectig.* Vbi de hoc eſt caſus, quia portus inſulæ, ſunt pars inſulæ. *vt ibi. & in l. inſula. ff. de iudic.* maximè cum mercatores exteri ad oppidum Middelburgenſe declinare non poſſunt, niſi per dictum portum: Et quando alioqui diſpoſitio careret effectu, ſuburbia & alia ſimilia loca etiam continentur, *ca. ſi ciuitas. de ſenten. excom. lib. 6. &* Panorm. *in ca. fin. præb.* Et nec Louanienſes quidem ferrent vlla ratione, quod aliquis ad nundinas Louanium, veniens, in aliquo loco ſibi ſubdito, per quem venire oportet arreſtaretur; quia alioqui vtilitas nundinarum per indirectum læderetur, & infringeretur. Et pro eo facit deciſio Iaſonis *in l. quo minus. num. 17. ff. de flumi.* quod diſpoſitio quæ habet locum in exiſtente in termino, habet locum in exiſtente in via; & vbi aliquid prohibetur in termino, intelligitur etiã prohibitum in via. *l. abiſſe. & l. qui mittuntur. ff ex quibus cauſ. maior.* 4

5 Sed * & hæ nundinæ quas populus Principem aliquem ſuperiorem agnoſcens, nullo Principis ſui priuilegio, nulla ve immemorialis temporis præſcriptione, & veluti conniuente ſcienteque Principe, ſibi vſurpat, priuilegium iſtud non habent, *d. l. 1. verſic. Veterum indulto, aut noſtra auctoritate & ibi* Bald. & Salycet. *C. de nund.* Immemorialis enim temporis conſuetudo loco priuilegij eſt, ex certa ſcientia à Principe conceſſi, *ca. ſuper quibuſdam. §. præterea verl or. ſignific.* Specul. *ad titul. de cauſ poſſ & propriet. §. quia vero verſi.* Quid de colligentibus. Ideóque qui immemorialis temporis iuſtam poſſeſſionem, vel quaſi poſſeſſionem habet, poteſt ſicut Princeps, priuilegium ſtudij generalis concedere. Bart. *ad l. 1 conſtitut ff. arg. l. hoc iure §. aqua ductus. ff de aqua quotid.* Aliàs verò ſicut ſolus Princeps ſaluum conductum dare poteſt, Bald. *ad reos nu 43 ff. de accuſa. & ad c. Imperialis num. 4. de pace Conſtant.* præterquã: ſi etiam ciuitati, aut alicui alteri inferiori propria iuriſdictio competit, quibus tunc quoque idem permiſſum eſt, teſte Petro Premo *in tract de ſecurit. promiſſ. ca. 2.* ita nemo alius nundinas inſtituere poteſt.

6 Solent * etiam ab hac immunitate excludi, qui in ipſis nundinis contraxerunt. Bald. Salycet. Fulgo. *ad d. l 1.* Ioannes Papon *ad conſuetu. Burbon. titu. des executiõs. §. 133.* & notat Petrus Rat *ad conſuet. Pictavienſ. art. 63. tit. de la diſtinction des iuriſd* his verbis. Ecquid autem de eo mercatore dicas, qui cum nundinas profectus eſſet, ac multis ſe creditoribus obnoxiũ videret, quibus cum ſe haud ſatis poſſe facere ſecum cogitaret, cedere apud ſe decreuit; itaque ſarcinulam cõpoſuit, nonnullam ſecum pecuniam auferens. hic iam ambigit creditor, an ob ſuſpicionem illum ipſum per territorij illius iudicem ſiſtere, ac retinere poſſit? Et hoc caſu videndum eſt, an debitum ipſis in nundinis contractum fuerit; tum enim haud dubiũ eſt quin poſſit: aut quidem iam antea debebatur. qua cõtingente ſpecie, ſummaria fugæ inquiſitione opus eſt. quæ niſi ſit, conueniri non poteſt eo loco nec retineri. C. de nund. Hactenus ille. Et in ſimili; literæ moratoriæ ſeu dilatoriæ ſolutionis, in eo quod quis à mercatore extra

meo emit, locum non habent, ne materia, occaſio & fomentum delinquendi tribuatur. Rebuffus *d. tomo 2. art. 1. gloſſ. 1. nu. 35.* Et cum emptor recipit merces exteri mercatoris eo animo accepiſſe intelligitur, vt mercib. illic receptis, ilicò & ſtatim ſoluat precium, ipſaq; naturæ & humanitatis ratio dictat, exteros nullo modo eſſe moleſtandos. *auth, omnes peregrini. C. cõmunia de ſucceſſo.* Vnde & eædem illæ merces, tanquam fide de precio non habita vindicari poſſunt, *l. Aurel. ff. de liber. leg § vendita. Inſtit. de rer. diuiſ.* Hæc tamen opinio minimè placet ijs, qui exiſtimant eum qui cum forenſi quem mox abiturum nouit, contrahit, fidem illius ſecutum videri: Sed quoniam aperto iure prior ſententia, quam & vſus probat, ſtabilitur, *d. l. 1. C. de nund.* ridiculum eſt ea de re amplius dubitare, & cùm lex ipſa de facienda ſolutione ita diſponat, quilibet præſumitur ſecundum legem contraxiſſe *l. quaro § inter locatorem ff. locat.* ſi non aliud actum eſſe euidenter appareat. Et cum latiſſimè de hac re ſuperius diſputatum ſit, iterum hic non repetam, eoq; magis quod & Didac. *practic. quæſtio. cap. 10.* & Felynus atque Barbatius in *d. c. fin. de for. compe.* latiſſimè omnia quæ eò pertinent diſcuſſerunt.

Exules* ſanè & proſcripti, ſeu qui crimen aliquod contraxerunt, immunitate iſta nundinarum non gaudent, etiamſi iniuſtè proſcripti eſſent; donec proſcriptio illa declaretur iniuſtè eſſe facta. *l. relegati ff. de pœn. l. diui fratres. eod. titu.* Bal. *ad d. l. 1, verſic ſed nunquid banniti.* Huiuſmodi enim homines exiſtimantur eſſe hoſtes ciuitatis. *l. amiſsione. §. qui deficiunt ff. de cap. minut. l. 1. & ibi* Doctor. *C. de hared. inſtit. & § neque homicidis, in auth de mand. Princip. & ibi glo. ad verb. Neque cuſtodes. l. 2. C. de exhib. reis.* Ange. *in tract. malefic. ad verb. Quis dominus Iudex. num. 58.* Bart. *ad l. 1. Iul. Maieſt.* Ideoque in proclamatione & denunciatione nundinarum, à ſecuritate atque immunitate earumdem, iſtiuſmodi perſonæ nominatim excipiuntur. Non enim talia admittentibus parcere conuenit, *d. § neque.* qui non niſi cum ſummo dolore, & cruciatu multorum videri, vel in ciuitate verſari poſſunt, quique cum ſemel 7

mali eſſe cœperint, metuendum foret, ne peſſimo exẽplo, vel furandi, vel malignandi animo, ad nundinas accederent, pacemque publicam turbarent, & odioſas, noxiáſque redderent nundinas quas liberrimas & vtiles omnibus eſſe maximè conuenit, quorum ob id malitiæ occurrendum eſt, *l. in fundo ff. de rei vend. & in authent de monach §. ſi verò.*

8 Exiſtimat * tamen Rodericus *loco mox citato num.* 27. quod tanta poſſet eſſe ſuſpicionis cauſa, vt ſaltem ad ſatiſdationem, illo in loco, vbi nundinæ celebrantur debitor compelli poſſet, motus ex eo, quod Angel. *ad l. dies feſtos. C. de ferijs* ait, quod licèt ex forma ſtatuti Peruſini, veniens ad nundinas, debeat eſſe ſecurus & liber, & eius bona detineri non poſſint, tamen ex maxima cauſa ſuſpicionis, capi poteſt, vt ſaltem caueat de iudicio ſiſti: quia ſi lex permittit debitorem à creditore die feriarum ob ſuſpicionem detineri, vbi aliter hoc permiſſum non eſſet: eodem modo, inquit, & in nundinis quoque id fieri debet, *l. ſi ſerui.* C. *de noxal.* quod ad reſtringendam & limitandam nundinarum patriæ, ciuitatis, ſeu Regni libertatem perpetuò menti tenendum eſſe ſuadet. Quam ſentẽtiam etiam Petr. Rauen. *loco illic citato* paulo ante ſecutum eſſe dixi, & ex his quæ *conſilio 99. lib. 3. ſcribit* Pariſius, confirmari potèſt.

9 Quid * autem ſi quis à Principe literas impetret, ne tempore nundinarum ſiſti poſſet, an etiam in eo caſu licitè arreſtabitur? Mouet quidem, ſed non reſoluit hanc quæſtionem *ad d. l. 1. C. de nund. circa fin.* Bartholomæus à Salyceto. Conſtat quod cum princeps moratorias vel dilatorias literas ſolutionis alicui concedit, eo tempore pendente, neque perſona, neque res debitoris ſiſti vel detineri poteſt, Boërius *deciſ. Burde. quæſt. 296. incip. Princeps. colum. 2.* Rebuffus *ad ord. tomo 2. titu. de dilat. art 1. gloſſ. 1. num. 92* Sed illud generale reſcriptum ad emptorem mercium extraneum ſe non extendit: & quod amplius eſt, etiam ſpeciale reſcriptum ſuper hac re impetratũ, ſi dicto Rebuffo ibi credimus, quia ad iniuriam alterius pertinet, non ſubſiſtet, tanquam per importunitatem veriſimiliter impetratum

Sanè ſi omninò conſtaret de mente Principis, eâque penitus eſſet indubitata, exiſtimarem reſcripto eiuſmodi eſſe ſtandum, quia Princeps ex cauſa rei noſtræ dominium auferre poſſet. *l. item ſi verberatum. ff. de rei vend.* Felynus & alij, *ad c. quæ in eccleſiarum. de conſtitut.* modò tamen pro rebus emptis cautio interponeretur, aut aliàs venditor & creditor ab initio de illo priuilegio certior factus fuiſſet, iuxta ea quæ not. Iaſon & alij, *ad l. 2. & l. omnes, C. ſi contra ius vel vtil. pub.* Nihilominus quod dicimus, quod ſi alicui conceſſa eſt à Principe dilatio, & immunitas, præſtari debere idoneam cautionem ſuper ſolutione futura, intelligi debet ſi à parte petatur. *l. peto. § fina. in verb. Quod ſi cautio non fuerit deſiderata. ff. de leg. 1. & l. 5. §. hoc autem. ff. de damn. infect.* Nam & in ſimili compenſatio fit ipſo iure, ſed ita tamen ſi petatur. *l. vlt. C. de compenſ. § in bonæ fidei & ibi glo. & docto. Inſtit. de act.* Falcidia reſecat ipſo *iure. l. in ea. ff. ad l. Falci.* ſed ita demum ſi hæres petat. *l. patrem. ff. de his quæ in fraud. cred.* Teſtamentum ratione præteritionis eſt nullum, ſi præteritus ipſe dicat & petat, non aliàs. *l. filio & ibi d. ff. de iniuſt. & rupt. & irrit. fac. teſt.* aliaque huc pertinentia, ſuo more multa *ad l. ſi vnquam. C. de reuoc. donat ad verb. reuertatur. num. 89. & ſeq.* cumulat Tiraquellus.

Denique & illud adijcio, quod hæres propter debitum defuncti, intra nouem dies poſt mortem defuncti attentari non debet, quaſi id tempus illi ad lugendum indultum ſit: ſecundum caſum ſingularem *in § meminiſſe & ibi Bart. in authen. vt cum de appel. cognoſ.* vbi dicitur quod nemini licitum eſt hæredibus & fideiuſſoribus defuncti, vllam inquietudinem aut moleſtiam, occaſione debiti defuncti inferre. & cõcordat elegans textus, *in l. fin. C. de ſepulchr. violat.* ſicut nec executio inſtrumenti quantumcunque liquidi, infra illos dies cõtra hæredem fieri poteſt; imò ne ſententia quidem quæ tranſijt in rem iudicatam, vt notat Rodericus Zuarez, *ad l. poſt rem iudicatam. in 5. ampliatione, & in nona limitatione. ff. de re iudic.* Quia eo ipſo quo lex vetat aliquem inquietari, cẽſetur prohibere executionem. *l. fin. § donec. & ibi Bart. C. de iur. deliber.* & cũ lex præſumatur 10

ſcti, vel prehenſionis vtimur, & in loco deſtinatæ ſolutionis non vtimur? Quam quidem quæſtionem, non in ſpecie, aut, vt noſtri aiunt, in terminis, ſed in ſimili & propinquo admodum caſu deciſam inuenio. Interpretes enim *ad l. ſi fundus, ff. de euict. ad l. quarto. ff. de ſolut.* Et D. Præſes Nicola. Euerhardi *conſil.* 78. *incip. En literis. col. 7. verſic. aut quærimus*, aiunt, quod * ſi in loco celebrati contractus ſit ſtatutum, quod debitor poſſit capi & incarcerari, vel quod inſtrumenta notariorũ habeant executionem paratam: in loco verò deſtinatæ ſolutionis, non ſit ſimile ſtatutum, ſed ſeruetur ius commune, attendetur quo ad hoc, mos, obſeruantia, ſtatutum, aut lex loci deſtinatæ ſolutionis; quippe quod in his quæ concernunt iudiciariam executionẽ inſpicitur locus deſtinatæ ſolutionis Bald. Angel. Alber. & alij, *ad l. hæres abſens, ff. de iudic.* Dominic. Philip. Francus, Anchar. *ad cap. Romana. de foro compet. lib. 16.* & hoc latè & elegãter proſequitur Rodericus Zuarez, *ad l. poſt rem iudicatam, cap. incipien. circa Iudicem ff. de re iudic.* Sicut & in his quæ reſpiciunt extinctionem actionis propter præſcriptionem ſtatutariam vigentem in vno loco & non in alio: vel quo ad exactionem pœnæ adiectæ quantitati, quando ſtatuta & iura municipalia locorum ſunt diuerſa, *l. 3. §. fin. ff. de teſt. l. cùm clericus. C. de epiſc. & cleric. §. fin. Inſtitut. de ſatiſd.* Bartol. & Angel. *ad l. 1. ff. de vſur. ad d. l. ſi fundus. & ad l. cunctos populos. C. de ſumma trinit.* Nam licèt quo ad alia quæ concernunt ſolemnitatem actus, ſeu eius perfectionem, inſpiciatur conſuetudo loci celebrati contractus. *l. magis puto §. illud, ff. de rebus eorum* & Bald. *ibi. & ad l. 1. quæſtion. 5. C. de contrahen. empt.* & ideo ſi ex ſtatuto loci requiratur certa ſolennitas in ipſo cõtractu, vel ſi ad ſubſiſtentiam contractus requiratur ſolutio gabellæ, vel quid ſimile, tunc tale ſtatutum debet obſeruari, licèt in loco deſtinatæ ſolutionis non ſit ſimile ſtatutum. Iaſon *numero 55. in 2. lect.* Bartol. & alij *ad d. l. cunctos.* Tamen in his quæ ſuperueniunt, poſt abſolutum contractum, & eo iam perfecto tendunt ad eius executionem; cuiuſmodi eſt arreſtatio, ibi locus deſtinatæ ſolutionis inſpicitur, ſibique im-

putare poteſt, qui ita contraxit; quia in executione eiuſmodi, non conſideramus cauſam de præterito, ſed locum & tempus, vbi & quando fiet, teſte Bald. *ad authen. Quas actiones. C. de ſacroſanct. eccleſ.* Ioann. de Platea *ad l. miſſi. C. de extract. lib.* 10. Iaſon *ad d. l. cunctos. in* 1. *lect. num.* 20. Bartol. *ad l. à diuo Pio.* §. *ſententiam. ff. de re iud.* Doctor. *ad cap* 1. *de ſponſal.* Caſtrenſ. *ad l.* 2. C. *quemad. teſta. aper.* Et latiſſimè omnium quæ ad huius rei confirmationem adferri poſſent, dicto loco cumulauit D. Præſes; cuius argumentis, & per ſimilitudinem rei motus, exiſtimo, quod & in arreſtatione, ſi ſimilis caſus occurrat, locus deſtinatæ ſolutionis & iudicij ſpectari debeat. Et propterea ſi in loco contractus initi non procedatur per arreſtum: ſed iure communi & ordinario, tamen ſi is qui ex eo cõtractu promiſit ſoluere hic, reperiatur in hac noſtra Belgica, quæ eſt patria arreſti, poterit hic arreſtari & ad ſoluendum compelli: ſicut & in caſu contrario decidit Angel. *in d. l. ſi fundus.* quod ſi in loco contractus eſt ſtatutum, quod quis capiatur pro debito; & in loco iudicij eſt ſtatutum, quod non capiatur, debet inſpici locus vbi debitor conuenitur, & vbi fit executio, & vide Bald. *ad l.* 2. C. *quemad. teſta aper.* Huc etiam pertinet, quod
2 * ſi contractus factus ſit in loco, vbi gabella non debetur, traditio autem in alio loco vbi debetur, tunc inſpecto loco traditionis debetur, vt voluit Bald. *ad l. multum colum. vlt. verſi. pone ergo.* & ibi quoque Salycet. *in fin.* C. *ſi quis alter. vel ſibi.* Nam & alias contraxiſſe in fuiſſe videtur, non in eo loco, quo negocium geſtum eſt ſed quo pecunia ſoluenda vel tradenda eſt, iuxta ea quæ ſuperius dixi, ad hunc effectum, *l.* 3. *ff. de bon. auctor. iudic. poſſ. l. contraxiſſe. ff. de act. &c.* Rom. *de ſor. comp lib.* 6. Sed quid ſi quis contraxit in loco in quo illius loci homines non vtuntur arreſto, neque promiſit ſoluere in patria arreſti, ſed tamen illic reperitur, vtrum nihilominus arreſtari poſſit? exiſtimo quod ſic, ſi vel tempus ſolutionis elapſum, vel in mora periculũ ſit, vt latè ſuperius dictum fuit: quia adhuc verum eſt dicere, quod ſtatutum & conſuetudo loci iudicij ſeruari debet in iſtiuſmodi. l. 3 *in fin. ff. de reſtib, l. cum cle-*
Digitized by Google

*vicu.* C. *de epiſc. & cler.* & in his quæ ad ordinationem 5
iudiciorum pertinent * forenſes ligantur ſtatutis loci vbi conueniuntur. Iaſon & alij *ad d. l. cunctos populos* C *de ſumma trinit. & fide cathol.*

---

# CAPVT XII.

## De renunciatione immunitatis & priuilegij, de non arreſtando.

*SVMMARIA.*

1 *Renunciatio immunitatis nundinarum an valeat.*
2 *Nundinæ publicum fauorem continent.*
3 *Renunciatio feriarum an ſubſiſtat,.*
4 *Argumentum bonum eſt à Lege ad Pactum.*
5 *Princeps ſua lege immunitati eccleſiæ nõ præiudicat.*
6 *Debitor an in eccleſia capi poſſit.*
7 *An ad arreſtum quis ſe obligare poſſit.*

ILLVD autem quæri poteſt, an ne debitor immunitati huic temporis aut loci, renunciare poſſit? Sanè 1
* ad tempus quod attinet, non dubium eſt, quin immu 2
nitati nundinarum renunciare poſſit: quia * licèt fauorem publicum habeant nundinæ, ſcilicet, vt hinc inde merces in ditionem vel ciuitatem, quibus illa eget, inuehantur, principaliter tamen de priuatorum commodo agitur, & ſic regulæ communi ſtandum eſt, quæ habet: Quod quoties priuato fauore lex aliquid principaliter introducit, licèt ſecundario publicam cauſam annexam habeat, renunciari huic fauori poſſe. Docto. *ad l. ius publicum ff. de pact.* Alciat. *num* 33. *& alij ad penult.* C. *de pact.* Bart *ad l. vniuer. num.* 2 C. *de legat. libro* 10. modò tamen renunciatio iſta ſpecialis ſit & expreſſa, *l.* 1. *& ibi Roma. & alij, ff. ſi quis in ius voc.* Vnde grauiter peccare videntur nonnulli temporis noſtri pragmatici, qui generalem renunciationem ſuf-

ſicere arbitrantur, ſicut omnia in cocto & indigeſto ſtomacho accipere ſolent. Bonus autem Iudex, facilè animaduertet ex verbis fusè vel ſtrictè prolatis, quatenus renunciatio ſeſe extendat, & an ad nundinarum libertatem ſeſe porrigat. Quod ſi certo in loco, feriarũ in honorem diuini numinis introductarum, is honor, & ea religio fuerit, vt in illis ipſis, omnino ſiſtere debi-
3 torem non liceat; exiſtimauero * renunciationi locum non eſſe, iuxta vulgatam regulam, quod ferijs in honorem Dei conſtitutis, renunciare non licet. *gl. o. ad ca ſi feriatis de fer. l. fin. C. illo tit.* Iaſon *ad l. 1. num. 4. ff. eo.* Sic etiam nemo conſentire poſſet (ni fallor) vt in loco ſacro capi poſſet. Iniuria quippe fit Deo & Sanctis quãdo in eccleſia Dei & Sanctorum talia aguntur. *c. frat c. miror. 16. quaſt. 4.* & aliàs qui in loco ſacro vel monaſterio exiſtit, pacto eiuſmodi ſuo immunitati monaſterij præiudicaret. Et licèt ius monaſterij pro futuro tempore non tolleret, eſſet tamen plena res mali exempli, neque poſſet debitor renunciare fauori ſuo mixto cum fauore alterius. Paul. Pariſius *conſil. 73. num 41 & 42. lib. 1.* & in venerabilib. iſtis locis: cum pace & quiete, vota conuenit celebrari. *l. denunciamus. C de his qui ad eccleſ. confug.* adeo vt in præiudicium illius, principes ſeculares diſponere non poſſent *c. 1 qua in eccleſiarum c eccleſia. de conſtitu.* Aufrer. *deciſ. Tholoſ. q 422.*

4 Quod * verò lege aut ſtatuto fieri non poteſt, pacto quoque fieri nequit. *l. fin. C. de reb. alien. non alie. l. fin. C. de fideiuſſ.* quia pactum, lex, & ſtatutum, æquiparantur. *c. ſacroſancta. c. Maſſana. de elect* & maior eſt poteſtas legis, quàm hominis qui legi ſubeſt, vt ait Præſes *ad locum, à pacto ad legem.* Cæterum hic paulò altius ſiſtendum eſt; Sunt qui exiſtimant, quod ſi teneat reſtituere rem aliquam, & ad eccleſiam confugero, nihil mihi immunitas prodeſt. *l 1. C. de his qui ad eccleſ. confug. ibi. Nec ante ſuſcipiantur, quàm debita vniuerſa reddiderint:* Et quamuis textus ille loquatur de ſeruis, idem tamen iuris eſſe in liberis hominibus; concludit Azo *in ſumma ibi*: quia debitor tributorum, pro debito in eccleſia capi, & ab ea extrahi poteſt, *l. nemo C. de act. tribut. lib. 10.* quippe quod fiſcalium ratio, & militibus, & pri-

natis,& ipſis quoque templis,& vniuerſæ deniqueRei publicæ, vtilis atque neceſſaria eſt, *Authen.de mandatis princ.§.publicorum col.* 3. Oldrad. *conſi.* 54. *inc.Aufugiens.* Nam aliàs ſi cum ego rem meam tibi commodarem, vel mutuo centum numerarem, vel merces venderem tu ad eccleſiam confugeres , & res meas conſumeres, daretur tibi occaſio delinquendi contra *l. cõuenire ff. de pact. tota lib.*& immunitas eccleſiæ quæ ad vitæ vel mẽbrorum conſeruationem eſt cõceſſa ius pecuniarũ, vel burſale partis lædere non debet. *l.* 2. C *de in ius voc. c. de raptoribus.* 36. *quæſt.*1. Ideoq́ue prouiſio extrahendi conceſſa fuit à Senatu Burdegalenſi, cuidam mercatori, contra ſuum Inſtitorem, teſte Boërio, *quæſt.* 215. *incip. incarceratus.* & Rebuff. *ad ord. reg. tom.* 2. *titu. de immun eccleſ gloſſ.* 2. *num* 2. Alij vero * contrà dicunt, 5
quod Imperator non potuit per ſuum ius nouiſſimũ præiudicare immunitati eccleſiæ, à lege conceſſæ, cũ iſtud priuilegium ſit datum non ſubdito, iuxta ea quæ not. *in c. nouit. de iudic.* tum etiam canon generaliter loquitur. *d. c. miror.* & immunitas iſta ex iure diuino profluxit. *cap* 2 *lib.* 3. *Regum.*

Alij * verò opinantur, quod inſpecto iure communi, 6
debitor non poſſet in eccleſia capi, nec inde extrahi. *l. præſenti*, C. *de his qui ad eccleſ. confug.* quia liber homo de iure non poteſt capi pro debito , niſi ſit ad hoc expreſsè obligatus, *l. ob æs.* C *de act. & oblig. lator. de pig.* Imò nec extrà eccleſiam caperetur, ſi bonis cedere velit, *l.* 1. C. *qui bon. ced. poſ.* inſpecto tamen iure municipali, ſecundùm quod capitur quis pro debito, ab eccleſia extrahi poſſet, cũ perſona per ius municipale ſit affecta, ne creditor defraudetur re ſua, vel ſibi debita. Ego verò exiſtimo opinionem hanc, quod renunciare non liceat, eſſe veriſſimam, & reliquas eſſe falſas. Nam pręterquam quod aliàs ſemper in dubio fauendum eſt eccleſiæ, & eius immunitati. *d. l. præſenti.* nuſquam tamen cautum eſt, in hac ſpecie, eccleſiarum immunitatem non prodeſſe his, qui ad eas confugiunt: & ideo regulæ ſtandum eſſe reſpondent Abbas *in c. inter alia nu.* 22. *de immu. eccle. per text. in d. l. præſenti.* Rodericus *ad* 2. *de los goviernos. quæſt.* 5. Didac. Couuar. *libr.* 2. *va-*

*tiar. reſol c. vltim. num. 14. verſi. ſed profectò.* vidè latius ſuper *cap. 6. in princ.* etiam ſi debitor ſit obnoxius publicis tributis. Cyn. *ad d l. præſenti.* quia nouellæ Cæſarum Conſtitutiones, tanquam iuri Pontificio in hac re contrariæ, non ſunt recipiendæ. Poſſet tamen fortaſſis inquit Didac. hoc admitti in mercatoribus & campſoribus, qui maximo Reipublicæ diſpendio, ex pecuniis & rebus alienis, dum negociationem quæſtuariam exercent, operam vſuris & fœnoribus ſtrenuè dantes, lautè & opiparè viuentes, & decoctores tandem verſuram faciunt, & ad eccleſiam fugientes, creditores omnes miſerè fallunt: quod quidem grauiſſimum crimen eſt, & ob id hi famoſi latrones appellantur. Sed, inquit an iuſtè fiat, aliorum iudicium eſto, quamuis id iure fieri poſſe exiſtimet Boërius *d. deciſ. 215 num. 7.* quo in loco plura de his mercatoribus tradidit. Addit præterea Couarruuias, in ſupremo Prætorio Hiſpaniarum Regis Principis noſtri, reſcriptum fuiſſe eccleſiaſticis Iudicibus, vt præſtita per Iudicem ſecularem cautione, de non puniendis criminaliter debitoribus, ipſos debitores quoſcunque ab eccleſiis abducerent, & eorum bona, ſi quæ in eccleſiam attuliſſent, auferrēt. Sanè mores noſtri oſtendunt, decoctores ad eccleſiam, & monaſteria confugientes, abſtrahi non poſſe. Ex quibus omnibus etiam exiſtimo, huic iuri debitorē renūciare nō poſſe ad diuini numinis venerationē eſt introductū.

7 An vero * quis ad arreſtū ſe obligare poſsit? de quo diſputant Doct. *in l. 2. ff. de liber. hom. exhib. l. Titio. §. Titio. ff. de condit. & demonſt. l. 1. C. qui bon. ced. poſ.* inutilis eſt quæſtio, nam cum ſtatutum & conſuetudo arreſtum permittat, cur etiam pactum hoc non permittat, non video, quia ab vno ad alterum eſt iuſta argumentatio, vt eſt videre apud D. Præſid. *in loc à pact. ad ſtatu t.* Sed de clerico, an poſſit ſe obligare ad ſeruandum arreſtum in cuſtodia iudicis laici, plus momenti habet, & de eo loquitur Guid. Pap. *quæſt. 61.* remiſſiuè ad Ioan. Fab. *in §. cum eo quoque, nu. 3. Inſtit. de actio.* ſed quoniam de hoc ſatis dictum eſt ſuperius *ſub cap. 4. de his quer. bon. legit. arreſt. num. 14.* de illo *cap. 5. de his qui & quor. bon. arreſt. non poſ. num. 15.* actum non agam.

Digitized by Google

# CAPVT XIII.

## Renunciatio immunitatis an porrigatur ad hæredem debitoris.

*SVMMARIA.*

1 *Hæres eius qui perſonam ſuã obligauit, an capi poßit.*
2 *Priuilegium perſonale, aut pactum, perſonam non egreditur.*
3 *Hæres compelli poteſt ad omne id, ad quod compelli poterat defunctus.*
4 *Inſtrumentum publicum meretur executionem cõtra hæredem.*
5 *Quilibet in contrahendo aut renunciando, præſumitur ſe conformare legibus vel ſtatutis patrijs.*
6 *Renũciatio immunitatis quid tacitè in ſe cõtineat.*
7 *Hæres vtrùm arreſtari poßit, antequam ipſi fides Reliqua de debito facta ſit.*
8 *Hæredem debitoris ſui qui arreſtat, probare debet eum hæredem eſſe.*

PORRO autem cũ eadem ſit perſona hæredis & defuncti, iuris poteſtate & fictione; dubium eſſe poſſet, vtrum hæc fori & immunitatis renunciatio etiam ſtringat hæredem renunciantis, veluti ſi, vt ſæpe fit, debitor meus ruſticus, renunciet immunitati nundinarum, certum eſt enim, quod eo caſu, die nundinarum ſiſti, atque arreſtari poterit Sed an eo mortuo, hæres eius poſſit, quæſtionis eſt? Et * quidem prima facie 1
negatiua pars probabilior videtur, quia quando debitor obligauit perſonam & bona ſua, ratione huius obligationis hæres capi non poteſt, licèt debitor potuiſſet. Bart. *ad l. ſi deceſſerit ff. qui ſatiſd. cog.* tum * quia 2
conuentio eſt merè perſonalis, quę ad aliã perſonam

non tranſit, ſicut etiam non tranſit priuilegium perſonale. *c. priuilegium de reg. iur. libro 6.* tum quia hæres ad hoc non fuit obligatus, nec potuit defunctus hæredẽ qui neque deliquit, neque contraxit, ad arreſtum, & ſic per conſequens ad carcerem, niſi ſoluat, aut caueat obligare; ſed illa obligatio cenſetur extincta per mortem debitoris, quo ad hæredes, teſte Benedicto de Barris *in tract. de guarant. quæſt. 9 primæ partis.* Et vt ait Rebuffus *d. tomo 1. art. 3. gloſ. 2. num. 13.* ex differentia, quando lex, vel ordinatio concedit ius capiendi debitorem, tunc etiam hæres detineri & capi poſſet, quia debitor eſt, & quia lex ſemper loquitur. *l. Arriani* C. *de hæreti.* Quod non eſt in tali contractu, qui merè eſt perſonalis, & lege non adiutus; & ideo ad hæredes nõ tranſit. Iaſon *ad d. l. ſi deceſſerit, colum. 3. ff. qui ſatiſda. cog. facit. lex. 3. & ſeq. ff. de cenſib.* & ideo inquit, is qui conuenit, vt non facta ſolutione præſtita die, poſſit detineri & in carceres coniici, ſi non ſoluat tali die, capi poteſt, quia eſt in mora, & ſic in culpa; Sed hæres qui in ius alterius ſucceſſit iuſtam habet ignorantiæ cauſam an debeatur *l. qui in alterius, ff. de reg. iur.* Ideo non eſt in mora, & ſic nec in culpa, vnde detineri, aut in carceres detrudi non debet.

E contrario verò videri poſſet, affirmatiuam partem eſſe veriorem, quia hæres cenſetur eſſe vna eademque
3 perſona cum defuncto, *vt in authent. de iureiur. à mor. præſt. col. 4. l. hæred. ff de reg. iur.* ſucceditque cum ſua cauſa, ſuiſque vitiis *l. vitia.* C. *de acq. poſſeſſ. l. Pomponius ff. illo tit.* & ad id ad * quod poterat compelli defunctus, poteſt etiam compelli hæres eius, *l. poſtulante. ff. ad S. C. Trebell.* licèt verbis legis non exprimatur Ad cuius legis interpretationem reſpõdet Bartolus, hæredem debitoris, vinculis mancipari poſſe, ſi ipſe debitor potuiſſet; quia hæres debitoris etiam debitor eſt, à
4 quo inuito debitum exigi poteſt. *l. debitor. ff. de verborũ ſignifi.* & inſtrumentum * publicum, quod meretur executionem contra eius hæredem. Imola & Angel. *ad l. 1. ff. de his quæ in teſta del.* quia ex quo debitor eſt obligatus in inſtrumento, obligatio ipſius hæredis, virtualiter quoque continetur in inſtrumento, licèt

hoc ibi

Digitized by Google

Hoc ibi non exprimatur. *argu. l. 1. C. ſi cert. peta. & l. ſi pactum. ff de prob. l. 1. ff quorū le.* vbi notat Bald. quod exceptio, Tu non es nominatus in inſtrumento, non nocet hæredi, quia nominato auctore, cenſetur etiam hæres eius eſſe nominatus. Alexand. *ad l. in ratione. §. ſi filio. olum. 5 ff ad l. Falcid.* aliaſque *in l. ex contractu. ff. de re iud.* clarè dicitur ius executiuum tranſire contra hæredem, qui non eſt noua perſona, ſed eadem cum defuncto, teſte Bart. *ibi.* Et quamuis ius exequendi non dum natum, non tranſit ad hæredem. *arg. § ſeruus. inſtitu de cap. dimi.* tamen quando iam eſt in eſſe productum, tunc illud ius exequendi formatum, tranſit ad hæredem. *l. ſi ſuperatus § 1. ff. d. pignor. l. ſi mater. §. 1. & l. iudicatæ ff. de excep. rei iudic.* Barto *ad l. 3. quæſt. 4. C. de pignor.* Et quemadmodum ſtipulator cenſetur nō ſolum ſibi, verum etiam hæredibus ſuis, etiam ſi eorū nulla facta ſit mentio, ſtipulari *l. ſi pactum. ff. de proba.* Ita econtrà, & promiſſor quoque de hæredibus ſuis intellexiſſe, eosque obligaſſe videtur *l. 2. ff de verbor. obligat.* ex quo generale illud axioma profluit, quod omnia pacta actiuè & paſſiuè tranſeant in hæredes, etiam ſi de illis mentio nulla facta fuerit; adeo vt pleriſque exiſtiment, hæredem non excludi, etiam ſi in renunciatione vel promiſſione adiecta fuerit dictio taxatiua. Qua de re in vtramque partem, multa ſuo more accumulat Tiraquel. *in tract. de vtroque retractu, & de retract. conuent. § 1. gloſſ 6 num. 3.* cum multis ſequentib. quæ omnia hoc vno loco referre non expedit. Ego hic conſidero quod in ſimili, licet pactum nō valeret, quod debitor omiſſa citatione, & cauſæ cognitione capi, & carcerari poſſet, vt exiſtimarunt Baldus *conſil. 185. libro 3* Ripa *ad l. obligatione, numero 27. ff de pignor. & hypoth.* Angel. & Alexand. & alii, *ad l. alia. §. eleganter ff. ſolut. matr.* Panorm & Felyn *ad cap. de cætero. de re iudi.* valet tamen eiuſmodi conſuetudo. *l. miſſi opinatoris C. de exact. trib. libr. 10.* quamuis enim quicquid poteſt fieri per actum poſſit etiam fieri per conſuetudinem. *l. fin. & ibi id notant.* Baldus. Bart. Salycet. & alii. *C. de fideiuſſ.* Infinita tamen ſunt quæ per Legem, Statutum, aut Conſuetudinem introduci



Digitized by Google

& fieri poſſunt, pacto autem defendi non poſſunt Caſtrenſis Bart. & alij, *ad l. non impoſsibile ff. de pact.* præcipuè ſi ſtatutum, aut conſuetudo, nihil quod ſit turpe, aut quod bonis moribus vel naturæ aduerſetur contineat, vt latè explicat D. Præſes Nicolaus Euerhardi in loco à pacto ad legem, &c. Vnde non ſine ratione dixit Ripa loco mox citato, quod ſubmiſſi carceribus & arreſtis, paſſim arreſtentur abſque citatione, non quidem in vim alicuius pacti, ſed in vim conſuetudinis pactum approbantis. Quæ tamen conſuetudo, cum in facto conſiſtat, niſi eſſet notoria, probari deberet, *c 1. de conſtit. lib. 6.* Et hæc quidem Ripæ ſententia, proximè ad deciſionem huius quæſtionis pertinere videtur:
5 Nam * cum quilibet contrahendo & renunciando videatur ſe retuliſſe ad leges patrias, iiſdemque ſeſe cõformare voluiſſe, *l. hæredes mei §. cum ita*, & ibi Doct. *ff. ad Trebell.* latè Alciat. *reg. 3. præſumpt. cap. 32.* certè de-
6 bitor * qui huic priuilegio fori renunciat, voluiſſe videtur, quod conſuetudo vel lex patria, in hanc renunciationem more ſuo influeret & hæredem contineret, qui ſe iniuria affici, ſi arreſtetur die nundinarum, conqueri non poteſt, cum ſciat vel ſcire debeat, eam eſſe conſuetudinem atque ſtatutorum conditionem & naturam, vt ſicut luna dominatur corporibus, iiſdemque qualitates ſuas immitit, ita etiam conſuetudo vel ſtatutum dirigit humanas actiones, & ſubintrat contractum, vt ſecundum eius præſcripta ſeu obſeruationem contractum eſſe videatur. *l. in lege ff. locat.* Chaſſ. *ad conſuet. Burg. des droicts à gens mariez* Rubri. *femme mariée. §. 2. ad verb. ſelon la generale couſtume. nu. 1. 2. 3. & ſeq.* Ceſſante vero conſuetudine, aut ſtatuto, quamuis animus hic multum fluctuet, non auſim à communi opinione recedere, quæ eſt in proximis terminis; quod ſi debitor in inſtrumento expreſſe conuenit, quod ſi ſtatuto die non ſoluerit, poſſit incarcerari; præſuppoſito quod tale pactum valeat; hæres debitoris quamuis nõ ſoluat, non tamen poterit in vim illius pacti incarcerari, quia hæc promiſſio, iuriſque renunciatio, cohæret perſonæ, & ideo ad hæredem non tranſit. Ita decidunt Bart. *nu. 1.* Iaſon *nu. 13.* & alij *ad d. l. ſi deceſſerit:*

rum etiam quia plus poteſt ſtatutum quàm pactum. Bart *ad l omnes ff de Iuſt. & iur.* & quando verba pacti ſunt dubia, contra eum qui ex pacto ſe fundat, & apertius de hære de dicere potuiſſet, fit interpretatio, *l. veteribus, ff. de pact.* Et quamuis hoc quod dixi, * hæredē 7
contineri renunciatione, ſi modò aliàs ſtatutum iuuet ipſam renunciationem, eidemque adſiſtat, intelligunt quidam, vt tamen hæres prius citetur Bald. *ad l. per diuerſas. C mand.* Angel & alij *ad l. intra ff. de re iudic.* doceaturque quod hæres eſt. Caſtrenſ. *ibid.* Ego tamen puto, quod arreſtum non impedietur, ne abeundi occaſio inſtruatur, & quod etiam de iure ſuffecerit, ſummariè iudicem informare, ampliorem que probationem offerre; quemadmodum & in huiuſmodi negociis & rebus lex ſummariè, & ſecundum qualitatem negocij, procedendum eſſe monet, vt ſumptus litium, qui multos conſumunt, euitentur & ſic non fiat diuerſus proceſſus, vt ait Rode Zuarez *ad l. poſt rem extenſione 1 num. 3. verſi. ego ſeruaui am ff de re iud.* & elegantius *in 5. limitatione eiuſdem l numero. 5. verſicul. conſilium eſt.* Quod in noſtra hac prouincia dubium non habet, vbi, vt inferius dicemus, moribus receptum eſt, creditorē ſuo periculo arreſtare eum poſſe, qui legitima exceptione munitus eſt, licèt in progreſſu cauſæ certum ſit, quod * debet tanquam fundamentum intentionis ſuę, 8
probare, arreſtatum hæredem eſſe, aderque perſonam illius eſſe talem, contra quam executio eiuſmodi fieri poſſit. Inno. *in c. quia de iudic.* Bald. *ad l ſi quis curiam. C. de epiſc. & cler.* Latè quoque *tit. 1. forenſ inſtit. c.* 4
tractat. Imbertus. vtrum instrumentum, aduerſus hærede m, in vim pacti, executioni mandari poſſit, & tandem ait non poſſe ſi pactum merè perſonale eſt; niſi tamen per ſtatutum probetur: veluti ſi caueatur ſtatuto, debitorem eiuſve hæredem prehendi, & in carcerē mitti poſſe, quod etiam nunc probaui.

# CAPVT. XIIII.

## Quando arreſtatus videatur priuilegio fori tacitè renunciaſſe.

*SVMMARIA.*

1 *Dicens ſe arreſtari non poſſe declinatoriè excipit, & ante litem conteſtatam hoc opponere debet.*

2 *Ius reuocandi domum, an & quando proponi debeat ante litem conteſtatam.*

3 *Tempus arreſti facti ſpectamus, ſicut & contractus & delicti quo ad conditionem perſonarum.*

4 *Laicus poſt delictum factus clericus, à quo Iudice veniat puniendus.*

5 *Exceptio declinatoria poſt litem conteſtatam ſuperueniens, an oppoſita proſit.*

ET hæc quidem de expreſſa renunciatione immunitatis aut priuilegij: Tacitè autem renunciaſſe videtur arreſtatus huic priuilegio, aut immunitati, ſi ante litem in materia arreſti conteſtatam, non excipiat,
1 quod illic arreſtari non potuit; quia * hæc eſt exceptio declinatoria, quæ ante litem conteſtatam opponi debet, & poſtea opponi non poteſt *l. ita demum*. C. *de procur. c. inter. de except.* Is enim qui dicit ſe arreſtari nõ poſſe, aduerſus Iudicem arreſtantem excipit, & ſe coram eo, in vim dicti arreſti, conueniri non poſſe contendit, aut certè dicit, quòd licèt fortè iure communi propter contractum conueniri poſſet, tamen propter priuilegium ſuum non tenetur ibi litigare, aut reſpondere. Sic & Inno. Ioan. Andr. & alij *ad c. fi. de foro comp.* & potiſſimum Socinus *ibi 7. q. in princ.* decidunt, quod
2 * ius reuocãdi domum, cui iſtud eſt ſimillimum, debet ante litem conteſtatam propon:; quod tamen limitat duobus modis. Primò vt procedat quando ius reuo-

candi domum competebat ante litem conteſtatam, ſecus ſi cœpit competere poſt litem conteſtatam: quia tunc poteſt proponi, etiam poſt litem conteſtatam, iuxta notat. per Iaſon *ad d. l. ita demum.* Secundò vt procedat quando omnia adhuc ſunt integra; ſed ſi is, cui cõpetit ius reuocandi domum, ſuccubuit per aliquam interlocutoriam ſententiam ſuper aliquo articulo, nec appellauit, tunc amittit hoc priuilegium Specu. *in tit. de renunc.* § 1. *verſi. quod ſi vs.* Ex quibus duabus limitationibus, videretur etiam hic dici poſſe, quod ſi quis eſſet arreſtatus, antequam fieret clericus aut ſcholaris, aut aliàs talis qui arreſtari non poſſet & poſtea fieret non arreſtabilis, non valeret tamen arreſtatio, & poſſet adhuc excipi contra eandem, vel ſaltem ea reſolueretur; quod non puto eſſe verum, quia* debemus ſpectare tempus arreſti facti, ſicut ſpectamus tempus contractus, *l. Rutilia. ff. de contrahen. empt.* & tempus delicti, *l. 1. ff. de pœn.* & per arreſtum videtur arreſtatus fuiſſe præuentus à Iudice arreſtante. *l. ſi quis poſteaquã. ff. de iudic.* vbi eſt clarus & apertus textus, cuius verba ſunt hæc *Si quis poſtea quam in ius vocatus eſt miles vel alterius fori eſſe cœperit, in ea cauſa ius reuocandi domum non habebit, quaſi præuentus.* & vbi cœptum eſt iudicium ibi finiri debet. *l. vbi cœptum eod. tit. & glo.* ibi notat, quod ſufficit eum potuiſſe in ius vocari tempore citationis. *l. pen. ff. de iuriſd. omn. iud. l. incol ff. ad municip.* quia per citationem tam realem quæ fit per arreſtum, quã per verbalem inducitur præuentio Bald. *in officiales C. de epiſc. & cler.* & factum legitimè non retractatur, etiamſi poſtea caſus ſuperueniat, à quo incipere non poteſt. *c. factum legitimè de reg. iur. lib. 6.* Verum eſt quod Bart. *in tract. de iuriſd. num.* 8 decidit, quod* ſi laicus is, qui delictum admiſit, poſt admiſſum delictũ clericus fiat, debet puniri per Iudicem eccleſiaſticum, & non per Iudicem laicum niſi in fraudem factus ſit clericus. Sed Bald. & alij *ad d. l. officiales*, ſupplent, vel etiam niſi à Iudice ſeculari, per citationem fuerit præuentus, aut niſi fuerit degradatus. Illud tamen verum eſt, quod etiam in illis caſibus non poterit puniri delinquens, poſtea factus clericus, à ſeculari iudice ea pœna, quam

3 (margin, beside "quia* debemus")
4 (margin, beside "quod* ſi laicus")

non poſſet ſuſtinere propter ordinem, & ſic non puniretur ab eo corporaliter, ſed hæc pœna commutabitur *in aliam. l. hos accuſare. §. vlt. ff. de accuſ.* niſi eſſet ordine poſtea motus, quia tunc ab omni clericali priuilegio excidit *c. degradatio d. pœn. lib 6* & ita in ſuprema Curia Pariſienſi iudicatum fuiſſe anno 1371. refert Coſtalius *ad d. l. ſi poſteaquam* Probatur etiam hæc noſtra deciſio apertè *in l. cum quadam puella ff. de iuriſdict. om. iud* vbi dicitur quod licet puella, durãte lite nubat & ſequatur domicilium & conditionem mariti, tamen hoc non ſubtrahit illam à iuriſdictione Iudicis, qui illud matrimonium præuenit, & coram quo illa nondũ nupta litem conteſtata fuit; & quod priuilegium fori poſt præuentionem accedens, non proficit præuento, vt iudicantis imperium declinet; Quod igitur dicitur
5 * exceptionem declinatoriam, quæ poſt litem conteſtatam ſuperuenit, poſtea opponi poſſe, intelligo de ea exceptione, quæ verè quidem competebat ante litem conteſtatam reo, ſed non ſciuit illam ſibi competere, niſi poſt litem conteſtatam, veluti ſi ignorans tempore arreſti facti, iam erat legatus factus, aut ſi ignorauit hoc priuilegium ſibi & ſui generis hominibus competere, quia ignorans non conſentit, & iuriſdictio ſine conſenſu, aut per errorem, non prorogatur, vt eſt elegans textus *in l. ſi per errorem ff. de iuriſd. omn. iudi.* De quo errore cum conſtat, facilè apparet, etiam ſecundę limitationi Socini non eſſe locum propter eandem rationem.

## CAPVT XV.

### An arreſtatus præſtando cautionem de iudicio ſiſti, priuilegio fori renunciaſſe videtur.

*SVMMARIA.*

1 *Cautio de iudicio ſiſti quomodo intelligatur.*

2 *Cautio de iudicato ſoluendo, non prorogat iuriſdi-*

*ſtionem Iudicis.*

3 *Satiſdans de parendo mandatis Iudicis, an renunciet fori priuilegio.*

4 *Qui petit ſibi caueri de refundendis expenſis, aut ſoluit ſportulas, nõ videtur ob hoc in Iudicẽ conſentire.*

DISPVTARI etiam poſſet, an ſcholaris vel alius quiſquam per hoc priuilegio ſuo renunciaſſe, & forum Iudicis loci in quo arreſtatus eſt, approbaſſe & prorogaſſe videatur; quod cautionẽ præſtat de iudicio ſiſti ibidem? Et paucis dicendũ eſt, quod non ſecũdum Bart *in l ſi conuenerit ff. de iur. ſd. omn iudi* quia ea* 1
cautio intelligitur, niſi iudex ex iuſta cauſa recuſetur. Nam *& in auth. offeratur, C. de litiſcont.* poſt ſatiſdationem datur adhuc tempus ad deliberandum, an reus Iudicem adhuc recuſare velit; & ibi not Zaſ *numero 2.* quod non ſolum poteſt reus mutare voluntatem, aut litem conteſtatam, ſi promiſit iudicio ſtare, & ſi ſatiſdedit de ſtando in lite, vſque ad finem, verum etiam ſi copiam libelli petiit, & genus actionis ſibi exhiberi. Quod rationem habet; quia præſtando cautionem iſtã de iudicio ſiſti, intelligitur promiſiſſe nõ ſolũm reſpectu principalis debiti petiti, ſed etiam reſpectu exceptionis declinatoriæ, poſtea per eum proponendæ. Et* 2
idem eſt ſi caueat de iudicato ſoluendo, ſecundũ Bart *in l. vir bonus ff. iudic. ſolui.* quia intelligitur; quod promittit ſoluere iudicatum, ſi inuentum fuit quod exceptiones declinatoriæ, & aliæ per eum proponendæ inuentę fuerunt, de iure nõ eſſe receptibiles, & nõ aliter. Et Bal. *ad l. 2. C. de bon. auctor. iudi poſſ* dicit, quod * qui 3
ſatiſdat de parendo mandatis Iudicis, non renunciat priuilegio fori, ſed ineſt conditio, ſi de iure tenetur. Et ideo inquit, Felynus, *in c. inter monaſterium, numero 9. de ſentent. & re iudic.* cum quidam ruſticus ſubditus Capitanei Piſani, præſtitiſſet ſatiſdationem, de parendo mandatis Iudicis, reſpondi, quod adhuc poterat allegare incompetentiam, quamuis ſatis dediſſet. Et confirmatur hoc *per l. ſi quis libellos, C. de appellat.* vbi



Digitized by Google

## CAPVT XVI.

### Quæ ſint neceſſaria, vt debitor, vel quis alius arreſtari poſſit.

*SVMMARIA.*

1 *Extraneus tantũ, aut ciuis ſuſpectus arreſtari poteſt.*
2 *Suſpectus debitor quando dicatur.*
3 *Arreſtatio non fit, niſi creditore poſtulante.*
4 *An ſit ante arreſtationem apud Iudicem facienda ſummaria aliqua probatio de debito.*
5 *Res aliena arreſtari non poteſt.*
6 *Res apud debitorem inuenta, eius eſſe præſumitur, & 8.*
7 *Vxor quo pacto ſuarum rerum arreſtatione ſe opponat.*
9 *Pendente altercatione ſuper proprietate rei, an arreſtatio rectè fiat.*
10 *Bona debitoris ſi apud tertium exiſtant, quid iuris.*
11 *Res pignori obligatæ an arreſtari poßint.*

NON dubium eſt, quin graui iniuria afficiatur, qui ex cauſa non legitima ſiſtitur ſeu arreſtatur, cuius ve bona nullo iure detinentur, quod ſequenti capite latius dicemus: Et ideo antequam creditor ad arreſtum deueniat, curare debet Iudex, vt citra omnem iniuriam cauſa inſtituatur. Nam vt Plato ait, legum ſanctio huc reſpicit, vt feliciſſimi ciues ſint, ac maximè inter ſe amici; qui ſanè amici nunquam erũt, ſi mutuis iniuriis vexẽtur, & ſi quàm minimè hæ ſint atque pauciſſimæ. Igitur qui bona vel perſonam alicuius ſiſtere vel arreſtari intendit, obſeruare debet principio, quod non niſi foreſis & * extraneus ſiſti vel 1

vel arreſtari poteſt; Ciuis enim coram ſuo Iudice conueniri, iuxta conſuetum iudiciorum ordinem debet: & ſi de dilapidatione ſuſpectus eſſe incipiat, vt ſunt nonnulli, quorum largitio fundum non habet, & de quibus illud Claudiani dictum videri poteſt, *Praeceps illa manus, fluuios ſuperabat Iberos, Aurea dona vomens, &c.* tūc interdici ei poteſt, ne bona ſua alienet. Quæ tamē interdictio non temerè, ſed plenè cauſa cognita fieri debet, citato eo, cui interdictio facienda eſt, *vt l. in cauſa § cauſa cognita. ff. de minor. l. ſi deſerta. C. ſi propter pub. penſit.* Sicut etiam fieri ſolet, quando adoleſcenti perdito & luxurioſo, mulierique luxurioſè viuenti, bonis interdicitur, *l. ſi verò § adoleſcens, ff. mand. l. mulieri. ff. de curat. furioſ.* Quod ſi verò hic ſuſpectus ciuis debitor, iam abitum quoque paret, etiam bona illius ſiſti poſſunt cùm ipſe eo caſu rectè detineatur. Bartol. & alij *ad l. de pollicitationibus, in fin ff. de pollicita* Bald. *ad l. per diuerſ. C. mandat & ad l. ſi fideiuſſor § fin. ff qui ſatiſda. cog.* vbi latè Iaſ. Roman. *conſ. 241. inci. Spectabiles.* Alexand.
2 *conſ. 101. libro 2.* Suſpectus * autem dicitur, ſi officina eius præter conſuetum morem clauſa maneat. Bartol. Angel. & alij *ad l. ſciendum. ff. qui ſatiſd. cog.* ſi iam exercet ludos iure prohibitos; ſi ſub grauibus vſuris pecuniam accipit; ſi bona ſua mobilia teneat loco ſecreto, vnde facilè auferri poſſent; ſi multis fideiuſſoribus ſe implicet; vel ſi quid aliud faciat, ex quo Iudex in credulitatem ſuſpicionis adduci poteſt; De qua re vt intelligo, latè Ioan. Bapt. de S. Seuerino, *in tractat. de ſuſpect. debit. quæſtion. 6. numero 12. & aliis,* & (quem ego vidi) Paulus Pariſ. *eleganti conſilio 99 & conſilio 1. libro 3.*

3 Secundò * hoc priuilegium creditori non datur, niſi fuerit poſtulatum, *arg. l. 4. § hoc iudicium ff de damn. infect.* qui ad priuatam partis vtilitatem Iudex non impartitur officium ſuum niſi fuerit imploratum. *d. § hoc iudicium*, ne ipſe qui inter vtramque perſonam litigatorum (vt ait Conſtantinus *in l. vbi C. de falſ.*) medius eſſe debet, ſe quodammodo partem conſtituere videatur. Inter poſtulandum * verò, aliqualem fidem facere oportet Iudici de debito, vel per oſtenſionem

inſtrumenti obligationis, vt cenſuit Barbatius *conſil. 9 colum. 10. lib 2.* vel per teſtes, ſi fortè ſyngrapha ad manum non adſit, vel denique alia aliqua legitima & ſummaria probatione, per quam Iudex aliquo modo credere poteſt, verum eſſe quod aſſeritur. Rebuff. *ad conſtit. reg tomo 1. artic. 6. gloſſ. 3. numer* 43 Sed an ſolum iuramentum creditoris ſufficiat, dubitatum fuiſſe video: Ang. enim *ad l nemo carcerem*, C. *de exact trib.* & Angelum imitatus Imola *ad l 2. ff. ſolut. matr* illud exiſtimant ſufficere, propter periculum quod eſt in mora: quia vbicunque periculum eſt in mora, ad probationem ſufficit iuramentum, *gloſſ.* & Inno *ad c. quoniam extra vt lite non conteſ. iuxta l. eorum. ff. de dam. infe l. qui bona. § ſi quis, eod titu.* ne ſi aliæ probationes requirantur, quæ ſæpe admodum nobis ad manum non ſunt, debitor interim aufugiat. Roman. *ad d. l. ſi fideiuſſor § fin* Salyc *ad l vnicam* C. *de prohib. ſequeſt.* Ioannes Baptiſt. *d loco quæſtion. 6 numer.* 18. quam opinionem Caſtrenſ. quidem per totum mundum ſeruari ait; ſequitúrque eam Paulus Pariſ. *conſilio* 107. *numer.* 54 *libro* 3. quia non fit plenum præiudicium debitori, qui ſola cautione arreſtum diſſoluere poteſt. Sed aliúd viſum fuit Bald. *ad l. apertiſſimi, numero* 9 C. *de iudic. & conſilio* 375. *numero* 3 *&* 4. *libro* 1. Alexand. ſibi contrario, *in d l.* 2. Iaſoni etiam ſibi aduerſanti, *in* § 1. *inſt. de act.* Alij verò multa ſimul requirunt, ſcilicet quod de debito aliquo modo conſtet, & quod præterea creditoris iuramentum accedat: quod iuramentum non quidem Seruienti ſeu Apparitori qui arreſtat, ſed apud Iudicem præſtetur, teſte Rebuffo *d. loco artic. 6. gloſſ. num.* 61. Sed vt eodem loco ſubdit, *num.* 43 in multis locis, & iam ſi nihil Iudici oſtendatur, nihilq; iuretur ad ſolam partis & creditoris aſſertionem cōceditur arreſtum, *à la charge* (vt dicunt pragmatici) *es deſpens, dommages & intereſts, de la partie qui faict arreſter.* Quod & in hac patria obſeruari videmus: exiſtimat tamen illam conſuetudinem eſſe corruptelam, ſicut per Senatum eiuſmodi arreſtationem dicit ſe vidiſſe declarari nullam, quæ arreſtatio ad ſolam partis aſſertionem facta erat; quia pars quæ eam arreſtationem fieri

Sunt etiam qui requirunt, quod ſaltem ſummariè conſtet, quod tempore contracti debiti, debitor erat idoneus & ſoluendo, & quod ſibi aliqua calamitas inſignis euenit, aut aliter inops factus eſt. Si enim eius conditio non eſt mutata, imputet ſibi qui cum eo cõtraxit. Qua de re multa refert in ſuis memoralibus Catel Cotta, *ad verbum, & debitor.* Sed quia conſuetudo noſtra hoc non admittit, abundéque ſuperius *cap. 5. num. pen.* ea de re dictum fuit, articuli illius tractationem, ne actum agam, hoc in loco prætermittam.

Illud verò indubitatum eſt, * quòd quemadmodũ res aliena pignori dari, aut hypothecæ ſupponi non poteſt, quoniam in rem alienam debitor ius non habet. *l. aliena, l. rem alienam, ff. de pignor. actio.* Ita etiam res quę non eſt debitoris, arreſtari, & ſiſti non poteſt, quia creditor in eam ius non habet, vt nec debitor ipſe, & nemo alterius odio prægrauari debet, *c. nemo debet, de regul. iur. libr. 6* Et ſicut executio ſententiæ fieri non debet in rebus alterius, quàm ipſius condemnati, ſiue ſint res alterius quo ad proprietatem & poſſeſſionem, ſiue quo ad poſſeſſionem tantùm, ſiue quo ad proprietatem tantùm, vt *not. ff. de re iud. l. à diuo Pio, §. ſi ſuper rebus,* & pulchrè Bald. *ad d. l. ob maritorum, circa princ. C. ne vxor pro marito.* Ita quoque neque arreſtatio, quæ (vt ſuperius diximus) ſpeciem aliquam executionis continet. Sed an ſi dominium rei debitori ſuperueniat, arreſtatio confirmabitur, alterius eſt loci, tractatúrque *ad d. l. rem alienam.* & latè à Connano *lib. 4. cap. 13. num. 6* Sed nos ea de re latiùs ſuo loco proprio, inferius dicemus. Præſumitur tamen * quod res pertineat ad debitorem, quæ apud eum reperitur, *l. ſiue poſſidetis, C. de probat.* Doct. in *c. cùm eccleſia, de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* & quidem præcipuè, quando non principaliter, ſed duntaxat incidenter de dominio quæritur. *ad cap. illud, de præſumpt.* Imol. *ad ca. ex literis, de probat.* Bald. *ad l. 2. C. eod. tit.* Caſtren. *conſ. 6. conſ. 94. conſi. 320. conſ. 177. & conſi. 30.* Quo pacto Rebuffus *d. loco, num. 52.* iudicatum fuiſſe teſtatur, aduerſus quendam generum qui ſe arreſto oppoſuerat, dicens eſſe ſuum equum, qui

apud ſocerum repertus fuit, nec aliter probauit. Sic eſt in bonis vxoris & mariti, quia res exiſtentes in domo, in qua indifferenter habitant maritus & vxor, potius præſumentur viri, quàm vxoris, propter præeminentiam. Vnde oportet quod vxor probet eas eſſe ſuas, *l. ſi ego § dotis ff. de iur. dot.* vbi eſt text. not. in quo deciſum eſt, quod vxor id hodie poteſt probare, per ſcripturam priuatam mariti, ſi modo veritas aliqua ratione etiam aliter ex circunſtantijs, vel ex ipſarum rerum qualitate appareat, vt quia ſunt veſtes muliebres vel alia muliebria ornamenta, quæ vxores conſueuerunt habere, tanquam res paraphernales, vt ait Bald. *ad d. l. ob maritorum. verſic. ſed nonne.* Nam ex quo ſunt ad vſum eius deputata, eaque poſſidet, preſumitur eſſe earum domina. *vt l. penult. ff. de condit. inſtitut. l. 1. ff. famil. erciſc.* quod ego etiam tunc puto eſſe verum, in his rebus, quando mariti ſcriptura non concurrit.

7 Quod amplius eſt, ſi vxoris bona arreſtentur, poſſet vxor * etiam propria auctoritate inijcere manus in res ſuas detentas per maritum, ſcilicet ne occupentur per creditorem, licèt prima facie id eſſe videatur contra *l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, & l. extat, ff. quod met. cauſ. & c. fin. eodem titul.* Sed verè non aduerſatur hoc factum legis diſpoſitioni; quia quamuis poſſeſſio fuerit in virum translata, tamen propter communionem vitæ, ipſa dicitur poſſidere, & poſſeſſionem ſuam continuare, *l. aduerſar. C. de crimin. expilat. hæredit.* quod & Chaſſanæus de bonis vxoris, à fiſco propter delictum mariti apprehenſis, reſpondit *ad conſuetud. Burd. titu. des confiſcations §. 4 num. 4. verſic. In publicatione.* Quinimò in grauiore caſu teſtatur Baldus *ad d. l. ob maritorum, in fin.* *res dotales* capi non poſſe, etiam pro debito vtriuſque ſimul, quando ſcilicet alienari non poſſunt. vnde ſi poſſent alienari, & vterque ſe ſuáque obligaſſet, alio iure vtendum foret. Salicet verò *eodem illo loco, verſic. Quæro quid ſi domus, &c.* diſputat * an res mariti eſſe præſumantur, quan-
8 do ipſa domus non erat mariti, ſed vxoris in quam maritum induxit; Quod quidem dici poſſe videbatur, quaſi poſſeſſio domus in maritum translata

Digitized by Google

fuerit, & ſic etiam res in ea exiſtentes poſſidere dicatur, quamuis è contrario veriſimile ſit, eam poſſeſſionem domus cui inſiſtit, ad maritum non tranſtuliſſe. Sed hanc quæſtionem aliis finiendam terminandámque reliquit. Sanè ex his quæ latè notat Alc. *reg. præſumpt. cap* 26. mihi videtur, quod arbitrium Iudicis plurimùm in his poteſt, qui perpendet, vtrùm maritus pauper fuerit, vxor verò diues, vel an ſupellectilem induxerit in domum vxoris, nec ne, & alia pleraque huiuſmodi, vt ſic præſumat bona illa, vel vxoris, vel mariti eſſe, aut fuiſſe. Quid igitur, an * pendente 9
hac altercatione ſuper proprietate rei, arreſtatio fieri poterit? Baldus *dicto loco, verſic. Quæro nunquid, &c.* aſſerit pendente proteſtatione, miſſionem bonorum poſſeſſionem fieri non poſſe, & factam non ſubſiſtere, quia iudex perperam & inordinatè procedit, § ſuper hoc, *in authen. vt nulli iud.* Sanè ex diſpoſitione *l. à diuo Pio § ſi ſuper rebus. ff de re iudic* ſatis apparet, quod iudex ſummariam cognitionem ſuper hac re adhibere debet, & ſi aliæ ſint res quæ arreſtari poſſint, debet in his arreſti poteſtas exerceri, aliis dimiſſis, ne creditor diu cogatur ſuper eiuſmodi quæſtione litigare, teſte Raphaele, Iaſone & Zaſio ibi.

Quoniam verò ſuperius diximus, etiam ſolius poſſeſſionis rationem eſſe habendam, ex communiore ſententia videtur, * quod ſi debitor diu ante arreſtum 10
tranſtulit bona hæc in tertium, tunc prius agi debet re uocatoria, vt reſtituat res. Sin autem alienauit, cum ſciret quod arreſtarentur, tunc iſta vitioſa poſſeſſio non prodeſt opponenti, nec vlla reuocatoria actione opus eſt, ſed recta via auocari poſſunt. Quæ omnia *ad d. l. ob maritorum*, notat eleganter Albericus contra vicinos, & amicos, dicentes eiuſmodi bona eſſe ſua, vt amicus, vel vicinus executionem euadat. Quod * ſi 11
res debitoris apud creditorem alium pignori obligata exiſtat poterit nihilominus (ni fallor) arreſtari, & arreſtata poſt ſententiam vendi ac diſtrahi à nouo iſto creditore, ſi modo creditori priori, cui pignori data fuit, debitum exoluat, *d. l. à Diuo Pio, § quod ſi res*; vbi dicitur, quod in cauſam iudicati, creditor cogitur

PRæcedenti quæſtioni proxima eſt hæc, an omnia omninò corruāt, & ipſo iure nulla ſint, ſi arreſtum aliter atque oportet, factum ſit? Pone enim debitum ob quod arreſtabatur perſona, vel res debitoris, nullum fuiſſe; nihilominus tamen ipſum arreſtatum, alia ex cauſa, vel antiqua, vel de nouo ſuperueniente, eidem arreſtanti obligatum fuiſſe. Habet hæc quæſtio vtrinque ſuos aſſertores, neque adeò leuis viſa fuit veteribus, quin eam magna ingenij fatigatione, ne dicam magna contentione, examinandam duxerint. Sūt enim non pauci ſummæ auctoritatis interpretes, qui exiſtimant arreſtum quod eſt nullum, ex alia cauſa iuſtificari poſſe. & licèt non loquantur propriè de arreſto, loquuntur tamen de captura, quæ arreſto eſt proxima. Et quidem in primis Aymo Crauet *conſi* 46. *incip. De ſtilo ciuitatis Gratianopolis, verſi. ad iſtud reſpondeo, num.* 7. dicit fuiſſe quoſdam incarceratos pro debito vnius floreni, quæ incarceratio fuit indebita, & contra ſtilum illius ciuitatis, petebántque propterea relaxationem. ſed creditor obijciebat, non debere eos relaxari, quoniam erant obligati adhuc in alio debito, iuxta tenorem aliarum literarum, & ſi carcerati non eſſent, deberent tunc de nouo incarcerari vigore illarum literarũ, & reſpondet tandem Aymo, relaxandos non eſſe, motus ex verbis Angel & Alex. *ad l. ſi finita, ff. de dam. infect.* dicentiũ, quod tenuta * minus ritè concesſa, reuocari non debet, quando ſi conceſſa non eſſet, de nouo eſſet concedenda. Quod dictum refert & ſequitur Iaſ, *ad l. à diuo Pio.* §. *in venditione, ff de re iudic. & in l. ſi pacto, num* 5 C. *de pact* Decius *ad c. cum ceſſante, de appellat. & conſ.* 191. & 449 in qua opinione etiam eſt Caſtrenſ. *conſil. pen. libro* 1. his verbis: Poſtremò etiamſi non ritè facta fuiſſet dicta captura, ſi tamen conſtat de debito, quia confitetur, vel alio modo apparet, debet ſuſtineri, *l. fin.* § *fin. ff quod met cauſ.* Pariſ. *conſ.* 99. *num.* 34. *libro* 3 Nam & in cauſa poſſeſſionis recuperandæ, licèt ſpoliatus * ſit ante omnia reſtituendus: tamen ſi de proprietate manifeſtè conſtat, exiſtimant omnes, quod eſt deneganda reſtitutio, *c. cum eccleſia, de cauſ. poſſ. & propriet. c. cum ſuper, de reſtit. ſpol.* Ita

1 (line "de dam. infect. dicentiũ...") 

2 (line "cuperandæ...")

& hic denegã is eſt reſtitutio in priſtinam libertatem, ſi de debito conſtat, ex quo poterat capi. Hæc ille. Sequitur etiam hanc ſententiam Soci. *conſ 113 incip. Quoniam in cauſa capturæ circa fin. verſic. poſtremò. libro 3* Roma *ſing. 256* Anch. in ſimil. *conſ. 116. incip. ſecundùm ordinem, numero 9.* Abb *conſ 29 in fin.* Alexan *conſ. 18 incip. inter Gaſparem, colum. fin. libro 7* Angel. *in § quadrupli. colum. 21. Inſtit. de act.* Sebaſtianus Vantius, *in lib. de nullitat. titu quib mod. de ſent. null. deſen. poſſ numero 130.* Barbatius *conſ. 86. libro 3* Catel. Cotta *in ſuis memorab. ad verb. Creditor, faciens detineri debitorem* Sic & Curt. Iun. *conſilio 27. incip Noua & ingenioſa, numero 5. verſ. Accedunt ad confirmationem*, ait, quod iudex videns licentiam ingrediendi poſſeſſionem alicuius de nouo concedendam, non debet priorem licentiam, licèt illegitimám, reuocare, ita vt ſuperueniente ſolemni auctoritate iudicis, tenuta quæ fuit nulla, poſſit æqua & benigna quadam metamorphoſi, in aliquam transmutari. ſicut quando appellatur à ſententia iniqua, appellatio deuoluit totum negotium ad iudicem appellationis, adeò quod iudex ex noua cauſa poteſt ſententiam confirmare, vt & idem poteſt quando coram eo diſputatur de nullitate tenutæ. Innoc. *in c. cum contingat. de off. deleg.* Barto. *ad l. ſi expreſſim. ff. de appel.* quia ſi * poteſt de nouo dare, multo magis poteſt etiam cõ-
3 firmare Eſt etiam in hac opinione Ludouic. de Gozadinis *conſ. 21. incip. vt detur dicendum, verſic Decimoſeptimò, numero 31.* dum ait, miſſionem in poſſeſſionem non legitimè factam, confirmandam eſſe à iudicibus, quando aliàs de non iure aduerſarij conſtat. Quo modo & Iaſon cum multis aliis *ad l ſi pacto. C. de pact.* & Ioan Neuizan. *conſilio 77.* reſpondent, quod * ſi debitor
4 habet bona, contra quæ prius debebat fieri executio, & eo non obſtante carceretur, poſteaque ſoluit creditori, non poteſt poſtquam fuit relaxatus repetere ſolutum, prætextu ordinis non ſeruati, illegitimeque factæ executionis. Ruſúmque Caſtrenſis *ad l. ſi cum nulla, § fin. ff. de re iud.* ait, quod quando præceſſit ſentẽtia, & in eius executione fuit omiſſum aliquid, quod non erat omittendum, tunc non reſtituitur debitum

exactum. Qua in re Fulgoſ. *conſ.* 178 *incip. Iacob collum.* 1. Iaſſiedum *concluſ.* 130. Matth. de afflict. *in conſtitut, circa violentiarum*, ſequaces habet, idémque repetit *conſilio* 19 *libro I.* Cui accedit, quod *conſilio* 51. *l. b.* 1. *incip. Sapientiæ*, conſuluit Barbat. quod exactum per vim ab executore, non reſcinditur, niſi quatenus eſt indebitum; & quod illud quod promittitur per metum, ſi de ſe eſt licitum & iuſtum, valet. Hippol. *ad l. patre, colum.* 12. *verſic. item etiam, ff. de quæſtion.* Baldus *conſilio* 328. *li.* 1. quod repetitur, *conſ* 40. *libro* 4. Præpoſitus *ad c. vt debitus, colum.* 12. *verſic. non obſtat de appel.* Albericus quoque *ad l. ſi ante, §. fin & ad l. ſi de vi, ff de iudic.* aſſerit, quod ſi notoriè de debito conſtat, & iudex non ſeruato ordine iudiciario, per executorem cogat debitorem, vel ſoluere vel tradere, non poteſt contrauenire debitor, quia per talem ſolutionem vel traditionem extinctum eſt ius creditoris, quod iniquũ eſſet retractare, quia inordinata executio non retractatur, & quod debitè fieri potuit, non reſcinditur propter indebitum modum; adeóque etiam propter auctoritatem iudicis multa * facta tenent, quæ aliàs fieri prohibentur, *l.* 1. *§. biduum ff quando appel ſit. l.* 1. *ff. ſi quis ius dic. non obt.* Bald. *in d. l. fin §. fin.* Sic & Socin. *in tract. de citat.* Si, inquit, quidam erat debitor meus in diem, & ego timens ne antequam dies ſolutionis veniret, fugam caperet, feci pro calumnioſo debito eum capi, & in carcerem duci, hac cogitatione, vt dum de eo diſputatur, cedat dies veri debiti, propter quod cũ arreſtare, & in carcere retinere poſſum, iure hoc facio: quoniam quæ ſunt nulla, non defectu materiæ ſed formæ, poſſunt habilitate materiæ poſtea ſuperueniente, ſcilicet vero debito, confirmari, & reconualeſcere, iuxta ea quæ notat Caſtren. *ad l. ſed eximendi, § item ſi is, ff. ne quis eum.* & Vantius *in tract de nul. proceſſ. in vlt. part. numero* 35 *libro* 3. ait, non eſſe * retractandam capturam, ſi aliàs de debiti veritate ex confeſſione capti conſtare poteſt: & Rebuffus *ad ord. reg. tomo* 1. *artic* 6. *gloſſ.* 3 *numero* 45. *Primò, in fin.* & Ioan Conſtant. *ad ordin. reg. art* 66.

Contrariam verò partem ſuſtinet Bald. *conſilio* 208.

*incip. Iſta captura, & conſi.* 231. *incip. in cauſa carcerati, lib.* 4. quia captura vel detentio iniurioſa confirmari non poteſt, ſed infirmandum eſt, quod ſine ratione proceſſit *d. l. ſi cum nulla, l.* 1. §. *hac verba, ff. ne vis fiat, l. cum*
7 *vnus ff de bon. auct. iud. poſſid.* & * cauſa legitimè non iuſtificata vel intentata in propoſitione, non poteſt iuſtificari in probatione, *l.* 1. § *fin. ff. de iureiur.* & ideo, inquit, debitor relaxandus eſt, pronunciarique debet detentio iniquè & perperam eſſe facta, quia forma non eſt ſeruata, & omiſſio formæ reddit actum ipſo iure nullum, & in qualibet minima parte vitiat totum actum, etiamſi is reſpiciat piam cauſam, *l. cum hi, ff. de tranſactio. l. hac conſultiſsima, C. de teſtam.* Iaſon *conſi.* 126.
8 *lib.* 2. Hippol *conſ.* 64. Et ſicut * cùm creditor plura bona ſub haſta diſtrahit, quam debitum eius poſtulat, tota venditio retractatur, vt volunt Afflict. *deciſ.* 358. Bertrand. *conſ.* 279. *lib* 3 Guido Papæ *conſ.* 43. *lib.* 3. *conſ.* 403. Calcaneus *conſ.* 123. Ita & iſtiuſmodi illicita detentio, ſeu arreſtatio, quæ de * facto proceſſit,
9 debet etiam de facto retractari, ſicut de indebita exactione, *conſ.* 179. *libro* 6. dicit Alexand. quia initium cuiuſque rei eſt inſpiciendum, *l* 1. *ff. de origin. iuris, cum ſimilibus* & quod ab initio non valuit, tractu temporis non conualeſcit. *l. quod ab initio. ff de reg. iur. c. non firmatur. eo. tit. lib.* 6. Quam ſententiam ſequitur Paulus
10 Pariſ. ſibi contrarius *conſ.* 101. *lib.* 3. Dum * ait capturam minimè iuſtificatam, aut nulliter factam, imprimis declarandam eſſe, ipſo iure nullam, & debitorem omninò eſſe relaxandum. Nec obſtat, inquit, quod poſteà ceſſit dies obligationis & ſolutionis, & conſequenter, quòd poterit iuſtè carcerari, & in carceribus commendari: quoniam iſta non impediunt relaxationem & reſtitutionem ad priſtinam libertatem, qua fuit ſpoliatus: Primitus enim declarandum erit, dictam capturam fuiſſe nullam, & minus iuſtè factam, & ante omnia debitorem relaxandum, priſtinæque libertati reſtituendum, eſſe. Quo facto poſtmodum poteſt iuris ordine de nouo procedi, iuxta deciſionem Bart. *ad l. quarundam.* §. *omnia. ff. de acq. rer. domi.* Sequitur Roman. *d. conſ.* 241. & in ea re conſentientem

Digitized by Google

ſibi habet Decium *conſilio* 75. Bald, *conſilio*. 229. *incip. De iure communi libro* 4. Paris de Puteo *libro de ſyndicatu in verbo*, *Captus*, qui vnanimi conſenſu, reſpondent, quòd præpoſteratio ordinis vitiat capturam, etiamſi ſuperueniant probationes, & quod exactis, probationibus, aut alia cauſa iuſtificari non poteſt, quando legitimus ordo non fuit ſeruatus, ſed debet pronunciari ipſo iure nulla, aut certè Iudex debet contrario imperio arreſtum relaxare, & debitorem dimittere: quia vis ſpoliatiua propriæ libertatis dicitur capto inferri, quando iuris ordo non ſeruatur, vt ait Cæpolla *conſ*. 19. *numero* 3 quia talia adferre poſt iniquam arreſtationem, eſt ædificare ſine fundamento, *d*, *l ſi cùm nulla* Decius *ad c. ex ratione. appell*. Feli. *ad c. cùm dilecta*. §. *ordo ſcripturæ. ante fin de reſcript*. Si enim fundamentum eſt malum, debet deſtrui, quicquid eſt ſuperædificatum, *c. cùm Paulus*, 1. *quæſt*. 1. vt pulchrè in hoc eodem caſu reſpondet Anchar. *conſilio* 292. *incip. Videretur, numero* 4. Nec obſtat, inquit, *l. fin*. §. *fin*. *ff*. *quod met. cau*. quæ loquitur in vi cōpulſiua, quæ qualem qualem in ſe habet conſenſum: ſed aliud eſt in vi ablatiua libertatis, pro qua etiam prę do agit, c. cùm quis de reſt. ſpol. quia ſicut iniuſtè & violenter priuatus ſua poſſeſſione, debet ante omnia reſtitui, *c. conquerente*, *de reſtitut. ſpol*. ita etiam priuatus propria libertate. Accedit iterum in eandem ſententiam Roma. *conſilio* 320. *incip. Hæc iſtorum quinque*, docens capturam indebitè factam, de facto irritandam. Nam, inquit, in ſimili, ſi ſine ordine iudiciario Iudex proceſſerit ad poſſeſſionem vnius, alteri dandam, certè illam de facto auferre poterit, quia quemadmodum nimis facilis fuit in mittendo, ita facilis eſſe poteſt in reuocando, ſicut *in l*. 1. §. *nunciatio*, *ff de no. opc. nuncia*. Lat ius oſtendit, * tenutam (ita enim appellitat) de facto datam, 11
de facto reuocari: & in eam ſententiam adducit text, *in l. fin*. §. *nullo tempore*, *ff. de lib hom. exhib*. vbi deciſum eſt, nullo tempore liberum hominem non ritè carceratum detineri, nullamque ſuper ea re temporis prolongationem vel dilationem eſſe concedendam. In qua opinione, etiam Alexan. *conſilio* 19. *lib*

fuiſſe videtur, eandémque & Ioan. de Neuiz, *conſi.* 52. *num.* 43 probat.

Sané in tanto opinionum fluctu atque diuerſitate, ſi quid meum iudicium hic poteſt, exiſtimo vtramque ſententiam probabiliter conciliari poſſe, ſcilicet, quòd ſi manifeſtè conſtet, arreſtationem non ritè eſſe factam, etiam ſi poſteà cauſa ſuperueniat, pronunciandum eſſe nullam & inualidam, & aduerſus legem, aut conſuetudinem conceſſam, eundemque arreſtantem in expenſas, & id quod intereſt condemnandum, qui per nouam iſtiuſmodi cauſam, ius abſolutionis, ex iniqua arreſtatione, debitori acquiſitum auferre non potuit, ſibique acceptum ferre debet, qui ex cauſa illegitima arreſtum fieri procurauit Nam ſicut Rex pugnaturus contra aduerſarium regem, prius congregat exercitum, & ſic ſeſe prælio committit: ita quoque & creditor, futurúſque actor, non niſi præparatus ad iudicium accedere, & ſic debitorem arreſtare debet: Nec refert, optimæ exiſtimationis ſit creditor, reus verò perfidus & deploratus: quia quantumuis præſignis actor non probet, & cauſam ſuam non iuſtificet, reus abſoluitur. Alciat *ad l qui accuſare, num.* 25 *cum ſeq.* C. *de edend.* eáque in re non qualitas Rei, ſed ius actoris conſideratur, *l.* 2. *ff. ſi pars hæred. pet l. fina.* C. *de rei vendic*. Adde etiam, quod ea quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio, *l. de ætate.* §. *ex cauſa. ff. de interrog. act.* & ius * iudicio conſtante, vel poſteà adueniẽs,
12 non debet actori proficere, *c. vltimo, vt lite pendent. not. in l. ſi rem.* §. *vltim. ff. de pignor. act.* cùm in iudicium non venerit, *l. non poteſt videri. ff. de iudic. l. quaſitum. ff. de pecul.* & ideo meritò reus abſoluitur. Quo pacto enim Iudex ex alia cauſa iuſtificabit arreſtum, de qua ipſe creditor non cogitauit, aut quam ſuo tempore non expreſſit? Cæterùm propter eiuſmodi debitum de nouo apparens, exiſtimo detinendum, & minimè relaxandum eſſe dictum debitorem, qui ſi eſſet relaxatus, denuò capi vel arreſtari poſſet: Lex
13 * autem nihil facit fruſtrà Quam conciliationem, vel ſi mauis nouam tertiam hanc meam opinionem, abundè ex his ſtabiliri poſſe exiſtimo, quæ eleganter &

fusè *ad d. l. non poteſt videri, ff. de iudic.* notat Caſtrenſis: quæque *conſi.* 46. refert Aymo Crauetta, aliáque quædam, quæ ad huius rei confirmationem pertinent, *cap.* 49. inferiùs dicam.

---

# CAPVT XVIII.

## Qua actione teneatur, qui perſonam, aut res alterius indebitè arreſtari fecit.

### SVMMARIA.

1 *Iniuria magna afficitur is qui indebitè arreſtatur.*
2 *Iniuria eſt, fideiuſſorem idoneum reſpuere.*
3 *Mercatores ex fide promiſſorum dependent.*
4 *Mercator etiam lucrum ceſſans petit.*
5 *Creditor malè arreſtans an ius crediti amittat.*
6 *Debitor non ritè arreſtatus, an approbet arreſtum dando fideiuſſores.*
7 *Proteſtatio vbi non ſit neceſſaria.*

QVoniam verò iniquam arreſtationem retractando, Iudex non plenè ſatisfacit parti tam ignominiosè arreſtatæ: illud quoque quæri poteſt, qua ratione teneatur, qui vel perſonam, vel bona alicuius nullo iure detinuit vel arreſtauit? Et ſanè * quò 1
iniuriarum teneatur, *ex l. ſi creditores. in fin. ff. de priuileg. cred & ex l. penul. C. qui bon. ced. poſſ.* reſponderunt Alexand. *conſ.* 19 *in fin. lib.* 3. Ioan. de Neuizan. *conſ.* 52. *num.* 29 Petr. de Bellapertic Alber. & Salic. *ad l. ab executione. C. quor. appell. non recip.* Henning. Goden *conſ.* 53. *num.* 6 & Probatur *in l. & penul. C. qui bon. ced. poſſ.* Quomodo & ipſe Vlpia. ait, eum qui alicuius rem per iniuriam occupauerit, vel non debitorem, quaſi debitorem appellauerit, iniuriarum teneri, *l. item apud Labeonem. § ſi quis bona & § ſeq. de iniur.* & quod amplius
eſt, etiã * is qui duntaxat recuſat fideiuſſorem idoneũ 2

recipere, actione iniuriarum tenetur, *l. ſi verò.§.1.ff. qui ſatiſda.cog.* Ratio autem hæc eſt, quod eiuſmodi detentio ſine iniuria fieri nequit, *c.ex parte, de verb. ſignifi.* Alciat *ad l.1.num.9.C.de in integr. reſtit.* Iaſ. *in tracta.de ſequeſt.quæſt* 8. Et quidem præcipuè grauis eſt viro no-
3 bili, vel potenti alicui mercatori * qui ſæpè ex ſola fide, creditoque pendet quòd pulchrè *d.conſ. nu.* 8. aſſerit Neuizanus. Et grauibus perſonis metus infamiæ propemodùm maior eſt, quàm metus mortis, *l. iſti quidem § penul.ff.quod met. cauſ.* non ſolùm quando metus infamiæ eſt de præſenti, ſed etiam in futurum: *glo. in verb. ſeu mulier. d.§.penult.* & minor coërtio perſonæ, maior cenſetur omni pœna pecuniaria Hoſti *ad c.tui, vt lit.non conteſt.* & Iuſtinus Goblerus *in ſuo quodam conſ.* In terminis loquẽs de arreſtatione iniuſtè facta. Tum verò non dubium eſt, quin ad damna, & id quod intereſt, teneatur, vt not. Ioan. Conſtantinus *ad ord.reg artic.* 77 *verſic. quid ſi iniuſtè appareat. per l. ſi oleum, ff. de dol.* & Alex *d loco.* Quinimò ſi is qui arreſtatus fuit, erat mer-
4 cator, * non ſolùm damni accepti, verumetiam lucri ceſſantis ratio habenda eſt, *l.3.§.ſi.l. ſocium qui. ff pro ſoc.* Cardin. *ad Clem.1 quæſt.8.de vſur.* Roman. *conſi.517.* Alexan. *ad l.diuortio, & ad l.inſulam § vſuris ff. ſolut. matrim.* Socin. *conſi.79.lib.2* Dec. *conſi.16.* latè Rebuff *ad l.vnicam.glo. vlti. num.23. C. de ſent quæ pro eo quod inter prof.*
5 Neque deſunt, * qui exiſtimant, iniurioſum, imperitum, ſeu imprudentem iſtiuſmodi creditorem, in pœnam huius temeritatis, quæ certè cohibenda & reſtringenda eſt, omne ius ſui crediti in vniuerſum amittere. Bald *ad c.cauſam matrimonij.in fin.de offic. delega. & conſil. 115. lib.1. antiquæ impreſſ incip proponitur. & in noua impreſſione* 212. Iaſon *ad l.2. ff. de iuriſdict omn.iudic.col antepen* Deci. *conſ 75. verſic.1,* Rochus de Curte *ad c. at ſi cleric.in 3 notab de iudic* Cotta *ad verb. Creditor faciens detineri debitorem, fac.cap.ſeq.num.2* Quod tamen ego minus durum & acerbum eſſe cenſeo, præcipuè cum Iudicis auctoritate, vel more ſolito, licet non rite & pro vero debito arreſtum factum ſit, aliáſque etiam non amittit creditor ius ſuum, niſi quando vel ſine Iudice,

Digitized by Google

id quod ſuum, vel ſibi debitum eſt, repoſcit, vel ius ſibi dicit, *l. extat. ff. quod met. cauſ. l. creditores ff. ad l. Iuliam de vi.* ſatiſque punitur hæc eius temeritas, modo ante dicto. Videat tamen & cautè animum adiiciat debitor, ne maiore facilitate & imprudentia, hiſce auxiliis excidat. Socin. enim *conſil.* 113. *incip. Quoniam in cauſa libro* 3. reſpondet, quod capturæ licèt iniquæ cõſentire cenſentur illi, qui vltrò præſtant fideiuſſores, de non recedendo. Nec obſtat, inquit, quòd dici poſſet, quod detentus videtur dare fideiuſſorem quodam modò compulſus, cùm aliàs nõ relaxaretur: quia præſumitur pro iudice, quòd imò relaxaret eum, ſi aliqualiter de cauſa inſtrueretur. Nec eſt * veriſimile, quòd violentia ei inferretur, præcipuè in actu apud Iudicẽ facto, iuxta not. *ad l. non eſt veriſimile ff. quod met. cauſ.* Quo modo & Bald. *ad l.* 2, *C. de ſer. fug.* ait, quòd captus iniuſtè, ſi non reclamet, valet contra eum ſententia & executio. Sanè vix eſt, vt in hanc ſententiam accedere poſſim: Nam qui ſatiſdat, certè vt euitet detentionem ſatiſdat, non vt aduerſus iniurioſum arreſtantem non agat, cùm ſciat ius ſuum ſibi durare. Ideoque actus ſatiſdationis animum & intentionem ſatiſdantis egredi non debet, *l. non omnis ff. ſi certum peta.* & hæ proteſtationes magis ſunt vtiles, quàm neceſſariæ, *l.* 4. *§. ſi in venditione ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſol.* Bart. *ad l.* 2. *§. quod diximus ff. ſi quis caut.* Areti. *conſil.* 162. Panorm. *in c. plerumque de reſcript. & in c. ex tranſmiſſa.* vbi etiam Felin. *de præſcript.* Caſtrenſ. *conſil.* 21 *incip. In cauſa deſertionis, part.* 2. ita vt ibi lex aliam coniecturam non remiſſi iuris habere poteſt, earum omiſſio ad extinctionem actionis debitori competentis, nullo modo ſufficiat. Quam ſententiam, & humaniorem & veriorem eſſe aſſerit Iaſon *ad l. de pupillo §. ſi quis ipſi, num.* 2. *verſic. iſta ſecunda opinio, col.* 3 *ff. de no. op. nunc.* Et cùm proteſtatio fiat duntaxat ad iuris noſtri conſeruationem, *l. fin. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſol.* certè licet fuerit prætermiſſa, dummodò poſteà de iniuſtitia rei geſtæ conſtet, non debet tollere ius partis, ſicut aliàs multis locis. Vbi * proteſtatio nulla interceſſit, ſola impedimenti probatio ſufficit, *l.* 2. *in princ. ff.* 7

*ſi quis caut. l. ſcire oportet. §. ſufficit in verb. ignoſcendum ei eſt*, *ff. de excuſ. tut. l. quibus diebus in princ.* & ibi Barr. *ad finem ff. de cond. & demonſtr.* Semper tamen conſultius eſt proteſtatione vti, etiam ſi aliàs eo tempore quo interponitur ad euitandam iniuriam, ſeu infamiã, apud improbum creditorem non prodeſſet. Declarat enim affectum & intentionem debitoris, tam iniquo facto reluctantem, abundanſque cautela non nocet, hoc præcipuè ſeculo, quo vel minima occaſione in abyſſum, & veluti labyrinthum litium incidimus, vnde facilè nos etiam in iuſta cauſa, extricare nõ poſſumus.

---

## CAPVT XIX.

### Arreſtatio per quem fieri debeat.

*SVMMARIA.*

1 *Bona debitoris ſine ſolenni ritu in creditorem transferri non poſſunt.*

2 *Pœna arreſtantis propria auctoritate debitorem non fugitiuum.*

3 *Apparitor vtrùm abſque mandato Iudicis aliquem arreſtare poſsit.*

4 *Iniuriarum actio non ſemper reponit debitori famã, etiamſi ſecundùm ipſum iudicetur.*

5 *Conſuetudo in arreſtis attendenda.*

6 *Principes an ſine expreſſo Iudicis mandato per apparitorem arreſtari poſsint.*

7 *Apparitor an apparitorem ſubdelegare queat.*

1 PER quem verò arreſtum fieri debeat, quæri poſſet: Nam * bona aduerſarij tui in te transferri citra ſolennem ordinem, fruſtrà deprecaris, inquit Gordianus *l. ſi pacto quo pœnam. C. de pact.* Sanè conſtat neminem

in iudicio exhibendum eſſe, niſi de cuius exhibitione Iudex pronunciauit, *l. fin.* C. *de exhib. & tranſ. reis.* Et ſi * quis debitorem non fugitiuum propria auctoritate arreſtauerit, vel detinuerit, vel res illius, debitum perdit, & pœnis corporalibus ſubiicitur, ſecundùm Matthæum, de Afflict. *ad conſtit. reg. incip. Duram & diram. in 3. notab. verſic. incip. Quid autem de illo.* vide *cap. præced. numero 5.* Ideóque exiſtimant Interpretes * Apparitorem, ſeu (vt vocant) Seruientem, abſque mādato & præceptione Iudicis, niſi periculum ſit in mora, non magis debitorem alicuius detinere & arreſtare quam vinculis mancipare, & in carcerem ducere poſſe. Baldus *ad d. l. fin. & ad l. ſi quando.* 12 *quæſt.* C. *de teſtib. argum. l. 2.* C *ſi in cauſa iudic. pign. cap. ſit.* Manſuerius *in ſua praxi, titulo de execut. & ſubhaſta. verſicul. item ſeruiens.* quod & in Francia quoque moribus receptum eſſe aſſerit Rebuffus, *ad conſtit. reg. tomo 3. titu. de citat. artic. 2. gloſſ. 4. numero* 10. dum ait, quòd licèt quis eo ipſo quod factus eſt Apparitor, poteſt ſtatim ſine alia commiſſione, ad ſolam partium requiſitionem aduerſarium citare: capere tamen, prehendere, vel arreſtare ſine Iudicis mandato non poteſt, quòd res illa grauior ſit, & non niſi cum iactura aliqua rei familiaris, eiuſque qui arreſtatur ignominia & infamia fieri ſolet. Sunt tamen qui exiſtimant, creditorem ſimpliciter cum Apparitore publico, perſonam, aut res ſui debitoris ſiſtere & arreſtare poſſe: quaſi ſcilicet eiuſmodi apparitor mandatum Iudicis ad eiuſmodi actus habere videatur. Pirrhus *ad conſuetu. Aurel. titu. de exec. & locat. § 8. in fin.* Sed hoc, niſi periculum ſit in mora, periniquum ac durum foret. Homines enim imperiti, & nonnunquàm etiam improbi, nulla facta diſtinctione, ſæpè graues viros iniuria afficiunt, quæ * ſola iniuriarum actione, non ſemper ex integro eradicatur, inaniſque ſæpè ad id quod intereſt, eſt actio, quam excludit inopia eorum qui arreſtant. *arg. c. olim. de reſt. ſpol. l. nam ut ff de dol.* Non me latet, quot & quibus in locis, ea licentia Seruientibus tribuatur, ſed rectène an perperàm, aliorum iudicium fecit, *infra capite 46. in princ.* Sæpè occurrit memoriæ

Digitized by Google

& hic denegãda eſt reſtitutio in priſtinam libertatem, ſi de debito conſtat, ex quo poterat capi. Hæc ille. Sequitur etiam hanc ſententiam Soci. *conſ. 113 incip. Quoniam in cauſa capturæ circa fin. verſic. poſtremò. libro 3* Roma *ſing. 256* Anch. in ſimili, *conſ. 116. incip. ſecundùm ordinem, numero 9.* Abb *conſ. 29 in fin.* Alexan *conſ. 18 incip. inter Gaſparem, colum. fin. libro 7* Angel. *in § quadrupli. colum. 21. Inſtit. de act.* Sebaſtianus Vantius, *in lib. de nullitat. titu quib. mod. de ſent. null. defen. poſſ numero 130.* Barbatius *conſ. 86. libro 3* Catel. Cotta *in ſuis memorab. ad verb. Creditor, faciens detineri debitorem* Sic & Curt. Iun. *conſilio 27. incip. Noua & ingenioſa, numero 5. verſ. Accedunt ad confirmationem*, ait, quod iudex videns licentiam ingrediendi poſſeſſionem alicuius de nouo concedendam, non debet priorem licentiam, licèt illegitimám, reuocare, ita vt ſuperueniente ſolemni auctoritate iudicis, tenuta quæ fuit nulla, poſſit æqua & benigna quadam metamorphoſi, in aliquam tranſmutari. ſicut quando appellatur à ſententia iniqua, appellatio deuoluit totum negotium ad iudicem appellationis, adeò quod iudex ex noua cauſa poteſt ſententiam confirmare, vt & idem poteſt quando coram eo diſputatur de nullitate tenutæ. Innoc. *in c. cum contingat. de off. deleg.* Barto. *ad l. ſi expreſſim. ff. de appel.* quia ſi * poteſt de nouo dare, multo magis poteſt etiam cõ-
3 firmare Eſt etiam in hac opinione Ludouic. de Gozadinis *conſ. 21. incip. Videtur dicendum, verſic. Decimoſeptimò, numero 31.* dum ait, miſſionem in poſſeſſionem non legitimè factam, confirmandam eſſe à iudicibus, quando aliàs de non iure aduerſarij conſtat. Quo modo & Iaſon cum multis aliis *ad l. ſi pacto. C. de pact.* & Ioan. Neuizan. *conſilio 77.* reſpondent, quod * ſi debitor
4 habet bona, contra quæ prius debebat fieri executio, & eo non obſtante carceretur, poſteaque ſoluit creditori, non poteſt poſtquam fuit relaxatus repetere ſolutum, prætextu ordinis non ſeruati, illegitimèque factæ executionis. Ruſúmque Caſtrenſis *ad l. ſi cum nulla, § fin. ff. de re iud.* ait, quod quando præceſſit ſententia, & in eius executione fuit omiſſum aliquid, quod non erat omittendum, tunc non reſtituitur debitum

Digitized by Google

exactum. Qua in re Fulgoſ. *conſ.* 178 *incip. Iacob co-lum.* 1. Iaſfredum *concluſ.* 130. Matth. de afflict. *in conſtitut. circa violentiarum*, ſequaces habet, idémque repetit *conſilio* 19 *libro* 1. Cui accedit, quod *conſilio* 51. *lib.* 1. *incip. Sapientia*, conſuluit Barbat. quod exactum per vim ab executore, non reſcinditur, niſi quatenus eſt indebitum; & quod illud quod promittitur per metum, ſi de ſe eſt licitum & iuſtum, valet. Hippol. *ad l. patre, colum.* 12. *verſic. item etiam*, *ff. de quaſtion.* Baldus *conſilio* 328. *li.* 1. quod repetitur, *conſ* 40. *libro* 4. Præpoſitus *ad c. vt debitus*, *colum.* 12. *verſic. non obſtat de appel.* Albericus quoque *ad l. ſi ante*, §. *fin. & ad l. ſi de vi, ff. de iudic.* aſſerit, quod ſi notoriè de debito conſtat, & iudex non ſeruato ordine iudiciario, per executorem cogat debitorem, vel ſoluere vel tradere, non poteſt contrauenire debitor, quia per talem ſolutionem vel traditionem extinctum eſt ius creditoris, quod iniquũ eſſet retractare, quia inordinata executio non retractatur, & quod debitè fieri potuit, non reſcinditur propter indebitum modum; adeóque etiam propter auctoritatem iudicis multa * facta tenent, quæ aliàs fieri prohibentur, *l.* 1. §. *biduum ff. quan. appel. ſit. l.* 1. *ff. ſi quis ius dic. non obt.* Bald. *in d. l. fin* §. *fin.* Sic & Socin. *in tract. de citat.* Si, inquit, quidam erat debitor meus in diem, & ego timens ne antequam dies ſolutionis veniret, fugam caperet, feci pro calumnioſo debito eum capi, & in carcerem duci, hac cogitatione, vt dum de eo diſputatur, cedat dies veri debiti, propter quod eũ arreſtare, & in carcere retinere poſſum, iure hoc facio: quoniam quæ ſunt nulla, non defectu materiæ ſed formæ, poſſunt habilitate materiæ poſtea ſuperueniente, ſcilicet vero debito, confirmari, & reconualeſcere, iuxta ea quæ notat Caſtren. *ad l. ſed eximendi*, §. *item ſi v. ff. ne quis eum.* & Vantius *in tract. de nul. proceſſ. in vlt. part. numero* 35 *libro* 3. ait, non eſſe * retractandam capturam, ſi aliàs de debiti veritate ex confeſſione capti conſtare poteſt: & Rebuffus *ad ord. reg. tomo* 1. *artic* 6. *gloſſ.* 3 *numero* 45. *Primò. in fin.* & Ioan Conſtant. *ad ordin. reg. art* 66.

Contrariam verò partem ſuſtinet Bald. *conſilio* 208.

*incip* *Iſta captura,& conſi.* 231. *incip. in cauſa carcerati, lib.* 4. quia captura vel detentio iniurioſa confirmari non poteſt, ſed infirmandum eſt, quod ſine ratione proceſſit *d. l. ſi cum nulla, l. 1. §. hac verba, ff. ne vis fiat, l. cum*
7 *vnus. ff. de bon. auct. iud. poſsid.* & * cauſa legitimè non iuſtificata vel intentata in propoſitione, non poteſt iuſtificari in probatione, *l. 1. § fin. ff. de iureiur.* & ideo, inquit, debitor relaxandus eſt, pronunciarique debet detentio iniquè & perperam eſſe facta, quia forma non eſt ſeruata, & omiſſio formæ reddit actum ipſo iure nullum, & in qualibet minima parte vitiat totum actum, etiamſi is reſpiciat piam cauſam, *l. cum hi, ff. de transactio. l. hac conſultiſsima, C. de teſtam.* Iaſon *conſi.* 126.
8 *lib.* 2. Hippol *conſ.* 64. Et ſicut * cùm creditor plura bona ſub haſta diſtrahit, quam debitum eius poſtulat, tota venditio retractatur, vt volunt Afflict. *deciſ.* 358. Bertrand. *conſ.* 279. *lib* 3 Guido Papæ *conſ.* 43. *lib.* 3. *conſ.* 403. Calcaneus *conſ.* 123. Ita & iſtiuſmodi illicita detentio, ſeu arreſtatio, quæ de * facto proceſſit,
9 debet etiam de facto retractari, ſicut de indebita exactione, *conſ.* 179. *libro* 6. dicit Alexand. quia initium cuiuſque rei eſt inſpiciendum, *l.* 1. *ff. de origin. iuris, cum ſimilibus* & quod ab initio non valuit, tractu temporis non conualeſcit. *l. quod ab initio. ff. de reg. iur. c. non firmatur. eo. tit. lib. 6.* Quam ſententiam ſequitur Paulus
10 Pariſ. ſibi contrarius *conſ.* 101. *lib.* 3. Dum * ait capturam minimè iuſtificatam, aut nulliter factam, imprimis declarandam eſſe, ipſo iure nullam, & debitorem omninò eſſe relaxandum. Nec obſtat, inquit, quod poſteà ceſſit dies obligationis & ſolutionis, & conſequenter, quòd poterit iuſtè carcerari, & in carceribus commendari: quoniam iſta non impediunt relaxationem & reſtitutionem ad priſtinam libertatem, qua fuit ſpoliatus: Primitus enim declarandum erit, dictam capturam fuiſſe nullam, & minus iuſtè factam, & ante omnia debitorem relaxandum, priſtinæque libertati reſtituendum eſſe. Quo facto poſtmodum poteſt iuris ordine de nouo procedi, iuxta deciſionem Barr. *ad l. quarundam. §. omnia. ff. de acq. rer. domi.* Sequitur Roman. *d. conſ.* 241. & in ea re conſentientem

Digitized by Google

ſibi habet Decium *conſilio 75.* Bald, *conſilio. 229. incip. De iure communi libro 4.* Paris de Puteo *libro de ſyndicatu in verbo, Captus,* qui vnanimi conſenſu, reſpondent, quòd præpoſteratio ordinis vitiat capturam, etiamſi ſuperueniant probationes, & quod exactis, probationibus, aut alia cauſa iuſtificari non poteſt, quando legitimus ordo non fuit ſeruatus, ſed debet pronunciari ipſo iure nulla, aut certè Iudex debet contrario imperio arreſtum relaxare, & debitorem dimittere: quia vis ſpoliatiua propriæ libertatis dicitur capto inferri, quando iuris ordo non ſeruatur, vt ait Cæpolla *conſ. 19. numero 3* quia talia adferre poſt iniquam arreſtationem, eſt ædificare ſine fundamento, *d. l ſi cùm nulla* Decius *ad c. ex ratione. appell.* Feli. *ad c. cùm dilecta. §. ordo ſcripturæ. ante fin de reſcript.* Si enim fundamentum eſt malum, debet deſtrui, quicquid eſt ſuperædificatum, *c. cùm Paulus,* 1. *quæſt.* 1. vt pulchrè in hoc eodem caſu reſpondet Anchar. *conſilio 292. incip. Videretur, numero* 4. Nec obſtat, inquit, *l. fin. §. fin. ff. quod met. cau.* quæ loquitur in vi cõpulſiua, quæ qualem qualem in ſe habet conſenſum: ſed aliud eſt in vi ablatiua libertatis, pro qua etiam prę do agit, c. cùm quis de reſt. ſpol. quia ſicut iniuſtè & violenter priuatus ſua poſſeſſione, debet ante omnia reſtitui, *c. conquerente, de reſtitut. ſpol.* ita etiam priuatus propria libertate. Accedit iterum in eandem ſententiam Roma. *conſilio 320. incip. Hæc iſtorum quinque,* docens capturam indebitè factam, de facto irritandam. Nam, inquit, in ſimili, ſi ſine ordine iudiciario Iudex proceſſerit ad poſſeſſionem vnius, alteri dandam, certè illam de facto auferre poterit, quia quemadmodum nimis facilis fuit in mittendo, ita facilis eſſe poteſt in reuocando, ſicut *in l. 1. §. nunciatio, ff. de no. ope. nuncia.* Lat ius oſtendit, * tenutam (ita enim appellitat) de facto datam, 11
de facto reuocari: & in eam ſententiam adducit text, *in l. fin. §. nullo tempore, ff. de lib hom. exhib.* vbi deciſum eſt, nullo tempore liberum hominem non ritè carceratum detineri, nullamque ſuper ea re temporis prolongationem vel dilationem eſſe concedendam. In qua opinione, etiam Alexan. *conſilio 19. lib*

fuiſſe videtur, eandémque & Ioan. de Neuiz. *conſi.* 52. *num.* 43 probat.

Sanè in tanto opinionum fluctu atque diuerſitate, ſi quid meum iudicium hic poteſt, exiſtimo vtramque ſententiam probabiliter conciliari poſſe, ſcilicet, quòd ſi manifeſtè conſtet, arreſtationem non ritè eſſe factam, etiam ſi poſteà cauſa ſuperueniat, pronunciandum eſſe nullam & inualidam, & aduerſus legem, aut conſuetudinem conceſſam, eundémque arreſtantem in expenſas, & id quod intereſt condemnandum, qui per nouam iſtiuſmodi cauſam, ius abſolutionis, ex iniqua arreſtatione, debitori acquiſitum auferre non potuit, ſibique acceptum ferre debet, qui ex cauſa illegitima arreſtum fieri procurauit Nam ſicut Rex pugnaturus contra aduerſarium regem, prius congregat exercitum, & ſic ſeſe prælio committit: ita quoque & creditor, futurúſque actor, non niſi præparatus ad iudicium accedere, & ſic debitorem arreſtare debet: Nec refert, optimæ exiſtimationis ſit creditor, reus verò perfidus & deploratus: quia quantumuis præſignis actor non probet, & cauſam ſuam non iuſtificet, reus abſoluitur. Alciat *ad l qui accuſare, num.* 25 *cum ſeq.* C. *de edend*, eáque in re non qualitas Rei, ſed ius actoris conſideratur, *l.* 2. *ff. ſi pars hæred. pet l. fina.* C. *de rei vendic.* Adde etiam, quod ea quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio, *l. de ætate.* §. *ex cauſa. ff. de inter-*
12 *rog. act.* & ius * iudicio conſtante, vel poſteà adueniẽs, non debet actori proficere, *c. vltimo, vt lite pendent. not. in l. ſi rem.* §. *vltim. ff. de pignor. act.* cùm in iudicium non venerit, *l. non poteſt videri. ff. de iudic. l quaſitum. ff. de pecul.* & ideo meritò reus abſoluitur. Quo pacto enim Iudex ex alia cauſa iuſtificabit arreſtum, de qua ipſe creditor non cogitauit, aut quam ſuo tempore non expreſſit? Cæterùm propter eiuſmodi debitum de nouo apparens, exiſtimo detinendum, & minimè relaxandum eſſe dictum debitorem, qui ſi eſſet relaxatus, denuò capi vel arreſtari poſſet: Lex
13 * autem nihil facit fruſtrà Quam conciliationem, vel ſi mauis nouam tertiam hanc meam opinionem, abundè ex his ſtabiliri poſſe exiſtimo, quæ eleganter &

Digitized by Google

fusè *ad d l. non poteſt videri, ff. de iudic.* notat Caſtrenſis: quæque *conſi.* 46. refert Aymo Crauetta, aliáque quædam, quæ ad huius rei confirmationem pertinent, *cap.* 49. inferiùs dicam.

# CAPVT XVIII.

## Qua actione teneatur, qui perſonam, aut res alterius indebitè arreſtari fecit.

### SVMMARIA.

1 *Iniuria magna afficitur is qui indebitè arreſtatur.*
2 *Iniuria eſt, fideiuſſorem idoneum reſpuere.*
3 *Mercatores ex fide promiſſorum dependent.*
4 *Mercator etiam lucrum ceſſans petit.*
5 *Creditor malè arreſtans an ius crediti amittat.*
6 *Debitor non ritè arreſtatus, an approbet arreſtum dando fideiuſſores.*
7 *Proteſtatio vbi non ſit neceſſaria.*

QVoniam verò iniquam arreſtationem retractando, Iudex non plenè ſatisfacit parti tam ignominioſè arreſtatæ: illud quoque quæri poteſt, qua ratione teneatur, qui vel perſonam, vel bona alicuius nullo iure detinuit vel arreſtauit? Et ſanè * quò I iniuriarum teneatur, *ex l. ſi creditores. in fin. ff. de priuileg. cred & ex l. penul C. qui bon. ced. poſſ.* reſponderunt Alexand. *conſ* 19 *in fin. lib.* 3. Ioan de Neuizan. *conſ* 52. *num.* 29 Petr. de Bellapertic Alber. & Salic. *ad l. ab executione. C. quor. appell. non recip.* Henning. Coden *conſ.* 53. *num* 6 & Probatur *in l. & penul C. qui bon ced poſſ.* Quomodo & ipſe Vlpia. ait, eum qui alicuius rem per iniuriam occupauerit, vel non debitorem, quaſi debitorem appellauerit, iniuriarum teneri, *l. item apud Labeonem. § ſi quis bona & § ſeq de iniur.* & quod amplius eſt, etiã is qui duntaxat recuſat fideiuſſorem idoneũ 2

recipere, actione iniuriarum tenetur, *l. ſi verò.§. 1. ff. qui ſatiſda.cog.* Ratio autem hæc eſt, quod eiuſmodi detentio ſine iniuria fieri nequit, *c. ex parte, de verb. ſignif.* Alciat *ad l. 1. num. 9. C. de in integr. reſtit.* Iaſ. *in tracta. de ſequeſt. quaeſt* 8. Et quidem præcipuè grauis eſt viro nobili, vel potenti alicui mercatori * qui ſæpè ex ſola fi-
3 de, creditoque pendet quòd pulchrè *d. conſ. nu.* 8. aſſerit Neuizanus. Et grauibus perſonis metus infamiæ propemodùm maior eſt, quàm metus mortis, *l. iſti quidem § penul. ff. quod met. cauſ.* non ſolùm quando metus infamiæ eſt de præſenti, ſed etiam in futurum. *glo. in verb. ſeu mulier. d. §. penult.* & minor coërtio perſonæ, maior cenſetur omni pœna pecuniaria Hoſti. *ad c. tui. vt lit. non conteſt.* & Iuſtinus Goblerus *in ſuo quodam conſ.* In terminis loquẽs de arreſtatione iniuſtè facta. Tum verò non dubium eſt, quin ad damna, & id quod intereſt, teneatur, vt not. Ioan. Conſtantinus *ad ord. reg artic. 77 verſic. quid ſi iniuſtè appareat. per l. ſi oleum, ff. de dol.* & Alex *d. loco.* Quinimò ſi is qui arreſtatus fuit, erat mer-
4 cator, * non ſolùm damni accepti, verumetiam lucri ceſſantis ratio habenda eſt, *l. 3. §. fi. l. ſocium qui. ff pro ſoc.* Cardin. *ad Clem. 1. quaeſt. 8. de vſur.* Roman. *conſi. 517.* Alexan. *ad l. diuortio, & ad l. inſulam § vſuris ff. ſolut. matrim.* Socin. *conſi. 79. lib. 2* Dec. *conſi. 16.* latè Rebuff. *ad l. vnicam. glo. vlti. num. 23. C. de ſent quæ pro eo quod inter prof.*
5 Neque deſunt, * qui exiſtimant, iniurioſum, imperitum, ſeu imprudentem iſtiuſmodi creditorem, in pœnam huius temeritatis, quæ certè cohibenda & reſtringenda eſt, omne ius ſui crediti in vniuerſum amittere. Bald *ad c. cauſam matrimonij. in fin. de offic. delega. & conſil. 115. lib. 1. antiqua impreſſ incip proponitur. & in noua impreßione 212.* Iaſon *ad l. 2. ff. de iuriſdict omn. iudic. col antepen* Deci. *conſ 75. verſic. 1,* Rochus de Curte *ad c. at ſi cleric. in 3 notab de iudic* Cotta *ad verb. Creditor faciens detineri debitorem, fac. cap. ſeq. num. 2* Quod tamen ego minus durum & acerbum eſſe cenſeo, præcipuè cum Iudicis auctoritate, vel more ſolito, licet non rite & pro vero debito arreſtum factum ſit, aliáſque etiam non amittit creditor ius ſuum, niſi quando vel ſine Iudice,

Digitized by Google

id quod ſuum, vel ſibi debitum eſt, repoſcit, vel ius ſibi dicit, *l. extat. ff. quod met. cauſ. l. creditores ff. ad l. Iuliam de vi.* ſatiſque punitur hæc eius temeritas, modo ante dicto. Videat tamen & cautè animum adiiciat debitor, ne maiore facilitate & imprudentia, hiſce auxiliis excidat. Socin. enim *conſil.* 113. *incip.* *Quoniam in cauſa libro* 3. reſpondet, quod capturæ licèt iniquæ cõſentire cenſentur illi, qui vltrò præſtant fideiuſſores, de non recedendo. Nec obſtat, inquit, quòd dici poſſet, quod detentus videtur dare fideiuſſorem quodam modò compulſus, cùm aliàs nõ relaxaretur: quia præſumitur pro iudice, quòd imò relaxaret eum, ſi aliqualiter de cauſa inſtrueretur. Nec eſt * veriſimile, quòd violentia ei inferretur, præcipuè in actu apud Iudicẽ facto, iuxta not. *ad l. non eſt veriſimile ff. quod met. cauſ.* Quo modo & Bald. *ad l.* 2, *C. de ſer. fug.* ait, quòd captus iniuſtè, ſi non reclamet, valet contra eum ſententia & executio. Sanè vix eſt, vt in hanc ſententiam accedere poſſim: Nam qui ſatiſdat, certè vt euitet detentionem ſatiſdat, non vt aduerſus iniurioſum arreſtantem non agat, cùm ſciat ius ſuum ſibi durare. Ideoque actus ſatiſdationis animum & intentionem ſatiſdantis egredi non debet, *l. non omnis ff. ſi certum peta.* & hæ proteſtationes magis ſunt vtiles, quàm neceſſariæ, *l.* 4. *§. ſi in venditione ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſol.* Bart. *ad l.* 2. *§. quod diximus ff. ſi quis caut.* Areti. *conſil.* 162. Panorm. *in c. plerumque de reſcript. & in c. ex transmiſſa.* vbi etiam Felin. *de praeſcript* Caſtrenſ. *conſil.* 21. *incip.* *In cauſa deſertionis, part.* 2. ita vt ibi lex aliam coniecturam non remiſſi iuris habere poteſt, earum omiſſio ad extinctionem actionis debitori competentis, nullo modo ſufficiat. Quam ſententiam, & humaniorem & veriorem eſſe aſſerit Iaſon *ad l. de pupillo §. ſi quis ipſi, num.* 2. *verſic. iſta ſecunda opinio, col.* 3 *ff. de no. op. nunc.* Et cùm proteſtatio fiat duntaxat ad iuris noſtri conſeruationem, *l. fin. ff. quib. mod. pign. vel hypoth ſol.* certè licet fuerit prætermiſſa, dummodò poſteà de iniuſtitia rei geſtæ conſtet, non debet tollere ius partis, ſicut aliàs multis locis. Vbi * proteſtatio nulla interceſſit, ſola impedimenti probatio ſufficit, *l.* 2. *in princ. ff.* 7

in iudicio exhibendum eſſe, niſi de cuius exhibitione Iudex pronunciauit, *l. fin.* C. *de exhib. & tranſ. reis.* Et ſi * quis debitorem non fugitiuum propria aucto- 2
ritate arreſtauerit, vel detinuerit, vel res illius, debitum perdit,& pœnis corporalibus ſubiicitur, ſecundùm Matthæum, de Afflict. *ad conſtit. reg. incip. Durans & diram. in 3. notab. verſic. incip. Quid autem de illo.* vide *cap. præced. numero 5.* Ideóque exiſtimant Interpretes * 3
Apparitorem, ſeu (vt vocant) Seruientem, abſque mãdato & præceptione Iudicis, niſi periculum ſit in mora, non magis debitorem alicuius detinere & arreſtare quam vinculis mancipare,& in carcerem ducere poſſe. Baldus *ad d. l. fin. & ad l. ſi quando 12 quæſt.* C. *de teſtib. argum. l. 2.* C *ſi in cauſa iudic. pign. cap. ſit.* Manſuerius *in ſua praxi, titulo de execut. & ſubhaſta. verſicul. item ſeruiens.* quod & in Francia quoque moribus receptum eſſe aſſerit Rebuffus, *ad conſtit. reg. tomo 3. titu. de citat. artic. 2. gloſſ. 4. numero* 10. dum ait, quòd licèt quis eo ipſo quod factus eſt Apparitor, poteſt ſtatim ſine alia commiſſione, ad ſolam partium requiſitionem aduerſarium citare: capere tamen, prehendere, vel arreſtare ſine Iudicis mandato non poteſt, quòd res illa grauior ſit, & non niſi cum iactura aliqua rei familiaris, eiuſque qui arreſtatur ignominia & infamia fieri ſolet. Sunt tamen qui exiſtimant, creditorem ſimpliciter cum Apparitore publico, perſonam, aut res ſui debitoris ſiſtere & arreſtare poſſe: quaſi ſcilicet eiuſmodi apparitor mandatum Iudicis ad eiuſmodi actus habere videatur. Pirrhus *ad conſuetu. Aurel. titu. de exec & locat* § 8. *in fin.* Sed hoc, niſi periculum ſit in mora, periniquum ac durum foret. Homines enim imperiti, & nonnunquàm etiam improbi, nulla facta diſtin-
ctione, ſæpè graues viros iniuria afficiunt, quæ * ſola 4
iniuriarum actione, non ſemper ex integro eradicatur, inaniſque ſæpè ad id quod intereſt, eſt actio, quam excludit inopia eorum qui arreſtant. *arg. c. olim. de reſt. ſpol. l. nam is ff de dol.* Non me latet, quot & quibus in locis, ea licentia Seruientibus tribuatur, ſed rectène an perperàm, aliorum iudicium fecit, *infra capite 46. in princ.* Sæpè occurrit memoriæ

Digitized by Google

# CAPVT XX.

## Vtrùm Iudex per extraneum Apparitorem arreſtare poſſit.

### *SVMMARIA.*

1 *Iudex an poſſit per priuatum quemque hominem arreſtare debitorem.*

2 *Iudex an poſſit creditori licentiam arreſtandi ſuum debitorem tribuere.*

3 *Iudex an poſſit per executorem ſuperioris Curiæ arreſtare aliquem.*

4 *Salarium apparitorum arreſtantium aliquem, an omnibus æquale ſit.*

CÆTERVM, quia Apparitores & Seruientes certis territorii ſtationibus & locis deſignantur: video & hoc quoque diſputatum eſſe, an Iudex proprio Apparitore neglecto ſeu omiſſo, alteri mandatum arreſtandi & detinendi dare poſſit? In ſimili quæſtione Cardin. Alexandrinus, & Abbas *ad c. cum ſit Romana. de appell.* reſponderunt, poſſe * iudicem priuatum hominem, qui Apparitor non ſit, eligere, eidemque citãdi, & in ius vocandi auctoritatem dare, proprio etiam Apparitore neglecto. Et quod amplius eſt, Bald. *ad l. vt perfectius. C. de excep. annal. colum. fina.* in ea opinione verſatur, vt exiſtimet, poſſe * Iudicem parti aduerſæ mandare, vt aduerſarium ſuum citet, quod & Bartol. variis locis, & Specul. *in titu. de citat. § ſequitur, colum.* 1. ſecutum eſſe animaduerto. Sic etiam Iudex poteſt dare licentiam parti, quòd capiat poſſeſſionem, conſtituendo eum executorem in propria cauſa, teſte Barto. Alexand. & aliis *ad l. iuſtè ff. de acquir. poſſeſſ.* & Iaſon *ad l. iubere cauere ff. de iuriſdict. omn. iudic.* ita tamen vt per epiſtolam, vel aliàs ſufficienter, aduerſario qui

Digitized by Google

citatur, de mandato & commiſſione Iudicis conſtare poſſit. Bald. *ad l. ſi vt proponis C. quomod. & quand. Iudex. & ad d. l. vt perfectius.* de cuius deciſionis veritate, cumulatiſſimè agit Rebuffus, *ad conſtit. reg. tom. 3. titu. de citat. in præfat. num.* 80. *cum multis ſeq.* & Robert. Maranta *in tracta. ord. iudiciar. parte 6. incip. propoſui, num.* 44. Tum verò Angel *in tracta. maleſic. ad verb Petro publico & iurato num. 10, num. 4. verſic. Tertiò citatus.* reſpõdet, quòd licet nuncius ſit Curiæ deputatus, per quem citatio fieri poſſit, licere * tamen Iudici, proprio illo
3 nuncio neglecto, ſuperioris Curiæ nuncio vti, eidemque citandi, ſeu in ius vocandi poteſtatem dare. qua in re & Bartol. quoque *in extrauag. ad reprimendum, ad verb. per nuncium*, conſentientem habet. Simpliciter tamen Chaſſanæus *ad conſuet. Burgun. tit. de iuſtit. & iur* §. 6. *num. 5. verſic. Sed tamen*, exiſtimat Iudicem non poſſe mandata ſua mittere executioni per alium, quàm per nuncium publicum illius prouinciæ, vbi eſt Iudex. Sed quia Bartol. allegat, videtur hoc intelligere, vt cuilibet Iudici inferiori, nuncio publico totius prouinciæ, vti liceat. Sanè inciuile eſt, proprium negligere, & panem filiorũ extraneis tribuere. Vnde animaduertere debet Iudex, quod non omne quod licet honeſtum eſt, *l. non omne ff. de regul. iur.* & æquum eſt, ne creditores ex malitia mittant diabolicos executores, qui omnia debitorum * bona in expenſis executio
4 nis & arreſtationis conſumant, & ſi Iudex conſentiat, conuenit non plus eos recipere, quàm ſi creditor Apparitoris illius qui in eo loco, in quo debitor eſt, opera vſus fuiſſet. Rebuffus *ad ord. reg. tomo 2. tit. de lit. requiſ. gloſſ.* 4.

## CAPVT XXI.

### Vtrùm Apparitores magni Senatus vbique arreſtare poſſint.

Digitized by Google

*SVMMARIA.*

1 *Apparitores magni Conſilij iuſſa eiuſdem vbique exequuntur. & 4.*

2 *Apparitores magni Conſilij vtrùm inferiorum magiſtratuū ſentētias mādare queant executioni. & 5.*

3 *Appellari an poßit ab executione Apparitoris ſupremæ Curiæ, ſententiam inferioris Iudicis exequentis. & 6.*

7 *Iudex ſuperior an in territorio Iudicis inferioris ſibi ſubditi, de omnibus cauſis cognoſcere poßit, de quibus poteſt ipſe inferior.*

HINC etiam dubitatum fuiſſe video, vtrùm aulici & magni Conſilij Apparitores, qui certum territorium non habent, paſſim & vbique munus ſuum in tota ditione exercere, ſiſtereque aut arreſtare debitorem, & eius bona poſſint? Ioannes Imbertus *Inſtit. forenſ. libr.* 1. *cap* 1. pauca quædam huc pertinentia annotaſſe videtur. Alibi, inquit, Apparitores certis territorij ſtationibus, quas nos balliagia dicimus, deſignantur, in quibus omnia ad eorum munus pertinentia abſque Iudicis venia poſſunt gerere. Alibi verò nulla locorum lege vel conditione, vtique intra territorij proprij, id eſt Reſſortus, fines coërcentur. Itaque Apparitor vni deſtinatus præfecturæ, quam Seneſchalliam, ſeu Bailliagium vocamus, in alterius ditione ſuis partibus fungi non poteſt, data etiam à magiſtratu, qui illi ditioni præeſt, copia. Quòd ſi quid aduerſus ea fiat, omninò irritum erit, ſi modò appellatio ab eo interponatur. Deinde * verò adijcit, magni Conſilii Apparitores, eius Conſilii decreta in omni Gallia exequi poſſe, quippe qui in hoc conſeſſu in regia agunt, vbiuis locorum in regno iudicant. Proinde eorum officiales, res ab iis iudicatas, citra loci præfinitionem poſſunt executioni tradere. Porrò * magis ambigua eſt quæſtio, vtrum Conſilii Apparitores alias quàm ipſius ſententias, mandare queant executioni. Nam cùm ex * his Apparitoribus quidam de-

bitæ pecuniæ ſolutionem indixiſſet, ab eo debitor appellauit ſupremam Pariſ. Curiam, apud quam appellans eam ſolam grauaminis cauſam adduxit, quòd apparitor ille, ius non habebat id faciendi: verùm Curia rem interiore Conſilio pronunciauit agitandam. Hæc ille. Non eſt abſimile, quod de eadem re Petr. Rebuff. *tomo 3. ad conſtit. reg. tit. de citat. art. 1. gloſſ. 1. numero 4.*
4 ſcriptum reliquit, quòd * Apparitores magni Conſilij
5 poſſunt vbique Conſilij iuſſa exequi. Sed * iuſſa inferiorum magiſtratuum exequi non poſſunt, ſi ad hæc præfecti à Conſilio non ſint. Vnde, inquit, interdum vidi appellari ab executione facta ab Apparitore ma-
6 gni Conſilii, eò * quod ſententiam inferioris Iudicis executioni demandarat Nam ſicut Iudex extra territorium habetur tanquàm priuatus. *l. 3. ff. de offic. præſid.* ſic & omnes Viatores, vbi præfecti non ſunt. Vnde in territorio in quo præfecti ſunt, virgam deferre poſſunt regulariter, extrà verò nō poſſunt, niſi dum iuſſa Conſilij exequuntur. Et quemadmodum ipſe Senatus Principis, ſuam cuique ciuitati & loco inferiori relinquit cognitionem & iudicationem, nullaque ratione pauciſſimis duntaxat caſibus exceptis, de cauſis apud inferiora tribunalia agitandis ſeſe intromittit, quando inferioris illius magiſtratus negligentia non accuſatur & detegitur. qua de re multa *ad tit. de ſupplend. neg. pral. in Decret. & ad l. per minorem ff. de re iudic.* annotant interpretes: Ita multò minùs inuito inferiore aliquo magiſtratu Apparitor Senatus ſeu Conſilij actus iſtiuſmodi arreſtationis & prehenſionis facere poteſt.
7 Quid igitur eſt quod dici ſolet, Iudicem * ſuperiorem in aliquo territorio poſſe cognoſcere de omnibus cauſis, de quibus cognoſcere poteſt inferior in eodem territorio, teſte Innoc. *ad c. cùm ab eccleſiarum, de offic. ordina.* & notant Dd. *ad l. 1. ff. de offic. præfect. vrb.* & rurſum quod Iudex maior facit ceſſare iuriſdictionem minoris. Bart. *ad l. ſi ff. de offic. proconſ.* Alexand. *ad l. iudicium ſoluitur. ff. de iudic.* quodque pro regula tradūt noſtri, quòd Iudex inferior in eodem loco habet iuriſdictionem accumulatiuè, non priuatiue, teſte Aret. *conſil.* 102. Angel. *ad d. l. 1. §. ſi quis. ff. de appell.* & iudices ſpe-

ces ſpeciales in ciuitate, non præiudicant poteſtati loci, *l. nequicquam, ff. de offic. pro conſ.* Non ineleganter hunc nodum diſſoluit Anchoran, *ad c. volent. sed. o ſi. leg.* dum ait, Iudicem minorem maiori cedere in his quæ ſpicē cet culmen dignitatis, & venerationem ſpectant, non etiam in his quæ contentioſæ iuriſdictionis exiſtunt, per § *nulla. in auth. de defenſ. ciuit. col. 3.* Quo modo Epiſcopus in ſua ciuitate poterit exercere iuriſdictionem ſuā ſuperueniente legato, ſed eo præſente ſolenniter benedicere non poterit. Tum verò quando inferioris & ſuperioris iuriſdictiones ita conſtitutæ ſunt, vt altera per alteram iuuetur, & vt ſpecialis iuriſdictio generali adiungatur, tunc magis cumulatio, quam priuatio iuriſdictionum dici poteſt, *vt l. fin. C. de iuriſd. omn. iudi.* Sed vbi iuriſdictiones iſtæ ſunt planè diuerſæ, vnus Iudex etiam maior non intromittit ſe de iuriſdictione Iudicis inferioris, ne iudicia confundantur, *l. hac conſultiſſima. C. de teſt.* Et his quidem ceſſantibus, ſi vel ſtatutum, vel conſuetudo, vel præſcriptio, vel priuilegium exiſtat in contrarium, vt eſt in his ditionibus, Iudex maior, & Senatus de iuriſdictione inferiorum locorum, ciuitatum, aut magiſtratuū, ſe non intromittit, vt not. latè Felin. *ad c. p. ſtoralis, de offic. ord.* Eodem igitur modo, & Apparitores ſeſe immiſcere rebus, ad alios inferiores pertinentibus non poſſunt. Ordine enim cunctā in repub. fieri comparatum eſt, ea ratione, quam natura quoque rerum oſtendit, vnde harmonia, ſeu concors rerum ſymmetria exurgit.

---

## CAPVT. XXII.

### De pœna Apparitoris extra territorium arreſtantis.

*SVMMARIA.*

1 *Apparitor quando carcerari poteſt.*

2 *Regij Viatores, an poſſint ab inferiori magiſtratu carcerari.*

3 *Cautela pro eo qui fecit arreſtum perperam.*

4 *Iudex inferior quando animaduertat in Apparitorem regium.*

5 *Apparitor egrediens limites ſuæ poteſtatis, tenetur iniuriarum.*

CVLPA eſt, vt ait Pomponius. immiſcere ſe rei ad ſe non pertinenti, *l. culpa ff. de reg. iur.* Apparitor igitur qui in loco, & intra limites ſuæ functionis non manet, ſed pro libidine ſua. quod ad ſe non pertinet, & in alio loco vbi hoc illi permiſſum non eſt, arreſtare audet, adeoq́, alienæ rei citra legis adminiculum ſeſe immiſcet, culpa carere non poteſt: turbato namque ordine facit quod ſua minus intereſt: niſi fortè propter periculum fugæ debitoris, vt ait Paris de Puteo, *in tract. de ſyndic. ad verb. cleric. cap. 2.* Sed qua ratione & quo modo, hæc culpa, quæ pœnam vtique requirit, *l. ita vulneratus ff. ad leg. Aquil.* coërcebitur, quibuſq́ue tandem vinculis reprimetur audax hoc & temerarium facinus, quæri ſolet. Sanè Ludouicus Romanus, qui pro ætate ſua, in iure, & in foro diligenter conſiderauit, *ad l. nolle adire, num. 3. verſi. quinimò nedum. ff. de acquir. hæred.*
1 reſpondit, eiuſmodi * apparitorem & nuncium vinculis, mancipari, & in carcerem conijci poſſe. Nam & Iuſtinianus, executorem qui clericum ad vetitum tribunal laici Iudicis euocauit, ab Epiſcopo loci in loca decanica detrudi poſſe conſtituit, *authent. cauſa quæ. C. de Epiſcop. & cleri.* quod & Bald. *ibi, verſi. vltimò nota. ſequitur cum gloſſ. in § 1. in authent. apud quos oport. cauſ. dic. monach. colum. 6.* Porrò autem Petr. Rebuffus *ad ord. reg. tomo 2. titul. de literis requiſit. gloſſ. 3. num. 32. verſi. non poterit*, ſcribit
2 quòd * non poteſt dominus loci detrudere in carcerē Viatorem Regium exequentem literas regias, ſine literis requiſitoriis, vt fuit pronunciatum Burdegaliæ, prout refert Boërius *quæſt. 8.* Sed arreſtare equum illius poterit, inquit, niſi Seruiens executioni à ſe perperam, & ſine permiſſu Iudicis factæ renunciaret: quia tunc non debet equus eius teneri. Ideò * cautela eſt, quando Seruiens temerariè & perperàm fecit execu-

tionem, vt illi renunciet, ſecundùm eundē Rebuffum. Cæterùm Ioannes Imbertus Rupelanus, *Inſtit. forenſ. cap. 1. ſecutus Fabrum ad l. in officiales C. de offic. rect. prouinc.* per illum textum aſſerit, verum quidē eſſe, quod Iudex loci communiter manum in Apparitoris huiuſmodi equum iubet iniiciendā, quoad iudicio ſe ſiſtat: & ei nonnunquàm diem dicit, vt per ſe reſpondeat: aliquando verò carcere detentum cauſam dicere cogit, quoties iniuſſu illius Iudicis aliquem iuriſdictioni eius mancipatum, Apparitor apprehenderit, vt pro iudicantis arbitrio eius temeritas mulctetur. Verùm Iudex alius quàm Regius, non poteſt in Apparitores Regios animaduertere: Ita vt quamuis Iudices inferiores ius perſequendi, aut ad ſummum prehendendi hos Apparitores haberent, *per d. l. in officiales.* oportet tamē eos ad Senatum, qui iuſtam pœnam infligere poſſet, tranſmittere, *l. 2. C. de offic. mag. mili.* Atqui Guid. Pap. nobilis Galliæ practicus non abſimilem quæſtionem tractans *quæſtio. 328. incip. Se miens* reſpondit * Iudicē inferiorem poſſe punire Seruientem Curiæ, dummodò hoc ſignificet Curiæ illius ſuperiori. Quæ ſententia Guidonis, non tam multum ab his quæ dicta ſunt ex Rebuffo & Imberto, diſcrepat quàm fortè aliquibus prima facie videtur: Nam ſi carceri mancipatus, aut aliter detentus ſit Apparitor, Iudex qui manus in eum iniecit, Senatui hoc quod factum eſt ſignificabit, & repentè remittet illic puniendum. Cæterùm ſi Senatus non repetat, aut non reſpondeat, vel aliter diſſimulet, correctio inferioris in eiuſmodi Apparitorem procedet, teſte Chaſſan. *ad conſuet. Burg. des Iuſtices & droicts. Rub. L'amende de ſimple reccuſſe. §. 7. ad verb. L'amende. num. 43. verſic. Quinta concluſio.* Tutius eſt ſanè hoc caſu eueniente, certum Senatus reſponſum expectare: Pluraque de his, *d. loco apud Boerium vide.* Ad actionem iniuriarum quod attinet, nihil hæſitandum eſt: huiuſmodi enim * Apparitor per illicitam arreſtationem, & Iudici, & parti læſæ iniuriam facit, *c. ex parte, de verborum ſignific.* 4

# CAPVT XXIII.

## Quid ſit pœna eius, qui ſe Apparitorem eſſe ſimulat, cùm non ſit.

*SVMMARIA.*

1 *Nuncius falſus de falſo tenetur.*

2 *Comitem, Doctorem, ſeu Magiſtratum ſe ſimulans cùm non ſit falſi crimen contrahit.*

3 *Tabellionis officio fungens, qui nunquàm Tabellio fuit, qua pœna puniatur.*

4 *Iuriſdictionem non habens, ſed habere ſimulans, quo modo puniatur.*

5 *Apparitores, vt plurimum maligni, infames, ac viles ſunt.*

6 *Apparitor ſimulans ſe mandatum arreſtandi habere, qua pœna teneatur.*

1 ANtiquitas nihil aliud exiſtimabat eſſe Deum, quàm prodeſſe mortalibus, ex quo prouerbium natum eſt: Homo homini Deus. Sed quoniam paulatim abundare cœpit iniquitas, & refrigeſcere charitas, vt eſt apud *Matthæum 24 cap* Homo homini lupus factus eſt, milleque nocendi artes adinuentæ ſunt, quibus fraude & dolo, alter in alterius fortunas irrumpat, & proximi honorem conuellat; Quo pertinet ſceleratum & deteſtandum hoc factum eorum, qui ſub auctoritate publica, quo pecuniam ſubdolè emungant, & ab imperitis hominibus, neſcio quid extorqueant, ſimulant ſe Apparitores eſſe, cum non ſint, auctoritatemque & poteſtatem arreſtandi, accepto ob eam cauſam ſalario, ſibi vſurpant. Memini paucis hinc diebus, miſellum quendam & ſimplicem ruſticum eiuſmodi lupo prædam fuiſſe, ſimulanti ſcilicet ſe Regium Ap-

paritorem eſſe, eoque titulo innocentem illum hominem ad iniquiſſima quæque adigenti. Sed quæ ſit huius tam nefarij facti pœna videamus. Et Vlpianus quidem, Qui nomine Prætoru, inquit, *literas falſas reddidiſſe, dictum vel falſum propoſuiſſe dicitur, ex hac cauſa actione pœnali in factum tenetur, quanquam legis Corneliæ reus ſit, l. qui nomine, ff. ad leg. Cornel. de falſ.* Sicut generaliter nuncius * falſus de falſo tenetur, teſte Barr. *ibi* & Alexan. *ad l. Diuus, de cuſtod. reor.* Specul. *de execut. verſi. ſed quæritur.* Iaſon *ad §. quadrupli. inſtit. de actio.* Felin. *ad c. tertio loco. de probat.* & nominatim Matthæ. de Afflict. loquens de eo qui ſimulat ſe eſſe appatitorem Curiæ. *In Conſtitutio. regni, quæ incipit, Dirum & diram.* Et in 1
ſimili, appellans * ſe Comitem, Doctorem, Magiſtratum, cùm non ſit, actumque aliquem facit his congruentem tantùm, non minùs falſi crimen contrahit, quàm ſi alienum ſigillum aut nomen, cum alieno incommodo ſibi vſurpaſſet, *l. ſi quis, & ibi Doct. C. de aquæduct. libro 11. ad c. 1. de magiſtrat. ad c. tam literis, de teſtib. l. vnica, C. de mendic. valid. libro 11.* Chaſſan. *ad conſuetud. Burg. Des Iuſtices & droicts. & vbr. meſſiers, ad verb. de leurs rapports, numero 6. & 7.* Grauius ſanè Hippol. de Marſil. *ad l. eiuſdem, colum. 2. num. 6. ad l. Cornel. de ſicar.* eum qui * nunquam Tabellio fuit, ſi vt 2
Tabellio inſtrumentum conficiat, morte plectendum reſpondit, iuxta ſententiam Bald. *ad l. eſſe data opera, C. qui accuſ. non poſſ.* Ex quo dubia redditur Angeli opinio, *ad l. ſi vacantia, C. de bon. vacant. libro 10.* exiſtimantis 3
eum * qui iuriſdictionem non habet, ſed ſimulat, pœnæ falſi obnoxium non eſſe. Ego cum Modeſtino reſpondeo huiuſmodi ſimulatorem, pro admiſſi qualitate, *ſecundùm l. Cornel. de falſ.* grauiſſimè eſſe puniendū. *l. eos § fin. ff. ad leg. Cornel. de falſ.* licèt hac in re opiniones Doctorum varient, & Senatus * ſe Tholoſanus quid conſtituendum eſſet, anxiè dubitarit, vt apud Aufrerium *deciſ. 401.* videre licet. Et in hac quidem ſententia etiam D. Damhouderium *in Enchirid. rerum criminal. cap. 123. numero 10.* fuiſſe video. Sed vt * Apparitorum ipſorum malitia & infamis vita ſæpenumerò abundat in Republica, quo nomine multum con- 5

queritur Andreas de Iſernia, *in conſtitut. Neapolit. de aſſig. lit. citat num. 5 in lectura peregrin.* Suntque vt plurimum viles perſonæ, vt ait Robert Marant. *in tract. de ord. iudic. parte. 6 num. 43. tit. de citat.* Ita quoque ad falſitatem non diſſimilem, non raro declinant, & mandatum arreſtandi ſe habere iactitant, falsò & contra veritatem; vt hac mentita fide, à debitore mandatum veluti redimente, aliquid accipiant; Quod qui * faciunt,
6 proculdubio crimen concuſſionis contrahunt, *l. 1. ff. de concuſſ.* & non ſolum ad quadrupli reſtitutionem obligati ſunt, falſúmque committunt, ſed & concuſſionis nomine etiam aliàs criminaliter puniuntur, *l. quod euitandæ, ff. de condict. ob turpem cauſam.* Iaſon. *ad d. §. quadrupli* Odofredus. *ad l. iubemus*, C. *ad leg. Iul. repet.* Bartol. *ad l. 1. C. de naucul. lib. 11. text. & gloſſ. in l. ſi quis concuſſerit*, C. *ad leg. Iul. de vi.* Vnde etiam in ſimili reſpondet Paris de Puteo *in tract. de ſyndic. cap. 7. de Syndic. iudic. num. 7.* quod officialis qui, vt componat cum eo de cuius delicto nihil omninò conſtat, pœnā minatur, tenetur iniuriarum: Et quod Iudices qui ſimulant ſe habere mandatum capiendi, torquendi, moleſtandi, idque falsò, extra ordinem puniuntur, falſique admiſſi nomine tenentur.

## CAPVT. XXIIII.

### De Apparitore metu, precibus, vel ſordibus corrupto, & arreſtum non faciente.

*SVMMARIA.*

1 *Luxuries & auaritia, homines plerunque ad ſcelera adigunt.*

2 *Metus omnis turpis eſt in iudice.*

3 *Iudex negligens, aut iuſtitiam non adminiſtrans grauiter punitur.*

Digitized by Google

4 *Apparitoribus arreſtum commiſſum non facientibus, quo modo partibus conſulatur.*
5 *Apparitores improbi ab officio ſunt remouendi.*
6 *Remoueri quis poteſt ab officio ob ſolam negligentiã.*
7 *Iudex contra Apparitorem improbum ſummariè procedit.*
8 *Remotus ab officio, an amplius ad idem, vel aliud admitti poſſit.*
9 *Seruientem ſeu Apparitorem delinquentem an iudex remoueat, an verò is qui illum conſtituit.*

DVÆ ſunt res, inquit Cicero, quæ maximè *homines ad maleficium impellunt, luxuries, & auaritia Vnde cum plerique Apparitores aut poculis, aut nummis nimium addicti ſint, adeo vt in quibuſdam, neque pecuniæ modus eſt, neque cupiditatum, quas nulla præda vnquam improbè parta minuit, ſed auget potius, atque inflammat; frequẽter accidit, quòd cum arreſtandi ſeu ſiſtendi mandatum receperunt, vel pecunia corrupti, vel amore familiaritatis & compotationis excæcati, diſſimulant, officiumque ſuum non faciunt, magno Reipublicæ malo, & graui creditorum periculo ac detrimento, de quibus his verbis ſcribit Carol. Molinæus, *ad 2. part. conſuetud. Pariſ. tit. 2. § 52. gloſſ 1. numero* 184. Notæ enim ſunt expilationes Apparitorum præſidialium, præſertim hoc tempore quo non ſolum officia multiplicantur, ſed non niſi ingenti pretio habentur, & iam ridiculæ ſunt antiquæ ſanctæ conſtitutiones, de eorum ſalarijs editæ; nec hoc ſolũ, ſed multò plus exigunt à pauperibus ruſticis, quibus breue temporis ſpacium, & vſurarias dilationes ſubinde vendunt, ne pignora transferant, aut ne vili diſtrahant. Hactenus ille. Alios verò metus & potentia debitoris, extra limites iuſtitiæ & propriæ functionis, in tranſuerſum agit, contra dictum *Eccleſiaſtici cap.* 7. de iudice loquentis: *Noli fieri* * *Iudex, niſi valeas virtute perrumpere iniquitates, ne forte extimeſcas faciem potentis, & ponas ſcandalum in agilitate tua.* Ideoque idem Mo- 2

linæus *d. loco*, iterum ſubijcit, Neceſſe eſſe ad rectam & debitam, & à Deo præceptam politiam, non ſolùm iudicandi officia, ſed quæcunque vel minima iuſtitiæ miniſteria, idoneis & fidis, gratis concedere, quemadmodum & beneficia omnia, & dignitates eccleſiaſticas, Sic enim fieret, vt nefario, & cauponario rerum ſacrarum & magiſtratuum quæſtu ſublato, totum regnum, & præcipuè maieſtas ipſa Regis, non ſolum coram omnibus hominibus, ſed etiam coram Deo & angelis, & ſanctis eius, magnoperè floreret & proſperaret, & omnibus tam ſpiritualibus quam temporalibus opibus, & maxima pace lætaretur, &c. Defectus verò iuſtitiæ, & licentia peccandi, facit eiuſmodi Apparitores veré eſſe, quod de eis ſcribũt veteres, quod ſunt vt plurimum viles, voraces, praui, auari, pertinaces, & proterui. Paris de Puteo *in tractatu de ſyndicatu in verb. familia.* 1. Baldus. *ad l. ſi vt proponis*, C *de execut. rei iudic* Fredericus de Senis *conſilio* 119 Tyraquel *de retract* §. 8. *gloſſ* 9. & probatur ſatis *in l.* 1. *C. de muner. libro* 12. & in *l.* 1. C *de priuileg eorum qui in palat. mil. & in l omnes*, C. *de epiſcopo. & cleric* Hos igitur & ſua quoque pœna iuſta manet Nam * ſi iudex negligens vel
3 corruptus, & parti requirenti iuſtitiam non adminiſtrans, tam grauiter coerceatur & puniatur, *l.* 1, C. *de deſert. l. fin.* C *public. laeit. lib*, 12. latè Paris de Puteo *in d tract de ſyndic ad verb. negligentia, capite* 1. *aliiſque locis multis*, quantò magis hoc genus hominum ignobile & vile, niſi Apparitores Regios excipias, qui honoratiores fortè aliquibus videntur, licèt aliquando
4 non ſint, puniri debet Sanè * qualeſcunque ſint, quando arreſtum facere nolunt, aut ne faciant, latitant, & ſe ſubducunt, poteſt pars in eum caſum contra eos proteſtari, condemnabũtur eidem parti executionem ſeu arreſtum requirẽti ad expenſas, damna, & id quod intereſt, vt ait Rebuffus *ad ordin. reg. tomo* 1. *tractat. de ſentent execut artic* 8 *gloſſ* 5. *& tomo* 3. *in tractat. de citati in præfat. num.* 80 Ita vt non multò aliter ſeſe loco ipſius debitoris conſtituere videantur, quàm Iudex pro arreſtatione requiſitus, & negligens, vel iuſtitiam non adminiſtrans, *l. fin. & ibi Dd. ff. de var. & extraordin.*

*gnit* pulchrè Caſtrenſ. *conſ. vlt. vt ſit. ſecunda cauſa eſt, libro* 1. *c.* Dominus noſter 23. *quæſtio.* 2. Sed & diui Principes Gratianus, Valentinianus, & Theodoſius, huiuſmodi * executores qui officium ſuum facere ceſſauerūt, ab executione remouendos, alióſque in locū eorum ſupponendos eſſe reſcripſerunt, vt ſciant cauſas à ſe non eſſe deludendas, nec lucri gratia aliquod eis vitium imponendum, *l.* 1. *C. de ſportul.* Quomodo, quod amplius eſt, in multis aliis caſibus, ex * ſola negligētia, non dico malitia, & improbitate vel corruptione, eum qui publicam aliquam functionem ſuſtinet, ab officio remoueri, notat Bellouiſius *in ſua praxi, ſub tit. de citat.* Ad quam * quidem remotionem & arbitrariam coertionem, ex ea enaſcentem, non ordinario & ſolenni ritu, ſeu ordine iudiciorum, ſed ſummariè, de plano, velo leuato, & ſine ſtrepitu procedendum eſſe teſtatur Bald. *ad d. l. fin.* Sed an * venia digni ſint, vt poſtea elapſo aliquo temporis ſpatio, denuò ad ſuas functiones admitti poſſint, quæſitum fuiſſe ſcio. Sanè, ſi propter admiſſum iſtiuſmodi delictum, per ſententiam iudicis remoti ſunt, quia iudex ſemel ſuo officio eſt functus, reſtitui ab eo non poſſunt, *l. ſi quis decurio,* & ibi Bald. *ff. de falſ.* & in terminis decidit Chaſſanæus, *des iuſtices & droicts. Rubr. Meſſiers & Sergens* § 6. *numero* 50, quemadmodum & quilibet alius officialis propter negligentiam, vel culpam in officio commiſſam, remotus, non admittitur ad aliud officium, & alios honores, *l. quicunque, C. de diuerſ. offic. lib.* 12. etiamſi propterea ad omne damnum parti illatum, ad ſumptus omnes, & ad id quod intereſt, teneantur, præſtito aduerſus ipſos in litem iureiurando, vt not. Paris de Puteo, *in tract. de ſyndic. ad verbum, negligentia, capite* 4. Quinimò quod magis eſt, *cap.* 2. exiſtimat eiuſmodi Officialem abſolutorium reſcriptum impetrare non poſſe, neque contineri hunc ſub generali indulto Principis ciuibus conceſſo, ſed ſimpliciter remoueri, etiam officio eius adhuc durante, *l. ſi aliqui, C. de ſuſcept. l. iudices, C. de dignit.* Sed breuius de his Albericus *ad l. ſi quis, C. de offic. præfect. prat. orien. verſic. ſed nunquid,* ait eos qui ob delictum ſuum remoti ſunt, ipſo iure ad

Margin: 5 (at "huiuſmodi * executores"), 6 (at "ex * ſola ne-"), 7 (at "Ad quam * quidem"), 8 (at "Sed an * venia")

Digitized by Google

# CAPVT XXV.

## Arreſtatus an credere Apparitori debeat.

*SVMMARIA.*

1 *Apparitori an & quando credatur literis ſui officij non oſtenſis, & num. 4.*

2 *Apparitor eſſe præſumitur, qui pixidem defert.*

3 *Offendens Apparitorem non habentem ſignum, an eodem modo puniatur.*

5 *Pro nuncio præſumitur in his, quæ officium eius concernunt.*

6 *Mandatum an præſumatur.*

7 *Apparitori an ſit credendum, conſuetudo docet.*

VTrùm verò is, qui arreſtatus eſt, credere debeat Apparitori, ſe Apparitorem eſſe, ſiſtendiq́; poteſtatem habere, aſſerenti, dubiũ eſſe poſſet, Bart *in tract. quom in laeſ. maieſt. crim. proced. in verb. per nuncium.* reſpõdet, credendum * eſſe Apparitori, etiamſi non oſtẽdat literas ſui officij, in loco & iuriſdictione intra quam eſt Apparitor, *c. cùm dilecti, de dolo & contum.* præcipuè ſi aliquod ſignũ habeat, cuiuſmodi alij Apparitores habere ſolẽt. Nam eo ipſo quod quis * defert tale ſignũ, præſumitur quod ſit Apparitor. Boër. *quæſt.* 170 *num* 4. Innoc. *ad c. quoniam contra, de probat.* Peruſ. *ad c. cum parati, colum. 6. num.* 10 *de appel.* Rebuff *ad conſtitut. reg. tom* 3. *tit. de cita. art.* 1 *gloſſ.* 2 *num.* 3. *verſic. creditur.* Sicut ecõtra Salicet. *ad l. ſanctum, ff de rer. diuiſio.* & Salicetum etiam ſecutus Chaſſan. *ad conſuet. Burgun. rubr.* 1. § 7. *num.* 25. *verſic. pro ſexta limitatione*, reſpondet, quod * ſi quis offendat nuncium vel Apparitorem non habentem ſignum in ea qualitate, hoc eſt tanquam offendens nũcium & perſonam publicam, non punitur: multúmq; ait ſignum eiuſmodi operari, vt illi qui ſe Apparitorem eſſe dicit, credatur vel non credatur, *gloſſ. ad l. magis puto. §. ne tamen, ad verbum, viatorem, ff. de rebus eorum*

1

2

3

quamuis aliàs Regijs & * prouinciarum executoribus, non niſi oſtenſis literis, in grauioribus cauſis credatur, qua de re plura *dicto loco numero* 27. Chaſſanæus. Sed hæc in citatione verbali dubium vix habet: Nam ſi Apparitor vel ſignum iſtiuſmodi habet, vel pluries poteſtatem hanc ſciente debitore exercuit, fidem ei adhibere debet Bald *ad l. exemplum, in fin. C. de probat.* Abbas & Felin. *ad c. ſuper his, de fide inſtrum* quia facilis eſt hoc caſu recurſus ad ipſum iudicem; à quo quæ ſit Apparitoris illius qualitas cognoſci poteſt, teſte Paulo Pariſio *conſ. num.* 11. *lib.* 4. Cæterùm de citatione reali, in qua ſi ius ſcriptum ſequaris, cauſæ cognitio (vt diximus) requiritur, & ad quam expreſſum mandatum Iudicis eſt neceſſarium, maior eſſe poſſet dubitatio, vtrùm credatur Apparitori, ſe appatitorem dicenti, & mandatum arreſtandi ſe habere alleganti. Sunt enim qui id negant; ſunt etiam qui affirmant ex eo, quod niſi præſumeretur præcedens commiſſio, ſequeretur quod nuncius falſum ſcienter committeret, *l. qui nomine ff. de falſ. Rom. ſin.* 313. quæquidem præſumptio mi-
5 nimè eſt accipienda, *l. merito, ff. pro ſoc.* & * pro nuncio præſumitur in his quæ officium eius concernunt, *l.* 2. *C. de execut. & exact. lib.* 12. *gloſſ. & Dd. ad d. c. cum parati.* Vtranq; ſententiam ſuis argumentis ac rationibus validè vtrinq; ſuffultam *lib. præſumpt. reg.* 3. *cap.* 14. refert Alciat. tandémque etiam opinatur, in reali citatione quæ aliqualem cauſæ cognitionem deſiderat, neceſſarium eſſe, vt de ea in actis conſtet. Sed ſi iudex in vim illius realis citationis ad vlteriora procedat: tunc, in-
6 quit, præſumi * poteſt mandatum præceſſiſſe, *l. ſi filius, ff.* vbi Bald. & Salic. *C. de pet. hæred.* Ego verò in ea ſententia verſor, vt exiſtimem ad leges ſcriptas quod attinet in citatione reali, quam prehenſionem ſeu arreſtationem, aut impedimentum rectius dixeris, commiſſionem, & commiſſionis illius demonſtrationem eſſe neceſſariam, vt quis arreſtari poſſit niſi tamen periculum ſit in mora, quod ſuperioribus capitibus fuſius à nobis dictum fuit. Sed vbi conſuetudo diuerſa eſt, vt plerunque hic vbique eſt, periculo arreſtari procuràus, neceſſum eſt eum qui arreſtatur & impeditur,

nuncio etiam non oſtendenti mandatum parere, modò inſignia apparitorum gerat, aut pro tali publicè habeatur, quia * conſuetudo in his ſequenda eſt. Bald. *ad l. neminem, C. de exhib. re.* Iaſon *in d. §. quadrupli*, & ibi Fab. Idem Bald. *ad l. ſi quando, C. de teſtib.* 12. q Corn. *conſ. 2. in fin. lib.* 4. Qua tamen in re prudenter cauere ſolent magiſtratus, vt intra triduũ actio aduerſus arreſtatum intendatur, poteſtque in eiuſmodi rebus eam moderationem iudex adhibere, quam exiſtimabit propoſito negotio maximè conuenire, *arg. l. qui pro tribunali, ff. de re iudic.* Porrò autem eundem hunc articulum latè ſuo more explicat Tyraq. *de vtroque retract.* Latius verò & eleganter Hippol. *ad l. de vnoquoque, num.* 115. *cum ſeq. de re iudic.* quos ſi libet vide. 7

## CAPVT XXVI.

### Apparitori referenti ſe aliquem arreſtaſſe, an ſit credendum.

### SVMMARIA.

1 *Apparitores an coram teſtibus arreſtare debeant.*
2 *Apparitor an apparitori teſtis eſſe poſſit.*
3 *Iudici aut Arbitro ſoli non creditur.*
4 *Apparitori ſoli an credendum ſit, iudicis arbitrio relinquitur.*
5 *Apparitoris falſam relationem facientis pœna.*
6 *Apparitoris falſitas quo pacto conuincatur, relatiuè.*

EAdem quoque ratione dubitari poteſt, vtrùm ſoli Apparitori credẽdum ſit, qui ſe creditorem ipſum, vel res eius arreſtaſſe affirmat? Rebuffus *ad conſtit. reg. tomo 3. art. 1. gloſſ. 2.* & moribus & legibus Gallorum receptum eſſe teſtatur, ne * Apparitores executionem faciãt, niſi duos teſtes adhibeant, qui teſtificari de illo 1

*ff. de rebus eorum. & ad d. c. cum parati.* Lucas de Penna, *ad l.* 1. *C de Curial libro* 12. Conſtat autem ex his quæ ante diximus, arreſtationē maximi præiudicij eſſe. Alij hoc totum, an * Apparitori ſoli credendum ſit, Iudicis arbitrio & religioni relinquunt. Quid enim, inquiunt, ſi Apparitor ſit vitæ diffamatæ, & debitor integerrimus? Conſiderabit itaque iudex qualitatem perſonarum, atque negotij, & huic vel illi magis credet, vel iuramento ab eo exacto, vel etiam non exacto. Archid. *ad c propoſuiſti, & ad c. venerabilibus, de ſentent. excommun lib* 6 latè Petr. Iacob. *titul. de act, de conſtit. pecun col. um pen verſic.* nec etiam deberet credi. Alij denique ſimpliciter aſſerunt, Apparitori eſſe credendum per *l.* 1. *§ cura carnis, verſic. quies,* & ibi Bald. *ff. de offic. præfect. vrb. & d. l. magis puto, § ne tamen. & l. ſi quis decurio, C de falſ & l. Apparitores, C. de exact tribu. libro* 10. quam opinionem Deci. *Imol. & Philip Franc. in d c. cum parati,* communem eſſe teſtantur Nam & Seruienti & Apparitori creditur ſuper eo, quòd inuenerit tales ludentes, vel animalia damnum facientia. Bartol *ad l. ea quidem C. de cenſ* maximè ſi ad inquiſitionem illius rei fuerit deputatus, vt ait Paris de Puteo latè *de ſyndic. ad verb notorium, cap. vlt. num.* 3 Tyraquel. quoque *de vtroque retract §* 8. *gloſſ* 9 *in princ. num* 11. *verſic. & hac quidem.* hanc opin. (quantum ad ius commune attinet) veriorem eſſe aſſerit; ſed id tamen cum moderationibus, quę ſequuntur. Primò, vt is Apparitor ſit publicus & iuratus, *gl. ff. d d § cura carnis.* Bald. *ad l.* 2 *C de ſpor.* non quod in quolibet actu iuramentum præſtare debeat, ſed ſatis eſt eum in principio iuraſſe ſe fideliter officium ſuum executurum, vt fieri ſolet & debet. Bald *ad d l magis puto. §. illud, & ad d. l* 2 Secundò, vt ei credatur, ſi iſtiuſmodi negotium ad officium eius pertineat, vel ex eo dependeat. Cyn *ad d. l. ea quidem* Bart. Bald. *ad d. §. cura carnis.* latè Chaſſanæus *ad conſuetud. Burg. titu de iuſtitia. §* 6 *in gloſſ. par leurs ſermens.* Quid autem ſi arreſtatus vel pars * falſam eſſe Apparitoris relationem probauerit, quomodo Apparitor punietur? certè Rebuffus *d. tomo* 3. *art.* 5. *gloſſ.* 4. *verſic. quid ſi*

# CAPVT XXVII.

## Quis ſalarium Apparitoris ſoluere ei debeat.

### *SVMMARIA.*

1 *Expenſas ſoluere debet, qui actum fieri deſiderat.*
2 *Inſtrumentum fieri mandans, Tabellioni ſoluere tenetur.*
3 *Boui trituranti os non eſt claudendum.*
4 *Apparitor plus accipiens quàm ſalarium, quo pacto puniatur.*
5 *Pœnæ extra caſum ſuum non ſunt extendendæ.*
6 *Apparitori, qui operam dedit vt arreſtaret ſi ex pœnitentia creditoris deſiſtat, nihilominus ſalarium debetur.*

MVLTOS paſſim reperias, qui lites libenter ſuſcipiunt, ſed ægrè aliquid in has expendunt. Quo modo & in hac quoque materia arreſti, qui arreſtum ſolicitant, & operam Apparitoris exquirunt, non raró eo facto, nodum in ſcyrpo quærunt, ab ipſo debitore arreſtato ſalarium peti volunt. Sed iſtorum hominum ſordes, vnus ex multis, *ad §. quadrupli. Inſtitut. de action.* confutat Faber, qui ea in re Iaſonem, Zaſium, & alios ſibi conſentientes habet, quod executor ſeu Apparitor, non à debitore, quem vtique inuitum detinet vel arreſtat, ſed à creditore arreſtum poſtulante, ſalarium ſuum exigere debet. Nam vt ait, Vlpianus, quo loco de exhibitione agit, ille tenetur 1
ad expenſas, cuius gratia celebratur actus, *l. ſed & ſi. §. 1. ff. ad exhibend.* Expreſſiùs verò hæc, Accurſium ſecutus *ad l. cum ſæpè. C. de erog. milit. annon.* tradidit antiquus interpres Iacobus Rebuffus: Si quis, inquit, petit cuſtodiam militarem in ſui fauorem, aut defenſionem, ſumptus præſtare debet; Sin autem cuſtodia in

eius odium, vel detrimentum poſtulatur, puta quia eſt arreſtatus, vel aliàs cuſtoditur, eo caſu non ipſe ſumptus præſtat, ſed is qui fecit illum detineri, quia gratia ipſius fit, ideóq; tenetur, non multò aliter * quã
2 tenetur ſoluere tabellioni, is qui ad ſuam defenſionẽ, iuriſque proprij tuitionem, inſtrumenrum fieri mandat. Quam ſententiam etiam Ioannem Conſtan. *ad ordin. reg. artic.* 183. *verſic. & reprobat.* Ioan. Fabrum ſecutum eſſe video, quippe quod reus ipſe nũquam ſolueret, & interim Apparitoribus, qui ex hoc ſuo offi-
3 cio victum corradere debent, ſoluendum eſt, ne * boui trituranti claudatur os, *capite cum ſecundum, de præb.* & tandem non inueniantur, qui munus iſtiuſmodi ſubire velint. Et hac quidem occaſione Chaſſanęus *ad conſuetudinem Burg. tit.* 1 *Rubric. de l'amende, de ſimpl. reſcouſſe* § 7. *ad verb. l'amende, num.* 44. diſputat, nunquid apparitores poſſint ſibi ipſis ſoluere, & pignora propria eorum auctoritate, à reo capere pro eorum ſalario; quod quidem prima facie fieri poſſe videbatur, *per* §. *tripli Inſtitut. de actio.* & per ea quæ notat Iacobus Bellouiſ, *ad* § *illud. in authen. de exhib. & tranſ. reis, verſic. quæritur decimoſeptimò, &c.* ſecutus tamen Iaſon. *ad dictum.* §. *quadrupli, in ſecundo notab.* eam conſuetudinem iuri communi, & æquitati naturali aduerſam eſſe ait; quam etiam Faber *ibi numero* 10. *verſic & nota quod, &c.* licèt nonnihil fluctuans per abuſum irrepſiſſe reſpon-
4 det. Quod * ſi talis Seruiens excedat ſalarium taxatum (qua de re ex Nouellis conſtitutionibus multa colligi poſſunt) *authen. vt litig. in extraord. & in authen. de ſanctiſſ. Epiſcop.* § *ſportularum. & in authent. de iudicibus*, §. *nullo quoque*, & de his exceſſibus grauiter conqueritur Molinæus *ad ſecundam partem conſuetud. Pariſ. titul.* 2 *gloſſ* 1. §. 52. *numero* 184) etiam ad quadrupli reſtitutionem eum teneri, *d. loco, numero* 6. aſſerit Iaſon. Sed cum hodie partim noua conſtitutione Caroli V. Auguſt. partim ſtatutis particularibus locorum, ſalaria certa Apparitoribus prędixa & conſtituta ſint, an etiam hodie ſi plus exegerint & receperint, in quadruplũm condemnabuntur? videtur quod ita damnari debent, cum eadem ſit ratio, & grande delictum eſt in publicis officiis

exercere quæſtum ex arbitrio proprio; & vix quicquam minus ferendum eſt in republica, quàm furtum huiuſmodi manifeſtum. Faber putat ſatis æquum eſſe, quod etiam hodie coerceatur temeritas iſtorum nunciorum pœna quadrupli, ſed putat de rigore durum eſſe, cum * pœnæ extra caſum ſuum non ſint extendendæ, *l. interpretatione, ff de pœn.* exiſtimátque propterea cum Ioanne de Platea extra ordinem iſtos coercendos, atque puniendos eſſe; Cæterùm Iaſon tenet contrarium, putans poſſe extendi pœnam quadrupli, etiam ad caſum ſtatuti, cum non poſſit dari diuerſa ratio, vtpote quod idem ſit crimen nuncij excedentis legem, & excedentis ſtatutum. Zaſius verò *ibi numero* 5. putat hanc diſcordiam ita eſſe componendam, quod ſi pœna, excedenti nuncio eſt in ſtatuto expreſſa, tunc vera eſt aſſertio Fabri, quia ceſſabit pœna quadrupli, cum generi per ſpeciem derogetur, *c generi, de regul. iuris, l. ſanctio legum, ff de pœnis.* Si autem non eſt ſpecialis pœna oppoſita in ſtatuto, pœna quadrupli locum habet, quaſi dicat, quod caſus omiſſus à ſtatuto, remanet in diſpoſitione iuris communis, *l. commodiſſimè, & ibi Dd. ff de liber. & poſthum.* Sanè * ſi Apparitor operam dedit vt arreſtaret, & creditor pœnitentia ductus ab arreſto deſiſtat, nihilominus ſalarium debetur. *arg l. ſed addes. § fin ff loc.* & quod *ſing. ſuo 66. incip. ſtante ſtatuto*, notat Roman.

(margin: 5 beside "dendæ…"; 6 beside "ibi Dd…")

## CAPVT XXVIII.

### De eo qui arreſtum violat.

*SVMMARIA.*

1 *Debitor arreſtatus ſi in cuſtodiam ſequi nolit, quid iuris ſit.*

2 *Violaſſe arreſtum quis dicatur.*

3 *Arreſtatus recedens non obſtante arreſto, quibus caſibus non puniatur. nu. 5. & 6.*

4 *Iuramentũ an per Principem laicũ relaxari queat.*
7 *Iuramentum quod occaſionaliter tendit in damnum ſalutis corporalis, non eſt ſeruandum.*
8 *Iuramentum debitoris de non recedendo ſine licentia creditoris, quid operetur.*
9 *Actus omnis an prima vice abſumatur.*
10 *Mulier ob libidinem vitandam fugiens, pœna fracti arreſti non tenetur.*
11 *Arreſtatus fugiens, an ſine noua citatione condemnari poſsit, & num. 13.*
12 *Iuramento reuertentis ad carceres creditur, dicentis ſe ob iuſtam cauſam aufugiſſe.*

1 QVid autem * ſi debitor arreſtatus ſequi nolit, & iuſſus ire in arreſtum, refractarius ſit, atque ire recuſet? Iacobus Bellouiſius *in ſua praxi iudiciaria, ſub rubr. de inquiſitione, in fine, verſic. Iuxta hoc quæritur.* ait, quod punitur ac ſi iuiſſet & arreſtum fregiſſet; quia, inquit, non licet Prætorem contemnere iuxta nota. *ff. de iuriſdict. om. iud. l. ſi familia, & ff. de his qui not. infam. l. debuit & ff. de arbitr. l. litigatores & ff. de nou. oper. nunciat. l. ſtipulatio. § opus autem nouum. & ff. de interrog. act. l. de ætate. §. qui tacuit. & ff. ne quis eum l. ſi per alium. circa princip.* ad quod etiam allegatur *l. relegati § penult ff. de pœn. l. in ſeruorum. § 1. & l. aut damnum. §. quis. eo titu. & ff. de re milit. l. 3 §. in bello.*

Porrò autem qui arreſtum frangit pro arbitrio Iudicis acriter punitur *l. 1. ff. de effract. & expil.* quæ lex licèt loquatur in eo qui violat carcerem, tamen idem eſt & hic: quia Oldrad. *conſ. 65. incip. Hic agitur,* dicit, quod rumpens arreſtum æquiparatur rumpenti carcerem & eum ſequitur Mandol. *in tracta. de monitor. q. 8. n. 6.* Violaſſe * autem ſiue fregiſſe arreſtum dicitur, qui ad ec-
2 cleſiam, ne in arreſto detineatur, confugit, poſteaquã arreſtatus fuit, vt notat Guido Papæ *ſingulari ſuo primò.*
3 Sed * ob non ſeruatum arreſtum moleſtari non debet, qui ex neceſſaria cauſa ad ſuperiorem acceſſit, ſecundùm eundem Guido *in tract. de appell. quæſt. vlt. nu. 108.*

Digitized by Google

Idem quoque eſt ſi Principis auctoritate receſſit, eleganter enim reſpondit Guido *quæſt.* 194. *incip. Princeps.* quod princeps temporalis, ei qui iurauit tenere arreſtum in aliquo loco, poteſt dare licentiam recedendi ex cauſa,& inhibere ei, ne in arreſto maneat, atque ſic contra iuratam promiſſionem diſpenſare. Dicens, quod ita vidit obſeruari & practicari *per l ſiſſ ad municip. & l fin. ff de re milit* Et quia is qui non obedit Principi, morte dignus eſt, *c.2 de maior. & obed.* multiq; caſus exiſtunt, in quibus Princeps laicus diſpenſare poteſt, vt not. Spec. *in tit. de diſpenſat. § ſiue quoque.* Et quia in iuramento auctoritas ſuperioris ſemper intelligitur eſſe excepta, *c. venientes. extr. de iureiuran.* Sanè ego de hac deciſione vtcunq; dubito: Nam licèt * verum ſit, quod Princeps ex cauſa poſſit laxare iuramentum ad hoc, vt is qui iurauit, ſeruare arreſtum, non puniatur, ſi non ſeruet, quia auctoritas Principis ſemper intelligitur excepta, *d.c. venientes, & c. petitio. eo. tit.* Et quamuis Aufrer. *deciſ. Capellæ Tholoſ.* 402 dicat eum non eſſe periurum, qui iurauit ſoluere certa die, & nō ſoluit, vetante domino temporali, ſi modò vetet ex iuſta cauſa: Tamen quoad animam attinet, exiſtimarem hoc iuramentum ab Epiſcopo cum cauſæ cognitione eſſe laxandum, aut cum eo diſpenſandum, ſicuti hodie de conſuetudine generali hoc Epiſcopis permitti teſtatur, idem Guido *quæſt.* 140 *circa fin.* In illis enim quæ ad animam pertinent, Epiſcopi cura & diſpenſatio propria eſt. Et licèt cauſa poſſit eſſe iuſta, tamen ne ex violatione iuramenti labes aliqua animæ aſpergatur Epiſcopum abſoluere aut diſpenſare cōuenit,& tutius eſt iuxta ea quæ laté notat Roma *conſ.* 326. In præſenti conſultatione,& latiùs dicemus *e ſeq. nu.* 4. 4

Sed & * is qui à loco, in quo arreſtatus erat, receſſit, & mox rediit, antequam de violato arreſto accuſatus fuit, non ita punietur. Etenim Ludouicus Carrerius *in ſua praxi criminali, in 3. iudicio, num.* 30. decidit, quod is, cui eſt aſſignatus locus pro carcere, ſub fideiuſſoribus: ſi deceſſit,& ſtatim rediit, non tenetur ad pœnam. Et videtur ea ſententia confirmari poſſe ex eo, quod non videtur diuertiſſe aut receſſiſſe, qui ſtatim redit, 5

L 3

Verba Iulij Pauli ſunt hæc: Si in breui reuerſa eſt vxor, nec diuertiſſe videtur, *l. 3. ff. de diuort. l. plerique. ff. de iure doti* Et hoc credo verum, ſi vltrò rediit, & nullum præiudicium per hoc ſit factum creditori. Sed ſi iuraſſet ſeruare arreſtum, neque recedere à loco, puto eum periurum eſſe, licèt ſtatim redierit, cùm ſua ſponte contrauenerit iuramento, & ſine cauſa: & ideo, tametſi non poſſit puniri tanquàm violator arreſti, ſi non iuraſſet: poterit tamen puniri tanquàm violator iuramenti, quia iurauit, & iuramento contrauenit, eóque nomine punietur, vel à Iudice laico, vel etiàm à Iudice eccleſiaſtico: quia iuramentum adijcit forum foro, & vtrique Iudici punitionem periurij defert, ſaltem per modum præuentionis, *c. fin. & ibi* not. Doctor. *de foro competen. lib. 6.* vbi hoc latè quoque demonſtraui.

6 Tertiò idem * videri poſſet de eo, qui cùm eſſet arreſtatus, ſubito metu peſtis receſſit: ſi fortè in loco quo erat, ſupra modum graſſabatur Primò, quia in omni re ſubintelligitur clauſula, rebus in eodem ſtatu manentibus, *l. quæro. § inter locatorem. ff. loc.* & ideo ſuperueniēs tam vehemens peſtis, debet eum excuſare, vt in ſimili notat Socin *conſilio 215. lib. 4.* Bauerius *in tracta. de iuramento, verſicu. 72.* Secundò, * quia etiam ſi iuraſſet, non
7 recedere ab arreſto, tamen iuramentum quod occaſionaliter tendit in damnum ſalutis corporalis, non eſt ſeruandum. Ioan. Andr. Cardin. D. Anton. Panor. Feli. *in c. ſi verò, de iureiur.* & Ægid. Bellamera *conſ. 16. incip. Factum eſt tale.* Tertiò, quia peſtis eſt fugienda *c. negotiatorem, 88. diſtin.* & ſicut excuſat ne quis in loco infecto comparere teneatur, ſi eſt citatus, *c. quorumdam. 74. diſtin.* Corne. *conſ. 109. lib. 2. & conſ. 131. lib. 4.* Ita etiam debet excuſare, ne quis in eo loco cum periculo vitæ ſuæ manere teneatur: & qui abſentat ſe ex cauſa peſtis, habetur pro præſente. Roman. *conſ. 263. incipien. Viſo puncto.* Quibus tamen non obſtantibus, videtur contrarium in hoc caſu eſſe verius: tametſi enim periculum vitæ imminebat ei ex peſte, non tamen ſine licentia à Iudice & creditore impetrata recedere debuit, *c. præſentium,* & ibi D. Cardin. *extr. de teſtib.* nam qui

ſine licentia recedit, contumax reputatur, & pro delinquente habetur, *c* 1. *& ibi* Decius, *de iudic. gloſſ. in l. contumacia. ff. de re iudic.* & ſicut magiſtratus aut Iudex ipſe manſit in eo loco, ita vani timoris allegatio, cum non excuſaret, *l. vani. ff. de regul. iureiur.* quod etiam ponderare videtur Ioan. Neuizanus *conſ* 51. *nu.* 23 dum argumenta ſuperiùs in contrarium relata limitat, ſi Iudex aut aduerſarius eſt in loco, & licentia ab eo peti poſſet. Et ſanè ſi idem aduerſarius, vel creditor eſt inhumanus, aſper, durus, & intricabilis, Iudicis officio incumbet, vt malitiæ ipſius, non nimiũ indulgeat, *l. in fundo. ff. de rei vendi.* ſed arreſtum in alium vicinum locum transferat, vel indemnitati creditoris atteſtantis alio modo honeſto cõſulat. Quòd ſi * creditori iurauit debitor ſe non receſſurum ſine illius permiſſione, antequàm ei ſatisfecerit, vel cum eo compoſuerit, & poſteà creditor ei permiſerit abire, intelligitur de prima vice: Ita vt ſi abierit & redierit, non poteſt ampliùs abire, niſi ille creditor iterum abeundi poteſtatem fecerit: quaſi * ſcilicet illa permiſſio ſit conſumpta prima vice & abitione, vt not. Bartol *ad l. adulter. § vltim. in princ. ff de adult.* Tiraq. *ad l. boues. §. hoc ſermone, numero 90. verſic. Quadrageſimonono. ff. de verb. ſing.* Oldra quem citat Alber. *ad l. vltim. col 2. verſ.* prædicta etiam faciunt. *C. de remiſſ. pign.* licèt contrarium velit Calderin. *in ſua diſputat. incip.* Ex octo ſtudentibus, & Felin. voluerit vtrumque concordare *in cap. 2. verſ. fallit tertiò. de treuga & pac.* meminitque illius Tiraqq. *d. loco, in tertia limit numero 9. cum ſeq* Illud tamen obſeruandum eſt, quod ſi * mulier eo caſu, quo licite ob debitum capta fuit, à carcere aufugit, vel arreſtum fregit, metu libidinis Commentarienſis antedicta pœna non tenetur, ſicut cum permiſſione cuſtodis ad templum iuit, & rediit. Bal, *ad l. 1. verſ. ſed pone. C. de ædil. actio.* Nam etſi hoc permitti non debeat, tamen non ex eo, quæ capta eſt, ſed Commentarienſis punietur. *Boer. quæſt* 217. *in fin.* Aliud eſt in eo qui carcerem verè relinquere voluit: qui ſi in ipſo actu fugæ deprehenditur, tenetur, ac ſi exiuiſſet, teſte eodem Boërio, *q.* 215. *nu.* 12. & ſi fugit ruptis compedibus, inquit, etiã

8 9 10 11

ſi oſtium fuiſſet apertum, punitur Iudicis arbitrio, & pro confeſſo habetur, adijcitque, *ibi, nu.* 22. arreſtatum
11 * debitorem. licèt citari denuò non debuerit ex iuris diſpoſitione, pro more tamen, per plateas ciuitatis, à qua aufugit ad tres dies breues citari, viſáque contumacia & defectu attento, eundem, etiam ſi citatio ad
12 notitiam eius non peruenerit, condemnari. Quod * ſi verò reuertatur, credetur iuramento eius, dicentis ſe ob iuſtam cauſam fugiſſe. Cyn. *ad l. fin C. de requir. reis,* Corne. *conſi.* 58 *lib.* 2. Hippol. *ſing.* 115. niſi Iudici aliud videatur. Quoniam verò, vt ſuperius diximus, ſolet in Romana Curia fieri arreſtum, ne quis loco diſcedat, ſub pœna excommunicationis, quærit Quintil. Mandoſ. *in tract. de monitor q.* 9. vtrùm arreſtatus illicentiatus recedens, poſſit ilico excommunicari, abſque alia citatione? Et videtur quòd ſic, quia eo ipſo quod contrauenit, videtur eſſe excommunicatus, ergo alia citatio vel monitio requiri non debet, *c. reprehenſibilis, ibi,* niſi fortè talis ſit culpa, *&c. de appell. & ibi gloſſ* Ioan. Andr. & alij, *c.* præterea, 2. *de appel.* vbi ſententia excommunicationis ſub conditione ſuſpenditur, ſi ante conditionis euentum fuerit appellatum. Ergo ſi non appelletur, vt in caſu noſtro, non ſuſpenditur, & aliud dicendum eſt: & ſic ſtatim vel elapſo termino, vel impleta conditione, vel conſtito de contrauentione, eſt excommunicatus, vt per Lapum *alleg.* 73. Decium *conſilio* 145 Sed tamen his non obſtantibus, idem Mandoſius tenet contrarium, prout etiam in terminis tenet Rota *decis.* 822. *incip. Sciendum eſt, quòd quando aliquis, in antiq.* & Socin. *conſilio* 20. quod eſt inter conſil Curtij ſenioris, poſitum, *numero* 17. *verſic. ſed infra facillimam.*
13 Idem * etiam dicere poſſumus in iudicio ciuili, quod licèt quis violauit arreſtum, tamen non incidit ilicò ſic in pœnam violati arreſti, quin debeat prius citari, & ad eam pœnam condemnari, vel ſaltem declarari, quod incidit in eandem: ideo quòd poſſet illi defenſio & exceptio aliqua competere, iuxta ea quæ *d. conſi.* 20. inter conſi. Curtij latè deducuntur.

Digitized by Google

## CAPVT XXIX.

### Quantam mulctam ſeu pœnam Satelles violationi arreſti apponere poſſit.

*SVMMARIA.*

1 *Arbitrariæ pœna aut mulcta impoſitioni quando locus ſit.*

2 *Pœnæ & mulctæ ſunt commoda iuriſdictionum.*

3 *Mulctandi modum eſſe arbitrarium, quomodo ſit accipiendum.*

4 *Pœna violati arreſti etiam ab alterius territorij Iudice irrogari poteſt.*

5 *Iudex an pœnam & mulctam augere & minuere poſſit. & 7.*

6 *Arreſti violati pœna cui veniat adiudicanda. & 9.*

8 *Pœna etiam ex leuiſſima contumacia imponi poteſt.*

QVOD proximo capite diximus, eum qui arreſtũ violat arbitrio Iudicis puniri poſſe, minorem difficultatem habet, ſi (vt plerunque fieri ſolet) ſatelles debitorem arreſtauerit, eundemque à loco, in quo arreſtatus eſt, ſub certa pœna aut mulcta non recedere iuſſerit Arbitrariæ* enim pœnæ aut multæ impoſitio, 1
ſolet eſſe ſubſidiaria, vbi certa aliqua prius comminata aut declarata non fuit, *l.* 1. §. *expilatores*, & ibi Bart. *ff. de effract.* Alexand. *in l. ſi quis id. ff. de iuriſd. omn. iudi. l.* 2. C. *de crim. ſacrileg.* & Matth. de Afflict. *in Conſtitu. regn. incip. Diſputatur. in* 2. *notab.* Sed quoniam plerique ſatellites ex magnitudine mulctarum dominorum ſuorum beneuolentiam captant, & quo plures & maiores fecerint, tantò gratiores ſe illis eſſe experiuntur, animis benè intelligentes illud, quod ait Bartolus, & alij, *ad l.* 1. *ff. ſolu. matrimo.* quòd* pœnæ & mulctæ sũt 2

commoda iuriſdictionum, & Roman. *conſil.* 70. Ideo illud quoque extra propoſitum non eſt, ſi quæratur, an in poteſtate atque arbitrio ſatellitis ſit, quantam velit pœnam, aut mulctam adponere, videlicet aut centum florenorum, aut centum coronatorum, aut centũ realium, aut anglottorum aureorũ, aut maiorem? Et ſanè quoniam non poteſt maior eſſe auctoritas ſatellitis, quàm Iudicis, cuius auctoritate fit arreſtatio, etiam ſi ex conſuetudine loci, non ſemper ſpeciale mandatum ad eam faciendã habere debeat, (vti ſuperiùs eſt oſtenſum) ob oculos ponenda eſt elegãns illa conſtitutio, Arcadij & Honorij Imperatorum, quam de modo mulctarum ad Meſſalam Præfectum prætorio miſerunt, in hæc verba: *Eos qui ordinario prouincias iure moderantur, erga eorum perſonas, quos culpa reddit obnoxios vltra duarum vnciarum auri ſummam condemnare non patimur. Proconſularem verò poteſtatem ſi mulctandi neceſſitas imminebit, ſenarum vnciarum auri ſumma cohibebit. In qua forma etiã Comes Orientis, atque præfectus Auguſtalis erit. Cæteri verò ſpectabiles Iudices, & qui vice noſtra adminiſtrationis gubernacula ſuſceperint, vltra tres auri vncias, ſibi intelligant licentiam denegatam, l. eos C. de mod. mulct.* Sub proconſulari autem poteſtate intelligit etiam Epiſcopos, ibi Accurſ. *ad ver. proconſularem.* Vncia verò auri quanta fuerit, vide Didac. *cap.* 3. *&* 4. *in lib. numiſmat. veter.* Alciat. *lib.* 4. *cap.* 21.
3 *diſpunct.* Budæum *de Aſſe.* & alios. Et ideo * quod nonnulli dicunt, modum mulctandi eſſe arbitrarium, ita accipit Alcia. *in l. aliud eſt fraus, nu.* 16. *ff. de verb. ſign.* dũ legitimum modũ iam deſignatum. *in d. l. eos non excedat.* minorem autem imponere eos poſſe, non dubitat *in l. ſi qua pœna, nu.* 11. *eod. illo tit.* Sed hæc elegans mulctarum conſideratio, iterum ferè in deſuetudinem abiit, & ab incerto Iudicis arbitrio pendere cœpit, vt teſtãtur Alexan. *conſi.* 35. *nu.* 5. *lib.* 2. Iaſon *ad l.* 1. *§. quod prætor in fi. ff. ne quis eum qui in ius voc.* Specu. *in tit. de ſent. prolat. §. ſpecies, verſi. ſed nunquid titulus.* Maranta *de ordi. iudic. par-*
4 *te* 4. *in* 5. *principali diſtin. nu.* 69. Ob * quam aut ſimilem pœnam vel mulctam, etiam ab alterius territorij Iudice, ſi comprehendatur, puniri eum poſſe arbitror, Iuxta not. per Matth. de Afflict. *ad conſti. incip. De pacſ. tereno-*

Digitized by Google

*rum in 5 notab.* Sed quoniam pœna eſt commenſuranda delicto,*l.omn.peregr C.commu de ſucceſſ l.reſcript ff. de his quib. vt indig.* & quia Iudex, ſicut pœnam & mulctam etiam ordinariam in precepto,ex cauſa augere poteſt. Hoſtienſ. *in §.de mulcta.in tit.de ſenten.& re iud.* Ita quoque eam aut remittere, aut moderari, atque minuere poteſt,*l.illicitas.§. ſi ff de offic.præſid.* Maranta *de ord. iud. part 6 cap.incip.Expedita ſecunda parte,nu.32.* Boni Iudicis * officio incumbet iuſto temperamento, ita ſe hac 5
in re arbitrum conſtituere, vt neq; nimium remiſſus, neque nimium ſeuerus fuiſſe videatur, perſonarum & circumſtantiarum rei,ratione habita atque expenſa, *l.* 6
*reſpiciendum,l.aut facta.ff. de pœnis.*eandemque* in dubio fiſco adiudicabit, *l. iubemus 2. §.his quoque vbi gloſſ. C.de ſacr.eccl.*Bar.*in l,1.C.de excuſa.muner. lib.11.* Bal. *in c. quæ* 7
*ſunt regal.* Quod ſi dicas,*remiſſionem mulctæ inferioribus iudicibus non permitti, ſed illuſtrioribus & maioribus tantùm,vt ait Rebuffus,*tomo 3.ad ord,regi. tract. de appel art.118.glo vna & art.14.nu.20.*reſpondeo eam ſententiam etiam ipſo Rebuffo teſte, *à glo.* & Doct. reprobari *in l.& in mulctis.C.de appel.*& ab Angel *in tract. maleſic ad verb qui Iudex verſi incip.quæro an contum.nu.26* Cui deciſioni ſtandum eſt, niſi conſuetudo aut ſtatutum,aliud inducat:maximè cum cauſa minuendi ſubeſt,vt per Afflict. *ad conſtit.incip.Et quæ ad decus,in 10.notab.* aut cum ex cauſa receſſit arreſtatus, quæ etſi ſufficiens nō fuit,aliquo tamē modo probabilis fuit,veluti propter non ſatis iuſtum metum hoſtium, aut peſtis, aut belli,aut inſidiarum,& ſi quid his ſit ſimile.Quamuis * enim mulcta poſſit imponi,etiam ex leuiſſima of- 8
fenſione,& cōtumacia,aut præuaricatione,vt ait Cur. *ad d l.1 §.1 nu.13.ff.ſi quis ius dic.non obtemp.* tamen indigeſtæ voluntati ſatellitis,indulgere, & talem mulctam ab homine arreſtato,quem ille fortaſſis odio proſequitur,exigere quantam ipſe voluerit, res eſſet plena iniquitate,& appellatione digna.Quo modo * & in ſimili 9
dicimus,quòd mulcta aut pœna,ſi parti ſit applicāda, debet regulari, ſecundùm intereſſe & damnum partis aduerſæ, *l. 2. ff. ſi quis in ius voc. non ierit.* Ioan Conſtant. *ad ord, reg, art. 121.*

Digitized by Google

allegans ad hoc Bart. *in l. vnica ff. ſi quis ius dicen. non obtemp* qui tamen hoc non dicit. Vnde à ſimili dici poſſe arbitror, quod ſi quis violauit arreſtum recedendo à loco, à quo ſub pœna recedere non debuit, aut non recedere promiſit, quod * poſt annum ex hac pœna, quę per ſatellitem fuit impoſita, aut comminata, conueniri aut puniri non poteſt. Quo modo & Guido Pap. *q. 359. incip. de præceptis.* dicit, quod præcepta pœnalia, quæ faciunt Iudices, de quid faciendo vel non faciendo, ligant quidem, ſed ſi talis non obediens, non mulctetur, aut conueniatur, intra annum, elapſo anno mulctari, aut (vt ipſe loquitur) inquæſtari, non poterit, *per d. l. vnicam. § 2 facit l. non ſolum. § fina. cum l ſequen. ff. de alien. iudi. mut. cauſa facta.* Quod * intelligo eſſe verum, quando is qui violauit arreſtum redit, & eſt conuenibilis in loco arreſti, aut quando illic habet bona, ex quibus mulcta capi poſſit. Nam ſicut agere non valenti non currit præſcriptio, *l. ſicut C. de præſcript 30. annor.* & à tempore præſcriptionis ſubducuntur ea tempora, quibus quis legitimè impeditus fuit, *l. 3. §. vlt. l. hi tamẽ. ff. de accuſat.* Ita quoque iniquum foret, Iudicem excidere ſua mulcta aut pœna per lapſum anni, ſi fortè is qui arreſtum violauit, aufugiat, vt comprehendi non poſſit, nullaque bona habeat, ex quibus ea præſtari poſſet. Quo reſpexiſſe videtur Bart. *ad d. l. quinquennium.* dum ait, quod prædictum quinquenniũ eſt vtile, quo ad initium. & Angel. *ibi*, quod quinquennium illud non valentibus accuſare. Idque adeò verum eſſe videtur, vt etiamſi contingat violatorem arreſti poſt annũ mori, hæres eius in conſcientia non tenetur. Nam vt Bald. ait *ad d. l. 2. C. de vectig.* conſcientia non ligat, quos natura non ligat: & ideo inquit, ſicut res, quæ incidit in commiſſum poſt quinquennium peti non poteſt, ita quoque ſi delinquens moritur, infra quinquenniũ, in foro animæ nõ tenetur: Et qua ratione poſt annum non datur: eadem ratione, quia pœnalis eſt, in hæredẽ non datur, *l. in honorarіs ff. de obligat & act. gloſſ vltim. in d. l. vnica* niſi lite conteſtata cum defuncto. Nihilominus, * ſi & iuramentum quoque addiderit arreſtatus, & illud violauerit, alio iure vtendum eſſe cenſeo,

Margin numbers: 3 (beside "cedere promiſit"), 4 (beside "Quod * intelligo"), 5 (beside "ominus, * ſi &").

*conſil.* 130. *in:ip. ſuper eod. ante fin.lib* 7. multumque in huiuſmodi negotiis defertur nobilitati ſeu integritati perſonæ. Odofred. *ad l.*1.*C.de cuſtod.reor.* Albere *ad l.*1.*ff. eod.* Luc de Penna *ad l. quoties. C.de dig.lib.*12. Barb. *conſil.* 62.*lib.*1. Quo modo & ipſe quoque I. C. Claudius Saturninus, *in l.aut facta ff.de pœn.* ait, in delictis atque iniuriis æſtimandis perſonarum rationem maximè eſſe habendam. Et *quamuis licita ſit arreſtatio, tamen eſſe debet non iniurioſa. Petrus de Bellaperti. *in l.ab executione. C.quorū appel non recip.* Ang. *ad l ſi ff.quod met. cauſ.* vbi allegat pulchrum text. *in l. ſi benè ff.de vſur. ibi. Contumelioſum ſe non exhibeat, ſed moderatum, & cum efficacia benignum, & cum inſtantia humanum,* Ideoque Nizellus *in concord.Bartol.* 105. ait, quod eſt periculoſum ponere iuriſdictionem in manus ignorantium, qui ad capturas procedunt, non inſpecta vel habita qualitate perſonarum, quod vtiq; in magnum dedecus arreſtati redūdat. Neuizan *d.loco, nu.*25 Et proptereà, *ſi quis illegitimè & perperàm ob debitum capitur, poteſt etiam cum armis reſiſtere, *l.prohibitū.C.de iur.fiſ.lib.*10. Afflict. *in conſtitut. Caſtellani in* 3 *quæſt.* Paris de ſyndic. *in verb. captura* Iaſon *ad l.*1. § *quod Prætor ff.ne quis eum qui.* & rurſum cum Zaſio *ad § quadrupli. Inſtitut.de act.l. omnes. C.de decur.lib* 10 *§.fi.in auth. quom.oport. epiſ. c.* Thomas Gram *voto* 3. *num.* 15. & *voto* 32. *num.* 24. Non multò *aliter quàm Iudici malè exequenti violenter reſiſti poteſt, non ſolùm per eum qui iniuriam patitur, ſed etiam per tertium, cuius nihil intereſt, vel vicinos; *gloſſ. ad c. ex literis in verb. denuncietis. de offic. de leg.* Spec. *in titul, de citat. §. ſed nunquid* Felin. *ad d. c. ex literis.* Dec, *conſil.* 469, *numero* 3. Afflict. *conſtit. Neapol· lib.* 1. *rub.* 8. *nu.* 78. Petr. à Duenn. *reg.* 190. *amplia.* 8. Iſtud tamen mihi ſemper periculoſum viſum fuit. Nam etiā ſi iniuſtè detentus poſſet reſiſtere cum armis, tamen ſe coniicere in eam diſputationē, an iniuſtitia fuerit notoria, nec ne, res periculo plena eſt, à quo omnes meritò abhorrere debent. Anch. *ad c.ea quæ fiunt.de reg.iur. lib.*6.*col* 3 Et quamuis *ſint qui exiſtimant iniuſtè captum, poſſe ſe defendere etiam occiſis ſatellitibus, iuxta ea quæ notat Hippol. *in pract. crimin.§ attinguam.nu.*40

(margin numbers: 3, 4, 5, 6)

Lucas Penna *ad d. l prohibitum*. Neuizan. *d. conſ. num.* 11: neque hoc tamen periculo caret, neque in ciuili cauſa arreſti locum habere exiſtimo; De qua re Boërius *q.* 170. latiùs agit.

Sunt prætereà in ea ſententia plerique ſummæ au-
7 ctoritatis viri, quod * is qui iniquè detinetur, cautum & impunè è carcere fugere poteſt, in quem iniuria cōiectus fuit, *glo. in Clem. paſtoralis in verbo, per violent.* & ibi Dd. *de ſent. & re iud.* Bart. *ad l. relegat. ff de pæn.* Alexan. *conſi.* 144. *lib* 2 Socin *ad l.* 1. *col.* 2. *nu.* 13 *ff ne quis eum.* Iaſ. *ad l. admonendi. in lectur. ord. col* 18. *verſi tertiò limita. & iterum in repetit. nu.* 175 *ff de iureiur.* quia hæc omnia magis ad iniuriæ damnique iniurioſi & iniuſti depulſionem, quàm ad fraudem, vim & iniuriam pertinent. Neuizan. *conſi.* 61. *num.* 37 *verſi. confirmo quia, &c* etiam ſi iuraſſet non aufugere, ſed ibi manere. Aret. *conſil.* 14. Hippol *ad l.* 1. *num.* 104. *Cornel. de ſicar. & ad l.* 1 *ff. de quæſt.* Quod ego non puto eſſe verum. Nam vt Panor. ait, *ad c. inter alia, in fi. de immunit eccle.* qui iniuſtè detinetur, & relaxatus iurauit ad carceres redire, non poteſt contrauenire iuramento: ſed debet prius abſolutionem impetrare, niſi periculum mortis immineret: etiam ſi iuramentum ex parte eius, cui præſtitum eſt, foret illicitum, *vt c.* 1. *c.* 2. *c. ſi verò. & c. de debitoribus. de iureiur.* Nam & iuramentum per metum præſtitum, abſolutionem requirit, *c. ad aures. & c. ſeq. de his quæ vi met. cauſ.* quia ſine periculo ſalutis æternæ & corporis, ſeruari poteſt, *vt c. cum contingat, de iureiur. gloſſ. ad c* 1. *& ibi.* Dd. In dubio autem illi ſententiæ adhærendum eſt qua magis conſulitur animæ ſaluti, *c. conſilium. de obſeruat. ieiu c. iuuenis de ſponſal.*

8 Tum verò * vi eximens iſtiuſmodi debitorem ex carcere non tenetur edicto, Ne quis eum, &c. Iaſon *ad l.* 1. *§ Prætor, num.* 11. *& ibi* Doct. alij *ff ne quis eum. & ad l. quoniam* C. *de appell.* latè Iaſon *conſi.* 20 *libr.* 3. Mihi verò magis Bartol. Angel. & Romani ſententia *d. loco,* placet. exiſtimantium, eum qui vi eripit arreſtatum, parti arreſtanti iniquam cauſam fouenti, ad damni refuſionem, & ad id quod intereſt non teneri. Nihil enim verè intereſt, cùm nihil debeatur, & damnū quod quis culpa

Digitized by Google

quis culpa ſua ſentit, ſentire non videtur, *l. non videtur ff. de regul. iur.* Sed quantum ad Iudicem attinet, tenetur, ne Reſpublica quotidianis iſtiuſmodi violentiis, perturbationibus, atque diuexationibus diſtrahatur, & commoueatur, niſi tam notoriè eſſet iniqua hæc detentio, vt palàm, & vulgò nota ſit omnibus. Sanè etiam ſi ita eſſet, ſentiant alij quod velint, ego vix admitterem particularem iſtam & priuatam rationem carceres aperiendi & inuadendi, *d. §. quod Prætor. & l. vlti. §. cùm in eum. illo titulo, quia aliqualis cognitio requiritur.* Addunt nonnulli,* quòd vbi in his rebus locus eſſet appellationi præfixa, prouocare poteſt. quia grauamen iſtud habet tractum ſucceſſiuum: & qui in arreſto detinetur adhuc quotidiè, & de præſenti grauatur. Iaſon *ad d. l. eum qui § in popularibus, ff. de iniur.* Ang. *de malefic. ad verbum, Qui Iudex. numero 13. vide inf. cap. 34. numero 2.* Sic & exceptio habens tractum ſucceſſiuum, quantumuis dilatoria, quandocunque etiã poſt litem conteſtatam opponi poteſt. Archidiac. *ad c. hortamur, 3. quæſtio. 9.* & à grauamine, quod ſemper eſt in fieri, cùm ſemper ſit, ſemper prouocare & appellare licet, *c. ex parte, de appellat.* & ibi pulchrè Philip. Franc. *ve. ſic. quintò & vltimò infertur.* 9

Poſtremò adde, quod * iniuſtè arreſtatus poteſt in alia lite contra arreſtantem excipere, ſi in teſtem producatur, quòd ſit eius inimicus: quia detineri faciens aliquem in aliquo loco, aut in vinculis, cenſetur cum eo inimicitias contraxiſſe. Baldus *ad l. in ipſius. 2. not. C. fam. erciſ. & ad l. non ignorabit. C. ad exhib.* Felin. *ad c. cùm oportet. de accuſat.* Hippol. *conſil.* 26. non multò aliter, quàm is qui aut bona alterius tollit, aut domo alium expulit, *c. idem quis. de reſt. ſpol.* Marc. Anto. *ad l. fin. num. 97. cum ſeq. ff. de quæſt.* 10

# CAPVT XXXII.

## Arreſtanti reſiſtens, eundemque verberans, quo pacto puniatur.

### SVMMARIA.

1 *Reſiſti Apparitori an liceat.*

2 *Iniuria facta Apparitori, cenſetur Principi, & Iudici facta.*

3 *Reſiſtentis Apparitori violenter quæ ſit pœna.*

4 *Apparitori dicenti ſe percuſſum eſſe an credatur.*

5 *Apparitor an poſſit debitorem reſiſtentem occidere.*

6 *Creditori an liceat debitorem vim inferentem interimere.*

QVemadmodum iniuſta arreſtatio neque culpa,
1 neque pœna caret, ita & * is qui legitimè arreſtatur, reſiſtere non debet: Et ſicut iniuſtè ac perperam arreſtati vel detenti magna eſt excuſatio: ita legitimæ detentioni ſeſe opponentis, nulla iuſta defenſio eſſe poteſt. Ideoque ſi is qui arreſtatur, auſu temerario vel verberibus excipiat, * vel iniuria aliqua afficiat Appa-
2 ritorem aut Seruientem munus ſuum exequentem, vtique hæc vis & iniuria Principi atque Iudici illata cẽſebitur Bart. *ad l. iniuria §. 1. ad l. item apud Labeonem §. item ad l. lex Cornel. ff. de iniur.* Paris de Puteo *in tract. de ſyndic. ad verb. familiaris. c. 3. nu.* 11. refertque Guido Pap. *deciſ.* 557. *incip. aliquis verberat, &c.* * eos qui ſic Appari-
3 toribus reſiſtunt, & vim illis adferunt, in Gallia, aut capite, aut certè manus illius amputatione, qua facinus admiſſum fuit, puniri. Bart. verò *ad l. ſi quis. §. ſi quos ff. de pœnis.* & hunc cæteri ſecuti interpretes *ad l. 1. C. ne quis in ſua cauſa.* pœnam arbitrio Iudicis huic delicto ſtatuendam eſſe arbitrantur, etiam aduerſus eum, qui ipſius illius Iudicis Apparitorem læſit, nulla ſcilicet

familiaritatis, domeſticitatis, vel fauoris exceptione hac in re ſuffragante.

Porrò autem * an plena fides adhibenda ſit viatori aſſerenti ſe percuſſum eſſe à debitore,& aliter non probanti, quæritur. Et quidem communi calculo probatam video negatiuam partem. Anto. Imol. Panorm. Philip. Franc. *ad c. cum parati. de appel.* Petr. Iaco. *in ſua praxi tit.a, de conſtit. pecu.* Caſtr. *conſil. 161. incip. Viſis & ponderatis. lib. 2.* Card. *ad clem. 1. quæſt. 8. de dol. & contuma.* Ang. *ad § quadrupli Inſti de act.* Guido Pap. *ſing. 509.* Iaſ. *ad l. properandum. § & ſi quidem. col. 2. verſi. add. C. de iudic.* Imol. *ad l. ſi finita. § ſi plures. ff. de damn. infect.* Stephan. Bertrandi *conſil. 249. incip. quoniam. colum. 1. libr. 1* Matthæus de Afflict. *ad conſtitutio. regn. Sicil. incip. In ciuilibus. in 2. notabil.* Tiraquel. *de vtroque retract. § 8, gloſſ 9. numero 14.* Quia factum hoc non eſt inter ea quæ officio ipſius connexa ſunt, neque ad illud pertinet, ſed priuatum eſt tantum; vt aiunt Corneus *conſil. 76. lib. 3.* Alexan. *ad l. ſciendum. ff. de verb. oblig.* Nicol. de Milis, *in ſuo dictionario, ad verbum, nuncius.* Noluerunt enim maiores noſtri hanc patere inimicitiis viam vt quem quiſque odiſſet, eum teſtimonio proprio poſſet tollere. Ementiuntur enim ſæpè in eos quos oderunt. Cicer. pro Font. *l. omnibus. C. de teſtib.* quamuis conſuetudinem huic iuris diſpoſitioni plurimum & vbique ferè detraxiſſe fateantur quod & Guido *q. 618. incip. non debet. & q. 557. incip aliquis probat.* Et inter hos quoque ſunt qui exiſtimant, quod etiam ex iure communi, in arbitrio Iudicis poſitum atque collocatum eſt, cui potiùs credi debeat, apparitori ne, an debitori. Ad cuius rei deciſionem, plurima ex circumſtantiis, rerumque ac perſonarum qualitatibus deſumi poſſunt: & non tam alienum ab officio eſt hoc factum, quàm vulgò exiſtimatur, quippe quod ratione officij fiat hæc iniuria, adeoque etiam ad principem atque Iudicem pertinet.

Quid * igitur ſi reſiſtentem & vim inferentem, vel etiam adiecta violentia paulatim fugientem Apparitor interimat? Amadæus Iuſtinus *in tracta. de Syndic.*

*in præfat. num.* 100. *verſi ſed pone miles.* Cyn. *ad l. fin. C. de requir. reu.* cum aliis multis reſpondent, factum Apparitoris eſſe impunitum: cauendum tamen monent, ne Iudices, vel Seruientes ad eiuſmodi facta facilè decurrant: quòd ea res non raò ciuium animos commouerit, & ex ſtulta quadam atque imprudenti miſericordia, plebem partim, aut nihil per ſe intelligentē, ad ſeditionem concitauerit. Quod * ampliùs eſt, exi-
6 ſtimant omnes licere etiam creditori debitorem inſequenti, eundem debitorem reſiſtentem, vim inferentem, aut telo ſe defendentem, ſi aliter eum aſſequi non poſſit, occidere. Hippol. *ad l.* 1. *in princ. num.* 101. *ff. ad l. Cornel. de ſicar.* Salicet *ad l. ſi vt allegas. C. illo titu.* quod & ad procuratorem quoque creditoris ibi extendit. Baldus. Sed cum Deus tanta grauitate nobis ob oculos poſuit hoc præceptum, *Non occides*, non facilè ad huiuſmodi ſubſidia deflectamus. Ideoque Ioan. Imbert. *Inſtitut. forenſ. lib* 2. *cap.* 1. dicit, quod ſi quid violentius aduerſus reſiſtentem fecerit Apparitor, non tenebitur, *l. quemadmodum*, §. *vlt. ff. ad leg. Aquil.* & quod licet ſi Apparitori mandatum ſit, vt quem ducat in carcerem, is autem ſe defendat, poteſt Apparitor eum interficere. Ioan. Fabr. *ad l. ſi ſeruus, C. de his qui ad eccleſ. confug.* hoc tamen intelligendum eſſe, ſi aliter eum Apparitor non poſſit prehendere ſine metu maioris vulneris, aut mortis: & quod ea de re tutius eſſet impetrare à Iudice poteſtatem.

## CAPVT. XXXIII.

### De his qui arreſtatos eximunt, aut in præiudicium creditorum occultant.

*SVMMARIA.*

1. *Debitorem arreſtatum eximens, debitum eius creditori arreſtanti ſoluere cogitur.*
2. *Conſulens debitori vt fugiat, an teneatur.*
3. *Occultans debitorem alienum quomodo obligetur.*

4 *Vxor non tenetur, ſi recipiat vel occultet maritum criminoſum, vel eundem debitorem cælet.*

5 *Occultator an & quando compelli poteſt, vt debitorem occultatum exhibeat.*

SED quoniam * non ſolùm ipſi debitores, qui reſiſtunt Apparitori & iuſtitiæ, hoc ſuo tamen temerario facto creditori ſuo præiudicant, verum etiam & hi qui eis ſubſidium, opem, conſilium, vel auxilium prębent, quo facilius elabantur, & ſine quib. diu latere non poſſent malo publico, *argumen. l.* 1, *ff. de recep. ſur.* pauca quædam, quatenus præſentis materiæ ratio poſtulat, etiam de his in mediũ adferenda mihi videntur. 1

Principio itaque, is qui carceri mancipatum, aut clauſum, arreſtatum vel detentum è manibus familiæ Prætoris, Apparitoris, ſeu etiam carcere & vinculis eximit, ſuccedaneum ſe facit debito eius, qui ſic elapſus eſt, eodemque modo creditori ad cuius poſtulationem detentus ſeu arreſtatus fuerat, omne æs alienum ſoluere cogitur, atque ſi fideiuſſorio nomine ſe pro eodem ante obligaſſet, *l. quoties, C. de exact. tribu. lib.* 10. Q*uoties* (inquit Conſtantinus) *quis & priuati debitor inuenitur, & fiſci, abreptus ab vno officio, teneatur ad vniuerſi debiti ſolutionem. Qui eum abſtulerit, coerceatur, ac totius ſummæ exactionem in ſe ſuſcipiat, qui eundem auellendum, ſubtrahendumue crediderit.* Accurſius quidem ad legis illius explicationem videtur exiſtimare, quod fauore fiſci hic aliquid conſtitutum videatur; ſed communis ſententia eſt hæc, quod ſicut textus ipſe de debitore priuati loquitur, ita etiam de eo intelligatur. Baldus *ad l addictos, circa finem. C. de epiſcop. audien* Ioan. Fabr. & alij *ad §. item aduerſus. Inſtit. de actio.* Bartol. Angel. Caſtrenſ. *ad l. ſed eximendi § 1. ff. ne quis eum qui.* Iaſ. *ad l. 1. § is videtur, ff. ſi quis ius dicent. non obtemper.* nihilque æquius eſſe aut dici poſſet, quam quod is in obligationem incidat, debitumque ſoluat, qui vt alter ab obligatione de facto eximeretur, & creditor debito ſpoliaretur, operam dedit, etiam ſi poſtquam exemiſſet eum, in poteſtatem illius creditoris rurſum

reduceret; Nam per talem reductionem, eximens non cenſetur liberatus obligatione, quam eximendo contraxit, cum ex hoc tam improbo facto, ſemel aduerſus ipſum ius, creditori quæſitum fuerit, coniunctaque ſit eius obligatio priori. Boer. *quæſt.* 217, *numero* 12. Angel *ad d. l. quoties*, Salic. *ad l. in bonaſidei, numero* 16. *verſi tene tamen menti*, C. *de reb. cred.* Iaſ. *ad d §. is videtur* Roman. *ad l. admonendi, ff. de iureiur.* à quibus omnibus tamen *ad §. pœnales, numero* 49. *Inſti. de act.* recedit Gomeſi. ea potiſſimum ratione, quod per præſentiam debitoris res reducitur ad priſtinum ſtatum, *l. quamuis, ff. de in ius vocan. l. hoc edicto, ff. de alien. iud. mut. cauſ. fact.* Quæ Gomeſij ratio non ſatis firma & generalis eſt, quippe quod ipſe debitor fortè non tam ſit ſoluendo, quàm is qui eum exemit, adeoque intereſſe poteſt creditoris, etiam ipſum eximentem obligatum eſſe. Quod in ſpecie non multum abſimili reſpondet Caſtrenſ. *ad l. Stichum §. ſi mandato, ff. de fideiuſſor.* Sed & Vlpianus, *In eum,* inquit, *qui vi exemit, in factũ iudicium datur, quo non id continetur, quod in veritate eſt, ſed quanti ea res eſt ab actore æſtimata, de qua controuerſia eſt, l. ſi per alium, §. fin. ff. ne quis eum qui.* Quibus verbis, refutatis aliorum opinionibus exiſtimat inter alios Phanutius, *in tract. de in litem iurand. part.* 1. *c.* 4. *num.* 5. *verſi. reiectis itaque, &c.* Iuramentum permitti atque deferri creditori, de eo quod putauerit ſua intereſſe, debitorem exemptum non fuiſſe. Quinimò, inquit, non videtur cõueniens, quod eximens poſſit excipere, quod exemptus nihil deberet creditori prætenſo, per regulam iuris, quod de iure tertij nemini excipere licet, *l. loci corpus, §. competit ff. ſi ſeruit. vend.* & latius Bald. *ad l. cum ſeruum, C. de ſer. fug.* Socin. *conſi.* 88. *lib.* 4. tanto minus eius rei diſquiſitio ad ipſum pertinebat, an creditor calumnioſe arreſtaret, vel non. Quid enim ſi arreſtatus, ex qua cauſa arreſtatus eſt, debitor non ſit, ex ſuperuenienti tamen cauſa iuſta & vera, iuxta ea quæ ſuperius diximus, ſiſti, detineri, recommendari & arreſtari poſſit.

2 Eadem quoque videtur ratio eorum, * qui ſcientes prudenteſque faciunt fugere eum debitorem, quem

alioqui creditor ſiſtere & arreſtare potuiſſet, vel quia hoc futurum ſignificant vt arreſtetur, vel vt fugiat, & creditorem fallat, equos ſuos commodato conceduit. Anchar. *conſil.* 340 *numero* 6 *incip. viſo themate.* Ioan. de Anan. *conſil* 55. *incip. quia dubia numer.* 4. Curt. *ad l. admonendi, numer.* 182. *ff. de iureiur.* Iaſ *ad l.* 1 *§ quod prætor, ff ne quis eum.* & omnium latiſſimè apertiſſiméque Hippol. de Marſi. *ſing.* 137. *incip. in iure clarum eſt, &c.* Benuentus *in tractat de decoct. c. incip. circa propoſitam, numer.* 23. *&* 25. *&* Boer. *quæſt.* 215, quia qui cauſam damni dat, damnum dediſſe videtur, *l nihil intereſt, ff ad leg. Cornel. de ſicar.* Qua ratione & Vlpianus *ad l* 1. ff. *de eo per quem fact. erit. actionem in factum ad id quod intereſt, aduerſus eum concedit, cuius cauſa factum eſt, quo minus quis iudicio ſiſtat.* Et rurſum: *Si compeditum ſeruum meum, vt fugeret, ſolueris,* inquit, *an de dolo actio danda ſit? & ait Quintus Mutius apud eũ notans, ſi non miſericordia ductus feciſti, furti teneris: ſi miſericordia, in factũ actionem dari debere, l & eleganter, § item Labeo, ff. de dolo malo* Ad cuius quidem reſponſi interpretationem notat Baldus, quod miſericordiæ motus excuſat à dolo, ſed non impedit quo minus is qui fugæ auctor eſt, obligetur ac teneatur: quia hæc miſericordia in aliorum præiudicium tendens, non eſt regulata ſecundum limites rationis: quippe quod dum per fugam vni conſulit quod ſoluere debuiſſet; alteri, qui iuſtum debitum amittit, maiore iniquitate & inæqualitate damnum infert. Qua de re nonnulla huc pertinentia ſcribit Cæpolla *conſi.* 14. quem vide Ideóque quamuis multi ſint, qui exiſtimarent oppidò durum eſſe, quod quis ex ſola perſuaſione, conſilioque & auxilio fugæ, ad æris alieni exolutionem teneretur, ſi quis tamen in ipſam rationem quæ conſultos mouit, altius intueri velit, facilè intelliget, omnia hæc æquitati atque rationi naturali eſſe conſentanea, & quidem potiſſimùm inter mercatores, quibus ſi malè ceciderit fortunæ alea, quid reliquum eſt, niſi vt bis fiant miſeri, & quod re ſperata fruſtrati ſunt, & quod tantum irriti laboris exhauſtum, non ſine dolore meminerunt? Quo etiam pertinent vulgatæ iuris regulæ de fraudulento conſ-



Digitized by Google

lib., de perſuaſione fugæ; & reliquis multis ſimilibus huc pertinentibus, *c. nullus ex conſilio, de regul. iur. lib. 6.* & *conſi. ff. eod. tit l. 1 §. perſuadere, ff. de ſeru. corrup. l. 1.* & ibi Doctores, *C. de ſeruis fugit.* Et quamuis aliqua ratione excuſari poſſet, qui homini crimen capitale committenti conſuluit, vt fugiat in locum ſacrum, qua de re diſputant interpretes, quod plerunque tandem Deus & Iudex reperit nocentes; tamen quia hic agitur de particulari damno creditoris, qui fortè nunquam debitum ſuum aſſequetur, iam elapſo debitore, æquum eſt, vt iſte auctor fugæ in periculum omne ſuccedat, ſi non debitor ipſe iam fugæ accinctus fuerat, iuxta notata per Doct. *ad d. l. conſili.* Pulchrè Bald. *conſil. 222. incip. in queſt.* D. Milani. *lib. 1.* & pleraque eodem pertinentia ſcribit, *in conſi. 382. libro 5.*

5 Eodem etiam loco eſſe exiſtimant eos, * qui debitorem iam iam ſiſtendum & arreſtandum occultant, vt tandem elabatur; Iaſon *ad §. pœnales Inſtit. de act. nu. 103.* Salic. *ad l fin. C. de oper. libert.* quippe quod vbique eadem eſt ratio. *Et in ſimili, ſi quis ſeruum fiſcalem putauerit occultandum,* inquit Imperat. *non ſolum eum reſtituere, ſed etiam duodecim libras argenti pœna nomine fiſci iuribus dependere compellitur, l. penult. C. de ſeruis fugit.* Et quicũque ſeruum fugitiuum in domo vel agro, inſcio domino receperit, eum cum alio pari, vel 20. ſolidis reddit, *l. quicunque, eodem titul.* Apertius verò *in l. final. C. de oper. libert.* textus ait, *eum qui alienum libertum occultat, loco ipſius ad operarum præſtationem teneri.* Et alibi conſtituit Arcadius Imperator, eos qui aliorum perſonas cum detrimento aliorum occultant, ad quadruplum teneri, *l. 3. C. de aſſeſſor.* Et licèt Baldus decidat *conſil. 382. numero 7. libro 5.* vbi tenet quod ſcienter occultans debitorem alienum, non facit ſe ſuccedaneum, vel conſortem debiti, vel periculi; tamen iis conſtitutionibus motus Zaſius, eandem quæſtionem, *ad d. § pœnales, numero 33.* pertractans, ait, Sed quæras, ſi aliquis occultat debitores meos, ne poſſim eos conuenire, id quod ſæpè contingit, an iſte receptator vel occultator teneatur edicto, *Ne quis eum, &c.* Baldus *ad l final. C. de oper. libert.* putat eum obligari ad

Digitized by Google

totum debitum, qui debitorem occultat; quamuis tandem in eo ſubſiſtat, & nihil affirmet: Iaſon putat, quod mihi plus placet, quod eiuſmodi occultatores teneantur edicto *Ne quis eum, &c.* quia ſatis dicuntur eximere, qui creditores fruſtrantur, morantur, vel eis facultatem agendi auferunt, *d. l. ſed eximendi, 2. reſponſ.* Hæc ille. Iaſonis verò verba ſunt hæc: Fortè non eſſet ponere eos in cœlum, tenere quod in quæſtione ſupra formata, contra illum competat actio in factum ex edicto, *Ne quis eum qui, &c.* propter generalitatem verbi, *Eximere*, ſecundùm quòd declarat *text. in d. l. ſed eximendi, in princip. iuncto § prætor ait*, vel quod ſaltem, quia non interuenit vis, ſed tantùm dolus, competat actio in factum ex edicto, *De eo per quem factum, &c.* & contra Baldum *in l. final.* quod imò teneatur ſoluere, tenet & fortè melius ibi Salic. Crederem etiam quod in iſto caſu prouideatur creditori, mediante *tit. Si quis ius dicenti, &c.* hoc modo, quia Iudex præcipiet illi occultāti ne impediat executionem, & ſi contemneret præceptum, poſſet iudex procedere ad mulctas, & alia remedia, quæ *ad l. 1. tit. Si quis ius dicenti, &c* notari ſolent. Hactenus Iaſon. Baldi ſentētiam amplecti dicitur Innocentius *ad c. paſtoralis, de offic. de leg.* & Ioan Bapt. Caccialupi de S. Sener *in tract de debit. ſuſpect. quæſt.* 10. Hippol. *ſing.* 43 *incip. Debitor. in fin.* propterea quod omnia iura ſuperius adducta, loquuntur in caſu ſuo ſpeciali. Primò ſcilicet in debitore tributorum, *l. quoties*, C. *de exact. tribut.* Secundò quãdo quis debitorem vi eximit, *l. pen ff ne quis eum.* Tertiò, quando quis impedit reum vel actorem venire ad iudicium, *l. final. ff. de eo per quem fac.* Cum igitur in his caſibus ſit ſpeciale, & ſpecialiter prouiſum, ſequitur quod in contrarium eſt ius commune, *l. ius ſingulare, ff. de legib.* Tum verò nemo cogitur prodere ſecretum, *l. idem. §. ſi tibi iudicium, ff. de cond. ob turp. cauſ.* adeóque cum ſemel occultare debitorem cœpit, fidémque ei dedit, quod eum non indicabit, turpe eſſet fidem fallere, *l. 1. ff. de pact. quæ etiam hoſti ſeruanda eſt, c. noli, 23. quæſt. 1.* putántque plerique *titu. ff. de receptatorib.* in ciuilibus cauſis locum non habere, vt refert Benuenut. *d. loco, numero 28. verſic. extra quæro.*

Cæterùm hæ rationes non ſunt ſatis firmæ, vt communem opin. conuellant: quia vbicunque ratio legis eſt amplior & generalior dicto ſeu diſpoſito, tunc ad amplitudinem rationis extenditur ipſa diſpoſitio, *l. regula. §. fin. & ibi* Bart. & Baldus, *ff. de iur. & fact. pign. l. 2. § ſi mater, ff. ad Tertul.* præcipuè quia intereſt publicè, ne iſti debitores & fraudatores ſic elabantur. In fauorem autem publicũ etiam pœnalis diſpoſitio ex identitate rationis extenditur: ſicut & in multis aliis caſibus huc pertinentibus, quos *ad locum à rat. leg. larga ſeu ampla*, notat Nicol. Euerardi. Et quamuis regulariter nemo ſecretum prodere cogatur, non tamen ideo in necem aliorum eiuſmodi debitorem occultare & executionem impedire poteſt; nam ſicut aliud eſt, non accuſare reum, & occultare reum: ita aliud eſt, non prodere debitorem, & occultare debitorem. Edictum verò de receptatoribus, non habere locum in cauſis ciuilibus, non eſt mirum, cum plerunque corporalem pœnam, aut certè aliam huic non admodũ diſſimilem inferat, ad quam nec ipſe quidem debitor eſt obligatus. In eo ſanè conuenit cum hac noſtra materia, quod
4 ſicut vxor recipiens * & occultans maritum criminoſum, non tenetur, teſte Angel. *in tract. malefic. ad verb. dicto maleficio, num. 25* Spec. *de donat. inter vir. & vxor. § fin.* ita quoque ne hoc caſu obligabitur, ſi occultet virũ debitorem. Cæterùm an in reliquis amicis atque conſanguineis, illud admittendum ſit, dubito. Nam vbi eſt metus mortis, naturalis ratio monet, ac veluti vrget atque impellit, inuitóſque propemodum eo trahit vt conſanguineorum ſaluti, id eſt, noſtro ſanguini, conſulamus; quæ quidem ratio in hac cauſa non adeo militare videtur. Qua tamen in re animi pendeo, atque ſubſiſto: tu Tyraq. *de temper. pœn. cauſa* 20 21. & 22. vide.
5 In eo * conueniunt omnes, quod ſi debitor alia bona habet, in quę miſſio fieri poteſt, non compelli occultatorem, vt debitorem exhibeat: verum ſi bona debitoris non ſufficerent, de dolo, vel iniuriarum actione agi poſſe, quam ſententiam etiam Boër. *deciſ.* 174. cũ Benuenuto *d. loco probat*; latéq; & eleganter de ea *ſing. ſuo 17. incip. diligenter nota*, diſputat Petrus Gerar. de Petra,

Digitized by Google

Nam ſi ſimpliciter ad exhibẽdum debitorem tenetur, citra diſtinctionem & moderationem, fruſtra inducta eſſet iuris diſpoſitio, & multarũ ciuitatum cõſuetudo ſeu vſus, quod ob ciuile debitum, nemo ex domo ſua, vel aliena (vt latius ſuperius *cap. 6. nu. 3.* dictum fuit) inuitus trahi poteſt, *l. plerIq; ff. de in ius vocan.* Porrò autem de his qui violenter & nobis inuitis apud nos latitant, nulla eſt dubitatio. Bald. *ad l in delictis, ff. de noxal.* quia propoſitũ & animus maleficia diſtinguit. *l. 1 ff. de ſicar.*

## CAPVT XXXIIII.

### Ab arreſtatione an appellare liceat.

*SVMMARIA.*

1 *Appellare ab arreſtatione an liceat, & num. 3.*

2 *Appellatio à decreto iudicis interpoſita, an & quã- do executionem ſuſpendat.*

4 *Appellare an poſſit debitor, ſi pecunia ſibi debita ſub manu ſui debitoris, per creditorem arreſtetur.*

SVNT nonnulli moribus mitiores, qui tametſi ſe iniuſtè arreſtari ſentiunt, appellare potius ab arreſtatione, quam Apparitori arreſtanti reſiſtere, aut vim inferre malũt. Sed an in ea appellatione audiendi ſint, & quatenus ea illis proſit, dubitari poſſet: mouétq; eã quæſtionem Guido Papæ *ſing. ſuo 32.* ſed non ſoluit, & licèt Speculatorem ad hoc alleget *in §. 1 in princ. de app.* Is tamen nullã illius quęſtionis mentionem facit. Appellari * tamen ab arreſto poſſe arbitror, per ea quæ notat Bald. *ad l ſi clericis, C. de epiſcop. audien.* vbi dicit in 1 ſimili quod à captura, quæ eſt realis citatio, appellari poteſt; cũ ſit grauamen cohærẽs perſonę, quod per expectationẽ ſentẽtiæ diffinitiuæ (maximè ſi non res, ſed perſona arreſtata eſt) reparari non poteſt, *arg l 2. C. de aboli.* Nõ tamẽ, inquit, iudex appellãtem ideo ſtatim dimittet, ſed expectabit donec per ſuperiorẽ ſibi mãdetur;

2 Quia* vbi appellatur à Decreto Iudicis, quod reſpicit Decretum apprehenſionis vel arreſtationis, non prohibetur aliquid innouari cõtra appellationem, donec ſuperior inhibeat. *c. non ſolum. de appel. in 6* maximè vbi periculum eſt in mora, vel fugæ vt hic, vbi omnis vtilitas arreſti, ex relaxatione diſſolueretur: quia tum appellatio interim non ſuſpendit executionem. *l. fin. ff. de appel. recip.* Specul. *in tit. de appel. § in quibus DD. in c. qua fronte. de appel.* Quam ſententiam confirmat quoque Ludouicus Carerius *in tract. de criminibus poſt prin. c. inci. Decimus quartus.* vbi dicit, quod licet citatio verbalis non admittat appellationem, citatio tamen realis bené admittit, allegans Bald. *d. loco*, cum eodem ſubijciens quod captus aut detentus poteſt appellare, etiamſi iam diu captus eſſet, quia quotidie ſuſtinet nouum grauamen dum detinetur, in ſucceſſiuo grauamine, ſicut eſt iſtud, ſemper & quandocunque appellare licet. *c. ex parte, de appel.* & ibi Doct. & pulchrè Philip. Franc *in d. c. ex parte, verſic. quintò & vltimò infertur.* Iaſon. *ad l. Prætor. §. fin. ff. de no. op. nunc.* & excipere. Archidia. *in c. hortamur. 3. quæſt. 9.* de quo & ſup. *cap. 31 n. 9.* & de eiuſmodi appellatione ab arreſto videtur loqui Dominus Præſes Nicolaus Euerhar. *conſ. 21. incip. Viſis ſcripturis,* Sed* hanc appellationis rationem mo-
3 res noſtri ignorare videntur quibus receptum eſt, vt arreſtatus coram Iudice cuius auctoritate arreſtatio eſt facta, proponat cauſas grauaminis per arreſtum ſibi illati, ſeu nullitatis eiuſdem, & ſi Iudex aliter contra eum pronunciet, appellatur ad ſuperiorem illius, ſicut in aliis cauſis fieri ſolet.

Sic & Paul. Pariſ. *conſ. 39. incip. Non poſſunt, libro 1.* de
4 ſimili arreſto loquens ait, quod* ſi creditor arreſtari faciat pecuniam, quam quidam alius debitori ſuo debet, & prohibeat, quo minus debitori ſuo ſoluat, poteſt debitor appellare, ne priuetur ſua poſſeſſione, pẽdente appellatione *c. cùm perſonæ. de priuileg. lib. 6. c. 1. extra vt lite penden.* Sed ne hoc quoque mores noſtri receperunt, ſecundũ quos quotidie videmus fieri, quod pecunia debitoris ſub aliis arreſtatur, & cauſa arreſtationis coram Iudice arreſtante primo inſtituitur.

Digitized by Google

# CAPVT XXXV.

## Quæ ſit vis & quis effectus arreſti.

### SVMMARIA.

1 *Arreſtatio an & quando inducat litis pendentiam. & 4.*

2 *Iudicium coram vno Iudice ex neceßitate intentatum, an ad aliũ Iudicem transferri poſtea queat.*

3 *Condictio L. Diffamari D. de ingen. manumiſ intentata, an inducat litispendentiæ exceptionem.*

5 *Arreſtatio an producat pignus prætorium.*

6 *Arreſtatam rem detinens, eam præſcribere non poteſt.*

7 *Arreſto durante an res arreſtata alienari poßit.*

CVM de vi & affectu arreſtationis quæritur, præter eos qui ex ſuperioribus capitibus apparere poſſunt, vnus effectus eſſe videtur, qui * inducit litiſpendentiam. 1 Nam in ſimili decidit Nicolaus Anthonius *in addition ad Octauianum Veſtrium lib. 4. c. 1 num. 9.* per petitionem, vt quis carceribus mancipetur, ac per ipſam capturam ſequentem litis pendentia inducitur; & ratio eſſe videtur, quod ſicut per citationem verbalem dicitur iudicium eſſe cæptum. *§. fin. Inſtit. de pæn. tem. litig.* & res deſinit eſſe integra. *l. ſi quis poſtea. ff. de iudic c. relatum. de offi. deleg.* Iaffred. *deciſ. 60.* etiamſi litis conteſtatio nondum interuenit. D. Anthon. *in c. aduerſario. in 3. notab. de except.* Ita longè fortius per citationem realem, id eſt per capturam ſeu arreſtationem, quæ præualet; vt notant Doct. *ad l. vlt. ff. de leg. 1* in contrarium tamen allegari poſſet, quod * quando coram vno Iudice iudicium eſt inceptum ex neceſſitate, vt quia metuitur fuga Rei, aut actio tempore peritura eſt, aut quæ alia ſimilis neceſſitas vrget, poteſt 2

etiam coram alio Iudice hoc iudicium agitari. Bald. & Angel. *ad l. cœptam. arg. l. ſed etſi reſtituitur §. adinm verſicul ſed & ſi dies eod. titu. de iudic.* Qua ratione plerique neoterici reſpondent *ad l. quamuis, ff. de damno infect.* Quod ſi poteram te conuenire Peruſij & Aſſiſij, & incepi te conuenire coram Iudice Aſſiſij ex neceſſitate, quia timebatur de fuga tua, potero te poſtea conuenire, coram Iudice Peruſino. Sed hæ poſteriores rationes non placent Ioanni Baptiſtæ Caccialupi *in tract. debitor. ſuſpect. quaſt.* 15. vbi dicit, quod licet *in d. l. ſed etſi reſtituatur*, permittatur quod iudicium alibi finiatur, non tamen ibi expreſſè dicitur, quod non ſit inducta litis pendentia. Addo quod Felynus *ad c. cum ſit generale, colum. 4. de foro compet.* in ſimili reſpondet, quod ſi
5 diffamatus ab aliquo, plures iudices habeat, & * condictionem competentem *ex l. diffamari. C. de ingen. ma.* coram vno Iudice intentauerit, veluti petendo perpetuum ſilentium imponi illi qui ſe illius creditorem eſſe iactitabat, is autem creditor coram alio Iudice eũ in ius trahat, & coram illo prætenſum ſuum creditum petat, obſtat ei litis pendentiæ exceptio, & coram eo Iudice, coram quo remedium *d. l. diffamari*, intentatum eſt, cauſa peragi debet, licet contrarium conſuluerit Socynus *conſ 94. lib. 3.* Cuius opinio ex eo ſatis conuellitur, quod ex ea ſequeretur, quod quoties diffamatus plures haberet Iudices, condictionem *ex d. l. diffamari*, à lege cõceſſam, aduerſarius facilè eluderet, & ad aliud tribunal cauſam traheret, Iudiciſque auctoritatem contemneret, *contra l. ſi prator. ff. de indic.* Qua de re tamen magna diſtinctione vſus eſt Blaretius *ad d. l. diffamari. ca. 4 circa finem.* quem vide. Et hæc ſententia confirmatur ſatis *in d. l. vbi cœptum.* & exemplum huius poteſt poni in eo, qui curauit aliquem hic arreſtari, & arreſtatus poſita cautione relaxatus ab arreſto vel per procuratores ſuos dum manet in arreſto, vocat eum in ius coram alio Iudice *ex d. l. diffamari*, & arreſtans excipit, quòd eum hic præuenit per capturam vel arreſtationem, & quod, cum per hoc ſit hic inducta litis
6 pendẽtia, debet hic finiri; Aliud * eſſet ſi arreſtatio non eſſet facta ad finem cõſequendi debitum, ſed ad finem

declarationis iuris ſui, aut liberationis; vt ecce ſcholaris huius Vniuerſitatis Louanienſis intellexit, quendam ciuem Mechlinienſem hominem laicum iactitare, quod ipſe ſcholaris eſt ei in magna ſumma obligatus: Et quia per hanc iactitationem bonum nomen ipſius denigratur, repertum hic Louanij, auctoritate Domini conſeruatoris priuilegiorum eiuſdem vniuerſitatis facit arreſtari ad finem, vt ſi quam arreſtatus actionem aduerſus eum habeat, illam coram magnifico Domino Rectore Vniuerſitatis, ſuo ſiquidem Iudice, intra certos dies, ſub pœna perpetui ſilentij proponat, iuxta diſpoſitionem *d. l. diffamari*. Sanè hoc caſu arreſtum non inducit litiſpendentiam reſpectu materiæ principalis coram D. Conſeruatore. Quinimò arreſtatus proponens ſuam actionem coram eodem magnifico Domino Rectore, facit quod arreſtari eum non petit: ſed ſolum inducitur litiſpendentia, reſpectu materiæ *d l. diffamari*.

Secũdus * effectus eſt, quod ex arreſto videtur induci pignus prætorium. Quia pignus prætoriũ nihil aliud eſt quam pignus quod à Prætore ſiue à Iudice datur, quodq; Prætor aut Iudex nulla præcedente ſententia ex iuſta cauſa capi iubet *l. 2. C. de prætor. pign. l. non eſt mirum. ff. de pign.* actio & apprehenſionem rei requirit. *l. 3. § ff. de reb. cor.* Quæ omnia etiam in arreſto, vel re arreſtata concurrũt. Ex quo ſequitur primò, quod ſi aliquo caſu res arreſtata furto eſſet amiſſa, vel aliquo alio modo ablata, daretur actio & perſecutio quaſi hypothecaria aduerſus poſſeſſorem illius, *l. vlt. C. de prætor. pign.* Secũdò quod ſicut debitor reficiendo expẽſas, & cauendo de iudicio ſiſti, recuperat miſſionem in poſſeſſionem, *auth. ei qui. C. de bon. auct. iud. poſſ. c. 1. de dolo & contum. l. 6.* Ita quoq; & is cuius res arreſtata fuit, recuperat rem arreſtatã, ſicuti inferius dicetur. Eſt enim arreſtatio tẽporale, & prouiſionale tantum impedimentum; non quidem propter ſe, ſed propter aliud inuentum, videlicet, vt is cuius res arreſtata eſt cogatur illic ad ſoluendum, non vt de illius rei dominio aut proprietate diſputetur. Id quod etiã eſt in prędicta miſſione in poſſeſſionẽ, *l. is cui. ff. vt in poſſeſſ. leg.* Vnde Carolus

Molinæus *ad ſecundam partem conſuetudinum Pariſienſium tit. 2. gloſſ.* 1. *ad verbum, arreſt, ou brandon.* multa recenſet in quibus arreſtum & miſſio in poſſeſſionem conueniunt, & in quibus differunt, quem vide; & inter cætera notat, quod neque * miſſus in poſſeſſionem, neque detinens arreſtum, præſcribere poteſt, cum & ſcientia rei alienæ & titulus & animus poſſidendi deficiat. Cyn. *ad l.* 1. *C. vbi in rem actio,* Panor. *num.* 44. *& alij ad c. quoniam frequenter. §. fin. extra vt lite non conteſt.*

7 Tertius * effectus eſt, quod res iſta arreſtata durante arreſto, in præiudicium arreſti obligari, vendi aut alienari non poteſt, non magis quàm ſi pignus primò obligatum vni, poſtea alteri obligetur. *c. qui prior. de reg. iur. in* 6. *l. qui prior. ff. qui pot. in pign.* aut ſi res alteri obligata in cauſam iudicati, vel pignus iudiciale acceptum ſit. *l. à diuo Pio § ſi ſuper rebus. ff. de re iudic.* Sed quo minus ſine præiudicio illius, qui illam curauit arreſtari, obligari, vel alienari poſſit, nihil vetat, cum etiam res ſequeſtrata poſſit obligari & alienari, quia obligatio & alienatio reſpiciunt dominum rei, cui ſequeſtrũ non præiudicat *l. licèt §.* 1. *ff. de poſ. l. intereſſe. ff. de acqui. poſſeſſ.* & quæſtio poſſeſſionis ad quam magis pertinet non facit rem litigioſam. *gloſſ. in c. fin.* 11. *quæſt.* latè Marcus Anthonius Natta *conſ.* 2. *li* 1. ceſſatque hic ratio ob quã res in iudiciũ deducta alienari non poteſt, videlicet, ne aduerſarius fatigetur diuerſis iudiciis *l. nulli. C. de iudic.*

---

## CAPVT XXXVI.

### In cauſa arreſti quis ſit actor, aut reus.

*SVMMARIA.*

1 *Cauſa Rei fauorabilior multò eſt quàm actoris.*
2 *Actor qui eſſe dicatur. &* 3.
4 *Agens ſtimulatus & per alium prouocatus, dicitur ſuſtinere partes Rei.*

CVM

CVM de forma & modo procedendi in materia
iſta arreſti agimus, illud in primis videndum eſt,
quis hic actoris, aut rei perſonam ſuſtinet, quod alicu-
ius momenti eſt, multa enim reo permittuntur, quæ
actoribus non licent, multóque * fauorabilior eſt cau-
ſa Rei, quàm agentis. *l. fauorabiliores. ff. de reg. iur. c. cum* 1
*iura. eod. tit. lib* 6. & fauorabiliores ſunt leges ad abſol-
uendum quàm ad condemnandũ *l. Arrianus ff. de act.*
*et oblig.* Et quidem prima facie is qui arreſtatur aut de-
tinetur, aut cuius bona arreſtãtur aut detinentur, vide-
tur eſſe actor; quia * actor eſſe dicitur qui aliũ ad iudi- 2
cium prouocat. *l. in tribus ff. de iud l.* libertus à patrono
*ff. de in ius voc.* ſicut facitis qui arreſtatur; prouocat
enim arreſtantem prior ad iudicium, petẽs ab eo pro-
poni cauſas arreſti facti, & ſuſtinens arreſtum veluti
malè, perperam, ſine cauſa & illicitè factum, caſſari,
tolli, & amoueri, ipſúmque arreſtantem in expenſas,
damna & intereſſe condemnari. Id quod ſenſiſſe vide-
tur Romanus *conſil.* 217. *incip. res iſta* dicens * eum eſſe 3
actorem, qui petit capturã declarari illicitam, & capi
facientem facit ad hoc citari. & Bart. *in l. de pupillo. §. vlt.*
*nu* 3. *ff. de no op. nun* dicit quod excõmunicatus aut ban-
nitus petens reuocari tenutam datam cõtra ſe, vel pe-
tẽs remiſſionem, dicitur agere. Sed in contrarium eſt
veritas, quod non ſit cenſendus actor is qui arreſtatur,
ſed ille qui arreſtat: quia vt ait Angel. *ad l. non cogendũ. §.*
*qui procuratori. ff. de procur.* agens * ſtimulatus, dicitur ſu-
ſtinere partes Rei: Et Iuriſcõſultus *in l. ſi pupillus. §. 1. ff.*
*de priuile. cred.* non obſcurè indicat eum qui petit tenu-
tam reuocari, reũ potius eſſe, quàm actorem. De quo
Deciũ *in c. intelleximus, nu. 9. de iud.* Et cum certũ ſit quod
arreſtatus non niſi compulſus hanc actionem neceſſa-
riam ſuſcipiat, ſequitur ipſum verè & legitimè, vt pri-
mitus prouocatum per arreſtum, Reũ, minimè autem
Actorem dici oportere. Et quamuis in illo ſolo articu-
lo incidenti videatur agere dum cauſas arreſti exigit,
& arreſtum laxari poſtulat; quia tamen in principali
articulo, ob quem arreſtum poſitum eſt, ſe defendit,
Reus eſt, vt cui veluti nullum debitum exigẽti, defini-
tio actionis applicari non poteſt. §. 1. *Inſtit. de act* Quod

latiſſimè etiam confirmari & comprobari poteſt ex his quæ diligenter ſcribit Bart. Blarerius *ad l. diffamari c. 4. num 7. C. de inge. manu.* vbi per multa argumenta oſtendit, eum qui diffamatus eſt ab aliquo, & contra eum agit *ex d. l. diffamari*, ad hoc vt ei præfigatur terminus cauſas diffamationis proponendi, aut alioqui perpetuum ſilentium ſibi imponi, non eſſe actorem, ſed reũ: qui caſus huic noſtro ſimillimus eſt.

---

## CAPVT XXXVII.

### Statutum quo cauetur, quod in cauſa Arreſti de triduo in triduum procedi debet, quo pacto intelligatur.

*SVMMARIA.*

1 *Tempus elapſum habet vim tacitæ renuntiationis.*

2 *Statutum vt de triduo in triduum procedatur an in fauorem Rei ſit introductum, eique renunciare poſsit & 6.*

3 *Dilatio alicuius fauore ordinata poteſt ab eo ſperni.*

4 *Terminus alicui datus ab eo præueniri poteſt. & 8.*

5 *Iudex an cogi poſsit à partibus vt vel ordinariè vel ſummariè procedat.*

7 *Satutum vt in cauſa extranei creditoris ſummariè procedatur pium eſt, & fauore creditoris introductum.*

9 *Dies termini an contineatur in termino.*

EX conſuetudine ſeu ſtatuto quarundam ciuitatum receptum eſt, quod in cauſa arreſti de triduo in triduum, adeóque extra ordinem procedi debet. Accidit autem nuper, quod is qui arreſtatus erat, ſeruiente triduo ad reſpondendum, aut duplicandum paratus non erat, arreſtans autem ſuſtinebat eum ſecludendum eſſe, & articulata ſua pro confeſſa.

tis decernenda eſſe, propterea quod ſtatuto aut conſuetudini arreſtatus non ſatisfacerat, & ſic tacitè renunciauerat; quia tempus habet vim tacitæ renunciationis, ſi quis illud labi ſinat, vt ait Tiraquellus, *in lib. de retract. conuent.* §. 1 *gloſſa* 2. *ad verb. au tel temps, numero* 32. *& Bald, ad l* 2. *C. de preſcin. vend* & quod in poteſtate iudicis non eſt, tempora à ſtatuto præfinita, in præiudicium partis aduerſæ producere & prorogare § *ſi verò ſolum, in fin. in auth de nup* maximè cum modus iſte procedendi de triduo in triduum, videtur eſſe traditus pro forma, quam relaxare non licet *l. 1. C. de vſufru.* Arreſtatus nihilominus cõtradicebat, & ſuſtinebat non teneri ſe de triduo in triduum procedere niſi vellet, ſed permittendum ſibi eſſe vt ordinariè, & ordinariis diebus iudiciorum ad inſtar aliarum cauſarum procedere poſſet; Conſultus à iudicibus reſpõdi pro arreſtato pronunciandum ac iudicandum eſſe. & ita iudicatum fuit à Scabinis oppidi Louanienſis. Et ratio quæ me tunc mouebat, & que me adhuc mouet eſt, quod hoc * triduum in dubio præſumitur fuiſſe cõſtitutum fauore arreſtati, *l. cùm tempus ff. de regu. iur.* videlicet, ne is diu ab vxore, à domo, à liberis, à negociis ſuis in extero loco, ingenti ſuo incommodo atque tædio detineretur; non etiam fauore arreſtãtis, cui ſatis eſſe debet quod in loco habitationis ſuæ propriæ, debitorem ſuum extraneum quietè & commodè detinere & conuenire poteſt, etiam ſi eum non priuet ordinaria ratione procedendi, quam ipſe cogeretur obſeruare, ſi eundem ſuum debitorem in loco domicilij illius conueniſſet & forum illius ſecutus fuiſſet: Plura enim ſpecialia ſimul concurrere aut peti non debent, *l. ſi quãdo. C de inoffi. teſtam. lib.* 1. *C de dot. promiſ.* Et proinde nihil vetat, quo minus debitor arreſtatus huic fauori pro ſe introducto renunciare poſſit *l. pen, C de pact.* nemo enim cogitur inuitus beneficio pro ſe introducto vti. *l. in inuitum. ff. de reg. iur.* & alioqui quod fauore arreſtati introductum eſt, in odium ipſius retorqueretur, *contra l. quod fauore. C. de legib.* Quo loco eleganter notat Baldus, *verſicul. incip. Tertiò exemplatur.* quod * dilatio ordinata fauore alicuius, pote[illegible] eo 3



Digitized by Google

ſperni, ſi expedit ſibi, non differre. Et quod ſi Princeps concedat alicui quod in cauſa ſua ſummariè procedatur, ſi proceſſit ordinariè, per hoc nõ poteſt impugnari iudicium, propter *d. l. quod fauore.* Et hoc iterum reperit *ad l. nulla. verſic. pone mandatur. ff. de legibus.* & Rebuffus *ad concord. tit. de forma mand. apoſtol. ad verb. poſt menſem.* ait quod ſi ante menſem conferatur beneficium, poteſt mandatarius illud acceptare ſi velit, cum ille menſis introductus ſit fauore ipſius, cui poteſt renunciare. *c. ſi diligenti. de foro compe.* Et in ſimili videmus, quod
4 * quando tempus eſt adiectum fauore pupilli, poteſt pupillus aut eius curator, tempus illud præuenire, *l. 3. §. dua cauſa. ff. de Carbo. edict. & l. duo fratres. in princ. ff. de liber. cauſ.* Et debitor qui ſtipulatus eſt terminum ſoluendi, poteſt illum præuenire & inuito creditore ante ſoluere, Bartol. & Iaſon *in l. ſtipulatio iſta §. incertam. ff. de verb. oblig. l. quod quis, ff. de actio. l. quod in diem. ff. de ſol. & hæredes mariti*, qui habent annum de iure ad reſtituendam dotem mobiliarem vxori, poſſunt ante annum reddere eandem, Bald. *in authen. ei qui. C. de bon. auth. iud. poſsid.* Sed magis ad propoſitum vrget deciſio Romani *conſ. 133 incip. in præſuppoſito caſu.* Vbi dicit, quod quamuis Iudex in cauſa in qua ſummariè procedere debuit, ordinariè procedere incepit, poteſt * tamen pars illa,
5 cuius fauore ordinatum fuit vt ſummariè procederetur, petere vt deinde ordinariè procedatur, niſi ſemel conſenſerit; quo caſu etiam hoc poteſt, modo Iudex conſentiat; & allegat *gloſſ. ſingularem ad clem. ſæpe, ad verb. partib. de verbor. ſignific.* quæ etiam hoc notabiliter dicit. Quia licet D. Cardinalis ibi, exiſtimet Iudicem etiam inuitum cogendum eſſe vt conſentiat, tamen videtur verior eſſe ſententia gloſſ. & Bonifacij atque Imolæ ibi, quod non tenetur, ne auctoritas iudicialis fiat ludibrio *contra l. ſi prætor, ff. de iudic. & gloſſa. in §. ſi quis autem non implens. in verb. admonitus. in auth. de hæred. & falcid.* & ne in poteſtate partium ſit Iudici præſcribere formam procedendi quam volunt, & in ea re ſæpius illo inuito, mutare rationem litis, procedendo nunc ordinariè, nunc extraordinariè. quod abſurdum foret. Neque obſtat quod Vlpianus ait, Si plures con-

cordant qualiter ſententia proferatur, Iudex debet ſequi eorum voluntatem. *l. ſi conuenerit. ff. de re iud.* quia vt ait Caſtrenſ. *ibi in princ.* hoc intelligitur quando cõcordant, quod condemnandus abſoluatur, vel econuerſò, quod abſoluendus condemnetur, vel quod cõdemnandus, in quantum facere poteſt, condemnetur. In quibus caſibus non illuditur Iudici, neq; maieſtati iudiciorum; neque intereſt Iudicis condẽnetur reus, an abſoluatur, & aut pro qua parte. Et cum hæc variatio & mutatio bonis moribus aduerſetur, præallegatũ Vlpiani reſponſum in eo locum non habet. Iuxta notata per Zaſium *ibi*. Qua reſponſione etiam aliis omnibus pro cõtraria parte allegatis facilè ſatisfieri poſſe videmus. Sed quando partes ſolum in vno aut altero actu non contradixerunt, tunc quia ſingulares actus iudiciorum ſunt per ſe perfecti, ſicut habemus titulos ſingulares & ſeparatos de actibus iudiciorum, licèt in vno actu non contradixerunt, in aliis tamen contradicere poterunt, quia ſeparatorum ſeparata eſt ratio, *l. ſi maritus C. de don. inter vir. & vxor.* & de vno ad alterum non infertur. Sed ſi * tam arreſtans quã arreſtatus 6
eſſet extraneus, plus vtique ſubeſſet dubitationis, quia ſicut arreſtati intereſt in loco extraneo nõ diu detineri, ita etiã arreſtantis intereſt, in loco non diu litigare.

Quibus tamen non obſtantibus adhuc puto idem eſſe, ideo quod in arbitrio arreſtantis fuit debitorem arreſtatum, vel in loco domicilij eius conuenire, vel alio loco illum arreſtare. Et proinde ſicut deberet ferre moleſtiam diutius in domicilio debitoris litigandi & ordinariè procedendi, ſi eum illic conuenisſet, & in ius vocaſſet; ita quoque durum & acerbum ei videri non debet, ſi in loco arreſti, ordinarium iudiciorum tramitem, poſtulante id arreſtato, ſequi cogatur: niſi fortè in loco arreſti facti, * ſtatutum ſit, quod in cauſa 7
alicuius extranei creditoris, ſummariè & extraordinem procedi debeat, id quod pium & æquum eſt, & fauore creditoris introductum, à debitore ei tolli non debet. *c. indultum, de reg. iur. in 6. l. id quod noſtrum ff. eo tit.* ſicut & in ſimili dicimus quod ſi tempus eſt adiectum ſolutioni fauore creditoris, debitor ante illud tempus



Digitized by Google

inuito creditore ſoluere non poteſt. Iaſ. *num. 3.* & alij *ad d. §. incertam l ſtipulatio. ff. de verborum ſignificat.*

8 Quod * ſi verò is qui debitorem arreſtauit, triduum illud præuenire, cauſáſque arreſti poſiti, citius exhibere velit, exiſtimo ſanè id illum poſſe, ſi alioquin dies iuridica ſit, & arreſtati non interſit. Nam & in ſimili decidit Bartol Blarerius, *ad d. l. diffamari. C. de ingen. manu. c. 6 num.* 125. quod is cui Iudex præfixit terminum ad agendum, poteſt illum terminum præuenire, & cōparere, parte ad hoc vocata, & citata, neque præiudicium aliquod inde referente.

Nec dubito quin & illud quoque hic quæri poſſit, vtrum dies arreſti poſiti in hoc triduo computetur? Sed verius eſt, quod ſi ſimpliciter habeat ſtatutū, quod arreſtans debet intra triduum exhibere cauſas arreſti,
9 tunc, dies arreſti facti non computatur; quia * dies termini à quo, vel ad quem, regulariter non continetur, vt latiſſimè omnium tradit Tiraquel. *de retract §. 1. gloſſ. 11. verſ. ſed vt his omiſ.* vbi ponit regulam iſtam, cum quindecim limitationib. Sed ſi dicat ſtatutum, cauſas arreſti eſſe exhibendas à tempore arreſti, vel facto arreſto, intra triduū, tunc dies arreſti computatur, iuxta notata per eundem in dictis limitationibus, ad quem remitto & not. Panor. *ad c. ſuper eo. 2. de appel.* & Quintil Mandoſius *ad reg. cancell. 19 de infirmis. nu. 6. quæſt.* 18. *& Ludouic. Gomeſ. ad eandem regulam, quæſt. 37.*

## CAPVT XXXVIII.

### De ſtatuto quo cauetur, quod arreſtans prima die iuridica debet exhibere cauſas arreſti.

*SVMMARIA.*

1 *Arreſtante non exhibente cauſas arreſti in termino, an arreſtatus ſit relaxandus. &* 4.

2 *Terminus à ſtatuto vel lege præſcriptus in dubio cenſetur eſſe peremptorius.*

3 *Termini peremptorij lapſus inducit tacitam renunciationem iuris.*

5 *Contumacia nulli nocet, niſi aduerſarius eam in termino comparens accuſauerit.*

6 *Iudex an terminū ſtatutū vel legis prorogare queat.*

MVltarum ciuitatum ſtatuta etiā diſponunt quod arreſtans prima die iuridica quæ arreſtum factū ſequitur, cauſas arreſti in iudicio proponere & allegare debet. Quæro igitur * an ſi id non fecerit arreſtans, videatur arreſtatus ideo eſſe relaxatus? vel relaxandus? 1
Prima quidem facie videtur dicendum quod ſic, propterea quod * terminus à lege vel à ſtatuto præfixus in dubio cenſetur eſſe peremptorius. *l. ſtatu liberum. §. Stichum*, & ibi Bart. & alij. *ff. de leg. 2. & in l. ob commiſſa de adul.* idem Bart *in l. mancipiorum ff. de op: leg. & in fi. ff. de ferijs.* & * lapſus iſtiuſmodi termini, inducit tacitam renunciationem iuris. Rom, *conſ.* 431 Bart *in d. l. mancipiorũ* Bald *ad l. ſi ea. C. de vſur. & in ſua praxi criminali, t. tu de appell. q.* 3. Quo modo & in ſimili videmus, quod termino peremptorio aſſignato elapſo, non poſſūt produci inſtrumenta. *glo. in l. ſi eo. C. de remiſ. pign.* Et quod ſi Iudex præfixerit terminum alicui ad accuſandū, & is cui is terminus præfixus eſt, non accuſat, poſtea non auditur, etiamſi ſit minor Bart. *in d. l. mancipiorum*, quia permiſſum ad tempus, cenſetur poſt tempus eſſe prohibitum, iuxta iura vulgaria, id quod in arreſtante tantò procliuius recipiendum eſt, ideo quod antea de iure ſuo tēpeſtiuè inquirere, & prius quam debitorem ſuū arreſtari faceret, de omnib. ſe informare, & velùti pręparatus ad iudiciū procedere debeat. *l. qui accuſare, & l.* 1, & ibi Alcia, C. *de eden. l. petendæ. C. de temp. in integ. reſtit.* 2 3

Nihilominus * tamen non aliter hoc verum eſſe crediderim, quā ſi eadem illa die iuridica arreſtatus cauſas eiuſmodi arreſti proponi, & allegari petierit, & in defectum allegationis earundem ſe ab arreſto relaxari poſtulauerit; id quod nominatim exprimunt ſtatuta Oppidi Louanienſis *tit de arreſtamentis, c.* 8 & confirmatur per Barth Blarerium *ad d. l. diff. mari c.* 8 C. *de ingen. manu.* Vbi dicit quod diffamans cui eſt ſtatutus terminus ad proponendā ſuam actionem vel accuſationem, lapſu ipſius termini excluditur, ſi diffamatus ipſo termino ſeruiēte petat declarari, illum iure ſuo excidiſſe, 4

Digitized by Google

& vlterius audiendum non eſſe, elegans ad hoc Bart. *ad l Titia. ff. de accuſ.* Boër. *deciſ. 255.* cum aliis multis: id quod exemplo non caret; nam & in ſimili videmus, 5 quod contumacia * alicuius nunquam ſibi nocet, niſi quãdo aduerſarius eius in termino comparuit, & eius contumaciam accuſauit, *l properandum. §. & ſi quidem, in verb. abſentiam accuſante.* & ibi Fulgoſ. Caſtrenſ. Iaſon. Bal & Salycet. C. *de iud* & teſtamentum ratione præteritionis ita demum eſt nullum, ſi præteritus ipſe dicat & petat, non aliàs. *l. filio præterito, ff. de iniuſt teſtam.* & ibi Doct. Falcidia reſecat ipſo iure legata. *linea margaritorum. ff. ad leg. falcid.* ſed ita ſi hæres petat. *l. partem. ff. de his quæ in fraud. cred* Compenſatio fit ipſo iure, ſed ita tamen ſi petatur. *l. vlt. C. de compenſ. gloſſ in l. ſcimus. C. de inoffi. teſta* Et vbicunque aliquis priuatur ſuo feudo, aut feudum redit ad Dominum, intelligitur, ſi Dominus feudi petat. Bal. *c. quæ in eccleſiarum. de conſtit.* Sicut hæc multa alia ſimilia congerit Tiraquel. *ad l ſi vnquã. ad verb. reuertatur. num. 3. cum ſeq. C. de reuoc. donat.*

6 Deinde verò arbitror quoque & * iudicem ex iuſta & legitima cauſa, terminum iuſtum prorogare poſſe, veluti ſi arreſtans in morbum inciderit; ſi à Principe vocatus fuerit, nec procuratorem mittere poſſit; aut ſi Iudex ipſe abfuturus ſit; vel aliquis alius caſus inciderit; quia cũ non ſtat per arreſtantem, quo minus cauſas arreſti propoſuerit, hoc ei imputari non debet, *c. imputari. c. cum non ſtat de reg. iur. l. 6.* & notant a ad propoſitũ *in l. ſicùm ipſe. ff. de excuſ. tutor.* de quo plur Cynus & Bald. notat idẽ Blarerius. *d. c. 8. nu. 76. cũ aliis ſeq. vſq; ad finem c.*

## CAPVT XXXIX.

De inſinuatione arreſti ſuper bonis abſentis facti.

*SVMMARIA.*

1 *Sententia contra abſentem non citatum eſt ipſo iure nulla.*

2 *Inſinuatio per quem fieri debeat.*

3 *Inſinuatio an ſæpius ſit facienda.*

4 *Domicilia plura ſi habeat debitor, ad quod fieri inſinuatio debeat.*

5 *Inſinuatio procuratori facta an ſufficiat.*

6 *Inſinuatio quomodo fiet, ſi debitor ſit omnino exterus & abſit.*

CVm * ſententia aduerſus abſentem non citatum & non auditum lata, ipſo iure ſit nulla. *l quaſi* [illegible] *l. de vnoquoque. l. contra pupillum ff de re iudi. l. 1. ff. qua ſent. ſin. appel. reſcin. c. 1. de cauſ. poſſ. & propr.* facilè intelligi poteſt, quod ſi bona abſentis, in aliquo loco arreſtata fuerint, non ſubſiſtere iudicium, niſi ei cuius illa ſunt, & qui in alio loco habitat, denunciatio ſiue inſinuatio facta ſit. Et proinde vſus iudiciorum vbique ferè inualuit, denunciationem * ſiue inſinuationem hanc fieri per apparitorem aliquem eius Curiæ: & ſæpe quidem per literas iudicum quorum auctoritate arreſtatio facta eſt, & coram quib. lis inſtituitur, eaque interpellationem quandam ſuſcipiendę defenſionis continet, ſicut & de denunciatione in caſu emptionis facienda fieri olim D. Mudæus præceptor & collega noſter obſeruandus ſcripſit *ad tit. de action. empt. & vend. in c.* quãdo committitur ſtipulatio. *nu.* 61. Extra territorium enim citare illi Iudices non poſſunt. *l. fin. ff de iur. om. iud.* Eodemque modo cum de diſtractione pignoris agitur, debitori eam denunciare oportet, vt ſi velit ſolutione eius quod debetur, illam auertat *l. 1. & alij ſeq. C. de diſtract. pig.* Sed quemadmodum citatio tribus vicibus fieri debet. *l. tres denunciationes. C. quo. & quan. iud.* & quidem primum in perſonam rei, ſi ea reperiri poſſit, alioqui verò ad illius domum. *c. 1. qui matri accuſ. poſſ.* Bart & alij *ad l. 4. § prætor ff. de dam. infect. l. cum pater §. penul ff de leg. 2.* Card. *in clem. vnica de for. comp.* Ita * quoq; & de inſinuatione iſta dicendum eſſe videtur, quæ loco citationis ſurrogatur; quod licet de conſuetudine videatur ſolũ requiri, quod inſinuatio fiat domi, quaſi ex eo præſumatur quod venit ad notitiam eius, per relationem domeſticorum, Bald. *ad l. meminerint. C. vnd. vi*, Fulgoſ. *conſil. 76. inc.* *Factum* tamen de iure aliud eſſet, vt iudicat Rebuffus *tomo. 3. ad ord. regias 3 de citat. art. 2 glo. 3. ad verb. ou domicile num. 3.* Et ſi * duo vel plura domicilia habet, debet ei fieri denunciatio, atque in ſi-

1 2 3 4

nuatio, quando perſona eius haberi non poteſt, ibi vbi tempore illius, cum familia ſua degit *d. l. 4 in verſi. ſed domum in qua degit. l. in lege Cenſoria ff. de verb. ſig. l. 1 C. de offic. diuerſ. iud.*

Quod ſi autem extra prouinciam ſit, neque domicilium in hac patria habeat, tunc videndum eſt an hic habeat factorem, inſtitorem ſiue procuratorem generalem rerum ſuarum, Nam & his eo caſu facta denunciatio ſufficit. *l. ſi dictum. §. ſi præſentem. & ibi gl ff de euict. arg l ſi procuratori. ff de verb. obli.* ſicut & locum tenenti, & vicario generali abſentis facta ſufficit. vt notat Rebuff. *in tract. de nominat. q. 14. num. 59. cum ſeq* ſi modo poſtea de ea qualitate conſtet, aut ſaltem quod pro tali is palam & publicè habitus fuit, ſecundum eum *ibi num. 71 verſic. aduertendum. &* hæc quidem omnia antequam iudicium accipiatur, *l. qui concub. nam. §. ſi hæres. ff de leg. 3.*
6 Si aut neminem horum habet, ſed ſit omnino exterus, veluti Hiſpanus, aut Luſitanus, aut Italus in Hiſpania, Portugalia, aut Italia habitans, neſcitur autem vbi, & in quo loco, ita vt literæ magiſtratus ad eum dirigi non poſſint, ſed habeat hic amicos vel conſanguineos, ſanè illis inſinuatio cum aſſignatione competentis termini fieri poſſet, vna cum publica proclamatione, ſicut videmus quod quãdo facienda eſt miſſio in poſſeſſionem contra aliquem qui non defenditur, debent requiri eius conſanguinei, & amici etiam per proclama *l. item ait prætor. l. ergo &* ibi Bart. & Bal. & alii, ff. *ex quib. cauſ maior. l. hæc autem. §. non defendi. ff. ex quib. cauſ in poſſ. eat.* non quidem ſingulariter nec in facie, ſed generale edictum fieri debet, quod ſi quis conſanguineorum aut amicorum velit eum defendere, compareat tali die coram tribunali. Panor. *in c. cauſam. de dolo.* Alberic *in d. l. ergo.* quod tamen raro in praxi ſeruari dicit Rebuffus *ad ordin. reg. tomo 3 tit. de citat art. 2 gloſſ. 1. num. 7.* Aut ſi non habet amicos, æquè per edictum citari poterit. clem. 1 *de iudic.* Caſtrenſ *ad l. ad peremptorium. ff. de iud.*

# CAPVT. XL.

## Inter plures creditores, vnius debitoris res ſeu bona arreſtantes, qui præferendi ſunt.

*SVMMARIA.*

1 *Regula, Qui prior eſt tempore, potior eſt in iure, locum habet etiã in pignoribus, & in quibus.* 3. & 4.

2 *Pignus prætorium quas ob cauſas contrahatur.*

5 *Ordo temporis non facit prælationem in pignore prætorio, ſed veritas debiti.* & .6.

7 *Inter plures arreſtantes an & quando omnium cauſa par ſit.* & 8.

9 *Intellectus l. in iudicati. ff. de re iudic.*

10 *Priuilegiatus præfertur, non priuilegiato, non ſolũ in ſolutione conſequenda, ſed in eadem alijs facta repetenda.*

SVbinde accidit quod vnius debitoris bona, aut diuerſis diebus, aut vno quidem die, ſed diuerſis horis arreſtantur. Accidit quoque nonnullos ex his creditoribus ad quorum inſtantiam arreſtata ſunt, alijs eſſe diligentiores, citiuſque crediti ſui fidem facere, & ſententiam obtinere; ex quo magna plerunque inter eos naſcitur contentio, an omnes ſimul in rebus arreſtatis earumve precio pro rata concurrere, an verò alij alijs præferri debeant?

Et ſanè cum etiam in pignoribus, ad quorum naturam reſpicit arreſtationis materia, vulgata iuris regula locum habeat, quæ eſt, quod qui prior eſt tempore, 1 potior eſt in iure, *c. qui prior. de regul. iur. in. libro.6* vt patet *ex l.2.3. &* 10. *C. qui pot. in pignor. hab.* quod is præualet, qui præuenit *l. licet, eod. tit.* quod vigilantibus iura

eſt concurrere eodem iure quo prior. Duo enim ſimul non poſſunt poſſidere. Ita ait Zaſius *ad l. cùm vnus. nu. 9. ff. de bon. auct. iud. poſſid.*

In prætorio verò pignore, ordo temporis prælationem non facit, ſed parem conſtituit creditorum non imparem cauſam habentium, conditionem. *Si plures*, inquit Vlpianus, *ſint qui poſtulent vt caueatur, omnes ſimul mitti in poſſeſſionem ſolent, Idq; Labeo probat. Et ſi prius quis in poſſeſſionem miſſus ſit, & alius mitti deſiderat, non ſpectabimus ordinem, ſed habebunt ambo poſſeſſionē. Quod ſi iam prior poſſidere iuſſus ſit, & alius damni infecti ſibi caueri deſideret, tunc enim niſi cauerit, mittetur in poſſeſſionē poſterior. l. ſi finita. §. ſi plures. ff. de damno infect. & ibi paulo poſt ſubijcit, Cum igitur plures in poſſeſſionem mittuntur, æqualiter omnes quaſi in totū miſſi, concurſu partes habebunt.* Sic & Iulius Paulus reſpōdit quod primū decretum interpoſitum, ad petitionē vnius creditoris, omnib. alijs creditorib. quoque prodeſt. *l. cum vnus. ff. de bon. auth. iud. poſſ.* vbi cùm vnus creditor eſſet miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto, poſt certos dies, venit alius creditor qui voluit etiā immitti: Deinde certis diebus poſt, alij quoque creditores venerunt, & voluerunt gaudere iſta immiſſione; Primus opponebat ſe, dicens ſe eſſe priorem tempore, atque ideo potiorem iure. voluit pabulum totum comedere, inquit Zaſius *ibi*, Alij verò creditores voluerunt pabulari eodem paſtu: Iuriſconſultus tamen reſpondit, quod vno creditore immiſſo, omnes alij etiam vtuntur iſta immiſſione, qui eā petunt: nec attenditur prioritas temporis, ſed veritas debiti, quia hoc decretum permiſſum eſt in rem, magis reſpectu bonorum debitoris ſuſpecti aut latitantis, quàm reſpectu perſonæ impetrantis. Deinde verò in pignore iſto prætorio nulla eſt poſſeſſio, ſed cuſtodia, & detentio, & ſic non reſpicitur ordo, ſed omnes habent cuſtodiam, vt ait Zaſius *d. loco, numero* 11. Neque obſtat ſi dicas quod Angelus ibi decidit, quod ſi debitor eſſet incarceratus propter debitum, alij creditores nō poſſunt eū recōmendare, vel declarare, quod vellēt vti eo iure quo primus, & quod etiam propter ſua debita eſſet incarcerandus, & quod primum decretum, quo cōtrahi,

tur pignus prætorium non habet locum in libero homine. *l. ob aſ.* C. *de act. & ob.* Qua de re & de veritate illius poſtea *cap.* 49. latius dicemus, & huc non pertinet; non enim loquimur nunc de arreſtatione perſonæ debitoris, ſed de prælatione creditorũ in rebus illius arreſtatis, & ex ſimilitudine pignoris prætorij, dici-
7 mus * quod inter plures creditores arreſtantes omnium cauſa par eſt, & eadem, non reſpiciendo quis primo loco arreſtari fecit quis poſteriore: pro qua ſentẽtia etiam facit text. *in l. ſi is qui* § *prior. ff. vt in poſſeſſ. leg.* vbi idem Vlpianus ſic ſcribit. *Qui prior miſſus eſt legatarius in poſſeſsionem non præfertur ei qui poſtea mittitur. Inter legatarios enim nullum ordinem ſeruamus, ſed ſimul omnes æqualiter tuemur.*

8 Sed hæc* tamen aliquo temperamento egent. Primò enim intelligo, quod nullus ex pluribus arreſtari faciẽtibus alteri præfertur, quando de prælatione inter eos oritur quęſtio, & iam omnes ſententias pro ſe obtinuerunt. Solent enim prudentes Iudices in eiuſmodi caſu id efficere, vt quatenus fieri poſſet, ſimul expediantur omnium lites, & tunc nulla occurrit ratio ob quam alteri alter præferatur ex his, ex quibus nulli rẽ arreſtatam ſpeciali pignoris nexu ſibi obligatam habent, quique omnes in proſequenda lite inſtituta fuerunt ęquè diligentes & vigilantes. At ſi vnus reliquis diligẽtior, aut minus intricatam litem habens in pari omnium cauſa id effecit; vt citius quam illi ſententiam pro ſe obtinuerit: Alij verò prolixa minuſque expedita lite occupati longo deinde interuallo, ſentẽtias pro ſe impetrent; antequam verò impetrent, is qui obtinuit ſententiam executionem illius ex reb. arreſtatis vrgeat, exiſtimo eum audiendum eſſe, nec ad expectationem aliarum ſententiarum vrgendum; Nam & in ſimili videmus, quod ſi ſeruus meus erga plures delinquat, iam ego pluribus ſum debitor; ſed tamen ei qui prior ſententiã obtinuit, ſeruum dedam noxæ, aut ei ſatisfaciam, non poſteriori *l. ſi quis à multis. ff. de noxal. act.* Et ſi dedero filiofa. peculium vt negocietur, is verò æs alienum conflauit, multis creditorib. debere incepit, ego pater omnibus ſum debitor, ſecundum vires pecu-

Lij: hoc loco potior eſt is, qui primò ſententiam obtinuit, vt ſi à poſterioribus creditoribus conueniar, deducã id quod ſolui priori ex iudicato. *l ſi verò ff. de pecu.* Item ſi plures concurrant prætendentes cauſam dominij contra poſſeſſorem, is occupare, & occupando alijs potior eſſe dicitur, qui prior ſententiam obtinuit, & poſſeſſor debet ei rem poſſeſſam reſtituere, modò victor curet, quod eum defendat contra alios concurrentes *l. is à quo ff. de re ind* Quod tamen hic non eſt neceſſarium, hoc & Bald. *ad l. fi. q.2* C. *depoſ.* decidit, quod ſi plures depoſuerũt pecuniam apud vnum mercatorem qui poſtea fugiat, certè ſi vnus illorum fuit diligens in exigendo, & obtinuit ſententiam, alij vero non, non debet id quod accepit per ſententiam, non etiã per vim aut gratificationem alijs communicare.

Secundò intelligo quod omnes arreſtari procurantes & ſententias obtinẽtes concurrunt, ſi modo omnes inſtent pro conſequenda executione ſuarum ſententiarum in rebus arreſtatis Et* ſic intelligitur *text in l. in iudicati. ff. de re iudic.* in qua Iulianus I. C. ait quod in actione non debet haberi ratio eius cui reus prior cõdemnatus eſt, ſcilicet vt procedat, quando plures alij quibus reus condemnatus eſt, poſt obtentas ſententias concurrunt in executione, & pro ea conſequenda vrgent Ita enim eum textum accipiendum eſſe docent Angel Zaſ. & alij *ibi,* & Iaſ. *ad d. l inter eos. num. 9. verſ. incip. In vltima parte gl.* vt ſic etiam verum ſit quod vigilantib & non dormientib. iura ſubueniunt, *d l pupillus. & c. duob. cum glo. de reſcript. lib 6. l. qui autem l. ait prætor. ff. quæ in fraud credit.* 9

Tertiò intelligo omnium cauſam eſſe parem ſi nullus eorũ eſt priuilegiatus: Nam ſi inter plures arreſtãtes, vnus vel ius pignoris habeat, vel priuilegio aliquo inter perſonales creditores munitus eſt, vt ſunt vxor, fiſcus, eccleſia, pupillus, reſpublica, & ſi quid aliud his ſit ſimile, vtique ille præferetur, licet poſterior ſententiam obtinuit, aut arreſtum fecit. Et in his verum eſt quod Iulius Paulus ait, *l priuilegia non ex tempore æſtimari, ſed ex cauſa. l. priuilegia. ff. de priuil. cred.* vt* priuilegiatus præferatur non priuilegiato, non tantum in 10

ſoluendo, aut ſolutione conſequenda. ſed etiam in repetendo *l. pecunia. C. de priuil. fiſ.* Etenim in ea opinione expreſſè verſantur illic Accurſ. *numer.* 83. Zaſ. *num.* 5. *&* alii *in d. l. inter eos*, quod priuilegiatus non ſolum præfertur aliis vt ſolutionem conſequatur, ſed quod alteri non priuilegiato ſoluta ſit pecunia, poſſit illam repetere, non obſtante, quod non priuilegiatus prior venit, & ad ſententiam & ad executionem, & ideo textus *in ead. l. inter eos.* vtitur his verbis. *Ex eadem cauſa eiuſdem conditionis hominibus, &c ff.* de re iud. Quo modo & *in l. ſi poſtquam. C. vt in poſſ. leg.*

---

## CAPVT LXI.

### Debitore fugiente quo pacto Commentarienſis, ſeu cuſtos carceris teneatur.

*SVMMARIA.*

1 *Debitor frangens arreſtum compelli poteſt redire etiam per proprium ſuum Iudicem.*

2 *Cuſtos carceris eſt velut depoſitarius.*

3 *Cuſtos tenetur de negligentia.*

4 *Cuſtos ſi debitor fugit, tenetur non ſolum debitum ſoluere ſed etiam intereſſe.*

5 *Cuſtos carceris an & quãdo teneatur de facto ſuorũ. &* 6

7 *Pro officiali quando præſumatur.*

8 *Cuſtos carceris an & quando excuſetur.*

9 *Cuſtos carceris an teneatur, ſi debitor cum altero*

10 *cuſtode fugiat.*

MAgna quidem ignauia eſt Apparitorum, qui vel non diligenter inſequuntur debitorem, antequam elabi & occultari poſſit, vel non ſatis caute ducunt, ne vi aut dolo eximatur. Sed multo maior culpa atque

pa atque infamia eſt, ſi iam carceri aut vinculis mancipatum effugere ſinant: quippe quod facilius eſt iam captum atque comprehenſum cuſtodire, quã nondum ductum prehendere & detinere. Vnde & de his aliquid nos dicere conuenit, Nam de ipſo debitore fugiente ſatis ſuperius diximus, quod * etiam per proprium Iu- 1
dicem in cuius territorio exiſtit, & domicilium fouet, cogi poteſt vt ad locum arreſti redeat. *deciſ. Cap. Thol.* 422. quod arbitrio Iudicis cuius arreſtum fregit, punietur *l. ſi ff. de effract. & expilat.* quod arctiore cuſtodia detineatur. Ioan de Ana *conſil. 55 nume.* 13 Roman. ad *l. lex Cornelia, ff. ad Sylla.* & alia multa ſimilia de quibus ſup *cap.* 28. & *ſeq.* quæ hæc loco iterum repetere non expedit, Cæterum ad ipſos Commentarienſes quod attinet, cùm, * loco depoſitariorum habeantur, vt ait 2
Caſtren. *conſi.* 42. ſalariumq́; pro cuſtodia recipiant, de periculo & omni culpa atque negligentia tenentur. *l. qui mercedẽ. l. videamus & vtrobique gloſſ. ff. locat.* Bart. & alij ad *l. eũ qui §. epiſtolã. ff. de furt.* Ideoq́, Iulius Paulus, *Carceri præpoſitus*, inquit, *ſi precio corruptus ſine vinculis agere cuſtodiam vel ferrum in carcerem immitti paſſus eſt, officio Iudicis puniendus eſt: Si neſcit, * ob negligentiam, remouendus* 3
*eſt ab officio. l. carceri ff. de cuſtod. & exhib. reor.* Qua ratione Bald *conſil.* 177 *incip. In iſta captura libro* 2 & Iaſ. *conſi.* 27. *libro* 3. *ad* ſubiectam materiam eleganter admodum reſponderunt, Commentarienſem ſeu Cuſtodem * car- 4
ceris ſi negligenter verſatus ſit, & Reus vel debitor elapſus ſit, non ſolum ad executionem debiti à creditore compelli, *vt l. 3 C. de exact. trib. lib.* 10. *l. eum pro quo. ff. de in ius voc. l. fin. in verb.* domino precium reddere debere. *ff. de cuſt. reor.* vbi hoc notat Ang. & Rodericus Zuarez. *ad declarat.* 2 *l.* 2 *fol* 2. *lib.* 2 *titul. des los emplazamientos. nu* 52. *ca. incip. Sed attende.* Verum etiam ad præſtationem eius quod intereſt teneri. Io de Anan. *conſi.* 55. *inc. Quia dubia. ad finem.* Bald. *ad c.* 1. *in* 5 *col. de offi. de leg.* & *in c. dilectis colum* 7. *de appel.* Salic. *ad l. in bonæ fidei. C. de reb. cred.* quia eos cuſtodiendos in fidem ſuam ſuorumq́ue recepit. Vnde * etiam ſi non principaliter & directe per 5
bus negligentiam debitor elapſus eſt, ſed ſuorum quibus cuſtodiam illius mandauit, æque & ipſe & fideiuſ-

ſor ipſius tenetur Bald. *conſi. 40. & ſeq libr. 1.* Florian. *ad l ſi fornicarius, ff. ad l. Aquil.* Oldrad *conſi. 84 incip.* Qui-*dam dixit arg. l. qui tamen non idoneum ff. commod. §. penul. inſt. t. de oblig. quæ ex quaſ. del* quia explorare eum oportuit cuius fidei atque innocentiæ eſſent. *l fi. § ſeruorum. ff. naut caup ſtabul l. 1. § ſi quis igitur eo. tit.* Quod tamen ita intelligit idem Oldrad. *conſil 92. incip. Rex habet ca-*
6 *ſtrum, &c.* & Oldradum ſecutus Paris de Puteo *in tract. de ſyndic. ad verb. Carcer c. 5. num. 4.* niſi * illi carcerem commiſiſſet, cuius fides & diligẽtia tempore commiſſionis & mandati omnibus cognita atq; ſpectata fuiſſet. *arg. l. 1 § ſi magiſtratus ff. de magiſtrat conuen. l. litis. § ſi pecuniam ff. de neg. geſt. l. 3. § ſi eo tempore. ff. de admi. rer. ad*
7 *ciuit. pertinen. l. argentum ff. cõmoda.* Et quamuis * generaliter præſumatur pro quolibet officiali. *l. 1. C. de ſuſcept. libr.* 10. adeo quod alleganti eius culpã, incumbat onus probandi. *l. 2. ff. de probat.* Bart. *ad l. ſi quis argentum. §. 1 ff. de edin.* Illud tamen locum non habet, quando aliquid factum eſt contra naturam officij, vt hic. Alciat *reg 3. præſumpt c. 15. num. 4. verſi. fallit etiam.* Et ideo, inquit ſi carceratus euadit, lex præſumit contra cuſtodem. *l. fin. ff. de cuſt. reor. l. diuus. ff de offic. præſid.* nec præſumitur quod ferrum & ſimilia poſſunt in carcerem deferri, ſine culpa & negligentia cuſtodis *d. l. carceri in fi.* & ideo meritò tenetur creditori ad id quod intereſt. Aretin. *conſil. 38 incipien. Conſultiſſime Domine, &c* etiam ſi debitor per funes, aut ex aliquo altiori loco ſe demiſiſſet, *d. l. fin. in verb. vel ſe præcipitauerit.* licet alio iure vtamur, ſi vel ſub terra foſſis actiſque cuniculis, vel alio aliquo loco abſcondito, & quo minimè expectari debuiſſet talis caſus, effugit, Amadæus *in tract. de ſyndic. num. 99.*
8 *incip. item parcitur cuſtodi, &c.* Pari * ratione ſi plures debitores facta conſpiratione vim Commentarienſi adferant, & ſic ruptis compedibus, fugiant; nulla eius culpa erit. Paris *d. loco c. 3. incip. An ſi in plures.* Et in ſumma ſi adhibuit omnem diligentiam, ſecundùm qualitatem rerum & perſonarum, de caſu fortuito, vi, & his quæ præuideri communiter non poſſunt, minimè tenetur, vt not. *ad d. l. ſi negõcia. ff de neg. geſt. l. ſi vt certo. §. nunc videndum ff. commod. late* Thomas Gram, *voto 29. in-*

cip. *Summi opiſicis. num.* 7. Paris *d. loco. nu* 6. & Anchar. *cõſi* 340. In eo mihi videntur conuenire omnes, quod ſi conſtabat debitorem arreſtatum, verè debitorem non eſſe, neque ex alia cauſa detineri poſſe, non teneri cõmentarienſem, ſi is qui erat arreſtatus fugiat. Ang. *ad l. ſi quis ſub conditione. §. fin. ff de condi. inſtitu.* Barto. & alij *ad l. ſi pecunia. §. ſed & ſi acceperit. ff. de condict. ob cauſ.* Sed & Paris *d. c. 5. numer.* 4, *col.* 4. *ait*, quod ſi cacceratus impetraſſet literas ceſſionis bonorum à Principe, cum mandato, quod cedendo bonis liberaretur, & aufugerit negligentia Apparitoris, antequam Iudex diſcerneret ipſum eſſe admittendum ad ceſſionem bonorum, vel non admittendum, ſolùm tenebitur Apparitor ille, ad id quod intereſt, non ad totum debitum, ſi notoriũ erat, ipſum debitorem non eſſe ſoluendo. Ego quidẽ hæc locum habere poſſe aliquo modo admiſerim, reſpectu creditoris. Interim verò negligentiam ipſius quæ in hoc vno facto admiſſa, in alijs ſimilib. aut maiorib. negociis periculoſa atque perniciosa Reipub. eſſe poſſet, vel remotione ab officio, vel aliter arbitrio Iudicis coërcendam atque puniendam eſſe arbitror. *d. l. carceri.* Sanè ſi plures cuſtodes extiterint, & vnus cum ipſo debitore aufugiat, alter non tenebitur, qui illum caſum veriſimiliter prouidere non potuit. *l. fin. §. interdum. ff. de cuſtod. reor.* Bald. *ad l. ſi ino. §. eius ff. de iniuſt. rupt. irrit. fact. teſtam.* Qua de re plura apud Boërium *quæſt.* 216. *videre licet.* 9

## CAPVT XLII.

### Debitor arreſtatus quomodo ali, atque tractari debeat.

*SVMMARIA.*

1 *Carcer deputatus eſt ad cuſtodiam, non ad pœnam.*

2 *Carcer in quo eſt fames & ſitis, cenſetur tortura.*

3 *Iniuriarum tenetur* Commentarienſis, *qui victum,*



Digitized by Google

*aut lectos denegat carcerato.*

4 *Mortuus in carcere præſumitur culpa cuſtodis periſſe.*

5 *Debitor carceratus cuius impenſis ſit alendus.*

1 QVoniam verò, vt Vlpianus ait, Carcer * ad continendos homines, non ad puniendos haberi debeat, *l, aut damnum. §. ſolent ff. de pœn.* cauere debet Commentarienſis, ne acerbitas adſit, ſed permaneat debitor tantum ſub fida cuſtodia; nec ſedis intimę tenebras pati debebit incluſus, ſed vſurpata luce vegetari, id eſt, ſubleuari. *l,* 1 *C. de Custo reor.* Qua ratione Honorius Imperator, etiam illud ad Iudicis officium imprimis pertinere arbitratus eſt, vt de cuſtodia captiuos ſubinde interroget, ne his humanitas clauſis per corruptos carceris cuſtodes negetur. *l. Iudices. C. de epiſcop. audien.*
2 quia * incarceratio in qua eſt fames & ſitis, verius tortura appellatur. Bart. *ad l. 1. § diuus. ff* ad Sylla. Et ſi (vt Mucinins Ruffinus I.C. ait) *qui victum ſtratum inferri in carcerem iudicato non patitur, vtili pœnali, vel * iniuriarū*
3 *actione conueniri poteſt. l. ſi victum. ff. de re iudic.* quanto magis iniuriarum tenetur Commentarienſis, qui victū aut lectos denegat debitori? Dd *ibi.* & Henning. Goden. *conſil.* 103. *nu.* 14. *&* 15. Quod ſi reperiatur * debitor
4 in carcere mortuus, lex præſumit culpam cuſtodis, niſi probent eum aliter periſſe. *l. fina ff. de cuſto. reor.* Alciat *reg. 3 præſumpt. c. 15. num. 4. gloſſ.* ſingularis *in l. cum ita legatur §. ſpecies. ff. de leg. 2. l. cum filiofa. §. 1. ff. de leg. 1.* Paris *in tract. de Syndica ad verb, tortus. c. 3. numero 15.* Porrò au-
5 tem cuius impenſis, hic * debitor arreſtatus ali & tractari debeat, quæſitum eſſe ſcio; & quod ipſe ſibi ſubminiſtrare expēſas debeat, communiore calculo probatum eſt. Paris de Puteo in *d. tract. ad verb. carcer. c. 4. incip. an carceratus,* qui allegat *l. quemadmodum ff ad l. Aquil. & §. ſed vnum. in auth. vt cum de appell. cognoſ. cum c ne religioſi. extra de regular.* Felyn. *ad c 1. de libel. oblat. & ad c. ex reſcripto in fin. de iureiur* Quod ſi verò inops & pauper ſit, vt alere ſe non poſſit, creditoris officio incumbit, vt & alimenta & reliqua vitæ ſubſidia porrigat arreſtato, *glo. ad l. fin. C de erog. milit. anno* Angel. *ad*

*l. minimè C. de appel.* quod & Guido Papæ *quæſtio-* 211. *incip. Debitor non poteſt verſi. Sed quid ſi debitor. &c* viu probatum eſſe refert. Vnde ſolent cauti Apparitores, non prius curam & cuſtodiam debitoris in ſe recipere, quàm à creditore expenſarum illarum refuſionem eſſent ſtipulati. Ex quo etiam intelligi poteſt, quo pacto accipiendum ſit, quod pignus prætorium, aut iudiciale à debitore ali debet, *gloſ. in authen ei qui C. de bon. auctor. iudic poſſ. l. ſi neceſſarias ff. de pignor. act.* hinc etiam facilè intelligimus, non ſemper ſatis conſultam eſſe arreſtationem, quæ ſic in perſonā inopis debitoris facta eſt, cuius inopia omnem actionem excludit. *l. nam is. ff. de dol c. olim. de reſtit. ſpoliat.* duplici damno creditor afficitur, vt qui neque id quod ſibi debitum eſt acquirit, neque expenſas vnquam recuperat; & meliore precio maioreque voluptate, aues domeſticas, vel canes venaticos domi aluiſſet Boërius verò *q* 302. *ſun.* 2. exiſtimat quòd debitor ex eleemoſynis alendus eſt, ſine periculo creditoris niſi aliter inter creditorem & Cômentarienſem conuenit.

---

## CAPVT XLIII.

### Contractus cum arreſtato factus an infirmari poſſit.

*SVMMARIA.*

1 *Arreſtati & eius qui captus eſt eadem eſt ratio.*

2 *In vinculis eſſe quis dicatur.*

3 *Captus vt contrahat, an ſufficiat eum deductum eſſe extra carcerem in domum alicuius ciuis.*

4 *Solutio, ſeu promiſſio eius, quod debetur valet, etiam ſi in carcere facta ſit. & 7.*

5 *Detentus in carcere priuato, contrahere aut teſtari non poteſt, ad vtilitatem detinentis.*

6 *Vis illicita non præſumitur inferri in cuſtodia publica.*

7 *Contractus cum arreſtato ſeu carcerato factus quãdo dicatur iuſtus & validus.*

8 *Contractus vt ſubſiſtat vel infirmetur, non inſpicitur an inter ar reſtatum & arreſtantem, ſeu inter alios eorum nomine fuerit initus.*

EX his autem quæ dicta ſunt, ea quoque nota eſt quæſtio, Vtrum contractus cum arreſtato vel carcerato debitore initus, iure ſubſiſtat, nulloque modo infirmari poſſit? Nam cum ſæpe flagitioſi ac improbi cuſtodes, durius quàm par eſt, excipiant arreſtatos, iuſtus videtur eſſe metus, quo inducantur ad
1 promittendum. Quod * autem eadem ſit ratio incarcerati & arreſtati, aſſerit Guido Papæ *quæſtio.253. his verbis* Si quis dedit fideiuſſores de tenendo arreſtum, vel de non recedendo ab arreſto, & iurauit non recedere, an cenſeatur carceratus, & in vinculis detentus? credo quod ſic, & pro eo videtur textus notabilis *ad l. in eadẽ. § in vinculis, iuncta gloſſ. fin. & l. necnon. ff ex quibus cauſ.*
2 *maior.* In vinculis * autem etiam eos accipimus, qui ita alligati ſunt, vt ſine dedecore in publico apparere non poſſint, Et hæc ſunt ſingularia & attendenda; quia hinc apparet, quod contractus factus per talem arreſtatum non ſubſiſtit viribus: Et ideo *anno 1459. die 3. menſis Nouembris*, Curia Parlamenti reuocauit quandam compoſitionem factam per quendam de Roybonne, per caſtellanum Briſiacij, licet ille dictam compoſitionem ratificauerat poſtea extra carceres, ipſe tamen adhuc exiſtens in arreſto. Hactenus ille. Illud verò an contractus cum carcerato initus, validus ſit, apertius notant interpretes *ad l. qui carcerem ff quod met. cauſ.* Quo loco Bartol. & hunc eleganti *conſil. 64 incipien. Caſus ſuper. quo*, ſecutus D. Præſes Nicolaus Euerhardi ait, promiſſionem factam in carcere, vel ipſi detinenti, vel participanti cum eo, nihil valere, non autem annullãdam eſſe, quia regula, quod geſta per metum teneant, & ſint reſcindenda, hic locum non habet. Panorm. *ad c. Abbas.*

*in 12. fallent. quod met. cauſ.* Quod & ad dationem in ſolutum extendunt, Calcaneus *conſil. 112 col. 2.* Aretin *ad l. qui à latronibus. ff. de teſta.* Alexan. *conſi. 241 lib 6.* Felyn. *ad c. ſi, de treug. & pac.* & Hyppol. *conſi. 42* adeo vt idẽ Aret *conſi. 14.* exiſtimauerit, illiuſmodi in ſolutum dationem aut contractum, ipſo iure eſſe nullum. Alij tamen tum exiſtimant valere ipſo iure, quãdo initus non fuit in vtilitatem incarcerati; ſed quod *per Edictũ Quod metus cauſa*, reſcindi poteſt, Qua de re latius Ioa. Neuſzanus *conſi. 52. nu. 46. verſi.* Secundum principale debitum, cum multis ſeq agit, aſſerens nullam hic requiri proteſtationem, ex quo ſemper metus carceris durat. Decius *conſi. 356* Præpo. *ad c. 1. quo temp. miles. inueſt. pet. de l.* Iaſon *ad l. qui in aliena § interdum. ff de acquir hæred* etiã 3
ſi * ad promiſſionem illam abſoluendam, in domũ alicuius ciuis, à vinculis veluti remotam & liberam, eſſet deductus, ſecundum eundem Neuzanum, *ibi.* Quia cũ adhuc eſt ſub cuſtodia, non eſt in plena libertate, cum non ab aliam cauſam, ad illam domum deductus fuerit, quam ne poſtea diceret, quod in carceribus cõtraxiſſet, Fabianus *in tract. de empt. & vendit. quæſt. 13 in 3. quæſtio. princip.* Porrò autem Alberic de Roſate ſummus pragmaticus, quamuis *ad d l. qui à lat. onib.* hanc ſentẽtiam ſecutus fuiſſe videatur, quem ſequitur Angel. de Clauaſio *in ſua ſumma ad verbum, Carceratus, num, 5. ta-* 4
*men ad d l. qui carcerem.* ſtu receptũ eſſe ait, quod * ſi debitor à creditore in carcerem coniectus, ei dederit in ſolutum fundum aliquem, valet datio, quantumuis in carcere facta; quia, inquit, fortè nunquam alias carcerem exire poſſet, & quod *d l. qui carcerem*, loquitur de priuato carcere, non de publico, qui vtique eſt licitus & permiſſus, & per quem idcirco neque vis, neque metus inferri dicitur. Quam Alberici ſententiam Fulgoſio quoque *ibidem num 2.* placuiſſe video, dum ait, communem ſententiam eſſe veram in eo, qui iniuſtè aliquẽ in carcerem cõiecit, non ſi legitimè & rectè Quo modo & Raphaël Cumanus, *conſi. 68 incip. In præſenti*, circa medium, hunc contractum valere exiſtimat, ſi liberatio, & vtilitas aliqua debitoris appareat, & Bald. *ad rubri. C de reſcin. vend verſi.* item requiritur quod illo,



Digitized by Google

ait promiſſionem in carcere factam non ſubſiſtere, niſi vtilis eſſet ipſi carcerato, quia, inquit, ſi rēdat ad ipſius liberationem, non autem expreſſè, vel tacitè, in vtilitatem indebitè carcerantis, ſicut fit quando creditor ſuum recipit, & ſic de damno vitando agit tātum; Sic & Caſtrenſ. *ad d. l. qui à latronibus*, reſpondet, licitè contrahi inter debitorem carceratum, & creditorem, qui fecit illum detineri; quia non dicetur metu eſſe factū, quod fieri potuit iure permittente. Imola verò ibi latius diſtinguēs, Tu, inquit, potes ſic concludere, quod
5 aut quis * detinetur in carcere priuato, & tunc nō poſſit contrahere, vel teſtari, ad vtilitatem detinentis vel participantis, per *not. in d. l.* qui carcerem, ſed ad vtilitatem alterius ſic. Quandoq; verò quis eſt detentus in carcere publico, qui propriè eſt cuſtodia. *l. ſi quis poteſt. ſupra eod.* Et tunc concludе, quòd aut quis fuit detentus rite & iuſte, & tunc poteſt contrahere ad cuius-
6 libet vtilitatem; quia * non eſt veriſimile, quod in cuſtodia publica aliquid per vim illicitam cogatur facere: Aut fuit detentus iuſtè, & tamen non ritè vel fortè licet erat debitor, tamen non erat caſus in quo de iure capi poterat, & nihilominus de facto fuit carceratus, & tunc videtur idem dicendum, ac ſi in carcere priuato fuiſſet detentus. Et multò fortius idem dicendum eſt, ſi nec iuſtè nec ritè detentus fuit, propter potentiā aſſerentis ſe creditorem. Interdum verò quis eſt ritè captus, ſed non iuſtè, vt quia captus fuit virtute inſtrumenti confeſſati, cuius vigore ex forma ſtatuti poſſet quis capi, cùm re vera erat ſolutum, vel ſatisfactum, & tunc idem dicendum, ac ſi ritè & iuſtè fuiſſet captus, quia nō eſt præſumptio quod ſibi fiat iniuſtitia, ſi petat ſe relaxari, & alleget debitum ſolutum, & ſic non eſt veriſimile, quod propter hoc cogetur ad aliquid illicitè faciendum; Et per hoc patet quid dicendum ſit, ſi quis fuerit non ritè captus, fortè non ſeruata ſolennitate ſtatuti, tamen hoc non fuit propter potentiā creditoris, ſed fortè propter ſimplicitatem Iudicis qui conceſſit, exiſtimans hoc fieri poſſe. Nam hoc caſu videtur dicendum ac ſi ritè & rectè fuiſſet captus quo ad poteſtatem contrahendi & teſtandi, quia non eſt veri-

ſimile, quod ſi dicat capturam nullam, & petat ſe relaxari, non miniſtretur ſibi iuſtitia. Hactenus Imol. Eóque pertinet quod idem Guido Papæ *ſingulari* 840. *col.* 1 dicit, quòd conuentio facta in carcere, eiuſque metu inita, eſt nulla, niſi eſſet detentus ex iuſta cauſa: Verba autem Guidonis ſunt hæc, Conuentio in carcere, & metu carcerum facta, eſt nulla *l. qui carcerem. ff. quod met. cauſ.* vbi dicitur, *qui in carcerem quem detraxit, vt aliquid ab eo extorqueretur, quicquid ob hanc cauſam factum eſt, nullius momenti*, niſi eſſet detentus ex iuſta cauſa, quia tunc valeret compoſitio, etiam cum illo qui eum detinebat. Bartol *in l. qui à latronibus. ff. de teſtam* Sed quid ſi poſtea talis compoſitio facta in carcere, ratificetur, & de nouo fiat extra carceres, puta quia poſt relaxationem à carceribus, incarceratus fuit poſitus in domo ſua, in arreſto, an talis ratificatio, facta in domo ſua in arreſto exiſtente valeat; credo quod non, quia talis de nouo promiſſio, cenſetur metu carcerum facta: Hactenus Guido, adijciens aliquas rationes, quib. hanc ſuam opinionem confirmat. Sic & Aufrer *deciſ. Cap. Tholoſ.* 199. iudicatum fuiſſe ait, quod ſi incarceratus compoſitione facta cum Curia, obliget ſe ad ſoluendum id quod confitetur ſe debere Commentarienſi ſiue cuſtodi carceris, pro expenſis atque cuſtodia, tenet obligatio, ſi modo iuſtè fuit incarceratus: & vide ibi additionem ad eundem variè loquentem. Ego * ſanè etiam in 7
ea ſum opinione (vt paucis dicam quod ſentio) vt exiſtimen contractum cum arreſtato & incarcerato initum per creditorem, eſſe iuſtum & validum, præcipuè ſi de veritate debiti conſtet, & promiſſio in conſpectu magiſtratus vel Scabinorum fiat. Quid enim conſideramus metum, quandò debitor non niſi quod verè debet, & expenſas ac vſuras, quas ob moram ſuam ſoluere tenetur, præſente auctoréque Iudice præſtare promittit, aut quid eo nomine in ſolutum tradit? Quam iniuriam infert creditor, qui quod ſuum eſt ſic recipit, & debitorem vinculis ſeu arreſto exemptum liberat? Mihi (niſi mea me fallit opinio) ipſe Paulus ſatis hoc dicere videtur, *ad l. ſi mulier. in prin. ff. quod met. cauſ.* Sed ſi vltra id quod debetur, aliqua, quò citius liberari

poſſit, promiſit, hic Iudicis officium intendere oportebit, vt pro ſapientia atque religione æſtimet factum, & pro qualitate rei geſtæ, aut promiſſum reſcindat, aut certè moderetur, *l. fi. de tit.* facit potius. *l.* 14 § *pen. ff. eod.* Eademque eſt ratio ſi iniuſtè arreſtatus vel captus
8 fuit; Et * his quidem caſibus nihil refert, quòd non ipſe arreſtatus vel captus, ſed alius pro eo promittat: quia cùm huiuſmodi promiſſio fiat incarceranti nomine carcerati, & ob liberationem eiuſdem, perinde haberi debet, ac ſi facta fuiſſet per ipſum carceratum: quippe quod fit meo nomine, & mea voluntate, per me fieri videtur; perindéque habetur, ac ſi per me fuiſſet factum, nulloque modo per tertium aliquem factũ cenſetur, *l. in ædib.* §. *quod filius. ff. de donat.* Pari modo ſubmiſſio tertiæ perſonæ, fraudem & metum non minuit, ſed arguit Præſes *d. conſil.* 54. Sed de his latius Gozadin. *conſ.* 19. Hypp. *ſing.* 306. Deciſ. *Cap. Tholoſ.* 399. Fulg. *conſil.* 76. Affl. *deciſ. Neapol.* 149 agunt.

## CAPVT XLIIII.

### De cuſtodia & periculo rerum, quæ arreſtatæ fuerunt.

*SVMMARIA.*

1 *Res quæ perit ſuo domino perit.*

2 *Apparitor de qua culpa teneatur.*

3 *Apparitor qui lecticas fregerat, fuit condemnatus ad damni refuſionem.*

4 *Apparitor tenetur etiam morſus murium in rebus arreſtatis præſtare, quemadmodum & fullo in veſtimentis.*

5 *Res arreſtatæ ſi incendio pereant, An Apparitor teneatur.*

6 *Arreſtum perperam faciẽs, ſi res arreſtatæ perierint, obligatur debitori ad earum æſtimationem.*

Digitized by Google

7 *Impenſæ quales circa res arreſtatas faciendæ ſint.*
8 *Pecunias arreſtatas ſi Apparitor conſumpſerit, quo pacto creditori arreſtanti ſuccurratur.*

ET ſi ſecundum communem regulam vnaquæque res * pereat ſuo domino. *l. pignus C. de pign. act. l. damnum. C. locat. & conduct.* tamen ſi quis vel dolo malo, vel culpa atque ignauia circa res alterius verſatus ſit, periculum in eum tranſit, ſuóque iumento proprio malum ſibi adfert, ex quo non niſi damni illati refuſione & præſtatione ſeſe extricat *l. contractus ff. de reg. iur.* Et hinc facilè intelligi poteſt, quantam curam & diligentiam Apparitor ſeu Seruiens adhibere debet circa res arreſtatas, fideiq; ipſius creditas ac cõmiſſas, vt potè qui * de dolo, culpa, & negligentia tenetur, non ſolùm debitori, ſi fortè ille ſoluto debito, bona ſua arreſti vinculo exempta repetat, verùm etiam creditori, pro cuius indemnitate arreſtata ſunt, nullúmq; aliud promptius ſubſidium, debitore ſecundùm conuentionem non ſatisfaciente, aut pacta conuenta non adimplête, habet. Qua ratione motum fuiſſe Senatum teſtatur Rebuffus *ad conſt. reg tomo 2. de lit. oblig art. 5. gloſſ. 2. num. 5 verſi quarto quod, &c.* vt Apparitorem vnũ, * qui lecticas debitoris fregerat, & per fabrum lignarium (vt oportuit) diſiungi non curauerat, ad id quod intererat. condemnaret, vt *l lectos, iuncta. l. ſequent. ff. de peric. & commod rei vend.* Nam & ipſe Vlpianus *li* 18. *ad edictum*, in grauiore caſu reſpondit, magiſtratum ſi damnum iniuria dederit, Aquilia teneri: *Quia cum pecudes aliquis pignori cepiſſet,* inquit, *& fame eas necaſſet, dum nõ patitur cibaria eis adferri, in factum actio danda eſt* Idem ſi dum putat ſe ex lege pignus capere, non ex lege ceperit, & res tritas corruptáſque reddat, dicitur legem Aquiliam locum habere, *l. quemadmodum. ff. magiſtratus. ff ad leg. Aquil.* Vnde & Ioan Conſtantinus *ad conſtitut. reg. artic.* 183. *verſic adde vnum notabile verbum, &c.* ait, Apparitorem ſeu Seruientem tam ſtrictè ad cuſtodiam rerum arreſtatarum teneri, vt etiam morſus murium * ad ipſum pertineat, & periculo ipſius fiat, non

Margin numbers: 1 (line 1), 2 (line 10), 3 (line 18), 4 (last line)

Digitized by Google

## CAPVT XLV.

### Arreſtum qua ratione relaxetur, vel diſſoluatur.

*SVMMARIA.*

1 *Solutione eius quod debetur, tollitur omnis obligatio.*
2 *Cautio de ſoluendo debito liquido & confeſſato, non liberat ab arreſto.*
3 *Arreſtum an per ſatiſdationem relaxetur, & nu. 6.*
4 *Satiſdatione tollitur ſequeſtratio, & in poſſeſsionem miſsio.*
5 *Satiſdatio qua arreſtum ſoluatur, apud quem interponi debeat.*
7 *Satiſdatio de iudicio ſiſti duntaxat, an in arreſto relaxando ſufficiat.*
8 *Cautio iuratoria an & quando ſufficiat, & nu. 10.*
9 *Debitor quando incarcerari poſsit.*
11 *Satiſdatio in arreſto, quatenus ſe extendat.*
12 *Fideiuſſores idonei qui ſint.*
13 *Iudex qui fideiuſſorem inidoneum admittit, poſt nominatores, in ſubſidium tenetur.*
14 *Fideiuſſores extranei, & pignora alibi ſita, an ſufficiant.*
15 *Arreſti vſus & commoditas potiſsimùm verſatur in facilitate conueniendi debitorem.*
16 *Executio an ſine nouo proceſſu in fideiuſſores arreſtati fieri poſsit.*
17 *Creditori quæ ſint obſeruanda in cautione pro arreſtato admittenda.*
18 *Fide iubẽs ſoluere id quod ſubiectis rationibus debitor debebit, non tenetur, ſi rationes non ſubducãtur.*
19 *Arreſtum diſſoluitur per ceſsionem bonorum.*

*leg. l. ſi creditores, ff. de priuileg. cred.* tenetúrque actione iniuriarum, qui oblata & præſtita idonea cautione, nõ relaxat debitorem, teſte Panorm. & Fel. *ad d. c. legebatur*, quæ res euidentem rationem habet, * quandoquidem & ſequeſtratio, & miſſio in poſſeſſionem per iſtiuſmodi ſatiſdationem ſiue cautionem tollitur, *l. ſi fideiuſſor, § fin. ff. qui ſatiſd. cog. l. ſenatus. ff. de offi. præf. vrb. l. ſi pupillus, § fin. ff. de priuil. cred. l. 1. § iuret, ff. de collat. bonor.* Cyn. *ad l. vnic. C. de prohib. ſequeſt. pecun.* 4

Hæc autem cautio non apud * ipſum Apparitorem ſeu Seruientem, ſed apud magiſtratum interponetur, qui arbitrabitur an ſufficiens ſit, nec ne, vt ait Raphael Cumanus *conſilio 157. incip. in cauſa Benedicti, colum. 2. verſic. cum ergo.* Neque refert, an ipſe arreſtatus caueat, an verò alius pro eo, vt ait Benedictus Curtius *in libro de arreſtis amorum, poſt princ.* Nam quemadmodum ſoluendo quiſque pro alio, licet inuito & ignorante, liberat eum, quia naturalis ſimul & ciuilis ratio ſuadet, alienam conditionem meliorem quidem nos facere poſſe, deteriorem non poſſe, *l. ſoluendo, ff. de neg. geſt. l. ſolutionem, & l. ſi pro me, ff. de ſolut. l. Stichum, §. fin. ff. de nouat.* Ita quoque multò magis arreſtum relaxari debet, ſi quis alius, vel pro volente, vel pro ignorante caueat & fideiubeat. 5

Quod tamen dicimus * præſtatione cautionis reſolui arreſtum, Quint. Mandoſ. *in tract. de monitoriis, quæſtio 10. libro 3.* reſtringit his verbis: Hæc tamen limitabis, niſi is qui dearreſtari petit, obſtinatè vel calumnioſè differat, vel ſubterfugiat iuſto iudicis mandato parere, vnde propter denegationem, ſubterfugium, vel etiam dilationem poſſet facilè cauſæ vel negotio alicui detrimentum, vel quid ſiniſtri parari: puta ſi quis arreſtatus fuerit, ex quo materias ſeu articulos medio iuramento ſpecificare recuſauerit; vel iuramentum calumniæ ſubire noluerit, ſeu poſitionibus per verbum credit, vel non credit, reſpondere, vel in aliqua cauſa examini ſe ſubijcere; vel in aliquo ex infinitis caſibus, in quibus alicuius præſentia, vel actio requiratur, refractarius ſit, tunc nullo modo de- 6

Digitized by Google

arreſtabitur, imò contra ipſum iuxta facti contingentiam procedetur: Iura enim quoad fieri poteſt, fraudibus, malitiis, calumniis, & contumaciis occurrunt, ad *l. ſi cui. ibi per medias vias, ff. de ſeruit. l. in fundo. vbi gloſſa, dat concordant ff. de rei vend. c. 1 de iud.* Card. *in Clem.* 1. *in 3. not. de rer. permu. c. calumniam, de pœn cum vulgat.*

7 Plerique tamen * verſantur in ea opinione, vt exiſtiment, duntaxat cautionem de iudicio ſiſti, non etiam de iudicato ſoluendo interponendam eſſe, ſi forenſis aliquis receſſurus, ratione debiti ſiſtatur vel arreſtetur. Angel. *in l. ſi arbitro. ff qui ſatiſda. cogant. & in l. nemo carcerem, ſuperiùs ſæpè allegata.* Bald. *ad l. fin. §. etſi præfatam. C. de iur. delib. & ad l. cum proponas,* C. *de bon. auct. iudic. poſſid.* Fab. Angel *& alij ad §. ſed hodie. Inſtit. de ſatiſd. gloſſ. ad l. 2. §. ſi dubitetur, ff. de iud.* latè Roder. Suarez *declar. l. 2 foro l. libro 2. c. incip. vlterius nota, nu. 4. tit. de los emplazamentos.* ſi non debitum ſit confeſſus Quæ ſententia ratione ſua non caret: quia ſi perſona debitoris vellet abſque dolo manere in arreſto, neque haberet alia bona, creditor deberet contentus eſſe cum perſona eiuſdem, vel eundem relaxare; & iura non aſtringunt aliquem ad maiorem cautionem vel fideiuſſionem dare, quàm ipſe ſit obligatus Sed non habens vnde ſoluat, implet cum perſona ſua: ergo eiuſmodi cautionem dando ſatisfecit, etiamſi non caueat de iudicato ſoluendo: Ideóque etiam ſatis erit, ſi fideiuſſores promittant, quod debitorem repræſentabunt, & Iudici exhibebunt, quoties ab eis fuerit petitum, aliàs ſoluent iudicatum: quod ſi non fecerint, tenentur ad totum debitum, & ad totum verum intereſſe, ad quod principalis tenebatur, & non habebitur ratio eius quantum petatur, ſed quantum verè debeatur, *l. 2. § in fideiuſſorem. & ibi gloſſ qui ſatiſd. cog.* Roder. *d. loco, c. incip. nunc opportunè, num* 21. *verſ. quæro vlterius, &c.* Sed tamen quorundam mores hac cautione ſola contenti non ſunt, quos in eorum foro ſequi oportet.

8 Hinc etiam * facilè colligi poteſt, cuiuſmodi iſta cautio eſſe debeat, ſcilicet non iuratoria, ſed datis fideiuſſoribus aut pignoribus: quia iuratoria cautio nō dicitur ſufficiens. *gloſſa in c. qua fronte, de appellat & in c. ex parte,*

*ex parte, de verb ſig & Clem* 1. *de pœn.* Curt. *in tract. de ſequeſtr. quaſt.* 14. Ang. *ad l. poſtquam, §. Imperat. ff. vt leg. nom. caue.* Soc. *ad l* 1, *ff. qui ſatiſd. cog.* Baldus *ad l* 2 *C. de vſur. & fruct. leg.* Ideoque ad impediendum vel reuocandum arreſtum minimè ſufficit. Spec. *de ſeq poſſ §.* 1. *verſ. ſed pone*, D. Ant. & Abb. *in c.* 2. *eo. tit.* Bald. Ange. Imol. *ad l. filius f. §. diui. ff. de leg.* 1. Dd. *ad l fin.* C. *de ord. cognit. & ad l ſi conſtante, §. quoties, ff ſolut. matr. & ad l* 2. *C.* de *debit. ciuit. lib* 10. Quemadmodum in ſimili, vbicunque hęres nõ vult aut non poteſt ſatiſdare de ſoluendo legato adueniente die, mittitur legatarius in poſſeſſionem, nec auditur hæres cautionem iu ratoriam offerendo, *d. l. filius f. §. idem Princeps.* Quod etſi primò Roderi. *d loc. in initio tit* 7. dixiſſet eſſe contra ius commune, poſtea tamen, melioribus rationibus motus *in c. incip. ſed attende, num.* 8 dicit eſſe ſecundum ius commune, quod ex Fabro, latè eum articulum *in §. ii quoque. Inſtit. de act.* tractante, ſuxiſſe videtur. Et ſic tandem ſi ſatisdare non poſſit debitor, non ſolum pro pincipali debito, verùm etiam pro expenſis litis, teſte Rebuffo *d. tract. art.* 16. *glo.* 10. non dimittetur, ſed propter inopiam ſuam vel carceri vel cuſtodiæ tradetur: Ad quem * carcerem tunc 9
demùm perueniendum eſt, quando aliud remedium non competit. § *quid autem, in auth de fide iuſſor.* Romã. *conſi.* 241. Alex. *conſ.* 139. *lib.* 2. Qua de re latius quoq; tradidit Fel. *in c. quoad conſultationem. de re iud.* quod & vſus probat, & plurib. firmat Roder. *d. loc. c incip. ſed attende, nu.* 7. Niſi tamen * is qui arreſtatus ſit, eſt 10
egregia perſona, aut multum nobilis, cuius iuramento ſtari poſſit; nam & aliàs regulare eſt quod iſtiuſmodi perſonis ciuitas pro carcere detur, fideiq; illorum credatur, & iudex hoc faciens, nulla ratione culpari poteſt, etiãſi ſtatutum, aut lex de debitore in carcerem conijciendo loquatur. Ange. *ad l. nullum, C de exhib. reu.* Cur *col.* 52 *& alij ad l. admonendi, ff. de iureiur*, Odofredus *ad l.* 1 *§. fin. C. de cuſtod. reor.* Alberic *ad l.* 1 *ff. eodem*, Lucas de Penna, *ad l. quoties, C. de dignit lib* 12 Angelus rurſum *ad l. penul. ff. quod metus cauſ.* Iaſ. *ad l. ſi pecuniam, § vlt. in fi. ff. de condict.* ob cauſam, Catel. Cotta *in ſuis memorabil. ad verb. carceres*, & omnium elegantiſſimè ac fusè Ioan:

P

Digitized by Google

Neuizan. *conſ. 52. num. 22.* & Tyraquel. *in lib. de temper. pœn cauſa 31. & cauſa 51.* cum alijs multis, ad quos breuitatis cauſa te remitto. & quamuis aliàs de iure com-
11 muni nō teneatur[a] ſatiſdare, ſi poſſideat multa immobilia, *l. ſciendum, ff. qui ſatiſd. cog.* qua de re plurima ad propoſititum cumulat Roderi, *d loco. c. incip. Hac lex ſituata eſt,* vſus tamen forenſis ad relaxationem arreſti vlterius poſtulat, quod etiam nominatim illa bona obligentur, & hypothecæ ſubijciantur, quò facilius meliusq; creditori ſit proſpectum, & quia non ſolùm ad ſecuritatem debiti, ſed ad facilitatem conueniendi, arreſtum moribus noſtris pertinet.

12 Quod ſi fideiuſſoribus datis relaxari arreſtum velit debitor, [a] certè non omnes idonei erunt; Nam vt vnus ex multis tradit Rebuffus, aliorum traditiones referens, *ad conſt. reg. tom. 1. de ſent. execut. art. 1. gloſſ. 16. nu.* 17 religioſi, vſurarij, clerici, ſcholares, prodigi, conſiliarij Principum, procuratores, leues & moleſti homines, non ſufficient, ne lis ex lite naſcatur, & dum vnam litem euadere conamur, incidamus in plures, & qui ante cum ſimplicioribus egimus, nunc cum doloſis metuendis, & maieſtate ſua difficilibus ad conueniendum agamus. Ripa *in c. cum N. de conſt. nu.* 117. *l.* 4. *§ ſi ex conuentione, ff de re iudi.* Boerius 315. Tum etiam hi fideiuſſores bona immobilia poſſidere debent, ſaltem pro quantitate debiti, vſurarum, & expenſarum litis, *gloſſ ad d. l ſi fideiuſſor & in authent. de exhibend. reis, § ſuſcepto. l quos nos, § 1. de verbor ſignific. l. 1. ff. in ius vocat. vt eant* Et hoc eſt quod ait Iaſon *ad l. ſi conſtante, ff. ſolut. matrimo.* quod fideiuſſor de iudicio ſiſti, vt dicatur idoneus, debet habere tantum in bonis, quantum ipſa cauſa valet. Si tamen poſſidens fideiuſſor immobilia reperiri non poſſit, ſufficiet in ſubſidium fideiuſſor multis mobilibus diues, quæ facilè occultari, ſubuerti, aut auferri non poſſunt. Ange. *ad d. l. fideiuſſor.* Faber *ad d § ſed hodie* Doct. *ad d. l.* 2. Ideóque mercator multa mobilia poſſidens, ſed intricatus ære alieno, non eſſet idoneus, quia bona non dicuntur, niſi ære alieno deducto. Roderic. *d loco, numero* 14. *cum ſequen.* & Angel. *ad d. l. ſciendum.* Et ſi aliquis poſſidet bona

immobilia in loco periculoſo & obiecto euidenti periculo maris, non cenſebitur idoneus eſſe Bartol. *ad l. 2. §. 1. ff. ſolut. matrimo & ad l. 3 § fina. ff. de liberat. legat* ſicut nec fructuarius, qui præter vſumfructum nihil habet: niſi eſſet vſusfructuarius tam magnus & pinguis, vt ceſſare faceret omnem præſumptionem, teſte eodem Roderico *d. loco num.* 271. Quid enim ſi pro debito centum aureorum fideiubeat is, qui mille in vſufructu habet? Quid ſi dies vſusfructus ceſſit? Quid ſi vſusfructuarius omni ære alieno ſolutus ſit? Sed vt omnia hæc ex multis cauſis variari, & pro qualitate rerum ac perſonarum, æqua vel iniqua videri poſſunt, benigniore ſeutentia receptum eſt, ea religioni & ſapientiæ Iudicis eſſe relinquenda, vt not. Doct. *ad d. l. ſciendũ l. arbitrio. l. ſi fideiuſſor.* Hippol. *ad l. quaſtionis ff. de quaſt.* Faber *ad d §. ſed hodie.* ſoletque Iudex decernere fideiuſſorem recipiendum eſſe, eundémque recipere, ſi idoneum reperiat, quantumcunq; parte aduerſa, quæ nunquam cõtenta foret, reclamante. Periculoſum eſt tamen Iudici partem non audire, quia ſi * fideiuſſores ſunt inidonei, ipſe Iudex poſt nominatores & certificatores, in ſubſidium tenetur, *l. cùm oſtendimus. ff. de fideiuſſ. tutor* quod & Rebuffus per ſententiam Senatus confirmatum fuiſſe aſſerit, *Tomo* 1. *de ſenten. execut. art.* 1. *gloſſ.* 16. Quod ſi tamen non opponatur aduerſus fideiuſſorem de illius inhabilitate aut inſufficientia, ſufficiet, vt ait Iaſon, *ad d. l. fideiuſſor, nu.* 4 ſicut & ſi creditor ſemel non idoneum accepit, ſibi imputare poteſt, & alium poſteà dari, non rectè poſtulat, *l* 3. *ff. de fideiuſſo d. l. ſi ab arbitro* Alexand *conſil.* 60 *lib.* 5. Aliud eſt ſi tempore quo acciperetur, idoneus erat, & poſteà deſinat idoneus eſſe: quia quæ de nouo eueniunt, nouo auxilio egent, *l. de ætate. §. ex cauſa. ff. de interrog. act. l. ſi hominem. ff. mand.* 13

Illud quoque in conſideratione habendũ erit, quòd fideiuſſores & pignora pro cautione data minimè ſufficiant, niſi imperio Iudicis illius loci, in quo arreſtatio facta fuit, coërceri poſſint Pariſ. *conſ.* 99. *numero* 38. *lib.* 3. Nam ſi debitor vel extraneos fideiuſſores, vel pignora alibi ſita, obligare, aut Hypothecæ ſupponere 14

velit, non eſt audiẽdus. *l. fideiuſſor. § ſi neceſſaria, ff. qui ſat. cog.* & ibi Iaſ. *num. 8. verſ. puto contrarium.* Ang. *ad d. l. ſciendum* §. 1. Faber *in d. § ſed hodie, & in §. ſi vero. Inſtit. de ſatiſd. numer. 9. verſ. credo.* quippe quòd ſic deterior fieret conditio creditoris propter difficultatem fideiuſſores tales excutiendi, vel pignora illa proſequendi, cum tamen in tali conueniendi facilitate, vſus atque commo-
15 ditas * arreſti potiſſimum verſetur. abſurdumque eſſet ad hoc creditorem cogi, vt debitorem quem præſentem habet, dimittat, & ad difficultatem alibi proſequẽdi pignora, vel fideiuſſores ſe aſtringat. Etenim ſicut multum refert quo loco debitum ſoluatur, & recipiatur: vnde qui plus loco petit, in pœnam legis incidit, *§ plus autem Inſtit. de act.* quia ſcilicet, vt ait Iuſtinianus, vtilitatem quam habet promiſſor adimit: Ita quoque non parum refert, quo loco debitum exigatur, & cum improbo fideiuſſore, aut pro re pignori tradita, litigegur. Et quamuis Bart. cuius ſemper ferè æquæ & benignæ ſunt opiniones, cum nonnullis alijs, exiſtimet *ad d. l. ſi fideiuſſor. § poſſeſſor.* hoc non eſſe verum, ſi in loco omninò vicino illa bona mobilia exiſtant: tamen Baldi, Aretini, Fulgoſij, Iaſoniſque ſententia, directò illi contraria, & vſu, & moribus populi magis recepta atq; probata videtur, *glo. in l. fin. C. de princ. agent. in reb. lib.* 12. Quod nõ ita præciſè intelligi velim, ſed quod ſufficit ea imperio magiſtratus illius loci eſſe ſubiecta, & coram eodem euinci poſſe: quod ex multis alijs pulchrè & late explicat Roderic. *d. c. incip. Vlterius quæritur.* quẽ
16 omninò vide.

Iſti verò fideiuſſores * tenentur ſoluere ſine nouo proceſſu, executioque in eos fieri poterit: Ea enim eſt fideiuſſionis iſtius natura & conditio, vt cenſeantur fideiuſſores vnà cum principali debitore eſſe cõdemnati. *l. fina. C. de vſur. rei iudic. l. 1. ff. iudi. ſol.* gloſſ. *ad c. 1 de iureiuran. lib. 6.* adeò vt cùm ferenda ſit ſententia contra debitorem, citari non debeat, quia iudicium cum ipſis non agitur. Bald. *ad l. duobus. § qui iurauit. verſic. igitur. ff. de iureiur.* licet tamen indirectè, & per conſequentiam quandam hæc ſententia ipſis noceat: qua de re apud Bartol. *ad d. l. 1. apud* Odofred. *ad d. l. 2.* C. *de vſur. rei iudic.*

& latiùs apud Tiraq. *in tract. res inter alios act. &c.* videre
licet. Nec obſtat, quod fideiuſſor poſſet habere aliquas
exceptiones, quas non habuit debitor: quia, vt idem
Bart. ibi teſtatur, in ipſa executione ſummarie de iis
cognoſci poterit. Poteſt tamen fideiuſſor id quod ſol-
uit, illico à debitore repetere, etiamſi arreſtatio fuit ini
qua & iniuſta, neque poteſt ipſi obiici, quod ea de re
aduerſus creditorem arreſtantem non excepit, niſi ta-
men ipſemet occaſio & cauſa fuerit arreſti male atque
perperam facti. Qua de re apud Matth. de Afflict. *dec. S.
Neapol. 149. incip. In cauſa magiſtri, num. 4. verſ. tamen fuit
dictum* latiùs videre licet.

Nonnulla verò ſedulò obſeruanda ſunt creditori 17
* arreſtum procuranti, in hac cautionis materia: quo-
rum primum eſt, vt fideiuſſores à debitore præſenta-
tos, faciat ſolemniter per ſtipulationem ſe obligare:
& hoc ad euitandam diſputationem, quę eſt inter Do-
cto. *in Clem. 1. de procurat.* Nam licet D. Card. *num. 6.*
expreſſe ibi decidat, quòd ſi aliquis eſt arreſtatus, &
cupit ſub cautione relaxari, & offert fideiuſſores ſu-
per eo quod ad requiſitionem Iudicis, aut aduerſarij
reuertetur, quod tales fideiuſſores obligantur, etiamſi
ſolum fuerint præſentes, cum veluti fideiuſſores actis
iudiciariis inſcribantur & taceant, *per l. cùm oſtendimus.
§ ſi ff. de fideiuſſ. tutor.* eandemque ſententiam ſequi vi-
deantur Bonifacius *ibi, num. 31.* & Ancha. *num. 4. in 4.
notab.* Contrarium tamen ſentire videntur & Ioan. de
Imol. *ibi numero 19. &* Bart. ipſe. *in d. l. cum oſtendimus.*
qui deciſionem illius legis exiſtimant extra caſum fa-
uorabilem pupillorum, de quo loquitur, vel ad fide-
iuſſores, qui patiuntur ſe inſcribi præſentes & tacen-
tes pro captiuo relaxando ad tempus in materia cri-
minis non extendi, quaſi tunc agatur de fauore Rei-
publicæ, quæ pupillis æquiparatur, *l. rempublicam. C. de
iure reipub.* & quod aliàs regulariter fideiuſſor non o-
bligatur, niſi per ſtipulationem. *l. blandiatur. C. de fide-
iuſſ.* Stultus vero eſt qui ſe opinionum periculo expo- 18
nit. Secundum eſt, quod ſi tales fideiuſſores * promit-
tant ſoluere creditori omne id & totum, quod ap-
parebit ipſum debitorem ſibi debere, collectis ratio-



Digitized by Google

nibus & ſubducto calculo cautus ſit creditor arreſtari procurans, vt ſubducat calculum cum debitore viuente: Nam ſi moreretur talis debitor, antequam rationes eſſent concluſæ, & calculus ſubductus, fideiuſſores non tenerentur, ſed eſſent liberati, vt notabiliter decidit Hippol. de Marſil. *ſingu.* 304. *incip. Animaduertant creditores, per text. in l. qui Roma.* §. *Augerius*. & ibi Iaſ. & Caſtr *ff de verb oblig.*

10 Tertiò relaxatur arreſtum per ceſſionem bonorũ, per quam & carcer euitari ſolet, *l. fin.* C. *qui bon. ced. po.* Bal. *conſ.* 424. *incip. Ad euidentiam. lib* 4 *& ad l* 1. *C. de tit.* Bart. *ad l* 1. *ff. eo tit.* ſi modo in his caſibus verſemur, in quibus ceſſio illa bonorũ, quæ finibus ſuis reſtricta & limitata eſt, locum habeat. Iaſon & alij *ad* § *fin. Inſtit. de act.* Socin. *in reg.* 48. *incip. Ceſſio.* Rebuffus *de ſenten execut. art. vlt. gloſſ* 1. *num.* 21 Quod cùm ſit, tenetur debitor bona quæ tunc habet omnia, creditori dimittere, *gloſſ. in d. l. penult.* Panorm. *in c. Odoardus, de ſolut.* his ſolis, quę ad neceſſitatem veſtiendi pertinent, excemptis. Quo modo & inuictiſſimus olim Princeps noſter Carolus V. Auguſt anno 1541. die 28. Nouembris ſtatuit, cedenti bonis, niſi lectum vnum cum ſuis ornamentis, item ex ſingulis rebus mobilibus non precioſis, vnam eſſe duntaxat miſerationis gratia relinquendam: Satiſque erit debitorem in carcerem miſſum ad petitionem vnius creditoris tantum, hoc beneficium ceſſionis impetraſſe, quippe quòd ceſſio tunc facta, & hoc pacto impetrata, cæteris creditoribus præiudicat, *l.* 4. & ibi Doct. *ff. de ceſſ. bono* Salic. *ad d. l. nu* 4. Guido Pap. *cõſ.* 124. *num.* 7. Didacus Couar. *lib.* 2 *var. reſol. cap.* 4. *nu.* 5. Interim verò dum litigatur, an ceſſionis beneficio gaudere debeat nec ne, in carcere detineri debet, & (quod eſt amplius) exiſtimat Aufrer. *deciſ. Capel. Tholoſ.* 28. executionem lite pendente aduerſus eum fieri poſſe, niſi pro certo ſciat Iudex, nulla bona ipſum habere. Sed hanc Aufrerij ſententiam quidam non probant, ne indulto Principis præiudicium fiat. Quod ſi in carcere exiſtens, debitóque probato, aut confeſſato exire nolit, fieri etiam poteſt vt inuitus & ex cauſa ad id cogatur: quid enim ſi improbus nebulo, valido & vaſto

corpore, ex mera malitia illic manere velit? Sanè Rodericus *titu, De los gouiernos.c.incip. Quaro tertiò,* non eſſe hoc illi permittendum, ait: Qua de re abundè ſuperius diximus.

Idem quoque dicendum videtur de literis dilatorijs & quinquennalibus, quia tempore illo dilationum pendente, nihil eſt innouandum, ſicut & in appellatione fieri ſolet, *c. non ſolum de appell. libr. 6.* Quæ tamen literæ, quando de dote vxoris repetenda: de cauſis alimentorum quæ nullam dilationem patiuntur, *l. ſi longius. § fin. ff. de iudic.* de debito coram magiſtratu recognito: de cauſa Principis, aut de aliqua alia ſimili agitur, vires non habent, quod *Tomo 2. in tract. de dilat. artic. 2. gloſſ. vnic. fol.* 88. latiùs explicat Rebuffus, magnaque pars eorum *ex d. Conſtitut. Caroli V. Imper.* dependet. Et cùm debitores, hac dilatione pendente, congrua ſecuritate gaudere vtique debeant, *c. ſi de treug. & pace, l. vnic. C. de priuileg. vrb. Conſtantinopolit. lib.* 11. adeò quòd prehenſio poſteà attentata reuocetur Boër. *quaſt.* 256. *incip. Princeps,* & debitor fideiuſſores de ſe præſentando dare non teneantur. Ita & relaxari quoque debet, eidemque relaxationi ſi pertinaciter reſiſtat creditor, ad id quod intereſt, & in expenſas litis condemnatur, argum eius quod not. Bald. *ad libr. per diuerſas. quaſt.* 15. C. *mand.* Rebuffus *d. loco, articul.* 1. *gloſſ.* 1. *in fi.* Quin etiam vt pleniſſimum effectum ſortiantur hæc beneficia, hac dilatione pendente, nec vſuræ current, nec id quod intereſt præſtatur, *l. non ſolùm.* 2. *§. illud. ff. de liber. leg.* Alber. & Dd. *ad l. quoties. C de precib. imperat. offer.* Interim tamen de ſoluendo debito, tempore illo adueniente, cauendum eſt, *l. vniuerſa. C. d. titul.* & notat Guido Pap. *quaſt.* 109. *incip. reſcripta*, idque (*vt d. ſua conſtitutione cauit* Imp) poſt literarum illarum impetrationem intra menſem: non enim literæ illæ incipiunt currere à tẽpore præſentationis, ſed à tempore datæ & impetrationis earum duntaxat. *c. ſi propter de reſcript.* 2. *& c. dilectus, de decim. c. ſi propter. de reſcript. lib.* 6 & vt adijcit Guido, ad futuros creditores non extenduntur, argum. *l. Aurelius. §. Titius, &* ibi Doct *ff. de liber. leg.* neq; ad impediendam executionem ſententiæ in Par-



Digitized by Google

lamento latæ ſufficiunt, idem Guido q. 97 Quod ego intelligo, niſi de mente contraria Principis plene conſtaret, iuxta ea quæ not. *ad l. item ſi verberatum. ff. de re vend. & in c. omnes. & c ecclesia, de conſtitut.* Poſtremo,
21 * ſi arreſtum nulliter fuit poſitum, debet etiam parte non vocata relaxari, ſi modo ea nullitas euidenter appareat, neque excuſari poſſit, vt colligitur ex his quæ notat Zaſius *ad l. de vnoquoque. ff. de re indic.* Sed eam viam ingredi non eſt ſatis tutum.

---

## CAPVT XLVI.

### Arreſti reſolutio cuius auctoritate fiat.

*SVMMARIA.*

1 *Apparitor ſolus non habita licentia Iudicis, arreſtat hodie periculo creditoris.*
2 *Apparitor ſolus debitorem non poteſt relaxare.*
3 *Arreſtatus an à Iudice relaxari poſſit, parte non vocata.*
4 *Iudex delegatus etiã officio finito relaxat debitorẽ.*
5 *Procurator qui ex ſpeciali mandato ſui domini aliquem arreſtauit, abſque ſimili mandato eundem relaxare non poteſt.*

1 TAmetſi * moribus noſtris receptum eſſe diximus, ſupra *cap.* 19 licere Apparitori non expectata Iudicis auctoritate vel licentia periculo creditoris, debitorem ſiſtere vel arreſtare, ſi non altiori aliquo loco conſtitutus, & excellenti aliqua dignitate decoratus fuerit: relaxare tamen & remiſſis vinculorum acerbitatibus, ſine Iudice eum dimittere atque abſoluere non poteſt (Bar. Alex. & alii *ad l. neque.* § 1. *ff de in ius voc.* & expreſſe Roderic. Zuárez *in decl. l. 2. for. ll. lib. 2. tit. de los gouiernos. circa fin. verſ. inc. Et tenebis ſemper menti, nu.* 54 Nã

& Iulius Paulus *de cuſto reor.* Si quos, inquit, ex iis qui in carceribus ſunt, celeriter, & ſine cauſa ſolutos à magiſtratib cognoueris, eos vinciri iubebis: & iis qui ſoluerint mulctam dices, *l. ne quis ff. de cuſtod reor.* Quo reſponſo generalem conſuetudinem, probari reſpondit Ang. *ad d. l. neque*, quod Apparitor, non habita prius à Iudice licentia, acceptoque teſtimonio, quod veteres *Bulletam* vocant, debitorem non dimittit: quippe quod maieſtas & reuerentia carceris, non ex iudicio & poteſtate priuati alicuius Apparitoris, ſed à iuriſdictione ſuprema Iudicis, tanquam miniſtri legis & Principis, dependet. Vnde & ipſe debitor, vt relaxari poſſit, officium Iudicis implorare debet. Bart. & alij, *ad l.* 1. *§. per hanc. ff. de rei vend.* Et hæc quidem ea ratione conſiſtũt, quam poſteà latius ſum dicturus. Quod ſi creditor ipſe nundum ſatisfacto debito, relaxationi reſiſtat, res dubitatione caret: quia cum Commentarienſis ſit loco depoſitarij, vt ſuperius dictum eſt, ſequitur ipſum debitorem, veluti rem depoſitã, alteri quàm creditori, tanquam depoſitario, reddendum aut dimittendum, ſine cauſa legibus probata, non eſſe, *l. bona fides. ff. depoſiti* Paris *in tracta de Synd ad verb. Carceri. cap* 5. *circa princ.* Qua ratione reſpondent noſtri, etiam à Iudice relaxari debitorem non poſſe, niſi citato & vocato creditore. Bald. *conſi.* 424. *lib.* 4. *ſecundum antiquam impreßionem, & ad c.* 1 *in* 1. *lect. de Iudic*, præterquam ſi aut de facto & notorie inique in carcerem coniectus eſſet, aut omnino ac dilucide conſtaret nihil eum debere. Barbat *ad d. c.* 1 Ioan Bernar. Diaz, *regu.* 69. Quibus caſibus abſque vlla interlocutione relaxari debet. Alex. *conſi.* 179. *lib.* 1 *l. nullus in fin C. de exhib reis* non ſolum à Iudice ordinario, verum etiam à Iudice delegato, & officio ſuo perfuncto. Roma. *conſi.* 320. Eodem etiam modo exiſtimo procuratorem, qui ex ſpeciali mandato domini ſui aliquem arreſtari fecit, abſque ſimili mandato eum relaxare non poſſe: Nam vt ait Iulius Paulus: Ignorantis domini conditio deterior per procuratorem fieri non debet: niſi cum in rem ſuam datus eſt, *l. ignorantis & ibi glo. ff. de procur.* Et cum ex hac arreſtatione ius domino quæſitum ſit: non poteſt hoc liue-

3 4 5

arreſtabitur, imò contra ipſum iuxta facti contingentiam procedetur: Iura enim quoad fieri poteſt, fraudibus, malitiis, calumniis, & contumaciis occurrunt, ad *l. ſi cui. ibi per medias vias, ff. de ſeruit. l. in fundo. vbi gloſſa, dat concordant ff. de rei vend. c. 1. de iud.* Card. *in Clem.* 1. *in 3. not. de rer. permu. c. calumniam, de pœn cum vulgat.*

7 Plerique tamen * verſantur in ea opinione, vt exiſtiment, duntaxat cautionem de iudicio ſiſti, non etiam de iudicato ſoluendo interponendam eſſe, ſi forenſis aliquis receſſurus, ratione debiti ſiſtatur vel arreſtetur. Angel. *in l. ſi arbitro ff qui ſatiſda. cogant. & in l. nemo carcerem, ſuperiùs ſæpè allegata.* Bald. *ad l. fin. §. etſi præfatam. C. de iur. delib. & ad l. cum proponas, C. de bon. auct. iudic. poſſid.* Fab. Angel *& alij ad §. ſed hodie. Inſtit. de ſatiſd. gloſſ. ad l. 2. §. ſi dubitetur, ff. de iud.* latè Roder. Suarez *declar. l. 2 foro l. libro 2. c. incip. vlterius nota, nu. 4. tit. de los emplazamentos.* ſi non debitum ſit confeſſus Quæ ſententia ratione ſua non caret: quia ſi perſona debitoris vellet abſque dolo manere in arreſto, neque haberet alia bona, creditor deberet contentus eſſe cum perſona eiuſdem, vel eundem relaxare; & iura non aſtringunt aliquem ad maiorem cautionem vel fideiuſſionem dare, quàm ipſe ſit obligatus. Sed non habens vnde ſoluat, implet cum perſona ſua: ergo eiuſmodi cautionem dando ſatisfecit, etiamſi non caueat de iudicato ſoluendo: Ideóque etiam ſatis erit, ſi fideiuſſores promittant, quod debitorem repræſentabunt, & Iudici exhibebunt, quoties ab eis fuerit petitum, aliàs ſoluent iudicatum: quod ſi non fecerint, tenentur ad totum debitum, & ad totum verum intereſſe, ad quod principalis tenebatur, & non habebitur ratio eius quantum petatur, ſed quantum verè debeatur, *l. 2. § in fideiuſſorem. & ibi gloſſ. qui ſatiſd. cog.* Roder. *d. loco, c. incip. nunc oportunè, num. 21. verſ. quæro vlterius, &c.* Sed tamen quorundam mores hac cautione ſola contenti non ſunt, quos in eorum foro ſequi oportet.

8 Hinc etiam * facilè colligi poteſt, cuiuſmodi iſta cautio eſſe debeat, ſcilicet non iuratoria, ſed datis fideiuſſoribus aut pignoribus: quia iuratoria cautio nō dicitur ſufficiens, *gloſſa in c. qua fronte, de appellat. & in c.*

*ex parte,*

*ex parte, de verb ſig.* & Clem 1. *de pœn.* Curt. *in tract. de ſequeſtr. quæſt.* 14. Ang. *ad l. poſtquam, §. Imperat. ff. vt leg. nom. caue.* Soc. *ad l* 1. *ff. qui ſatiſd. cog.* Baldus *ad l* 2 *C. de vſur. & fruct. leg.* Ideoque ad impediendum vel reuocandum arreſtum minimè ſufficit. Spec. *de ſeq poſſ §. 1. verſ. ſed pone*, D. Ant. & Abb. *in c. 2. eo. tit.* Bald. Ange. Imol. *ad l. filius f. §. diui. ff. de leg.* 1. Dd. *ad l fin. C. de ord. cognit.* & *ad l. ſi conſtante, §. quoties, ff ſolut. matr.* & *ad l* 2. *C. de debit. ciuit. lib.* 10. Quemadmodum in ſimili, vbicunque hęres nō vult aut non poteſt ſatiſdare de ſoluendo legato adueniente die, mittitur legatarius in poſſeſſionem, nec auditur hæres cautionem iuratoriam offerendo, *d. l. filius f. §. idem Princeps.* Quod etſi primò Roderi. *d. loc. in initio tit* 7. dixiſſet eſſe contra ius commune, poſtea tamen, melioribus rationibus motus *in c. incip. ſed attende. num.* 8 dicit eſſe ſecundum ius commune, quod ex Fabro, latè cum articulum *in §. is quoque. Inſtit. de act.* tractante, ſuxiſſe videtur. Et ſic tandem ſi ſatiſdare non poſſit debitor, non ſolum pro pincipali debito, verùm etiam pro expenſis litis, teſte Rebuffo *d. tract. art.* 16. *glo.* 10. non dimittetur, ſed propter inopiam ſuam vel carceri vel cuſtodiæ tradetur. Ad quem * carcerem tunc 9
demùm perueniendum eſt, quando aliud remedium non competit. § *quid autem, in auth de fide iuſſor.* Romā. *conſi.* 241. Alex. *conſ.* 139. *lib.* 2. Qua de re latius quoq; tradidit Fel. *in c. quo ad conſultationem. de re iud.* quod & vſus probat, & plurib. firmat Roder. *d. loc. c incip. ſed attende, nu.* 7. Niſi tamen * is qui arreſtatus ſit, eſt 10
egregia perſona, aut multum nobilis, cuius iuramento ſtari poſſit; nam & aliàs regulare eſt quod iſtiuſmodi perſonis ciuitas pro carcere detur, fideq; illorum credatur, & iudex hoc faciens, nulla ratione culpari poteſt, etiāſi ſtatutum, aut lex de debitore in carcerem conijciendo loquatur. Ange. *ad l. nullum, C de exhib. reu.* Cur *col.* 52 & *alij ad l. admonendi, ff. de iureiur,* Odofredus *ad l.* 1 *§. fin. C. de cuſtod. reor.* Alberic *ad l.* 1 *ff. eodem*, Lucas de Penna, *ad l. quoties, C. de dignit lib* 12 Angelus rurſum *ad l. penul. ff. quod metus cauſ.* Iaſ. *ad l. ſi pecuniam, § vlt. in fi. ff. de condict.* ob cauſam, Catel. Cotta *in ſuis memorabil. ad verb. carceres*, & omnium elegantiſſimè ac fusè Ioan:



Digitized by Google

Neuizan. *conſ. 52. num. 22.* & Tyraquel. *in lib. de temper. pœn. cauſa 31. & cauſa 51.* cum aliis multis, ad quos breuitatis cauſa te remitto. & quamuis aliàs de iure communi nõ teneatur * ſatiſdare, ſi poſſideat multa immobilia, *l. ſciendum, ff. qui ſatiſd. cog.* qua de re plurima ad propoſititum cumulat Roderi, *d. loco. c. incip. Hac lex ſituata eſt,* vſus tamen forenſis ad relaxationem arreſti vlterius poſtulat, quod etiam nominatim illa bona obligentur, & hypothecæ ſubijciantur, quò facilius meliusq; creditori ſit proſpectum, & quia non ſolùm ad ſecuritatem debiti, ſed ad facilitatem conueniendi, arreſtum moribus noſtris pertinet.

12 Quod ſi fideiuſſoribus datis relaxari arreſtum velit debitor, * certè non omnes idonei erunt; Nam vt vnus ex multis tradit Rebuffus, aliorum traditiones referens, *ad conſt. reg. tom. 1. de ſent. execut. art. 1. gloſſ. 16. nu. 17* religioſi, vſurarij, clerici, ſcholares, prodigi, conſiliarij Principum, procuratores, leues & moleſti homines, non ſufficient, ne lis ex lite naſcatur, & dum vnam litem euadere conamur, incidamus in plures, & qui ante cum ſimplicioribus egimus, nunc cum doloſis metuendis, & maieſtate ſua difficilibus ad conueniendum agamus. Ripa *in c. cum N. de conſt. nu. 117. l. 4. § ſi ex conuentione, ff. de re iudi.* Boërius 315. Tum etiam hi fideiuſſores bona immobilia poſſidere debent, ſaltem pro quantitate debiti, vſurarum, & expenſarum litis, *gloſſ. ad d. l. ſi fideiuſſor & in authent. de exhibend. reis, § ſuſcepto. l. quos nos, § 1. de verbor. ſignific. l. 1. ff. in ius vocat. vt eant.* Et hoc eſt quod ait Iaſon *ad l. ſi conſtante, ff. ſolut. matrimo.* quod fideiuſſor de iudicio ſiſti, vt dicatur idoneus, debet habere tantum in bonis, quantum ipſa cauſa valet. Si tamen poſſidens fideiuſſor immobilia reperiri non poſſit, ſufficiet in ſubſidium fideiuſſor multis mobilibus diues, quæ facilè occultari, ſubuerti, aut auferri non poſſunt. Ange. *ad d. l. fideiuſſor.* Faber *ad d. § ſed hodie* Doct. *ad d. l. 2.* Ideóque mercator multa mobilia poſſidens, ſed intricatus ære alieno, non eſſet idoneus, quia bona non dicuntur, niſi ære alieno deducto. Roderic. *d. loco, numero 14. cum ſequen.* & Angel. *ad d. l. ſciendum.* Et ſi aliquis poſſidet bona

immobilia in loco periculoſo & obiecto euidenti periculo maris, non cenſebitur idoneus eſſe Bartol. *ad l. 2. §. 1. ff. ſolut. matrimo & ad l. 3 § fina. ff. de liberat. legat* ſicut nec fructuarius, qui præter vſumfructum nihil habet: niſi eſſet vſusfructuarius tam magnus & pinguis, vt ceſſare faceret omnem præſumptionem, teſte eodem Roderico *d. loco num. 271.* Quid enim ſi pro debito centum aureorum fideiubeat is, qui mille in vſufructu habet? Quid ſi dies vſusfructus ceſſit? Quid ſi vſusfructuarius omni ære alieno ſolutus ſit? Sed vt omnia hæc ex multis cauſis variari, & pro qualitate rerum ac perſonarum, æqua vel iniqua videri poſſunt, benigniore ſententia receptum eſt, ea religioni & ſapientiæ Iudicis eſſe relinquenda, vt not. Doct. *ad d. l. ſciendũ l. arbitrio. l. ſi fideiuſſor.* Hippol. *ad l. quæſtionis ff. de quæſt.* Faber *ad d §. ſed hodie.* ſoletque Iudex decernere fideiuſſorem recipiendum eſſe, eundémque recipere, ſi idoneum reperiat, quantumcunq; parte aduerſa, quæ nunquam cõtenta foret, reclamante. Periculoſum eſt tamen Iudici partem non audire, quia ſi * fideiuſſores ſunt inidonei, ipſe Iudex poſt nominatores & certificatores, in ſubſidium tenetur, *l. cùm oſtendimus. ff. de fideiuſſ. tutor* quòd & Rebuffus per ſententiam Senatus confirmatum fuiſſe aſſerit, *Tomo 1. de ſenten. execut. art. 1. gloſſ. 16.* Quòd ſi tamen non opponatur aduerſus fideiuſſorem de illius inhabilitate aut inſufficientia, ſufficiet, vt ait Iaſon, *ad d. l. fideiuſſor, nu. 4* ſicut & ſi creditor ſemel non idoneum accepit, ſibi imputare poteſt, & alium poſteà dari, non rectè poſtulat, *l 3. ff de fideiuſſo d. l. ſi ab arbitro* Alexand *conſil 60 lib. 5.* Aliud eſt ſi tempore quo acciperetur, idoneus erat, & poſteà deſinat idoneus eſſe: quia quæ de nouo eueniunt, nouo auxilio egent, *l. de ætate. §. ex cauſa. ff. de interrog. act. l. ſi hominem. ff. mand.* 13

Illud quoque in conſideratione habendũ erit, quòd fideiuſſores & pignora pro cautione data minimè ſufficiant, niſi imperio Iudicis illius loci, in quo arreſtatio facta fuit, coërceri poſſint Pariſ. *conſ. 99. numero 38. lib. 3.* Nam ſi debitor vel extraneos fideiuſſores, vel pignora alibi ſita, obligare, aut Hypothecæ ſupponere 14

velit, non eſt audiẽdus. *l fideiuſſor. § ſi neceſſaria, ff. qui ſat.*
*cog.* & ibi Iaſ. *num. 8. verſ. puto contrarium.* Ang. *ad d. l. ſcien-*
*dum* §. 1. Faber *in d. § ſed hodie, & in §. ſi vero. Inſtit. de ſatiſd.*
*numer. 9. verſ. credo.* quippe quòd ſic deterior fieret con-
ditio creditoris propter difficultatem fideiuſſores ta-
les excutiendi, vel pignora illa proſequendi, cum ta-
men in tali conueniendi facilitate, vſus atque commo-
15 ditas * arreſti potiſſimum verſetur. abſurdumque eſſet
ad hoc creditorem cogi, vt debitorem quem præſen-
tem habet, dimittat, & ad difficultatem alibi proſequẽ-
di pignora, vel fideiuſſores ſe aſtringat. Etenim ſicut
multum refert quo loco debitum ſoluatur, & recipia-
tur: vnde qui plus loco petit, in pœnam legis incidit,
*§ plus autem Inſtit. de act.* quia ſcilicet, vt ait Iuſtinianus,
vtilitatem quam habet promiſſor adimit: Ita quoque
non parum refert, quo loco debitum exigatur, & cum
improbo fideiuſſore, aut pro re pignori tradita, litige-
tur. Et quamuis Bart. cuius ſemper ferè æquæ & beni-
gnæ ſunt opiniones, cum nonnullis alijs, exiſtimet *ad*
*d. l. ſi fideiuſſor. § poſſeſſor.* hoc non eſſe verum, ſi in loco
omninò vicino illa bona mobilia exiſtant: tamen Bal-
di, Aretini, Fulgoſij, Iaſoniſque ſententia, directò illi
contraria, & vſu, & moribus populi magis recepta atq;
probata videtur, *glo. in l. fin. C. de princ. agent. in reb. lib.* 12.
Quod nõ ita præciſè intelligi velim, ſed quod ſufficit
ea imperio magiſtratus illius loci eſſe ſubiecta, & co-
ram eodem euinci poſſe: quod ex multis alijs pulchrè
& late explicat Roderic. *d. c. incip. Vlterius quæritur.* quẽ
16 omninò vide.

Iſti verò fideiuſſores * tenentur ſoluere ſine nouo
proceſſu, executioque in eos fieri poterit: Ea enim eſt
fideiuſſionis iſtius natura & conditio, vt cenſeantur
fideiuſſores vnà cum principali debitore eſſe cõdem-
nati, *l fina. C. de vſur. rei iudic. l 1, ff iudi. ſol. gloſſ. ad c. 1 de*
*iureiuran. lib 6.* adeò vt cùm ferenda ſit ſententia contra
debitorem, citari non debeat, quia iudicium cum ipſis
non agitur. Bald. *ad l. duobus. § qui iurauit. verſic. igitur, ff.*
*de iureiur.* licet tamen indirectè, & per conſequentiam
quandam hæc ſententia ipſis noceat: qua de re apud
Bartol. *ad d. l. 1. apud Odofred. ad d. l. 2. C. de vſur. rei iudic.*

Digitized by Google

& latiùs apud Tiraq. *in tract. res inter alios act. &c.* videre licet. Nec obſtat. quod fideiuſſor poſſet habere aliquas exceptiones, quas non habuit debitor: quia, vt idem Bart. ibi teſtatur, in ipſa executione ſummarie de iis cognoſci poterit. Poteſt tamen fideiuſſor id quod ſoluit, illico à debitore repetere, etiamſi arreſtatio fuit iniqua & iniuſta, neque poteſt ipſi obiici, quod ea de re aduerſus creditorem arreſtantem non excepit, niſi tamen ipſemet occaſio & cauſa fuerit arreſti malè atque perperam facti. Qua de re apud Matth. de Afflict. *deciſ. Neapol.* 149. *incip. In cauſa magiſtri, num.* 4. *verſ. tamen fuit dictum* latiùs videre licet.

Nonnulla verò ſedulò obſeruanda ſunt creditori * arreſtum procuranti, in hac cautionis materia: quorum primum eſt, vt fideiuſſores à debitore præſentatos, faciat ſolemniter per ſtipulationem ſe obligare: & hoc ad euitandam diſputationem, quę eſt inter Docto. *in Clem.* 1. *de procurat.* Nam licet D. Card. *num* 6. expreſſe ibi decidat, quòd ſi aliquis eſt arreſtatus, & cupit ſub cautione relaxari, & offert fideiuſſores ſuper eo quod ad requiſitionem Iudicis, aut aduerſarij reuertetur, quod tales fideiuſſores obligantur, etiamſi ſolum fuerint præſentes, cum veluti fideiuſſores actis iudiciariis inſcribantur & taceant, *per l. cùm oſtendimus. § ſi ff. de fideiuſſ. tutor.* eandemque ſententiam ſequi videantur Bonifacius *ibi, num.* 31. & Ancha. *num.* 4. *in* 4. *notab.* Contrarium tamen ſentire videntur & Ioan. de Imol. *ibi numero* 19 *&* Bart. ipſe. *in d. l. cum oſtendimus.* qui deciſionem illius legis exiſtimant extra caſum fauorabilem pupillorum, de quo loquitur, vel ad fideiuſſores, qui patiuntur ſe inſcribi præſentes & tacentes pro captiuo relaxando ad tempus in materia criminis non extendi, quaſi tunc agatur de fauore Reipublicæ, quæ pupillis æquiparatur, *l. rempublicam. C. de iure reipub.* & quod aliàs regulariter fideiuſſor non obligatur, niſi per ſtipulationem. *l. blandàtur. C. de fideiuſſ.* Stultus vero eſt qui ſe opinionum periculo exponit. Secundum eſt, quod ſi tales fideiuſſores * promittant ſoluere creditori omne id & totum, quod apparebit ipſum debitorem ſibi debere, collectis ratio-

17

18

corpore, ex mera malitia illic manere velit? Sanè Rodericus *titu. De los gouiernos. c. incip. Quaro tertiò,* non eſſe hoc illi permittendum, ait: Qua de re abundè ſuperius diximus.

Idem quoque dicendum videtur de literis dilatorijs & quinquennalibus, quia tempore illo dilationum pendente, nihil eſt innouandum, ſicut & in appellatione fieri ſolet, *c. non ſolum de appell. libr. 6.* Quæ tamen literæ, quando de dote vxoris repetenda: de cauſis alimentorum quæ nullam dilationem patiuntur, *l. ſi longius. § fin. ff. de iudic.* de debito coram magiſtratu recognito: de cauſa Principis, aut de aliqua alia ſimili agitur, vires non habent, quod *Tomo 2. in tract. de dilat. artic. 2. gloſſ. vnic. fol.* 88. latiùs explicat Rebuffus, magnaque pars eorum *ex d. Conſtitut.* Caroli V. *Imper.* dependet. Et cùm debitores, hac dilatione pendente, congrua ſecuritate gaudere vtique debeant, *c. ſi de treug. & pace, l. vnic. C. de priuileg. vrb. Conſtantinopolit. lib.* 11. adeò quòd prehenſio poſteà attentata reuocetur Boër. *quæſt.* 256. *incip. Princeps,* & debitor fideiuſſores de ſe præſentando dare non teneantur. Ita & relaxari quoque debet, eidemque relaxationi ſi pertinaciter reſiſtat creditor, ad id quod intereſt, & in expenſas litis condemnatur, argum. eius quod not. Bald. *ad libr. per diuerſas. quæſt.* 15. C. *mand.* Rebuffus *d. loco, articul.* 1. *gloſſ.* 1. *in fi.* Quin etiam vt pleniſſimum effectum ſortiantur hæc beneficia, hac dilatione pendente, nec vſuræ current, nec id quod intereſt præſtatur, *l. non ſolùm.* 2. *§. illud. ff. de liber. leg.* Alber. & Dd. *ad l. quoties. C. de precib. imperat. offer.* Interim tamen de ſoluendo debito, tempore illo adueniente, cauendum eſt, *l. vniuerſa.* C. *d. titul.* & notat Guido Pap. *quæſt.* 109. *incip. reſcripta,* idque (*vt d. ſua conſtitutione cauit* Imp.) poſt literarum illarum impetrationem intra menſem: non enim literæ illæ incipiunt currere à tẽpore præſentationis, ſed à tempore datæ & impetrationis earum duntaxat. *c. ſi propter de reſcript.* 2. *& c. dilectus, de decim. c. ſi propter. de reſcript. lib.* 6 *&* vt adijcit Guido, ad futuros creditores non extenduntur, argum. *l. Aurelius. §. Titius, &* ibi Doct. *ff. de liber. leg.* neq; ad impediendam executionem ſententiæ in Par-



Digitized by Google

& Iulius Paulus *de cuſto reor*. Si quos, inquit, ex iis qui in carceribus ſunt, celeriter, & ſine cauſa ſolutos à magiſtratib cognoueris, eos vinciri iubebis: & iis qui ſoluerint mulctam dices, *l. ne quis ff. de cuſtod reor*. Quo reſponſo generalem conſuetudinem, probari reſpondit Ang. *ad d. l. neque*, quod * Apparitor, non habita prius à 2
Iudice licentia, acceptoque teſtimonio, quod veteres *Bulletam* vocant, debitorem non dimittit: quippe quod maieſtas & reuerentia carceris, non ex iudicio & poteſtate priuati alicuius Apparitoris, ſed à iuriſdictione ſuprema Iudicis, tanquam miniſtri legis & Principis, dependet. Vnde & ipſe debitor, vt relaxari poſſit, officium Iudicis implorare debet. Bart. & alij, *ad l. 1. §. per hanc. ff. de rei vend*. Et hæc quidem ea ratione conſiſtũt, quam poſteà latius ſum dicturus. Quod ſi creditor ipſe nundum ſatisfacto debito, relaxationi reſiſtat, res dubitatione caret: quia cum Commentarienſis ſit loco depoſitarij, vt ſuperius dictum eſt, ſequitur ipſum debitorem, veluti rem depoſitã, alteri quàm creditori, tanquam depoſitario, reddendum aut dimittendum, ſine cauſa legibus probata, non eſſe, *l. bona fides ff. depoſiti* Paris *in tracta de Synd ad verb. Carcer. cap* 5. *circa princ*. Qua ratione reſpondent noſtri, etiam à Iudice relaxari debitorem non poſſe, niſi citato & vocato creditore. Bald. *conſi*. 424. *lib*. 4. *ſecundum antiquam impreſſionem*, *& ad c. 1 in 1. lect. de Iudic*, præterquam ſi aut de facto & notorie inique in carcerem coniectus eſſet, aut omnino ac dilucide conſtaret nihil eum debere. Barbat *ad d. c. 1* Ioan Bernar. Diaz, *regu*. 69. Quibus caſibus abſque vlla interlocutione relaxari debet. Alex. *conſi*. 179. *lib*. 1 *l. nullus in fin C. de exhib reis* non ſolum * à 4
Iudice ordinario, verum etiam à Iudice delegato, & officio ſuo perfuncto. Roma. *conſi*. 320. Eodem etiam modo exiſtimo procuratorem, qui ex ſpeciali mandato domini ſui aliquem arreſtari fecit, abſque ſimili 5
mandato eum relaxare non poſſe: Nam vt ait Iulius Paulus: Ignorantis domini conditio deterior per procuratorem fieri non debet: niſi cum in rem ſuam datus eſt, *l. ignorantis & ibi glo. ff. de procur*. Et cum ex hac arreſtatione ius domino quæſitum ſit: non poteſt hoc hinc

ipſius facta ab eo auferri, *l. id quod noſtrum. ff. de regu iur*: & in quodcunque mandatum, poteſtas donandi vel remittendi non venit, *mandato. l. procurator tutorum. ff. de procur.*

---

# CAPVT XLVII.

## Arreſtatus ex duabus cauſis, quarum altera tãtùm probata eſt, an relaxari debeat.

*SVMMARIA.*

1 *Plus petens re condemnatur in expenſas, damna & intereſſe, & reus abſoluitur.*
2 *Fieri quod potuit vno modo benè, ſi fiat alio modo malè, non ſubſiſtit.*
3 *Ferẽdus nec iuuandus eſt, qui ſe in neceſſitate poſuit*
4 *Duo vel plura quando requiruntur ad actum, vno deficiente actus corruit.*
5 *Vtile per inutile an & quando vitietur. & 10.*
6 *Quantitate minore probata quàm fuerat petitum, an ſequi debeat condemnatio.*
7 *Cauſam vnam ex pluribus propoſitis eſſe veram ſufficit:*
8 *Iudex videns ex mala cauſa actum eſſe, & bonã ex qua agi potuit, in actis relucere, non debet reum abſoluere.*
9 *Reus ad minus condemnatus, quam fuit petitum, tenetur nihilominus ad expenſas.*
11 *Summam minorem ineſſe maiori, quomodo ſit accipiendum.*
12 *plus petere re, quando quis dicatur.*

Digitized by Google

ACcidit ſubinde, quod creditor perſonam, aut res debitoris ſui arreſtet ex duabus cauſis, veluti quia debet ei centum ex mutuo, & ducentos florenos ex emptione panni. Quæſtio eſt igitur, an altera ex his cauſis non probata, debitor aut res eius relaxari & arreſtans in expenſis condemnari debeat.

Et ſanè videri poſſet quòd ſic, Primò, quia *creditor qui plus re petit, ſicuti iſte ex vna cauſa petit arreſtum, ex qua non debetur, in expenſas, dãna, & intereſſe condemnatur, adeoque reus abſoluitur, *§. & hac Inſtitu. de act. c. vnic. de plus petit. & l. 1 C. de plus petit, & Hoſt. in ſua ſumma. eo. tit. §. quæ pœn.* dicit apertè quod iudicium & petitio non procedit. 1

Secundò, quia id quod * poteſt fieri vno modo benè, ſi fiat alio modo malè, nocet: nam collatio beneficij facta ex capite incongruo, non ſuſtinetur *ex capite congruo, c. ex parte de conceſſ. præben.* Roman, *conſi. 355. incip. circa primum*. Et ſi maritus egit nomine vxoris, non tanquam coniuncta perſona vt potuit, ſed tanquam procurator eius, & poſtea non appareat de mandato, iudicium non ſuſtinetur ex capite coniunctionis perſonæ. Idem Roman. *conſi. 466* Iaſon, *ad l. maritus num. 7. C. de procurat.* 2

Tertiò, quia non eſt *ferendus is qui ſe nimium conſtrinxit, & poſuit ſe in neceſſitate, *l. ſi fideiuſſor ff. qui ſatiſd. cogant.* ſicut fecit iſte, qui vnam tantum cauſam probare potuit, & tamen ad duarum cauſarum probationem ſe coarctauit, ſciens vel ſcire debens, quæ paria ſunt, *l quod te. ff. ſi cert. pet. 1.* quod actor præparatus ad iudicium procedere debet, ſicut miles armatus ad prælium, vt notat Alciat *ad l 1. C. de eden.* & quod mala electio in actionibus præiudicat, *l in hæredem §. eligere. ff. de tribut. act.* 3

Quartò, *quia quando duo vel plura requiruntur ad actum, vno deficiente totum corruit, *l. vlt §. ait lex. ff. de diuort. l ſi quis ita ſtipulatus* & ibi Bar. *ff. de verbor. oblig.* 4

In contrarium * tamen videtur eſſe veritas. Primò, quia ſecundum vulgatum iuris axioma, Vtile per inutile non vitiatur, *c. vtile de regul. iur. in 6.* & ideo, inquit Cynus, *ad libr. 1 quæſt. vlt. C. de litiſcont.* probata * 5 6

minori quantitate quam fuerit petitum, poteſt & debet ſequi cōdemnatio in parte probata. Quam tamen Cyni ſententiam, omnino ſequi & pro indubitata affirmare non auſim, propter ea quæ ſcribit Salice *ad l. mora.nu.10.in fi ff.de vſur.*

7 Secundò, quia * quando vna cauſa ex pluribus propoſitis vera eſt, hoc ſufficit: nam ſi in ſententia expreſſa eſt vna cauſa, ſed ea quidem falſa, ſufficit aliam, quæ etiam expreſſa eſt, eſſe veram, vt ſententia ſuſtineatur, *l.Titianus.ff.quod cum eo, & § ſi talis.in auth.vt cum de appel. cognoſ* etſi in appellatione fuerint expreſſæ plures cauſæ, ſufficit vnam ex illis probare, *c.exhibita.de iud.c.iamdudum.de præbend.* Panorm. *in c.cùm cauſam, in fi.de appel.* Et regula quæ eſt, quòd ceſſante cauſa ceſſat etiam effectus, *c. cum ceſſante, d. tit. de appel.* non habet locum quando vna tantùm ex pluribus cauſis ceſſat, & altera non ceſſat, *l.ſi non lex, ff.de hæred.inſtit.* Tiraq. latè *in lib. ceſſante cauſa, limitat.22.* Et vna tantum ex rationibus legis correcta, lex ipſa non ideo correcta eſſe cenſetur, *glo. & Imol.ad l,tam is.ff.de donat.cauſ.mort.*

8 Tertio, quia * in fortioribus terminis exiſtimant nōnulli, quod ſi Iudex videt ex mala cauſa actum eſſe, & ex alia bona cauſa ex actis relucente agi potuiſſe, non debet Reum abſoluere. Iaſon & alij. *in §. omnium. & in §.curare.Inſt,de action.*

Neque obſtant ea quæ in contrarium ſunt allegata: Nam ad primum reſponderi poteſt, quod etiam hic condemnabitur arreſtari procurans in expenſas, ſi arreſtatus aliquas facere debuit, ratione illius cauſæ non probatæ, quas alioqui facturus nō fuiſſet, veluti in deducenda iniuſtitia illius cauſæ, & probationibus eo pertinentibus, qui reſpectu illius eſt victor, & ſic aduerſarius debet illi condemnari in expenſas, *l. ſancimus. l. properandum C. de iudic.* Et quod etiam declarari debet, arreſtum malè & inique eſſe factum, ſi arreſtari procurans facit debitorem, aut res eius arreſtari pro centum, cum tamen non debeantur ſibi niſi quinquaginta vel ſexaginta. Sed ſi fecit eum arreſtari pro vna ſumma centum florenorum ex mutuo, & pro alia ſumma ducentorum florenorum ex cauſa vendi-

tionis,aut ſimili,& ſic pro ſummis. obligationibus & actionibus diuerſis, nihil inter ſe commune habentibus,aut à ſe inuicem dependentibus, certè eo caſu videtur eſſe dicendum,quod aliud eſt plus re petere, aliud ex diuerſis cauſis,quarum altera probata non eſt, aliquem arreſtare aut detinere. Quia qui in vna ſumma,aut quantitate plus re petit,videtur vnum præciſè petere, & in eo præciſè perſiſtere : At qui ex diuerſis cauſis petit,reſpectu ſingularum,videtur ſingulare iudicium inſtituere, & proinde nunc habetur , atque ſi diuerſi creditores, quorum alter creditum ſuum probaret,alter non probaret,debitorem,aut res eius arreſtari feciſſent. Quo caſu arreſtum reſpectu probantis declaretur iuſtum & legitimũ ,reſpectu verò alterius, iniuſtum & perperam factum Et certum eſt quod reſpectu cauſæ probatæ & veræ,arreſtatus, aut dominus rei arreſtatæ, eſt temerarius & calumnioſus litigator. Sicut & in ſimili *contra glo. in c.præſentium,in verb.ſigillatim.de teſtib.libr.6.& alios in c.cum omnes,de conſtit.* tenet Rebuff.*ad ord.reg.tom.3.tit.de expenſis,num.*21.quod quãdo reus victus eſt & condemnatus, etiamſi plus fuerit petitum,& ad minus condemnatum, tenetur * ad expenſas,quia eſt temerarius litigator in eo quod debet, ſi non offerat.*l.eum quem temere.ff.de iudic.* dicens eam opinionem in Curiis Franciæ obſeruari Et pro hac diſtinctione facit, quod in rebus * indiuiduis vtile per inutile vitiatur,*l.1.§ illud.& §.Trebatius.ff de aqua quotid. & æſti.l.ſi ego.ff.de iniuſto teſtam* . ſed in rebus diuiduis aut ſeparabilibus obtinet prædicta regula locum,quod vtile per inutile non vitiatur, etiam in eadẽ parte ſeu membro,*l ſancimus.§.ſi quis autem.C.de dona.l.pecunia.* l. *placuit.* ff. *de vſur.* Tiraq. *de retract.conuent.ad fin.tit.num.* 143.Quia ita eſt in propoſita facti ſpecie:Nam cum arreſtari procurans fundat arreſtationem ſuam ſuper ſumma maiore quàm ei verè debetur, fundat ſe ſuper re non quidem natura ſua indiuidua, cum ſummæ ſeu quantitates pecuniæ recipiunt diuiſionem, *l. quidem. ff.ſi cert.pet.*ſed ſuper re quæ opinione & volũtate eius ſit indiuidua,quia indiuiſim petit totam ſummam,nec parte illius vult eſſe contentus,& ſuper tota litem con-

quod eſſet abſurdum, videreturque lex non rebus, ſed verbis eſſe impoſita, *contra. l. 1. & quæ ibi notantur per Doct. ff. quod quiſque iur.*

Secundum quoque argumentum in contrarium adductum non mouet, quia hic benè facta, eſt arreſtatio, eo modo quo benè fieri potuit: & quoad vnã cauſam, in ea arreſtari procurans non errauit. In contrario autem is qui egit in vniuerſum errauit, & nihil benè fecit, licet alio modo licitè agere potuiſſet, adeo in maiore culpa eſt, qui nulla ex parte id quod egit, eo modo quo egit, iuſtificare poteſt.

Et ad tertium argumentum quod attinet, vtique verum eſt quod non eſt ferendus arreſtari faciens, qui ſe nimium coarctauit, & propterea in expenſas, ſi quæ eo nomine plures factæ ſunt, condemnari debet: quod ſatis abundè ſuperius dictum eſt, cum regulariter non niſi in illas victus victori condemnetur. *d. l.* properandum *& l ſancimus.* C. *de iudic.* Et quamuis quando plura ad actum vnum requiruntur, vno deficiente, reliqua corruunt, id quod in quarto argumento proponitur, hic tamen ad arreſtationem non plura ſimul neceſſaria requiſita fuerunt, ſed vna ſola cauſa per ſe ſuffecit, ad debitorem arreſtandum, quæ probata eſt.

# CAPVT XLII.

## An debitor inuitus in quacunque iudicij parte oblatam relaxationem arreſtari procurantis, acceptare debeat.

### *SVMMARIA.*

1 *Liti cedens, ſolùm in expenſis condemnatur.*

2 *Liti renuncians non propriè dicitur ſuccumbere,*

3 *Renunciatio vnius actionis propoſitæ, & quando fieri poßit, cum proteſtatione, ſaluo iure proponendi*

*aliam. & 5.*

4 *Inſtantiæ an & quando renunciare liceat, niſi etiam renuncietur liti & cauſæ.* 6. & 7.

QVod ſi creditor qui ſub prætextu certi alicuius debiti alium arreſtari fecit, eoq́ue nomine iudicium cum eo ſuſcepit, in medio litis expenſas ſoluere, & perſonam arreſtatam relaxare velit, arreſtatus verò, & vſque ad finem litis in arreſto manere malit, & ſe id iure facere contendet, dubitationem aliquam habere vi-
1 detur: quia * is qui cedit liti, ſolùm in expenſis cōdemnatur Bart. *in l. poſtquam liti.* C *de pact.* & *in auth. contra, qui propriam, in* 2. *notab.* C. *de non num. pecu.* & præſumpta temeritas, in qua eouſque fuit, *l. eum quem ff. de iud.* videtur per earum expenſarum ſolutionem, ſatis puniri,
2 maximè cùm * is qui liti renunciat, non propriè dicitur ſuccumbere. *l. aliam* vbi Bald & Salic. C. *de his quib. vt indig.* Sicut * renunciatio vnius actionis propoſitæ,
3 ſaluo iure proponendi aliam, fieri poteſt, *l. cum fundum.* §. *fi. ff de vi & vi arma.* Bar. *in l. edita*, C. *de eden.* Ita quoq́ & arreſtationis relaxatio.

Nihilominus tamen his non obſtantibus exiſtimo eundem arreſtatum audiendum eſſe, niſi arreſtari procurans etiam omni ſuo iuri, vnà cum ipſa lite renunciet, & ſe nihil ab arreſtato in futurum eo nomine petiturum declaret: Nam ſi ſolum vellet renunciare huic arreſtationi, & inſtantiæ, præiudicium faceret arreſtato, cuius fortè intereſt plurimum hanc litem inchoatam potius nunc abſolui, vt & nunc de iure ſuo ſemel aliquid decidatur, quàm periculum nouæ arreſtationis in alio loco, & incommoda nouæ inſtantiæ alibi inſtituendæ, ſemper metuere. Et hoc eſt quod dicit
4 Bart. *ad d. l. poſtquam.* quod * renunciari inſtantiæ non poteſt, niſi etiam renuncietur liti & cauſæ. Et quod dicitur, * quod renūciatio vnius actionis propoſitæ po-
5 teſt fieri, ſaluo iure proponendi aliam, & ſoluendo expenſas, *d. l. cùm fundum.* intelligitur, modò hoc non fiat in præiudicium aduerſarij. idem Barto. *in d. l. edita, vol.* 5. Bald. *in l. ſuus.* §. *de repud. hæred.* & his verbis declarat. Ioan.

fat Ioan. Petri de Ferrar, *in ſua pract.* In forma libelli quo agitur, vt pacta ſeruentur, *ad verb. Pacta col. viii.* Sed quòd ſi pars aduerſa cõtradixerit tali renuncia- 6
tioni, an ea inuita fieri poterit: Diſtingue, aut volo liti & inſtantiæ cauſæ ex toto renunciare, & poſſum aduerſario inuito, *d. l. poſtquam. & l. deſtitiſſe ff. de iudic.* ita tamen ſi ſoluantur litis expenſæ, Aut volo differre litis proceſſum, & non poſſum, aduerſario inuito *Auth. qui ſemel. C. quomo & quand. iud.* Hactenus ille. Apertius tamen Caſtr. *in d. l. poſtquã. circa fin.* ſic ait, Breuiter aduerte clarius & ſubtilius. Aut intereſt ipſius rei quod pro- 7
cedatur ad ſententiam, & quod non deſiſtatur à lite, per ea de quibus habetur *in l. vtique. ff. de rei vend.* vel quia renunciatur ſoli inſtantiæ, non iuri, & ſic non finitur lis, & tunc reo non conſentiente, non valet renunciatio, quo minus poſſit reus arctare actorem ad proſequendam litem, quo vſque perueniatur ad ſententiam diffinitiuam, *d. auth. qui ſemel.* Aut non intereſt ipſius rei quod fiat perſecutio, ſeu quod procedatur in cauſa, & tunc aut quærimus, an valeat renunciatio, ſine voluntate eius, quantum ad hoc, vt actor non cõpellatur proſequi, ſi non vult, & dico quod valet, *arg. l. ſi reus paratus. ff. de procur.* vbi reus non compellitur litigare, ſi vult ſoluere, ergo & eodem modo actor non debet conpelli proſequi, ſi vult renunciare, & reus ex hoc nullum damnum patitur, & ex toto quantum ad iſtum effectum, valet renunciatio etiam parte abſente, & non conſentiente, & nullo pro eo recipiente: Aut quærimus, an valeat quantum ad hoc, vt ipſi reo acquiratur ius exceptionis, per quod poſſet repellere actorem volentem reinchoare litem, & in hoc ſtat ſubſtãtia iſtius legis, in quo dico, quòd requiritur eius præſentia, vel alterius recipientis pro eo, vel nuncius, aut epiſtola, per ea quæ not. *in l. conſenſu de act. & oblig.* & non curo ſi alterum iſtorum interuenit, ante litis conteſtationem, vel non, cum habeat vim pacti.

# CAPVT. XLIX.

## Debitor an poſſit ab alijs creditoribus ſoluto debito, pro quo arreſtatus fuerat, in arreſto retineri ſeu commendari.

*SVMMARIA.*

1 *Citatus à diuerſis Iudiciis an venire debeat.*
2 *Depoſiti reſtitutio an impediri à tertio poßit. & 4.*
3 *Creditores plures poſſunt immitti in bona debitoris.*
5 *Creditor debitorem fugitiuum propria auctoritate capere poteſt.*
6 *Creditore arreſtante non comparente, quid ſit faciendum.*
7 *Iudex laicus citare poteſt clericum ſub conditione, Si ſua putauerit intereſſe.*
8 *Debitor arreſtatus & incarceratus, an alibi per procuratorem ſe defendere cogatur.*

DOmitius Vlpianus *lib. 5 ad Edictum* reſpondit In ius vocari non debere eum, qui apud Prætorem cauſam agit, *l. 2. ff. de in ius voc.* quaſi dicat, quod pars li-
1 tigans coram vno iudice in vno tribunali* non poteſt vocari ad aliud tribunal, niſi fortaſſe aliud tribunal ſit maius; Nam vt ait Iulius Paulus: Is qui ad maius auditorium vocatus eſt, ſi litem inchoatam deſerit, contumax non videtur, *l. contra pupillum. § fin. ff. de re iud.* Quo reſponſo Vlpiani plerique magni nominis interpretes permoti exiſtimarunt debitorem qui ad inſtantiam ſeu petitionem vnius creditoris captus, vel arreſtatus fuit, ob aliud debitum, à reliquis creditoribus poſtea emergentibus aggrauari, & diutius in vinculis retineri non poſſe, quippe quod is qui ſic arreſtatur, & vinculis nonnunquam mancipatur, quodammodo in ius voce-

tur, & realiter (vt aiunt noſtri) citetur, *l pleriq́ue, ff de in ius voc* Et ſicut *depoſitum, denunciatione noua per 2
alium facta non impeditur, *l pen. C. depoſ.* ita quoque & arreſtum iſtud, quo nunc conſtringitur debitor, per ſe conſiſtit, & ideo reſtitutio & relaxatio arreſtati, tanquā rei alicuius depoſitæ facto & denunciatione alterius creditoris impediri non debet. quod & Bar. *ad d l. 2.* ſenſiſſe video. Porrò autem & ipſemet Bart, *ad l. 2 § 1. ff. cuſt. reor. verſi. vlterius quæro,* contrarium ſentit, & breuibus verbis eleganter ibi decidit, quod longa & varia diſtinctione, multorumque argumentorum propoſitione ac diſcuſſione, *in quæſt 6. incip. Lapus.* facere conatus erat. Nihil enim eſt, inquit, quod repugnet debitorem ab alio creditore recommendari, id eſt, pro alio debito retineri. Sed quemadmodum* poſſunt plures 3
creditores immitti in poſſeſſionem bonorum debitoris, *l ſi finita, § cum autem plures, ff. de dam. infec.* ita nihil impedit, quod debitor etiam à pluribus recommendari poſſit. Zal. *ad d l 2. num. 22. verſi quid autem ſi carceratus, &c.* cùm aliàs ſemper comparente aliquo * tertio 4
& de iure ſuo probante, depoſiti reſtitutio impediatur, negeturque etiam ipſi deponendi, *l. bona fides. ff depoſit.* & lex ſi fugæ periculum imminet, debitorem cōtra communes regulas, ab * ipſo creditore capi patiatur, manuſque creditorum armet, ne is elabatur, *l. ait* 5
*prætor, § ſi debitorem, ff. de his quæ in fraudem cred.* Quod certè dubitationem nō habet, ſi ſit noua cauſa ob quā vel ab eodem, vel ab alio creditore arreſtatur, *l ſed eximendi. § idem ſi quis, ff. ad exhib.* doluſque aut calumnia primi prætenſi creditoris ſecundo vero creditori obeſſe non debet. Bart. *in d q. Lapus.* Guid Papæ *quæſt. 61 in fi.* Soci *conſ. 119. lib. 3.* Cæterum, vt refert Paris de Put. *in ſynd. ad verb. carcer c. 5 nu. 1* quādo non*reperitur is qui 6
debitorem arreſtari fecit, publicæ proclamatione fieri debet, vt ſi quis habuerit iuſtam cauſam impediendi relaxationem, compareat, eamque alleget, nemineque veniente dimittitur. Bart *ad l ſi quis vxori. § fugitiuum ff de furt.* Aug, *ad l. fin. de exhib. reis.* Bald. *ad l. ſi quis. § fin. ff. de condi. inſtit. l. ea quæ ff de in ius voc l. ſi eo tempore, C de remiſſ. pig. l. 1. § cum dicitur, ff. ſi cui plus quam per leg. falc.* Et

eiuſmodi proclamatione etiam clerici continentur, cum non ſit niſi conditionalis quædam citatio duntaxat, quæ à * iudice laico in quemuis clericum fieri poteſt, Bald. *ad l. teſtamenta, C. de teſtam. & ad d. l. ea quæ, ff. de in ius voc.* Iſtam tamen proclamationem mores no-
8 ſtri ignorant, quia nemine impedimentum vltro præſtante, debitor dimittitur. Quid autem * ſi aliquis eſt incarceratus pro debito, & is citatur ab alio creditore, coram alio iudice, an teneatur comparere? an valeat alterius iudicis proceſſus? Videtur quod non, quia Vlpian. *ad d. l. 2. negat* eum in ius vocari poſſe, qui à loco nequeat diſcedere. Sed Zaſi. paucis verbis non ineleganter ad eandem *l. 2. num. 21.* diſtinguens ait, quòd ſi iſte eſt iuſtè carceratus pro debito, & potuit mittere procuratorem, qui ipſum defenderet coram alio iudice, tunc valet proceſſus alterius iudicis, & imputabit ſibi incarceratus, qui ſe per procuratorem non defenderat, iuxta communem regulam, quòd nemo excuſatur abſens ex quacunque neceſſitate, ſi iuſta fuit detentio, & procuratorem mittere potuiſſet, *l. Papinianus, ait, ff. de minor.* & tenet proceſſus ſiue alius iudex ſciuerit eum eſſe incarceratum, ſiue ignorauerit. Caſtr. *ad d. l. 2.* Bart. *ad l. is qui reus, ff. de pub. iud.* Aret. *conſ.* 132. Quod ſi vero alterum defecerit, ſcilicet, vel quia non eſſet iuſtè carceratus, vel quia non potuiſſet commodè mittere procuratorem, & alius iudex ſciens citaret eum, tunc proceſſus eſſet ipſo iure nullus, *l. 1. et ibi.* Bald. *C. ex quib. cauſ. maior.* Sin autem iudex ignorat, tunc proceſſus nõ eſt ipſo iure nullus, ſed aduerſus eum reſtitutio conceditur, *d. l. 2. &* Dd. *ad l. quæſitum, ff. de re iudi.*

---

## CAPVT L.

### Debitorem an poſſit Commentarienſis pro expenſis retinere, & relaxationem eiuſdem impedire.

Digitized by Google

## *SVMMARIA.*

1 *Retentionis vſus in iure eſt neceſſarius.*

2 *Præſumitur quod Cõmentarienſis aluit captiuum.*

3 *Actus in dubio præſumitur ab eo geſtus, qui eum gerere debuit.*

4 *Ordinarium auxilium quamdiu ſupereſt, ad extraordinarium & ſubſidiariũ non eſt recurrendũ.*

5 *Plus cautionis eſt in rem, quam in perſonam.*

6 *Actio eſt inanis, quam excludit inopia debitoris.*

7 *Locupletior factus quis dicatur.*

8 *Actio quando datur alijs quam ijs cum quibus actum fuit.*

9 *Plura remedia quis habere poteſt.*

10 *Retentio an habeat locum, quando obligatio eſt nulla aut valida.*

RETentionis* vſus frequens ac neceſſarius eſt in iure, vt qui in rem alienam quid impendit, bona fide, beneficio ſuo iuuetur, non decipiatur. *l. in commodato, § ſicut, in fi. ff. commod. & c. vnic. eo tit.* Ideoque & is qui in alieno ædificat ſuo nomine, neceſſarias impenſas, implorato iuxta legum ſubtilitatem Iudicis officio, ac velut retentionis iure deducit, *l. domum. C. de rei vindic.* & qui inuenit bouem alienum in fundo ſuo, eundemque tenuit per aliquod tempus & aluit, licet non pro damno ſibi illato, ſaltem pro alimentis præſtitis*, iure eum retinere poteſt, *l. Quintus. & l. ſequent. ff. ad leg. Aquil.* Alciat. *reg. 1. præſum. cap.* 50. *& ad l. ſylua cædua in fin. ff. de verb. ſignif.* Eadem & de commodato, pignore, depoſito, aliiſque ſimilibus dici ſolent; Nam & depoſitum, & pignus, & commodatum propter expenſas in rem factas, retineri poteſt, *l. in rebus § fin. ff. commod. glo. ad l. ſi quis, C. depoſ. l. Paulus. ff. de doli except. l. qui exceptione. ff. de cond. indeb.* 1

Et hinc quoque nata eſt quæſtio, *vtrum Commentarienſis debitorem arreſtatum pro expenſis ſeu alimentis retinere, aut eiuſdem relaxationem impedire 2

poſſit? Video quod ex variis diſputationibus & contentionibus tam in hac, quàm in alijs quæſtionibus orta eſt pertinacia: progreſſi ſunt quidam longiſſimè, & ratiunculis ſophiſticis, leuibus, inualidis, magnum pondus rebus grauiſſimis detraxerunt, oborta que eſt his nubes, vel affectuum vel ignorantiæ, vel inconſiderationis denſiſſima, quæ conſpectum veritatis adimit. Sanè cum nemo præſumatur vixiſſe de vento, *l. fina. C. de alimen pup. l. præſtan.* ſicut pupillus præſumitur alimentatus à tutore, niſi probet ſe aliunde alimenta conſecutum, vt ibi ait Imp. Alex. & ſicut creditor præſumitur equum pignori datum ſuis expenſis aluiſſe, ex quo reperitur nutritus, niſi contrarium doceatur, Alciat. *d. c.* 50 *Bart. Alex. Imol* Caſtren. Iaſ. Zaſi & alii *ad l cum ſeruum, ff. de verb. oblig.* Ita quoque Apparitor præſumitur debitori arreſtato expenſas omnes ſubminiſtraſſe, ſi non abunde de contrario appareat, cùm ſit in illius domo, aut cuſtodia, & onus atque officium ſubminiſtrandi alimenta ei incumbat; ideoque ſuccedit, & referri poteſt vulgatum illud axioma,

3 Quod actus in dubio * præſumitur ab eo geſtus, qui eum gerere debuit. Bald. *conſi* 178. *num* 2. *libro* 1. Bartolus *ad l.* 2. *arbitrium tutel* Barbat, *conſi.* 15 *num.* 6. *lib.* 2. Pariſ. *conſi* 72 *num.* 34. *lib.* 3. Quæ alimenta cùm in vtilitatem ipſius ſint conuerſa, videtur quod pro ijſdem retineri poſſit. Porrò autem alia hoc loco inſtituenda eſt cogitatio. Superius enim oſtendi, Apparitorem aduerſus creditorem qui arreſtum poſtulauit, actionem pro impenſis intendere poſſe, adeo vt ad ſubſi-

4 diarium hoc retentionis auxilium, * quando remedium ordinarium ſupereſt, recurrere non liceat, *l.* 4 *ff. de damno infect. d. l. Paulus, & l. ſi in area, ff de condi. in-*

5 *deb.* Atqui dices vtilius eſſe rei * incumbere, quam in perſonam creditoris agere. *l. plus cautionis, ff de regul. iuris* nihilque obſtare, quominus Apparitor vtrumque, creditorem ſcilicet, cuius mandato arreſtauit, atque incluſit, & debitorem cui expenſas ſubminiſtrauit, obligatum habeat; Reſpondeo quod ſi creditor diues eſt, debitor verò inops, minimè dici poteſt, plus emolumenti eſſe in retentione eius, quàm in per-

Digitized by Google

ſonali actione aduerſus eundem creditorem. Econtra verò ſi creditor egeat,* inaniſque ſit actio, quam inopia ipſius excludat, debitor autem diues ſit & locuples, quòd nonnunquam accidit, quantumuis res iſta dubitatione non careat, propterea quod ſibi imputare poſſet Apparitor, qui cautione aut fideiuſſione ab initio ſibi non proſpexerit, nihilque cum debitore, quem certè inuitum abduxit, & arreſtauit, egit vel cōtraxit; tamen exiſtimo in ſubſidium dictum debitorem pro impenſis retineri poſſe, ea ſcilicet ratione, quod ex his nutritus & alitus ſit, debuiſſe que etiam ſi domi fuiſſet, tantum aut amplius expendiſſe. Antiquiſſima enim eſt iuris regula, neminem cum alterius iactura fieri debere locupletiorem, *l. nam hoc natura, ff de condict. indeb. l. iure natura, ff de regul. iuris* Dicitur* 7
autem locupletior factus, qui ſuo pepercit, *gloſſ. in l. ex diuerſo, ei ca medium*, & ibi Doct. ff. *de rei vendicat*, Quod ſi quis hanc naturæ legem contemnere velit, aduerſus eum iure noſtro prouidetur, & lex non ſolum retentionem & exceptionem, verum etiam * actionem in 8
ipſum concedit, licet cum eo contractum vel actum non fuerit, *l. ſi me & Titium*, ff *ſi cert. pet* Nam ſi rem meam ſine cauſa habeas, quamuis nullum negotium tecum geſſerim, mihi condictione teneris, ſiue certi, ſiue indebiti, ſiue condictione ſine cauſa, *l ſeruus quem*, ff. *de actio. empt. l ſi concubina. § non ſolum*, ff. *rerum amotarum. in l. penultim. ff de condictio, indebit. l ſin ff de condict ſine cauſ* Sed & alij etiam nobile iudicis officium competere poſſe illis caſibus aiunt, ſi aliter ſuccurri nequeat: quæ ſentētia vera eſt Hoſtienſ & Ioan. Andr. *ad c. bona, de appel* quia ad iudicis officium pertinet, ne quis iniquum lucrum aut damnum ſentiat, *l illicitas, verſic 1. ff. de offi. præſid.* Nec refert quòd quocunque aliter prouiderit potueri, ſatis enim eſt, quod in præſentia cùm agitur, aliter non ſit prouiſum *l fin §. 1. & ibi* Bartol. *ff de condict. indebit.* Alciatus *ad l ſi me, numer* 8. Vnde ſi negotiorum geſtor à debitore meo exegerit, egoque ratam ſolutionem habere noluerim, eam tamen pecuniam condicere deinde potero, ſi aduerſus debitorem mihi conſultum aliter non ſit, vt Caſtrenſ.

Digitized by Google

& Alex. cenſuerunt *ad d l. diſpenſatorem, in fin. ff. de ſolut. &* *ad d. l. cum fundus, §. fin. ff. ſi certũ pet.* Neq; remediũ quod fortaſſis habuit Apparitor, aduerſus creditorẽ arreſtã-tem poſtea vel facultatibus lapſum, vel fugitiuum factum, ſi illud nunc non habet, *d l. ſi me.* æquitatem impedit, ſicut nec impediretur, quando inefficacem actionem haberet, *l. 2 ff. de inſt. actio.* Loriot, *ad d. l. ſi me, nu.* 4 neq; etiam mouet quod dici poſſet culpã imputari Apparitori, qui cautione ſibi ante non proſpexit: nam ſi tempore arreſti facti creditor adhuc diues erat, credere ei potuit, ſi vero non erat diues, ex Scæuolæ reſponſó conſtat, quod de io rẽ verſione agitur, *promiſ-
9 ſio & obligatio vnius non impedit actionem aduerſus eum, in rem cuius conuerſum fuit, *l. penultim. ff de in rẽ verſ. ſaltem in ſubſidium.* Quod ſi vero vterque diues ac ſoluendo eſt, creditor ſcilicet, & debitor, ita vt aliter Apparitori ſuccurſum ſit, quam per retentionem, vtpote quod creditore m, cuius mandato debitorem arreſtauit, conuenire poſſit, neq; nunc conuenire ipſum poſſe deſierit, æquius eſt vt debitor relaxetur, argum. eorum quæ not. Alciat. & Loriot *ad d. l. ſi me.*

Cæterum quod de retinendo debitore dixi, ita accipi velim, ſi ob legitimam cauſam arreſtatus fuit, Nã & Guido Papæ *quæſtione:* 448 in grauioribus terminis ex Iacobo Aretino reſpondit, quod carceratus per ſententiam iudicis abſolutus, Commentarienſi pro ſalario & expenſis de iure retineri non poteſt, cum ſimili, ſi obligatio hypothecaria aut pignoratitia non
10 valet, nullus eſt *locus retentioni, *l cum vitioſe. de pignor.* Bart. *ad l. 1 eod. tit.* Anton. Negu ſan. *in tract. de pignorib. in 1. membr. 3. part. nu* 17. *verſic. quartò quæritur.* Nihilominus tamen conſuetudine multis in locis recepta, contrarium ſæpe obſeruari Guido monet; fortè quod iniquum foret Apparitorem conijcere in hanc difficultatem, vt ipſe de iuſtitia, aut iniquitate arreſti diſquirat, & ſemper cautionem à creditore exigat, vel periculũ inſoluentiæ ipſius ſuſtineat, & quod huiuſmodi expẽſæ ritè vel perperam factæ, in rem eius debitoris nihilominus conuerſæ reperiantur. Quæ conſuetudo, ſuã quidem rationem habet, ſed dura eſt.

Digitized by Google

# CAPVT XLI.

## De modo & ratione expenſarum, quas indebitè arreſtatus facere, atque ab arreſtante repetere poteſt:

### *SVMMARIA.*

1 *Qualitas, & conditio arreſti conſideranda eſt in taxandis expenſis, quas in victu fecit.*

2 *Ruſticorum conditio & ſtatus non eſt, vt equites ad iudicium veniant.*

3 *Teſtes producens, tenetur eis prouidere de expenſis itineris, ſecundùm iudicis moderationem*

4 *Expenſæ an ſint teſtibus deducendæ quas domi feciſſent: remiſſiuè.*

FRequenter * etiam accidit, & vt plurimùm in hominibus admodum pertinacibus, vt non ſolùm in arreſtatione potius manere, quàm præſtita cautione relaxari malint, verùm etiam vt libera voce iactitent, ſe ſumptu arreſtari procurantis, illic manſuros eſſe, delicatè quidem & opiparè victitantes, & hoc modo (vti ipſi arbitrantur) aduerſarium vexantes Sed falluntur grauiter; Nam cum de taxandis expenſis agitur, qualitas & conditio illius qui eas expenſas fecit, conſideranda eſt: ſic vt conſuetudo illius ſeruari debeat; vt ſi ruſticus ſit, vilior victus ei ſufficiat, ſi nobilis aut in dignitate conſtitutus, lautior permittatur, vt eſt elegans dictum gloſſ. & aliorum, *ad l. idemque & in fundo, §. idem Labeo ait, ad verbum, eum portere. ff mãdat.* eandemque gloſſ. Salicet. ibi dicit eſſe notandam, ſignandam, & menti tenendam, maximè pro ruſticis, qui cum litigant, veniunt equites ad iudicium, cùm * tamen eorum ſtatus & conditio non ſit alia, quàm vt pedites

incedant extra opus ruſticum conſtituti, & ad actus iudiciarios vocati, dum ſint ſani & ſatis fortes. Et hoc idem probat Felinus *in c. cùm omnes, colum. antepenult. de conſtitut.* dum ait, quòd in taxandis expenſis, Ruſtico vincenti cauſam non computatur equus, quia debuit ire pedes. Et in ſimili reſpondit Abbas *in c. nouit, de iure patron.* quod patronus ſuſtentatur ab eccleſia, ſecundùm qualitatem ſui generis, tam in veſtibus quàm in cibis. Et Nicolaus de Neapol. *ad l. habitatio, ff. de ventr. in poſſeſsionem mittend.* qui textus eſt bonus ad propoſitum, decidit, quod meliores expenſæ debent fieri familiaribus Cardinalium, quàm aliis, ſicut *in §. criminis, 25. diſtinct.* dicitur, quod peccatum eſt, pauperibus non egentibus delicata cibaria adminiſtrare. Et cùm ſumptuoſa & nimis delicata illa dilapidatio arreſtati, non niſi ex maligno animo procedat, nimirum vt aduerſarium maiore ſumptu afficiat, minimè ſanè huic malitiæ indulgendum eſt, *l. in fundo, ff. de rei vend.* Sic & in ſimili decidit ibi Bald. *& in l. quoniam, C. de teſtibus. & ad l. eos. §. 1 C. de appel.* & Bart. *ad l. ſi ſeruus ff. de legat. 1. & gloſſ. in c. epiſcopus 10 quæſt. 2* & Panorm. *in c. cùm inſtantia, de cenſib.* Ioan. Campegius *in tractatu de teſtib. reg.*
3 263 quòd * licet producens teſtes teneatur eis prouidere de expenſis itineris, tamen iſtas expenſas iudex moderatur, etiam antequam teſtes vocentur, *c. ſtatutũ. §. proferendo*, & ibi Philip. Fran. *de reſcript. lib. 6.* vt ſi aliquis ciuis, vel honeſta perſona, requiratur in teſtem, quam non decet pedeſtrem venire, vel eſt aliquis ruſticus qui non vult venire pedeſter, etiam ſi via ſit breuis, attendat iudex conditionem perſonarum, non obſtante, quod ſit proprius equus illius, qui ſolet locare equos, vt ex Ioan. Andrea & aliis, tenet Ioan. Crotus *in tract. de teſtibus, part. 9 num. 62.* vbi etiam ſubijcit eam
4 quæſtionem quæ * eſt, vtrùm debeant deduci expenſæ, quas tales feciſſent domi, etiam ſi hæc cauſa exorta non fuiſſet. De qua etiam ſcribit Phil. Franc. & alij *ad d. c. ſtatutum, § inſuper*, & latè Albert. de Maletis, *in tractatu de teſtibus num. 84 cap. 7.* Quamuis verò arreſtatus has ſuperfluas expenſas ab arreſtari procurante, repetere non poſſit, exiſtimo tamen quod Commentarienſis,

aut Satelles apud quem conſumptæ ſunt, iuxta diſtinctionem ſuperiore capite poſitam, eum, donec ſoluantur, retinere poſſit, exemplo cauponis aut hoſpitis; de quo ſuperius dictum fuit, niſi is qui arreſtatus fuit, erat aut minor, aut prodigus, cui bonis interdictum fuerat.

## CAPVT LII.

### De pacto quo alius debitum eius qui arreſtatus eſt, in ſe recipit, & non ſoluit.

*SVMMARIA.*

1 *Satisfactum eſſe creditori, quando dicatur.*

2 *Hæres conueniri debet à creditoribus, non emptor hæreditatis.*

3 *Actio quando per pactum quæri alicui poßit.*

4 *Debitor liberatur, ſi quis tertius creditori acceptanti pro eo ſoluere promittat.*

5 *Promißio de ſoluendo pro alio, quid operetur, remiſſiue.*

6 *Iuris ciuilis & Canonici maior eſt concordia, quàm vulgò arbitrantur.*

OMNIS pecunia exoluta eſſe debet, aut eo nomine ſatisfactum, vt debitor conuictus vel confeſſus liberetur. Satisfactum * autem accipimus, inquit Vlpian. *lib 28 ad edictum*, quemadmodum voluit creditor, licèt non ſit ſolutum: ſiue pignoribus caueri ſibi voluit, ſiue alio aliquo modo, licèt in hoc ſit deceptus *l. ſi rem alienam, § omnis. ff de pignor. act.* Et quemadmodum, quamdiu non eſt integra pecunia creditori numerata, etiamſi pro maiore parte eam conſecutus ſit, non diſſoluitur pignoris vel hypothecæ obligatio, *l. quamdiu, C. de diſt. act. pignor.* Ita quoque & debitor, non niſi vniuerſo debito ſoluto liberatur *l. tutor. §. Lucius. ff. de vſur. l. acceptam. C. eodem titu. l. qui Romæ, ff. de* 1

actio acquiritur quando aliquid extrinſecum, vt in re propoſita, pacto includitur. Baldus *ad d. l. cùm res.* Æmilius Ferretus *ad d. §. alteri, numer.* 10. Et hanc ſententiam tenet Baldus, Angel. & Salicet. *ad l. quoties, C. de donat. quæ ſub mod.* Socin, *conſ.* 236. *incip. placet concluſio, libro* 2. Tyraquel. *de vtroque retract §.1 gloſſ* 14 *num.* 16. Ange. *conſilio* 243. & latè Beneuenutus, *in tract. de decoctoribus, parte* 5. *num* 9. & aliquid per Carolum Molinæum *ad conſuetud Pariſ. parte* 2. § 55. *gloſſ* 5. *num.* 8. *quæſt* 5 & Bald *conſ.* 440 *lib.* 3. Sed hæc vera ſunt, niſi ipſe creditor qui fecit debitorem arreſtari, ſemel contentus fuit. Nam ſi Bart. credimus *ad l ſingularia. ff. ſi cert. peta.* quem alij ibi ſequuntur. Si mandaui * alicui, vt tibi ſoluat 4
pretium pannorum, quos à te habui, & ille promittit, ponátque ſe debitorem in libro ſuo de tuo conſenſu, ſtatim ego liberor. Idem notat Baldus *ad l. pro debito. C. de bon. auth. iudic. poſſid. & ad l.* 2. *C. de except. rei iudic.* & eſt bonus textus, *in l. inter cauſas, ff. mandat.* & Imol. *conſ* 95. & Curtius ſenior *conſ* 7. notat, quòd emptor liberatur per promiſſionem alterius, de ſoluendo venditori, ſi venditor eam promiſſionem acceptauit, ita vt ampliùs emptorem conuenire non poſſit, & vide Caſtrenſem *conſ.* 49. *incip. perviſo puncto, & conſ.* 50. *incip. in cauſa quæ vertitur.* Vbi quærit, an * promiſſio de ſoluen- 5
uendo pro alio, liberet principalem, & an inducat vim ſolutionis, aut nouationis, aut accumulationis. Caueat igitur debitor in eas arreſti, ſeu vinculorum anguſtias coniectus, ne dum ſe liberare ſtudet, noua atque maiore calamitate afficiatur, ipſo non ſoluente creditori, qui aduerſus ipſum emptorem ſeu ceſſionarium fidem non ſeruantem, nullam penitùs actionem habet, præterquàm ſi Notarius, aut Tabellio nomine illorum, quorum intereſſe poſſet, ſtipulatus fuerit, vel actio à debitore ipſi cedatur. Iaſon *ad d. l. qui Romæ. §. Flauius, num.* 9. *verſicul. ſecundò limita,* & alij *ad d. §. alteri. & §. ſequent.* Sunt tamen qui exiſtimant ex æquitate & benignitate Canonica cum duritie iuris Ciuilis Romanorum pugnante, in ſubſidium, creditori ex hac ſtipulatione debitoris, vtilem actionem concedi. Socin. *conſ.* 236. *lib.* 2, Zaſius *ad d. §. alteri, num.* 27, *argum. l. Caius, ff.*

Digitized by Google

*ſoluto matrimon. & l. quoties. C. de donat. quæ ſub mo.* qua de re admodum dubito, Nam ſi benè circumſpicias, multò * certè rarior eſt inter ius Ciuile & Canonicum antinomia, quam plerique exiſtimant: & quando nihil reperitur nominatim cautum in contrarium, ſacri canones leges ciuiles ſequi non dedignantur. Mouet autem hanc dubitationem Tyraquel. *de vtroque retract. §. 1. gloſſ. 14 num. 116. verſicul. ſi autem ſcire vis, &c.* Sed eam non diſſoluit, quæ certè ad multarum aliarum difficultatum explicationem & reſolutionem pertinere poſſet.

*FINIS.*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

LAVS DEO SEMPER.

Digitized by Google

# AVTOR AD LECTOREM.

HÆC ſunt pie Lector, quæ de Areſtis & Iure ſiſtendi, dilucidè ac ſuccinctè ſcribenda exiſtimaui. Meminiſſe te velim, me & hominem eſſe, & vnum hominem, nec omnia vel ampliùs per me aſſequi, quàm ab homine mediocris ingenij atque inſtitutionis. Itaque ſi quid inueneris in hoc opere, quod animi tui expectationi non ſatis reſpondeat, exiſtimabis non eſſe hoc laboris vitium, ſed tenebrarum humanæ mentis. Dicam cũ Lactantio, Quòd ſi vita optanda eſt ſapienti, profectò nullam aliam ob cauſam viuere optarim, quàm vt aliquid efficiam, quod vita dignum ſit, & quòd vtilitatem legẽtibus, ſi non ad eloquentiam, quia tenuis in nobis facundiæ riuus eſt, ad iuuandum tamen proximum, & viuendum adferat, quod eſt maximè neceſſarium. Gloria, honor, decus, poteſtas, & imperium DEO in ſecula ſeculorum, Amen.

Digitized by Google

Digitized by Google